\

Arth-ur Conan Doyle

The Exploits of Brigadier
Cerari A Study in
Scarlet The Sign of Four

AHTJ1U1? CON AN DOYLE

AVENTURILE BRIGADIERULUI GERARD

UN STUDIU ÎN ROŞU

SEMNUL CELOR PATRU

Romane

EDITURA DACIA

Coperta de IOAN HORVAT BUGNABIC

CIAJJ-NAPOCA
1987

Romanele „Un stuâtn fn *j-oşu" ţi „Semnul* celor *patru“ reproduc versiunea românească apărută la Editura Minerea (B.P.T.) Ducureţii. 1913.*

AVENTURILE BRIGADIERULUI GERARD

Traducerc de DOINA OPRIŢA

PREFAŢA

*

' Sper că' aceste istorioare despre soldaţii

lui Napoleon fi *vor interesa pe cititori îndeajuns incit unii dintre ei să dorească să se apropie de surse. Epoca imperială a produs o bogată literatură militară; am descoperit in ea o lectură plină de umanitate de pitoresc.*

In afara lucrărilor istorice şi a biografiilor consacrate actorilor principali, există o mulţime de mărturii scrise chiar de combatanţi; ei îşi descriu peripeţiile însoţite de sentimentele cu care le-au ţfăit, insă întotdeauna de pe poziţia armei din care făceau aparte. De pildă

Coperta de IOAN HORVAT BUGNABIC

Rocca, în* Amintiri din răz- , boiul francezilor în Spania, *a pictat un tablou de husar, pe clnd Naylies, în propriile sale* Amintiri din războiul Spaniei, *a descris aceleaşi campanii prin ochiul unui dragon. Mai avem apoi* Amintirile militare ale *colonelului de Gonneville, al cărui cap acoperit de casca unui cuirasier a trecut prin mai multe războaie, în principal prin cel din Spania. Din toate lucrările redactate de soldaţii Imperiului, celebrele* Memorii *ale lui Marbot sint în mod precis cele mai valoroase. Marbot era vînător* şi *ne oferă, în

consecinţă, încă un punct de vedere al cavaleriei. Dar alte povestiri ne ajută să înţelegem soldatul . lui Napoleon : in primul rînd **Caietele căpitanului Coignet**, *care exprimă starea de spirit a unui soldat simplu din Gardă, şi* **Amintirile sergentului Bourgoyne**, *subofiţer al aceleiaşi Gărzi.* **Jurnalul *sergentului Fricasse şi* Amintirile** *lăsate de Fezenac* **şi** *de Segur completează lista materialelor folosite de mine pentru a oferi unui personaj imaginar o ambianţă, istorică şi militară verosimilă.*

Arthur Conan Doyle

Coperta de IOAN HORVAT BUGNABIC

Capitolul I
CUM A RĂMAS BRIGADIERUL FARA O URECHE

lală cc povestea bătrînul general intr-o cafenea :

Am văzut o grămadă de oraşe mari, prieteni. Nici nu îndrăznesc să le număr pc cele in care am intrat ca un cuceritor în fruntea celor opt sute de diavoli ai mei, zgomotoşi, zdrăn-Hănitori şi zornăitori. , Cavaleria mergea in fruntea Marii Armate, husarii din Conflans călăreau în fruntea cavaler iei, tar **eu in fruntea husarilor mei. Dar dintre toate oraşeie prin**

care am umblat, nici unul nu e construit mai caraghios decil Veneţia. Mă. întreb cum îşi închipuiau arhitecţii de acoic manevrele de cavalerie ? ! Murat sau Lasalle ar fi avu: destulă bătaie de cap pînă să scoată la paradă prin piaţa marc i n cscadron... Din pricina astei, brigada grea a lui Kelki - mann şi husarii mei au rămas la Padova, pe pămînt tare. Suchet a ocupat oraşul cu infanteria şi pe timpul iernii m-a ales pe mine aghiotant, incinta t de isprava mea cu maestrul f'e scrimă italian din Milano. Bun spadasin»

Coperta de IOAN HORVAT BUGNABIC

maestrul acela de scrimă ! Dar a avut nenorocul să dea'peste mine. Merita, de altfel, o lecţie : dacă nu-ţi place vocea unei primadone ai dreptul să nu aplauzi, însă nu puteam îngădui să i se facă un. afront în public unei femei drăguţe. Mi-am atras, prin urmare, simpatia tuturor dosarul a fost plasat, văduva a urimit o pensie, iar Suchet m-a chemat lingă el. L-am urmat lu Veneţia, unde am avut parte de ciudata aventură pe care vreau să v-o povestesc.

N-aţi fost la Veneţia ? Nu. Francezul de azi călătoreşte puţin. Noi, pe

vremea noas trâ, eram mereu în mişcare, De !a Moscova la Cairo, am colindat peste tot. E drept că veneam mai mulţi decît ar fi dorit popoarele pe care le*vizitam şi ne aveam paşapoartele în a v an trenurile de artilerie... Rea zi pentru Europa e ziua cind se pun francezii în marş ! Nu-i urneşti uşor de lingă cămi nele lor, dar o dată ce s-au hotărit. nimeni nu mai poate şti dinainte pînă unde au să meargă
atiia vreme cit vor avea un caporal care să-i conducă. E drept că vremurile de glorie sînt departe, marii bărbaţi au murit. Ani rămas singur. Iată-mă

Coperta de IOAN HORVAT BUGNABIC

aici, la un pahar de vin de Su- resnes, depănînd într-o cafenea amintiri de demult.

V-aş spune totuşi vreo două vorbe despre Veneţia. Locuitorii ei trăiesc ca nişte guzgani de apă pe un mal noroios. Au în schimb nişte palate foarte frumoase, iar bisericile, mai ales San Marco, sînt de dimensiuni impunătoare. însă veneţienii, mai presus de orice, se mîndrfesc cu statuile şi cu tablourile lor, cele mai renumite din Europa.

Cunosc soldaţi care îşi închipuie că, dacă meseria lor e să facă război, nu mai trebuie să se gîndească şi la altceva decît la-lupte şi

prădăciuni. Bătrînul Bouvet, bunăoară — cel ucis de prusaci în ziua cînd eu am cîştigat Crucea dc onoare — dacă l-ai fi scos din tabără ori din popotă, dacă i-ai fi vorbit de artă şi literatură, s-ar fl prăbuşit pe scaun, îngrozit, fără să priceapă o iotă. Un soldat cu calităţi superioare, de pildă unul ca mine, e în stare, dimpotrivă, să înţeleagă ceea ce ţine de spirit şi de sufletul omenesc. Eram totuşi destul de tânăr cînd m-am înrola't şi singurul dascăl mi-a fost un sergent-major ; însă cînd umbli prin lume, dacă nu eşti legat la ochi, înveţi, vrei-nu-vrei.

Am avut, prin urmare,

Coperta de IOAN HORVAT BUGNABIC

prilejul să admir tablourile din Veneţia şi să aflu numele unor meşteri muri, Tiţian şi Michelangelo (să-i pomenesc doar pe aceştia), c;;re le-au semnat. Şi să nu cuteze cineva să susţină că Napoleon nu-i iubea! De îndată ce a pus stăpînire pe oraş, a c.vpediat cele mai bune lucrări la Paris. Din ce a rămas, nc-am ales şi noi cîte ceva. In ce mă priveşte, miram însuşit două tablouri. Pe unul l-am păstrat, cel care se intitulează *Nimfe surprinse într-o pădure.* Pe celălalt l-am dăruit mamei : era portretul sfintei Barbara.

Trebuie[1] să recunosc că unii dintre soldaţii noştri

s-au purtat tare urît cu statuile şi cu tablourile. Veneţienii erau nespus de legaţi de acestea. Cei patru cai de bronz care zburdau deasupra porticului catedralei lor le erau la fel de dragi ca propriii lor copii La cai mă pricep. I-am examinat cu atenţie : nu era cazul să se mîndrească atîta cu ei, cre- deţi-mă ! Aveau picioare greoaie, nepotrivite pentru nişte cai de luptă din cavaleria uşoară, iar pentru atelajele de artilerie erau prea slăbănogi. Dar, în sfîrşit. erau singurii patru cai, însufleţiţi ori ba, din tot oraşul; prin urmare, au

t **trebuia sâ tc aştepţi ca**

Coperta de IOAN HORVAT BUGNABIC

veneţienii să aibă un gust prea rafinat in materie de cai. Oricum să fi fost,'au plîns amarnic atunci tind i-ain luat. în noaptea de după această captură de război, •A cîe soldaţi francezi au fost găsiţi plutind pe canale. Ca re-presalii pentru asasinate, noi tablouri s-au trimis Ia Paris, iar soldaţii şi-au făcut un obicei din a mutila statuile. Sau doborau vitraliile, trugînd cu puşca. Exasperaţi, veneţienii ne arătau o duşmănie înverşunată. în timpul iernii, o mulţime de ofiţeri şi de soldaţi au dispărut şi nu i-a meii văzut nimeni nicieînd.

Eu aveam destule de făcut, nu mi se părea că

timpul Uvce prea incet. Unul din obiceiurile mele era să învăţ limba ţării în care ne opream. Aşadar, căutam întotdeauna o femeie destul de amabilii îneît să mă învețe limba şi să-mi îngăduie să o exersez împreună cu ea. E celjnai bun chip de a face progrese. N-aveam încă treizeci de arii cînd vorbeam aproape toate limbile din Europa. Am să fiu cinstit, ca şi pînă acum : ce învăţam cu în asemenea condiţii nu-mi folosea deloc în viaţa de zi cu zi. în general aveam de-a faCe c:u soldaţi şi cu ţărani. Ăstora nu tt-ebuia să le spun nici „Te iubesc" şi nici ,,Cînd se sfîrşeşte războiul, te caut

Coperta de IOAN HORVAT BUGNABIC

neapărât"!

Nicăieri n-am avut profesor mai fermecător decît la Veneţia. O chema Lucia... Un gentilom uită întotdeauna cd de-al doilea nume. Am să vorbesc despre ea cu cea mai mare discreţie, căci era dintr-o familie de senator, iar bunicul ei fusese doge. Frumuseţea ei era îneîntătoare... Şi să ştiţi, prieteni, că dacă eu, Etienne G6rard, folosesc cuvîntul „în- cîntătoare“, n-o fac întîmplător şi nici din nebăgare de seamă. O fac pentru că tocmai acesta e cuvîntul potrivit. Am gusturi, amintiri, iar termenii de comparaţie nu-mi lipsesc. Dintre toate femeile care m-au

iubit, nu-mi amintesc mai mult de douăzeci care ar merita să fie numite îneîntătoare. Ei bine, vă spun adevărul, Lucia era îneîntătoare ! între brunete nu-i găsesc rivală, afară de Dolores din Toledo. Şi Lotuşi, la Santarern, în Portugalia, unde serveam sub ordinele lui Massena, era o bruneţică pe care am iubit-o mult... I-am uitat numele. Era de o frumuseţe perfectă, însă n-avea nici fizicul şi nici graţia Luciei. A mai fost şi Agnes... Nu mai ştiu cui să dau prfcmiul, dar pot afirma fără teamă de greşeală că Lucia era egala celei mai frumoase.

Povestea cu tablourile

Coperta de IOAN HORVAT BUGNABIC

mi-a dat ocazia s-o cunosc. Tatăl ei era proprietarul unui palat pe Canal Crande, dincolo de

podul Rialto, şi palatul acela gemen do picturi murale în- tr-atîta incit Suchet a trimis o trupă de genişti ca să desprindă o parte din ele şi să Ie expedieze la Paris. I-am însoţit pe soldaţi. Am văzut-o pe Lucia înlăcrimată. Am fost de părere că tencuiala zidului s-ar fisura dacă ar fi scoasă de pe suportul ei şi am ordonat geniştilor să se retragă. După asta am devenit prietenul familiei. Am băut cu tatăl o grămadă de Chianti, iar fiica mi-a dat o mulţime de lecţii pline de farmec ! Unii dintre ofiţerii francezi s-au căsătorit în iarna aceea la Veneţia şi aş fi putut face la fel, căci o iubeam- pe Lucia din toată inima. Dar Etienne Gerard avea sabia, calul, regimentul, o mamă, un împărat şi o carieră. Un bun husar păstrează mereu în inimă loc pentru iubire, nu însă pentru o anume femeie. Ei, da ! Iată cum gindeam atunci, prieteni ! Nu-mi închipuiam că va veni o vreme cînd, în singurătate, am să visez ca strîng mîinile acelea care nu mai unt şi-o să întorc capul întîlnindu-i pe vechii mei camarazi nconjuraţi de copii ajunşi Ia rîndul lor adulţi. Abia acum 'mi dau seama că iubirea aceea, pe care o consideram distracţie sau joc, e de fapt tot ce-i mai serios şi mai sfînt într-o viaţă de om... Mulţumesc, prieteni, vă mulţumesc ! Vinul nu e rău, nu ne strică deloc încă o butelie.

Şi-acum să vă spun în cel fel dragostea mea pentru Lucia ' -mi-a prilejuit una dintre cele mai cumplite şi mai minunate iventuri, şi cum mi-am pierdut vîrful urechii drepte. M-aţi Întrebat de atîtea ori de ce-mi lipseşte. In seara asta, e penau prima dată că vă spun.

Pe vremea aceea Suchet îşi instalase cartierul general in /echiul palat al dogelui Bandolo. clădit în lagună, nu departe ie piaţa San Marco. Iama era pe sfirşite. într-o seară, întor- dndu-mă de la Teatrul Goldoni, am găsit un bilet de la Lucia şi o gondolă care mă aştepta. Fata mă ruga să vin imediat la ea, fiindcă avea un necaz. Pentru un francez, şi cu atît mai mult pentru un ofiţer francez, o asemenea rugăminte era un ordin. M-am urcat imediat în barcă. îmi amintesc cum, pe

cînd mă aşezam pe banchetă, am remarcat statura neobişnuită a gondolierului. Nu că ar fi avut înălţimea unui uriaş, însă era larg în umeri cum puţini oameni intilneşti. De altfel, aproape toţi gondolierii din Veneţia sînt voinici. Gondolierul meu se aşezase la locul lui, înapoia mea, şi vîslea cu spor.

Pe teritoriul duşman, un bun soldat trebuie să fie, oriunde şi oricînd, în gardă. Am respectat mereu regula asta, şi uite că am trăit destul încît să-n'.i văd părul cărunt. Dar în noaptea aceea m-am arătat ml atît de nepăsător ca un tînăr recrut care se teme mai cu seamă să nu lase impresia că-i este frică. In marea mea grabă. îmi uitasem pistoalele. Aveam sabia, bineînţeles, dar sabia nu-i Întotdeauna o armă practică. Stăteam rezemat de bancheta gondolei şi mă lăsam legănat de clipocitul blînd al apei şi de plescăitul vîslei. Înaintam printr-o reţea de canale strimte, mărginite pe ambele părţi de nesfirşite clădiri înalte ce lăsau să se vadă doar o mică fîşie de cer presărat cu stele. Ici-colo, pe podurile az- vîrlite peste canal, licărea slab cite o lampă ,cu ulei. Uneori ieşea din vreo nişă sclipirea unei luminări aprinse dinaintea statuii vreunui sfînt. în rest, era întuneric beznă. Din apă nu se vedeau decît franj urii ce tiveau cu alb, de-o parte şi de alta, ciocul lung al gondolei. Era locul ideal şi ora potrivită pentru visare. Am cugetat, prin urmare, la trecutul meu, la toate marile treburi in care fusesem amestecat, la'caii pe care i-am călărit, la femeile pe care le-am iubit. Mă gîndeam şi la scumpa mea mamă ; îmi închipuiam bucuria ei cînd îşi auzea vecinii lăudînd faima fiului său. Mă gîndeam şi la Împărat, ca şi la Franţa, patria mea dragă, Franţa cea însorită, mama cu fiice frumoase şi cu fii curajoşi. Cînd vedeam cît de departe de hotarele ei îi ajunseseră culorile, îmi simţeam inima înflăcărîndu-se. O să-mi dau viaţa pentru măreţia ei ! Am vrut să fac pc loc legămîntul. Mi-am pus o mînă pe inimă. Şi tocmai acel moment şi l-a ales gondolierul ca să se arunce peste mine pe la spate.

Cînd spun că s-a aruncat peste mine, nu vreau sâ se înţeleagă doar că» m-a atacat ; luaţi aminte

că a căzut cu adevărat peste mine. cu toată greutatea lui. In timp ce vîsleşte, gondolierul stă în spatele şi deasupra clientului său, care nu poate nici să-l vadă, nici sâ se apere de un eventual atac. Din culmea unor sentimente sublime, m-am pomenit lăţit pe fundul bărcii, sufocat cu totul de monstrul ce mă ţinea ca pe un fluture ţintuit în insectar. In ceafă simţeam fierbinţeala gîfîitului său sălbatic. într-o clipită mi-a înhăţat sabia şi mi-a tras un sac peste cap... Mi-am dat imediat seama că o fringhie îi dădea putinţa să strîngă rasa aceea călugărească. Aşa că nu mai eram decît o orătanie făcută ghemotoc, treabă care nu-mi îngăduia să sper nimic pentru mai tîrziu. INoi

U

put«'nm striga, nu mă puteam mişca. Eram un simplu balot, ■n clipeli! următoare, am auzit din nou clipocitul apei $i scîr- lîitul vislci. lleuşindu-i lovitura, zdrahonul se apucasc iar Je vîslit cu atîta calm şi nepăsare de parcă i-ar fi stat în obicci să vîre în sac un colonel de husari în fiecare zi a iăptSmînii.

N-aş putea să vă spun cît de umilit şi, iarăşi, cit de furios am fost cînd m-am văzut ajuns ca mieluşelul pe care-1 duci la tăiat. Tocmai eu. Etienne Gerard, spadasinul numărul unu al Marii Armate şi cel mai bun ofiţer din şase brigăzi de cavalerie uşoară, să fiu surprins astfel de un singur om neînar- mat!... Cu toate astea, mi-am păstrat calmul. E loc pentru oate : momente cînd ţii piept şi momente în care îţi cruţi forţa. Simţisem cu ce putere îmi prinsese gondolierul braţele — in miinîle lui nu eram mai mult decît un copil. Am aşteptat, aşadar, cu inima sfîşiată de nerăbdare, să apară vreun prilej favorabil.

Cît timp să fi rămas pe fundul gondolei ? N-aş putea spune cu exactitate. Mi se părea că trecuse o veşnicie. Auzeam mereu susurul apei despicate de barcă şi scîrţiitul ritmic al vîslei. De mai multe ori am cotit în unghi drept, căci ani recunoscut lunga strigare tristă a gondolierilor cînd se anunţă între ei la intrarea într-un viraj. In sfîrşit, marginea bărcii s-a frecat de o platformă ce sftrvoa la

u

debarcare. Gondolierul meu a lovit de trei ori cu visla în lemn. Un zdrăngănit de bare şi de chei a fost răspunsul Ja acel semnal. O poartă mare a seîrţîit cumplit din ţiţîni, deschizîndu-se spre interior.

— L-ai înhăţat ? am auzit o întrebare în italiană.

Cel care mă prinsese a izbucnit în rîs, izbind în sacul în care mă băgase.

— Uite-1 aici !

. — Eşti aşteptat! a spus altul şi a adăugat nişte cuvinte fără înţeles pentru mine.

— Atunci, ia în primire pachetul.

Gondolierul m-a săltat în braţe, a suit cîteva trepte! apoi m-a aruncat pe o podea destul de tare. Cîteva momente după - aceea, barele scîrţîiau şi cheia gemea în broască încă o dată." Eram prizonier. într-o casă.

Judecind după voci şi după paşi, am aVut impresia că umblau mai mulţi inşi pe lînyă mine. înţelegeam italiana mult mai bine decît o vorbeam, aşa că nu mi-a scăpat nimic iin ceea ce se spunea.

■— Nu l-ai omorît, Mattco ?

— Şi dacă l-aş fi omorîl 7

— Ai să dai socoteală în faţa tribunalului, ţi-o jur !

— Tot **îl** condamnă la moarte, nu ?

— Dar nu-i treaba ta şi nici a mea su-1 scăpăm de mîinile lor.

— Psst-J Nu l-am omorît. Hoiturile nu muşcă. Asta şi-a înfipt dinţii blestemaţi în degetul meu mare când i-am tras sacul peste cap.

— Parc grozav de isteţ.

— Scoate-1 din sac. O să-ţi dai seama cîtă răutate are în el.

Au dezlegat frînghia cu care era legat sacul şi rasa aceea călugărească mi-a fost scoasă de pe cap. N-am deschis ochii; am rămas nemişcat pe podea.

— Pe toţi sfinţii, Matteo, să ştii că i-ai rupt gîtul !

— Nu ! Nu-i decît leşinat. Cel mai bun lucru pentru ei ar fi să nu se trezească niciodată.

Am simţit o mînă strecurîndu-mi-se sub tunică. -

— Are dreptate Matteo, spuse o altă voce. Inima îi bate ca o pendulă. Trebuie lăsat în pace, o să-şi vină repede în simţire.

Am aşteptat două-trei clipe, apoi am îndrăznit să

mă uit pe furiş printre gene. La început n-am văzut nimic ; fusesem scufundat în întuneric atîta timp, că nu mâi distingeam decît
o lumină confuză. în scurtă vreme, totuşi, mi-am dat seama că un plafon înalt, boltit, plin de zei şi zeiţe, se arcuia deasupra capului meu. Nu era deloc un ungher înfiorător. Fusesem dus îh vestibulul unui palat din Veneţia. Fără sâ fae vreun gest, cu o încetineală şi o precizie perfect îmbinate, am aruncat o privire spre oamenii din jurul meu. Unul era gondolierul : faţă dură, de pirat, ochi de asasin. Lîngă el, aşezaţi, trei complici : unul dintfe ei era un pitic diform, însă cu aerul că el comandă şi ţinînd nişter chei în mînă, pe cind ceilalţi doi erau nişte lachei tineri în livrea elegantă. . După felul cum vorb'eau, am ghicit în pitic pe intendentul casei, iar cei doi lachei erau în'subordinea lui.

Prin urmare, patru în total, dar piticul nu intra la socoteală. Dacă aş fi avut o armă, m-aş fi distrat de minune ! într-o luptă corp la. corp, însă, cum să mă descurc singur contra patru ? Trebuia să mă ajute şiretenia, nu forţa. Ara

is

u

vrut sâ întorc capul ca să caut o cale de scăpare. Mişcarea uşoară pe care am făcut-o nu le-a scăpat păzitorilor mei.

— Hai, scoală-te ! Scoală-te odată ! mi-a strigat intendentul.

— Sus, franţuz puturos! a grohăit gondolierul. Sus am spus ! '

Pentru a doua oară m-a onorat cu o lovitură de picior.

Nimeni nu s-â supus vreodată atît de prompt unui ordin. Am sărit într-o clipă, iar odată ajuns în picioare m-aiii şi văzut în capătul celălalt al vestibulului. S-au aruncat după mine ca nişte .dini englezeşti care urmăresc o vulpe. Am dat de un coridor lung ; l-am străbătut în cea mai mare viteză. Pâr coridorul o cotea spre stînga, apoi iar spre stingă, aşa că am ajuns din nou în vestibul. Erau dt pe ce să mă prindă: Nu mai rămînea timp de gîndire ! M-am repezit spre scară : doi oameni tocmai coborau. Am făcut calea-ntoarsă. Am încercat uşa pe unde fusesein vîrît, însă era fixată cu bare groase şi nu le-am putut desface. Gondolierul s-a năpustit asupra mea cu un cuţit în mină. L-am primit cu o lovitură de cap în stomac şi a căzut pe jos, rostogolindu-se. I-a căzut şi pumnalul, clinchetind pe marmura pardoselii. Din păcate, n-am reuşit să-l iau, căci aveam de furcă acum cu vreo şase' vlăjgani. Am încercat să trec printre ei, dar stîrpitura de intendent mi-a pus piedică şi âm căzut. Totuşi, m-am ridicat într-o clipă. Am scăpat din încercuirea lor. Pur şi simplu am ţîşnit dintre ei şi m-am năpustit spre o uşă pe care o văzusem la capătul celălalt al vestibulului. Am ajuns acolo înaintea lor. Nu mi-am putut stăpîni un strigăt de triumf cînd am simţit că minerul apăsat se mişcă, iar uşa se deschide : uşa aceea dădea afară, nu-mi rămînea decît s-o rup la fugă... Dezamăgire ! Uitasem în ce oraş, mă aflam ! Fiecare casă era o insulă. Cînd am deschis uşa gata să sar în stradă, lumina din vestibul a licărit pe apa moartă, adîncă şi neagră, ce scălda treptele. M-am tras înapoi. Urmăritorii m-au înhăţat imediat Dar nu-s eu omul uşor de îmblînzit!

Am lovit iar. Mi-am croit drum printre ei. Intr-o încercare disperată de a mă opri, unul dintre

adversari mi-a smuls un smoc de păr. Stîrpitura de intendent mă plesnea cît putea cu cheile. Eram învineţit, plin de cucuie, dar am reuşit să-i înlătur. Am ţîşnit drept înainte. Am urcat scara cea mare sărind tot cite patru trepte odată, m-am năpustit pe prima

uşă întîlnită pe palier, şi atunci am înţeles că toate eforturile mele fuseseră zadarnice.

încăperea în care căutasem refugiu era luminată fastuos. Cornişele aurite, stilpii masivi, picturile de pe pereţi, plafonul. toate mă făceau să crcd că mă aflam în sala cea mare a' vreunui renumit palal veneţian. în oraşul acela bizar există sute de palate cu încăperi şi saloane demne de Luvru sau de Versailles. în mijlocul marii săli era înălţat un baldachin : pe o estradă în semicerc şedeau doisprezece bărbaţi îmbrăcaţi în robe negre, asemeni celor purtate de franciscani. Parteâ de sus a feţei le era acoperită de măşti.

Mai mulţi oameni înarmaţi, pe care i-ai fi putut lua drept bandiţi, se aţineau pe lingă uşă. în mijlocul lor, întors spre estradă, am observat un tînăr îmbrăcat în uniforma infanteriei noastre. Şi-a întors capul şi l-am recunoscut. Era căpitanul Auret din regimentul 7, un tînăr basc împreună cu care golisem ceva pahare de-a lungul acelei ierni. Era palid ca un mort, sărmanul ! Dar nu-şi pierdea cumpătul în faţa asasinilor care îl înconjurau. N-am să uit niciodată flacăra de speranţă aprinsă brusc în “ochii săi negri cînd şi-a văzut un camarad dînd buzna in sală, dar nici disperarea ce i-a stins acea flacără cînd a înţeles că nu venisem să-l salvez, ci să împărtăşesc aceeaşi soartă.

Vă daţi seama că toţi cei dinăuntru au rămas înmărmuriţi la intrarea mea ! Urmăritorii stăteau grupaţi în spate, blo.cînd uşa — fuga nu mi-ar fi folosit la nimic. In. astfel de momente mi se afirmă caracterul. Am înaintat cu demnitate spre tribunal. Vestonul îmi era sfîşiat, părul răvăşit; eram plin de sînge pe farţă. Dar şi-au putut da seama, după privirea şi ţinuta mea, că acela care-i înfrunta nu era un soldat obişnuit. Nici o mină nu s-a ridicat să mă oprească pe cînd mă îndreptam spre un bătrîn

remarcabil despre care, judecind după lunga lui barbă căruntă şi după purtarea poruncitoare, mi-am dat seama că era conducătorul şi prin vîrstă, şi prin temperament.

— Domnule, i-am spus, poate o să-mi explicaţi de ce am fost adus cu forţa în acest loc ? Sînt un soldat onorabil, ca şi ofiţerul pe care-1 văd aici, şi vă rog să binevoiţi a ne elibera pe amîndoi.

Intervenţia mea a fost. urmată de a linişte înspăimântătoare. Nu e' plăcut să priveşti douăsprezece figuri mascate, întoarse spre tine, şi să vezi douăzeci şi patru de ochi de italian, răzbunători, {Lxaţi' asupra la cu o intensitate salba- i.iou. Dar am ramas drept, aşa cum trebuie să Iaca orice militar cu conştiinţa liniştită, şi n-am putut să nu mă gîn- *ii*ese că atitudinea mea va aduce stimă husarilor din Conflans. Nu cred că altcineva s-ar fi comportat mai bine in împrejurări asemănătoare. Mă uitam insistent, cutezător la criminalii din jurul meu şi aşteptam să se hotărască să-mi răspundă.

In cele din urmă, omul cu barbă căruntă a întrebat :

— Cine-i ăsta ?

— îl cheamă Gerard, a răspuns piticul de la uşă.

— Colonel Gerard ! l-am corectat eu. N-am să vă trag pe sfoară : mă cheamă Etienne Gerard. Sînt colonelul Gerard, de cinci ori menţionat in depeşele oficiale şi propus pentru o sabie de onoare. Sînt aghiotantul generalului Suchet ■ji cer să fiu repus în libertate imediat, împreună cu camaradul meu de arme, aici prezent.

Aceeaşi linişte cumplită s-a lăsat peste adunare şi iarăşi
i trebuit să înfrunt cei douăzeci şi patru de ochi necruţători. Bâtrînul cu barbă căruntă a vorbit apoi din nou :

■— Nu i-a venit rîndul. Pe lista noastră mai sînt două nume înaintea lui.

— Ne-a scăpat şi a intrat aici.

— Să-şi aştepte rindul! Duceţi-1 jos în celula de lemn.

— Şi dacă se împotriveşte, Excelenţă ?

— Băgaţi cuţitele în el ! Tribunalul o să vă dea dreptate. Duceţi-1 de aici pînă terminăm cu

ceilalţi.

Au înaintat spre mine. Timp de cîteva secunde m-a bătut Rîndul să le ţin_ piept. Ar fi fost o moarte eroică, dar cine s-o fi văzut ca să-i facă publică povestea ? Poate că nu făceam decît să întîrzii împlinirea destinului. Totuşi, mai fusesem în situaţii la fel de dificile şi ieşisem la vreme din ele, îneît principiul meu era să sper întotdeauna şi să mă încred in steaua mea. Aşadar, i-am lăsat pe bandiţi să mă înhaţe şi am fost dus afară din sală. Gondolierul mergea alături de mine, învîrtind un cuţit lung, gata să taie. In ochii lui de brută citeam ce deplină mulţumire i-aş fi dat oferindu-i vreun pretext să mi-1 înfigă în inimă.

Palatele acelea mari din Veneţia sînt nişte clădiri extraordinare. în acelaşi timp case, fortăreţe şi închisori. Am fost condus printr-un coridor şi am coborît o scară din piatră pînă la un loc de trecere marcat prin trei uşi. M-au aruncat dincolo de una din ele şi au pus zăvorul în urma mea.

M

N-aveam nici o lumină, în afara culci strecurate din ţuloar printr-o ferestruică prevăzulă cu gratii. Folosindu-mă de ochi şi de mîini, am cercetat minu[ios celula unde 'fusesem închis. Am priceput că urma s-o părăsesc curind pentru a mă înfăţişa tribunalului, dar nu-mi • place să las neîncercate dinainte toate şansele posibile.

Pardoseala din dale a celulei ura aşa de umedă, iar pereţii atît de miloşi şi lipicioşi, încit mi-am dat seama că eram închis sub nivelul apei. O singură gaură tăiată oblic sub plafon alcătuia unicul sistem de aerisire. Prin ca am văzut oastea solitară strălucind pe cer, iar această descoperire mi-a adus mîngîiere şi speranţă. N-am fost niciciînd prea religios, însă i-am respectat întotdeauna pe cei ce erau. în noaptea aceea, steaua care-mi trimitea lumină in hrubă mi s-a părut că-i ochiul-care-vede-tot-şi-care-mă-priveşte. M-am descoperit asemeni unui tînăr recrut înspăimîntat care simte in toiul luptei privirea calmă a colonelului îndreptată asupra lui.

Trei dintre pereţii temniţei erau din piatră, iar al patrulea din lemn ; fusese înălţat de puţină vreme. După toate semnele, despărţea in două o celulă mai mare. Nu-mi puteam pune speranţe nici în pereţii vechi, nici în minuscula deschizătură, nici în uşa masivă. Mai rămînea acel paravan din lemn. Raţiunea mă făcea să cred-că, dacă îl spărgeam, lucru nu tocmai greu de făcut, aş fi ajuns într-o altă celulă la fel de solidă. Totuşi, mai bine să încerci ceva declt să nu încerci chiar nimic, aşa că mi-am concentrat toată atenţia şi toată energia asupra peretelui despărţitor. Două seînduri nu erau destul de strîns apropiate ; eram sigur că le puteam despărţi de tot. M-am apucat să caut vreo unealtă, orice, şi am smuls unul din picioarele micului pat din colţ. L-am înfipt în crăpătura dintre seînduri şi era cît pe ce să forţez, cînd un zgomot de paşi zoriţi m-a silit să aştept, cu urechea la pîndă.

Ah, cum aş fi vrut mai tîrziu să uit tot ce-am auzit atunci! Am văzut sute de oameni murind pe cîmpul de luptă şi am ucis cu mina mea atît de mulţi că nu i-aş mai putea număra. Dar acela era

un război cinstit, iar eu nu-mi îndeplineam decît menirea de soldat. N-avca nimic de-a face cu un asasinat ce se săvîrşeşte într-un cuib de tîlhari! Cineva era îmbrîri- cit pe coridor ; cineva care se împotrivea, cineva care s-a agăţat de uşa mea cînd a trecut pe lîngă ea. Probabil că l-au închis în cea de-a treia celulă, cea mai îndepărtată de mine. „Ajutor ! Ajutor !“ ani auzit, o voce, urmată de o lovi

tură şi un urlet. „Ajutor !" a izbucnit din nou vocea. Şi apoi : ..Gerard ! Colonel Gerard !“ Cel pe care tocmai voiau să-l ucidă era sărmanul acela de căpitan infanterist. ..Asasinilor ! Asasinilor !“ am răcnit. Am izbit cu pumnii şi cu picioarele in uşă. L-am mai auzit striglnd o dată. Apoi.nimic. Linişte. După un moment, un clipocit de apă, un plescăit. Am înţeles atunci că nimeni n-o să mai dea ochii cu Auret. Va fi declarat dispărut, ca sute de alţi francezi în acea iarnă la Veneţia.

Au răsunat paşi pp coridor şi am crezut că veneau să mă ia pe mine. Totuşi, nu ! Au deschis uşa celulei de alături şi cineva a fost scos de acolo. Am auzit paşii grupului pier- zindu-se în susul scării. M-am apucat îndată să meşteresc la scinduri. După cîteva clipe se mişcau destul de bine îneît să le pot scoate şi pune la loc după plac. Am trecut prin deschizătură şi m-am pomenit în celula vecină, care, aşa cum îmi închipuisem, era chiar la fel cu a mea. Evadarea nu devenea mai uşoară, căci nu exista vreun alt perete care să poată fi forţat, iar la uşă puseseră zăvorul. N-am găsit nici un semn din care să aflu identitatea tovarăşului meu de suferinţă. M-am întors în propria-mi celulă, trăgînd scîn- durile după mine şi aşteptînd, cu tot curajul de care eram în stare, chemarea ce urma să sune pentru mine, neîndoielnic, ca un dangăt mortuar.

A venit târziu. In cele din urmă am auzit încă o dată zgomot de paşi pe coridor şi am ciulit urechile ca să-mi dau seama ce se întâmplă, aşteptîndu-mă să aud strigătele sărmanei victime. N-am auzit însă nimic. Prizonierul a fost readus în celulă fără nici o violenţă. N-am avut timp să mă uit prin crăpătura dintre seînduri, fiindcă mi-au descuiat imediat uşa şi tîlharul de gondolier, împreună cu alţi.ucigaşi, a intrat în celulă.

— Hai, francezule ! mi-a spus.

Ţinea în mina mare şi păroasă cuţitul mînjit de sînge şi. privindu-1, am înţeles că nu aştepta decît un prilej să mi-1 înfigă in piept. M-aş fi împotrivit în van. I-am urmat fără să crîcnesc. M-au dus pe scara de piatră pînă în sala aceea plină de măreţie unde se afla tribunalul secret. M-au împins

înăuntru. Spre marea mea mirare, n-am atras imediat atenţia judecătorilor mascaţi. Unul dintre ei, un tînăr înalt şi brunet, era în picioare şi pleda cu o voce profundă şi pasionată. Glasul îi tremura de îngrijorare. îşi agita mîinile, şi le împreuna, şi le desfăcea într-o rugă disperată.

— Nu puteţi face una ca asta ! Nu, nu puteţi ! striga. Conjur tribunalul să revină asupra deciziei.

— Vezi-ţi de treaba ta, frate ! Afacerea e încheiată. Iată-1 pe altul chemat să ni se înfăţişeze.

— Pentru numele lui Dumnezeu* fiţi milostivi ! se ruga tînărul. Pentru o asemenea jignire, moartea ar fi fost o pa- deapsă prea uşoară. Stai liniştit. Judecata îşi va urma
CU'.TSUl.

— Am fost şi aşa destul de milostivi, i-a răspuns un altul.

L-am văzut pe tînăr prăbuşindu-se pe scaun, pradă celei
mai cumplite disperări. N-am avut răgaz să mă întreb ce-1 supăra atit de tare,, căci cei unsprezece colegi ai săi s-au întors spre mine. Sosise clipa fatală.

— Eşti colonelul Gerard ? m-a întrebat bătrînul acela înfricoşător.

— Da.

— Aghiotant al pungaşului care îşi spune generalul Suchet şi-l reprezintă, la rindul său, pe pungaşul pungaşilor, Buonaparte ?

Era cît pe ce să strig că minte, dar există momente în care vorbeşti şi momente cînd taci.

Bătrîriului i-a năvălit sîngele în obraji, iar ochii îi seîn- teiau prin mască.

— Sînteţi cu toţii nişte hoţi şi nişte ucigaşi ! a strigat. Ce căutaţi aici ? Sînteţi francezi. De ce nu vă aflaţi în Franţa ? V-am invitat noi la Veneţia ? Cu ce drept sînteţi aici ? Unde sînt tablourile noastre ? Unde sînt caii de pe San Marco ? Cine sînteţi voi ca să jefuiţi comorile adunate de strămoşii noştri timp de secole ? Noi eram un mare oraş cînd Franţa nu era decît un ţinut pustiu. Soldaţii voştri beţivani, zurbagii şi inculţi au distrus opera unor sfinţi şi a unor eroi. Ce ai de spus în privinţa asta ?

Era cu adevărat un bătrîn nemaipomenit. Barba albă i se zbîrlea de furie pe cînd îşi lătra frazele scurte ca un cîine sălbatic. Luaţi aminte că i-aş fi putut răspunde că la Paris tablourile lui n-ar £i păţit nimic, iar caii nu meritau atîta vorbărie, şi că putea vedea eroi (pentru sfinţi nu garantez ') fără să coboare pînă la strămoşii lui, ba chiar fără să se mişte din fotoliu. Da, i-aş fi putut" vorbi pe tonul ăsta, dar ar fj fost ca şi cum ai discuta despre religia creştină cu un ma- meluc ! M-am mulţumit să ridic din umeri în tăcere.

— Aici prizonierul n-are apărător, mi-a spus unul dintre judecătorii mascaţi.

— Are cineva vreo observaţie dc făcut înainte de a fi judecat ? a întrebat bătrînul uitîndu-sc în jur.

— Ar fi ceva, Excelenţă ! a intervenit unul dintre judecători. Un lucru pe care nu l-aş putea pomeni fără să deschid din nou rănile unui frate, însă aş vrea să vă reamintesc că-există un motiv mai aparte pentru ca acestui ofiţer să i se aplice o pedeapsă-pilduitoare.-

— Nu l-am uitat ! i-a răspuns bătrînul. Frate, dacă tribunalul tc-a nedreptăţit pe de-o parte, pe de alta îţi va da deplină satisfacţie.

Tînărul care vorbise cu înflăcărare la intrarea mea în sală a sărit în picioare.

— Nu pot suporta ! a strigat. Iertati-mă, Excelenţă. Tribunalul poate să judcce şi fără mine. Sînt bolnav ! Simt că înnebunesc !

Şi-a ridicat mîinile într-un gest furios şi s-a năpustit afară din sală.

— Să se ducă ! Să plece ! a zis prezidentul. Nu i se poate cere să rămînă sub acest acoperiş, ar fi peste puterile unui om cu trup şi suflet Dar e un veneţian adevărat. Cînd o să-i treacă, va înţelege că nu se putea face altfel.

în timpul acestui episod fusesem uitat. Pe legea mea, - deşi nu eram eu omul obişnuit să fie uitat, aş fi preferat să mă neglijeze în continuare ! Insă bătrînul prezident şi-a pus din nou ochii pe mine, asemeni unui tigru care se întoarce la pradă.

— Ai să plăteşti pentru tot, şi în' felul ăsta nu se face decît dreptate ! mi-a spus. Dumneata, străin şi aventurier, un parvenit, ai îndrăznit să-ţi ridici privirile la nepoata unui doge din Veneţia, logodită cu moştenitorul Loredanilor. Ca să te bucuri de astfel de privilegii, trebuie să plăteşti!

— Nici un preţ nu-i prea mare pentru cit merită ! am ' răspuns.

— Să ne spui asta cînd ai să începi să plăteşti, mi-a aruncat bătrînul. Poate că atunci nu vei mai fi aşa de trufaş ! Matteo, du-1 pe prizonier înapoi în celula de lemn. E luni seara. Nu va primi nimic de mîncat şi de băut înainte de a apărea din nou în faţa tribunalului miercuri seara. Ilotărîm atunci în ce fel va muri.

£•

Nu era o prrspcctivă plăcută, dar era lotuşi o amînare. Te mulţumeşti cu puţin cînd un sălbatic ursuz te ameninţă cu un cuţiloi năclăit de singe ! Gondolierul m-a ti rit afară din sală şi m-a dus din nou in celulă. A pus zăvorul. Am rămas singur cu gîndurile mele.

Primul lucru care mi-a .venit în minte a fost să iau legătura cu vecinul şi tovarăşul meu de nenorocire. Am aşteptat pînă cînd paşii s-au pierdut în depărtare. Apoi am îndepărtat cu grijă cele două seînduri şi m-am uitat prin crăpătură. întunericul era gros. Atît de gros că abia am zărit o siluetă nedesluşiţii, ghemuită într-un colt. Auzeam şi şoapta înăbuşită a unei rugăciuni. Era vocea cuiva căzut pradă unei spaime de moarU\ Scîndurile au trosnit. A urmat o scurtă exclamaţie de surpriză.

— Curaj, prietene, curaj ! am strigat. Nu e totul pierdut ! Capul sus ! Etienne Gerard e alături de dumneata !

— Etienne !

Vocea era a unei femei. Un glas ce fusese pentru urechile mele, mereu, muzica cea mai îmbătătoare. M-am aruncat prin spărtură şi am îmbrăţişat-o pe prizonieră, exclamînd :

— Lucia ! Lucia !

Timp de cîteva minute a urmat un şir de „Etienrie !ª şi de Lucia !" Căci in asemenea momente nimeni nu se gin- deşte să ţină discursuri. Ea a fost prima care şi-a revenit.

— Ah, Etienne, au să te omoare ! Cum ai căzut în mîinilirlor ?

— Am răspuns chemării tale.

— Eu nu li-nm scris.

— Mii de draci ! Dar tu ?

— Şi eu am venit chemată de serisoarea .ta.

— Lucia, nici eu nu ţi-am scris !

— Ne-au prins In cursă cu aceeaşi momeală.

— Nu-mi pasă de mine, Lucia.. De altfel, nu mă pîndeşte nici un pericol imediat. Pur şi simplu m-au adus înapoi în celulă.

— Ah, Etienne ! Au să te ucidă ! E şi Lorenzo acolo.

— Bătrînul cu barbă ?

— Nu, un tînăr brunet. Mă iubea. Şi am crezut că-1 iubesc şi eu, pînă cînd... Pînă m-ai învăţat tu ce-i dragostea, Etienne. N-o să ţi-o ierte niciodată. Are o inimă de piatră.

— Facă ce vor! Nu-mi pot fura trecutul, nu-i aşa, Lucia ? Dar pe tine ce te aşteaptă ?

— **Oh, o** nimica **lontu, Elicnnc ! Doar o mică durere timp rie o clipă, apoi** nimic. **Ei spun că o să fiu însemnată cu pecetea infamiei, dracul meu. dar** am s-o **port ca pe o cunună demnă de cinstire. din moment ce tu ai fost cauza.**

5 **Aceste cuvinte m-au umplut de groază. Toate aventurile aiele trecute mi s-au părut neînsemnate faţă de umbra cumplită ce mi se lăsa pc suflet.**

— **Lucia ! Lucia ! tun strigat. Pentru numele Domnului, sprune-mi ce-au să^ţi facă măcelarii ăştia ! Spune-mi, Lucia î Vorbeşte !**

— **N-am să-ti spun. Etienne, pentru că o să te necăjeşti mai mult decît mine. Dar... dar... Ei bine. îti spun ! Altfel o să-ţi închipui ceva şi mai râu. Prezidentul a poruncit să mi se taie o ureche, să fiu astfel însemnată pentru totdeauna fiipdcă aţn iubit un francez.**

O ureche ! Urechiuşa aceea scumpă pe care de atîtea ori o sărutasem ! Am mîngîiat cele două mici scoici de catifea ca să mă asigur că sacrificiul nu fusese încă săvîrşit. Ah, nu ! Vor trebui să treacă peste cadavrul meu ca să-şi atingă telul! Mi-am jurat asta printre dinţii strînşi.

— **Nu trebuie să fii necăjit, Etienne. Şi totuşi, mi-ar plăcea să fii cit de dt...**

, — N-au să te atingă. Monştrii !

— **Sper. Etienne. Lorenzo e acolo. N-a deschis gura în vreme ce mă judecau, însă mă putea apăra după ce-am plecaţi**

— **A făcut-o. L-am auzit şi eu.**

— **înseamnă că le-a înmuiat inimile.**

Ştiam că nu reuşise, dar cum să-i fi spus ? Ezitam, însă *5 fi putut la fel de bine să vorbesc. Cu' instinctul ascuţit al femeilor, ea a înţeles ce însemna tăcerea mea.

— **N-au vrut să-l asculte ! De ce ţi-e teamă să-mi spui, iubitule ? Ai să vezi că sînt demnă de iubirea unui soldat ca tine. Unde-i Lorenzo acum ?**

— **A ieşit din sală.**

— **Atunci poate că a plecat şi din casă.**

— **Cred că chiar aşa a făcut.**

— **M-a lăsat în voia- soartei, Etienne ! Ah, Etienne, uite că vin !**

Departe răsunau iarăşi paşii aceia îngrozitori şi

clinchetul cheilor. De ce veneau acum, cînd nu mai era nici un prizonier de dus la judecată, dacă nu ca să execute sentinţa scumpei mele Lucia ? M-am strecurat între ea şi uşă. Simţeam în muşchi puterea unui leu. Aveam să dârîm casa mai înainte ca ei s-o atingă !

— Du-ţe ! Ascunde-te ! mi-a strigat. Au să te omoare, Etienne ! Eu, cel puţin, rămin în viaţă... Dacă mă iubeşti, Etienne, pleacă de aici. N-o să se întîmple nimic. Nici n-ai să auzi cînd mi-o vor face. '

Se lupta cu mine, sărmana făptură ! Şi, cu forţa înzecită de furiera reuşit să mă tragă lîngă deschizătura dintre cele două celule. O idee mi-a străfulgerat prin minte. '

— Mai putem fi salvaţi, i-am şoptit. Fă imediat ce-ţi spun, şi fără comentarii. Treci în celula mea ! Repede !

Am impins-o prin spărtură şi am ajutat-o să pună scândurile la loc. I-am luat mantia largă, m-am înfăşurat cu ea şi m-am tîrît în colţul cel mai întunecat al celulei. Uşa s-a deschis. Au intrat mai mulţi oameni. Sperasem că nu vor aduce vreun felinar, fiindcă nici înainte n-o făcuseră. Pentru ei nu eram, cu siguranţă, decît o pată neagră într-un ungher.

— Ne-ar trebui o lampă ca să vedem mai bine ! a spus unul din ei.

— Ba, deloc ! Nici o lampă ! a protestat o voce aspră după care l-am recunoscut pe tilharul de Matteo. Nu-i o treabă care să-mi placă prea mult. Cu cit o să văd mai puţin, cu atît o să fie mai bine. îmi pare rău, signora. dar poruncile tribunalului trebuie aduse la îndeplinire.

N-aveam decît o singură dorinţă : să-mi iau avînt, să năvălesc peste ei şi s-o întind prin uşa deschisă. Dar cum s-o ajut attfnci pe Lucia ? Presupunînd că aş fi izbutit să-mi croiesc drum pînă afară, ea ar rămîne totuşi în mîinile lor pînă m-aş întoarce cu ajutoare. Nu puteam avea pretenţia că o să ne salvăm amîndoi doar prin puterile mele. Totul mi-a devenit limpede într-o clipă şi am înţeles că singurul lucru înţelept era să nu mă mişc, să suport ceea ce urma să se întîmple,

aşteptînd ivirea unei şanse. Mina murdară a tîiharului de gondolier mr-a pipăit buclele părului (bucle prii care pînă atunci doar degete de femeie mai umblaseră), apoi mi-a apucat urechea, şi durerea m-a săgetat de parcă aş fi fost ars cu fierul roşu. Mi-am muşcat buzele ca să-mi înăbvţ un ţipăt. Sîngele îmi curgea cald pe gît şi pe spate.

— Aşa ! Uf, s-a sfîrşit ! a făcut Matteo, dîndu-mi prietenește o lovitură uşoară, cu palma, peste cap. Sînteţi cura

şi

joasă, signora ! Vă spun eu : puteaţi avea gusturi mai bune decît să va înamoraţi de un francez. Numai el c de vină, nu eu ! •

Co altccva puteam face dccît sa stau nemişcat şi să scrîş- nc-sc din dinţi ? Suferinţa şi mînia'mi s-au potolit- totuşi la gîndul că acceptasem totul pentru femeia iubită. Bărbaţii obişnuiesc să le spuijă femeilor că ar suporta cu bucurie orice de dragul lor ; eu aveam cel puţin privilegiul de a arăta c. faptele îmi erau totuna cu vorbele. Mă giudeam şi la fclr.i cum un gest atît de nobil mi-ar spori reputaţia, in cazul c;'. povestea ar fi ajuns cunoscută, şi cît de mîndru urma să fu regimentul din Conflans că arc un asemene;[1], colone l. Gîndi:-rile acestea m-au ajutat să sufăr pe tăcute in timp ce sîngelc îmi picura de pe gît pe pietrele pardoselii. Şi tocmai acel plici-plici era să mă ducă la pierzanie.

— Sîngerează cam tare ! a observat unul dintre vale[i. Ar trebui să mergem după un doctor? Altfel o găsim moarta mîine dimineaţă. —

— Nu mişcă deloc ţii nici n-a -deschis gura ! a zis altul. Şocul a ucis-o.

— Tîmpitule ! O femeie tînără nu moaie aşa uşor, a afirmat Matteo. Şi la urma urmei nu i-am tăiat decît vîrful, atitn cît să se vadă pedeapsa tribunalului. Sus. signora, su > !

Mi-a scuturat umărul. Inima mi s-a oprit în loc : am crezut c-o să-mi simtă epoletul sub mantie.

— Cum mai merge ? a întrebat.

N-am răspuns. ,

— Afurisită treabă ! Mi-ar fi plăcut să am de-a face cu un băi'bat, nu cu o femeie, şi încă tocmai cu cea mai frumoasă fată din Veneţia ! a bombănit gondolierul. Tu, Niecolo ! Dă-mi batista ta şi adu o lampă.

Era sfîrşitul. Se anunţa lucrul cel mai rău din toate. Nimic nu mă mai putea salva. Am rămas mai departe pitit in ungher, dar muşchii mi se încordaseră ca ai unei pisici co stă gata să ţîşnească. Dacă trebuia să mor. eram hotărît să fac în aşa fel îneît moartea să-mi fie pe măsura viqţii.

Unul dintre ei plecase să aducă un felinar, iar

Matteo se apleca peste mine cu o batistă. în cîteva clipe secretul avea să-mi fie descoperit. însă gondolierul s-a ridicat brusc. în momentul acela am auzit un zgomot nedesluşit prin ferestruica de deasupra capului meu. Clipocitul apei ^i scîrţîitul

M vîslelor sc învălmăşeau cu murmurul unei mulţimi de v.oc' omeneşti. A urmat o bătaie puternică în poarta casei, iar un glas înspăimîntător a strigat :

— Deschideţi ! în numele împăratului, deschideţi !

împăratul! Ai fi zis că era invocat un sfînt al cărui simplu
nume era de ajuns să-i înspăimînte pc diavoli. Cu strigăte dc spaimă, au luat-o la fugă cu toţii : Matteo, valeţii, intendentul, întreaga bandă de criminali. Un alt strigăt, urmat de sfărîmăturilo bîmelor izbite cu securea. Apoi am auzjt zăngănitul armelor şi îndemnurile soldaţilor francezi prin vestibul. în clipa următoare au răsunat pe scări paşi precipitaţi şi un bărbat mi-a năvălit în celulă.

— Lucia ! striga. Lucia !

Stătea în semiîntuneric, gîfîlnd, incapabil să-şi găsească pe loc cuvintele. Apoi a izbucnit din nou :

— Lucia 1 Oare nu ţi-am arătat cît. de mult te iubesc ? Ce-aş putea f act mai mult, mai bine ? Mi-am trădat patria, sînt un nemernic, mi-am denunţat prietenii şi mi-am dai viaţa ca să te salvez.

Era tînărul Lorenzo Loredano, îndrăgostitul căruia ii luasem eu locul. In momentul acela, mi s-a făcut milă de el. Dar în dragoste, fiecare pentru sine, nu-i aşa ? Iar dacă o să pierzi jocul, te poti consola oarecum să ştii că acela caro a cîştigat este un om cu merite şi cu prestanţă. Tocmai voiam să-i ţin această lecţie ; la primul meu cuvînt a scos un ţipăt de uimire, a ieşit în fugă, a luat din coridor lampa pe'care o căutaseră ceilalţi ceva mai inainte şi mi-a luminat faţa.

— Tu ! Tu, mizerabile ! a strigat. Francez ticălos ! Ah, ai să plăteşti pentru tot răul pe care mi l-ai făcut!

Insă tot atunci a observat paloarea feţei mele şi sîngele ce-mi curgea încă din ureche.

<— Ce vrea să însemne asta ? m-a întrebat. Cum

ai rămss fără ureche ? -

Mi-am învins slăbiciunea, mi-am apăsat bâtista pe rană şi m-am ridicat, ca un adevărat colonel de husari.

— Rana asta, domnule, e o nimica toată. Cu permisiunea dumitale să nu discutăm un subiect personal şi lipsit <Je importanţă.

Dar Lucia a năvălit din celula vecină. Auzise întreaga- poveste. L-a prins pe Lorenzo de braţ.

— Accst nobil gentilom a stat în locul meu, Lorenzo ! A îndurat asta pentru mine ! Ca să mă cruţe pe mine !

Mi-a căzut la inimă zbuciumul ce se citea pe chipul italianului La sfirşit, mi-a întins mina.

— Colonele Gerard, eşti demn de o mare iubire ! mi—a spus. Ai iertarea mea, căci dacă mi-ai Tăcut rău, l-ai răscumpărat inlr-un chip demn. Dar mă miră faptul că mai eşti în viată. Am părăsit tribunalul înainte ca dumneata să fii judecat şi ştiam că nici un francez nu va fi graţiat'după distrugerea comorilor veneţiene.

— Nu el le-a distrus ! a protestat Lucia. El ne-a ajutat să le păstrăm pe cele din palatul nostru.

— Măcar pe una dintre ele ! am răspuns, apleeîndu-mă să-i sărut mina.

Iată deci, prieteni, cum am rămas fără ureche. După două zile, Lorenzo a fost găsit mort, străpuns de un pumnal î« piaţa San Marco. Matteo şi alţi trei .asasini au fost împuşcaţi, iar membrii tribunalului izgoniţi din oraş. Lucia, adorabila mea Lucia, s-a retras la o mănăstire din Murâno atunci cînd francezii au părăsit Veneţia. Poate că mai e şi acum acolo, ajunsă stareţă ; şi de bună seamă că a uitat de mult zilele în care inimile noastre băteau în acelaşi ritm. iar restul lumii ni se părea atît de-neînsemnat faţă de focul strecurat de dragoste în vine. Sau poate că n-o fi uitat... Poate că pacea chiliei îi e tulburată uneori de amintirea colonelului, care a iubit-o cu înflăcărare, cîndva... Tinereţea s-a dus. pasiunea s-a stins, dar sufletul unui gentilom nu se schimbă nicicînd : Etienne Gerard încă şi-ar mai înclina cu plăcere capul cărunt dinaintea ei, iar dacă asta i-ar folosi, .şi-ar da bucuros şi cealaltă ureche.

Capitolul II

CUM A CUCERIT RRIGADIKRUL SAKAGOSA

V-am povestit vreodată, prieteni, cum am ajuns la husarii din Conflans pe vremea asediului Saragosei şi cp ispravă nemaipomenită mi-a fost dat să fac pentru ca să cadă acest oraş spaniol ? Nu ? Atunci mai aveţi cîte ceva de aflat. Am să vă spun exact cum s-au petrecut lucrurile. Dacă las la o parte doi-trei bărbaţi şi cîteva- fete drăguţe, o să fiţi primii care aud;

Eram locotenent şi'ajutor de căpitan în Regimentul 2 de husari, numit şi husarii din Chamboran. N-aveam pe atunci dfecît douăzeci şi cinci de ani ; eram tot atît de nepăsător şi gata la orice ca oricare soldat din Marea Armată. întâmplător, războiul se oprise în Germania. însă în Spania mai bîn- tuia. Iată din ce-pricină. ca să întărească armata din Spania, împăratul m-a mutat cu grad de căpitan plin la husarii din Conflans, care pe atunci făccau parte din Corpul 5 de armată, de sub comanda mareşalului Lannes.

De la Berlin şi pînă la Pirinei e cale lungă. Noul meu rşgiment se număra printre unităţile care, la ordinele mareşalului Lannes, asediau Saragosa. Mi-am îndreptat aşadar calul spre Spania şi, peste o săptămînâP, m-am prezentat la cartierul general, de unde am fost condus spre husarii din Conflans.

Aţi citit, fără îndoială, o grămadă de lucruri despre celebrul asediu al Saragosei. Am să vă spun doar că rar s-a în- tîmplat ca vreun general să fi primit o misiune mal grea decît cea încredinţată mareşalului Lannes. Saragosa, un oraş foarte întins, era plin de spanioli (soldaţi, ţărani, călugări) care nutreau o ură cumplită faţă de francezi şi juraseră să piară mai curînd decît să se predea. -Treizeci de mii de oameni asediau un oraş de optzeci- de mii. Noi aveam o artilerie puternică şi genişti fără pereche. Nu mai văzuserăm niciodată pînă atunci un astfel de asediu. De obicei un oraş e socotit învins atunci cînd ai pus stăpînire pe fortificaţiile lui. La Saragosa. dimpotrivă, fortificaţiile au trebuit luate cu asalt înainte de începerea adevăratei bătălii. Fiecare casă a **devenit un fort, fiecare stradă un cîmp de luptă. Aşa în- cît, zi de zi, am fost nevoiţi să ne croim drum în interior, adică să aruncăm în aer casele împreună cu apărătorii lor, pînă cînd am distrus jumătate din oraş. Dar cealaltă jumătate rămăsese la fel de îndîrjită ; avea, de altfel, o poziţie mai avantajoasă pentru apărare, căci era plină de schituri şi de mănăstiri uriaşe, cu ziduri groase ca ale Bastiliei, care nu puteau fi dărîmate uşor. Asta era situaţia cînd am ajuns eu acolo.**

între noi fie vorba, cavaleria nu-i de prea mult

folos în- tr-un asediu. (Cîndva n-aş fi îngăduit nimănui să susţină aşa ceva.) Husarii din Conflans erau cantonaţi la sud de oraş, cu misiunea să patruleze şi să se asigure că nici o forţă spaniolă nu înainta dinspre partea aceea. Colonelul regimentului nu

era un soldat prea strălucit, iar regimentul nici nu visa pe atunci la faima dobîndită mai tîrziu. într-o singură seară am observat mai multe lucruri care m-au şocat. Fiindcă eu eram un ofiţer execlent şi mă durea sufletul să văd o tabără prost organizată, un cal rău pansat sau un călăreţ fără ţinută ostăşească. în seara aceea cinam la o fermă — unde era popota — împreună cu treizeci şi şase do noi camarazi. Din exces de zel, probabil, le-am arătat prea limpede că lucrurile nu mergeau aşa cum fusesem obişnuit eu în armata din Germania. După observaţiile mele s-a lăsat tăcerea. Din privirile îndreptate spre mine am înţeles că fusesem lipsit do tact. Mai ales colonelul era foarte nemulţumit, şi la fel un maior pe nume Olh'ier. Acesta din urmă, fanfaronul regimentului. aşezat chiar în faţa mea, îşi răsucea mustaţa uitîn- du-se ţintă la niine de parcă ar fi-vrut să mă înghită. însă nu mă deranja purtarea lui, căci simţeam că mersesem prea departe ; iar apoi, n-aş fi făcut oare o impresie proastă dacă m-aş fi luat la haiţă cu superiorul meu încă din prima seară?

Admit că pînă aici am greşit eu. Dar să vă povestesc ce a mai urmat. După cină, colonelul şi cîţiva ofiţeri au ieşit din popotă. Au rămas vreo doisprezece gradaţi şi, cu o buteîcă de vin de Spania pe masă, domnea buna dispoziţie. Curind maiorul Olivier mi-a pus cîteva întrebări despre armata din Germania şi despre rolul jucat de mine în campania acee^. Ajutat de vin, le-am spus o mulţime de lucruri. Nimic ieşit din comun, prieteni ! înţelegeţi-mă bine : fusesem pînă atunci, în ciuda vîrstei, un ofiţer-model al Marii Armate. Eram cel dinţii spadasin, cel mai iute călăreţ. Aventurile în care Pusesem eroul principal nu le mai puteai număra. Or, aici nimeni

nu mă cunoştea, nimeni nu-mi arăta simpatic. Nu era firesc să fi dorit să le explic noilor mei camarazi din ce stofă era croit cel ce venise în mijlocul lor ? Nu era normal să vreau să le spun : „Bucuraţi-vă, prieteni ! Bucuraţi-vă ! Căci cel ajuns în seara asta printre voi nu-i un simplu ofiţer picat din cer. Sînt eu, Gerard, nemaipomenitul G6rard, eroul d,e la Ratisbona, învingătorul de la lena, cel ce a străpuns un careu inamic la Austerlitz !“ Nu le puteam spune toate fis- tea. Dai[1] puteam cel puţin să povestesc nişte întîmplări menite. să le sugereze restul. Aşa am şi făcut. M-au ascultat fără să scoată un,sunet. Le-am povestit altele. în fine, dup5 ce le-am explicat cum călăuzisem o armată pornită să treacă Dunărea, au izbucnit cu toţii în rîs. Am sărit în picioare, tul- / burat de ruşine şi furie. Mă lăsasem dus. îşi bateau joc de mine. Erau convinşi că au de-a face cu un lăudăros şi un mincinos. Prin urmare, aşa mă prkneau husarii din Conflans ? Mi-am înghiţit lacrimile de umilinţă care îmi umpleau ochii. Au rîs şi mai tare.

— Nu cumva ştii, căpitanc Pelletan, dacă mareşalul Lannes mai e pe front ? a întrebat maiorul.

— Eu cred că da, domnule ! i-a răspuns cel întrebat.

— Ia auzi ! Aş fi zis că prezenţa lui nu mai e necesară, odată ce-a apărut căpitanul Gerard.

O nouă explozie de rîsete. Văd şi acum cercul lor de feţe *şi* ochi batjocoritori, gurile deschise, pe Olivier cu mustaţa lui mare şi neagră, pe Pelletan cu rînjetul lui enervant... Pînă şi tinerii sublocotenenţi se stricau de rîs ! Dumnezeule, ce josnicie ! De furie, lacrimile mi se uscaseră. Am redevenit eu însumi : rece, calm. stăpîn pe nervii mei, de gheaţă pe dinafară şi de fpc pe dinăuntru.

— Aş putea să vă întreb, domnule, la ce oră este trecut regimentul în revistă ? m-am adresat maiorului.

" — Sper, căpitane Gerard, că n-ai de gînd să ne schimbi orarul, mi-a răspuns.

Alt hohot de rîs a cuprins grupul, dar de astă dată s-a stins pe buzele celor prezenţi pe măsură ce-i priveam fix, pe fiecare în parte.

— La ce oră e adunarea ? l-am întrebat, nu fără asprime, pe căpitanul Pelletan.

Ii stătea pe limbă o batjocură, insă privirea pe care i-am aruncat-o l-a convins sa şi-o înghită.

— Adunarea e fixată pentru ora şase.

.— Mulţumesc.

I-am numărat pe cei de faţă : erau paisprezece ofiţeri, dintre care doi păreau nişte copii abia ieşiţi de la Saint-Cyr. N-am putut să nu observ ţinuta lor neglijentă. Mai rămîncau maiorul, patru căpitani şi şapte locotenenţi.

— Domnilor ! am reluat, privindu-i ţintă rînd pe rînd. M-aş simţi într-adevăr nedemn de acest vestit regiment dacă nu v-aş cere socoteală pentru necuviinţa cu care m-aţi în- tîmpinat. Pe de altă parte, v-aş considera nedemni de el dacă. sub un pretext sau altul, nu mi-a ţi acorda această satis-facţie. —

— Nici o problemă în privinţa asta ! a spus maiorul. Sxntl gata sâ trec peste* gradul meu şi să-ţi dau orice satisfacţie doreşti în numele husarilor din Conflans.

— Yâ sînt recunoscător. Mă gindtse. totuşi, că aş'avea uncie drepturi şi in ce-i priveşte pe ceilalţi gentilomi care au rîs de mine. . -

— Atunci cu care vrei să te baţi ? a întrebat căpitanul Pelletan.

— Cu toţi ! am răspuns.

S-au uitat surprinşi unii la alţii. Apoi s-au retras în celălalt capăt al încăperii şi i-am auzit şuşotind. S-au pus pe rîs. Era limpede că încă mai credeau că au de-a face cu un farsor. S-au întors spre mine.

— Cererea dumitale e ieşită din comun, mi-a spus maiorul Olivier. Dar se acceptă. Cum propui să aibă loc un asemenea... duel ? Alege dumneata arma.

— Sabia ! Şi-o să vă iau în ordinea vechimii. Voi începe cu dumneavoastră, domnule maior Olivier, la ora cinci., Prin urmare, vă acord fiecăruia cite cinci minute înainte de adunare. Vă rog, lotuşi, să aveţi bunăvoinţa de a alege loeul în-tilnirii, pentru că eu nu cunosc încă regiunea.

Au rămas impresionaţi de atitudinea mea pe cit

de îngheţată. pe atit de practică. Acum nu mai zîmbrau. Faţa lui Oliviei' nu mai era batjocoritoare, ci întunecată .şi gravă.

— Dincolo de ţăruşii pentru cai o un mic teren liber, mi-a zis. Am mai rezolvat acolo nişte chestiuni de onoare şi locul ne-a mulţumit pe deplin. Vom li prezenţi, căpitane Gerard. la ora pe care ai fixat-o.

Tocmai mă înclinam ca să le mulţumesc 'astfel pentru că-mi acceptaseră provocarea,, cînd uşa popotei .s-a deschis violent. Era colonelul, cu chipul destul de răvăşit.

— Domnilor ! ne-a spus. Mi se cerc dintre dumneavoastră un voluntar pentru o misiune extrem de perieuloasă. Nu vă ascund faptul că treaba e de cea mai mare însemnătate. Mareşalul Lannes s-a gîndit la un ofiţer de cavalerie, fiindcă acesta ar avea mai multe şanse să se descurce decîi. un ofiţer de infanterie’sau de genita. Bărbaţii însuraţi nu se acceptă. Dintre ceilalţi, cme-se oferă voluntar ?

Nu-i nevoie să spun că toţi ofiţerii neînsuraţi au făcu* un pas înainte. Colonelul i-a cercetat încurcat. I-am ghicii •, gindul. Cel mai bun trebuia să îndeplinească misiunea aceea* dar poate că îl trimitea.astfel pe cel mai bun la moarte.

— Domnule, -am spus, îmi îngăduiţi o sugestie ?

Mi-a aruncat o privire aspră. Nu uitase observaţiile făcute de mine la cină.

— Spune !

— Aş vrea doar să menţionez că această misiune îmi revine de drept şi cu totul firesc.

— De ce, căpitane Gerard ?

— De drept, fiindcă sînt căpitan plin. Şi cu totul firesc, fiindcă regimentul nu-mi va* simţi lipsa, oamenii neavînd încă timp să mă cunoască.

Trăsăturile colonelului s-au destins.

— Fără îndoială, există ceva adevăr în ceea ce spui. căpitane Gerard. Cred că eşti neîndoielnic cel mai nimerit pentru misiunea asta. Dacă vrei să mă urmezi, îţi voi comunica instrucţiunile.

Le-am urat noapte bună noilor mei camarazi

înainte de a ieşi din popotă, însă n-am uitat să repet că le voi sta la dispoziţie a doua zi dimineaţa, la orele cind. M-au salutat fără o vorba. După chipurile lor, am ghicit că începuseră să se lămurcască întrucîtva în privinţa caracterului meu.

Mă aşteptam să fiu imediat informat de către colonel în legătură cu obiectivul acelei misiuni pe care, în definitiv, mă angajasem s-o îndeplinesc. Dar el mergea tăcut înaintea mea. Am traversat cîmpul, am trecut de tranşee, am depăşit grohotişul ce marca vechea incintă a oraşului. Printre perelii caselor distruse de geniştii noştri era un adevărat labirint. Acri după acri erau acoperiţi cu frînturi de zid şi mormane de cărămizi. Mai înainte, pe locurile acelea se întindea un cartier foarte populat. Felinare puse prin colţuri ajutau trecătorului să se orienteze... Colonelul se grăbea. Am mers multă vreme. în sfirşit, ne-am oprit lîngă un zid cenuşiu ce ne închidea trccerea. Acolo, în spatele unei baricade, ne era avanpostul. Colonelul m-a condus într-o casă lipsită de acoperiş, unde am găsi^doi generali îngenuncheaţi în faţa unei tobe acoperite de o hartă pe care o examinau cu atenţie la lumina unei luminări. Unul dintre ei avea gîtul strîmb şi faţa spînă — mareşalul Lannes. Celălalt era generalul Ra- zout, comandantul geniştilor.

— Căpitanul Gerard s-a oferit voluntar* a anunţat colonelul.

Mareşalul Lannes s-a ridicat şi mi-a strîns mîna.

— Eşti un viteaz, domnule ! mi-a spus. Am un cadou pentru dumneata...

Mi-a întins un mic tub do sliclfi.

— ...A fost pregătit special de doctorul Farciil. In disperare de cauză, n-ai decît să-l duci la buze : -o să mori pe loc.

Era un început vesel. Vă mărturisesc prieteni, că un fior îngheţat mi-a trecut prin şira spinării, iar părul mi s-a zbîrlit.

— Iertaţi-mă, domnule ! am zis salutînd. Ştiu foarte bine că m-am oferit voluntar pentru o misiune ce comportă riscuri mari, dar n-am nici o idee in legătură cu natura acestei misiuni.

— Colonele Perrin ! a vorbit Lannes pe un ton sever. Nu-1 cinstit să-i îngădui unui ofiţer curajos să se prezinte voluntar fără să-i înfăţişezi pericolele la care se expune.

De-acum redevenisem eu însumi.

— Domnule, am intervenit, permite ţi-mi să spun că, cu cît e mai mare pericolul, cu atît mai mare e şi gloria, şi că n-am să regret că m-am oferit voluntar, decît dacă voi afla că misiunea ar fi fără nici un risc.

Aceste cuvinte pline de avint erau întărite de înfăţişarea mea. Timp dc cîteva clipe am semănat cu un erou. Obser- vînd privirea lui Lannes îndreptată spre mine cu admiraţie, am fost îneîntat de felul promiţător în care intram în armata din Spania. Dacă muream chiar în noaptea aceea, numele meu n-ar fi fost uitat prea curînd. Noii şi vechii moi camarazi, despărţiţi pi'in atîtea lucruri, s-ar fi găsit uniţi prin admiraţia şi afecţiunea lor comună pentru Etienne Gerard.

— Generale Razout, explică-i situaţia ! a ordonat Lannes.

Generalul de geniu s-a ridicat cu compasul iu mînă. M-a
dus pînă la uşă şi mi-a arătat zidul mare, cenuşii#, înălţat printre ruine.

— Iată linia de apărare a inamicului în momentul de faţă, mi-a spus. E zidul mănăstirii închinate Fecioarei. Dacă
o cucerim, cadc întreg oraşul. Dar au înconjurat-o

cu şanţuri contra minelor, iar zidurile sînt atît de groase îneît e aproape cu neputinţă să le străpungi cu'artileria. Am aflat totuşi că duşmanul are o apreciabilă cantitate de praf de puşcă în- tr-una din chiliile de jos. Dacă pulberea asta ar exploda, ne-ar fi deschisă calea.

— Cum ajung acolo ? am întrebat.

— Iţi explic. Avem pe cineva în oraş, un ins pe nume Hubert. Bărbatul-ăsta curajos a fost mereu în legătură cu noi şi ne-a promis că va arunca în aer pulberăria. Explozia trebuia să se producă în zori. De două zile, un grup de asalt de o mie de grenadieri aşteaptă să apară spărtura. Dar explozia nti s-a produs. Şi tot de două zile nu mai avem veşti de ia Hubert. întrebarea este : ce i s-a întîmplat ?

— Vrei să merg după informaţii ?

' — Exact. E bolnav, rănit, sau mort ? E cazul să-l mai aşteptăm, ori să încerăm un asalt în altă parte ? Nu putem hotărî nimic înainte de a şti ce i s-a întîmplat. Asta-i harta oraşului, căpitane Gerard. Observi că, dincolo de acest cordon de schituri şi mănăstiri, mai multe străzi se deschid în- Ir-o piaţă centrală. Dacă ajungi în piaţă, găseşti într-un colţ catedrala. în colţul ăsta dă strada Toledo. Hubert locuieşte Intr-o căsuţă aflată între un pantofar şi un negustor de vinuri, pe dreapta, cum vii de la catedrală. Mă urmăreşti ?

— Cu mare atenţie.

— Trebuie să ajungi la casa asta, să-l vezi şi să hotărăşti dacă planul lui se mai poate executa, sau e preferabil să-l abandonăm...

Mi-a arătat ceva ce părea o pelerină de flanelă cafenie, nu tocmai curată.

— ...Iată rasa unui călugăr franciscan, mi-a spus. După mine, e cea mai Bună deghizare.

Am făcut un salt înapoi.

— Vreţi să mă prefaceţi într-un spion ? am strigat. O să merg în uniformă !

— Cu neputinţă ! Cum poţi crede că ăi să treci neobservat pe străzile oraşului ? Mai ţine cont şi de faptul că spaniolii nu iau prizonieri. Oricare ţi-ar fi ţinuta, te paşte aceeaşi scartă dacă vei fi prins.

Era adevărat, şi mă aflam în Spania de destulă

vreme[1] ca să ştiu că soarta aceea însemna ceva cu mult mai-cumplit dccît pur şi simplu moartea. De cînd trecusem graniţa, nu auzisem decît de torturi şi mutilări. Am'îmbrăcat rasa de franciscan.

— **Sînt gata.**

— Eşti înarmat ?

— **Am sabia.**

— **O sâ i se audă zăngăni tul. Ia cuţitul ăsta şi lasă sabia aici. Spune-i Iui Hubert că miine dimineaţă la ora patru**

detaşamentul de asalt va fi încă pe poziţie. Un sergent care aşteaptă afară o să-ţi arate cum să intri in oraş. Noapte! bună, şi succes !

Nici nu ieşisem încă bine din încăpere pînă cînd cei doi generali s-au apucat din nou să studieze hărţile, bicorn lingi bicorn. La uşă mă aştepta un subofiţer de geniu. Mi-am legat cordonul rasei, mi-am scos căciula, mi-am acoperit capul cu gluga, mi-am desfăcut pintenii, după care l-am urmat în tăcere pe ghid.

Trebuia să mergi cu băgare de seamă, fiindcă zidurile înalte din jur erau presărate cu santinele spaniole care trăgeau necontenit, de sus în jos, asupra postumilor noastre înaintate. Strecurîndu-ne în umbra-imensei mănăstiri, ne-am îndreptat încet şi cu grijă, printre dărîmături, spre un alun maro. Sergentul s-a oprit.

— Nu-i greu să te caţări în copacul ăsta, mi-a spus. Nu mai greu decît pe o scară. Urcaţi şi-o să găsiţi in vîjf o creangă de. pe care puteţi pune piciorul pe acoperişul casei. Mai departe o să vă conducă îngerul păzitor. Eu nu vă pot spune mai mult.

Înfăşurat în rasa de culoare închisă, m-am căţărat în copac. Luna nouă strălucea, iar linia acoperişului se deosebea clar pe cerul înstelat. Arborele creştea in umbra casei. M-am furişat încet din creangă în creangă. Am ajuns la cea mai de sus. Mal trebuia doar să mă tîrăsc în lungul unei ramuri mai rezistente ca să ajung pînă la zid. Deodată am auzit zgomot m-am lipit de trunchi şi m-am silit să

fiu una cu noaptea. Un om de pe acoperiş se îndrepta spre mine. I-am văzut silueta îndesată, cum stătea întins pe burtă, la pîndă, aţintind cu puşca. Era, tot, numai bănuieli şi precauţie. S-a oprit o dată ssu de două ori, apoi a continuat să înainteze. In sfirşit, a ajuns la marginea parapetului, la cîţiva metri de mine. Acolo s-a ridicat în genunchi, a dus arma la umăr şi a tras:

Am fost atît de surprins de detunătură, încît era cît pe ce să cad din copac. Timp de cîteva secunde m-am întrebat dacă nu cumva mă atinsese. Dar cînd am auzit un geamăt adînc dedesubtul meu şi l-am văzut pe spaniol aplecîndu-se peste parapet şi rîzînd gros, am înţeles ce se întîmplase. Era sărmanul meu sergent care, devotat, rămăsese lîngă trunchi ca să mă conducă din priviri cît mai mult cu putinţă. Spaniolul îl observase şi-l ţintise tfa pe un iepure. O să gîndiţi fără

M

îndoială că nu putea ochi bine în întuneric, însă oamenii aceia foloseau flinte şi puşcoace scurte în care îndesau pielii: şi bucăţele de metal. Cu astea te doboară tot aşa de uşor cum aş doborî eu un fazan de pe o cracă. Spaniolul se uita me reu în jos. Sergentul gemea din cînd în cînd, semn că mai e; a în viaţă. Santinela a aruncat o privire în jur : nimic suspect ! Poate şi-o fi zis că era bine să termine cu blestema- i.jl ăla de francez ; sau voia să-l caute prin buzunare ? Deş
ii .*!. că şi-a pus arma alături şi, aplecîndu-se în faţă. s-a avîn- u i în copac. I-am înfipt cuţitul în trup. Omul a căzut din avangă în creangă şi a bufnit de pămînt cu un zgomot înă-, bt.şit. Am auzit jos vîtlzoleala unei lupte scurte şi două în-juraturi în franceză. Sergentul rănit^nu aşteptase prea mult t a să se răzbune.

Cîteva clipe n-am îndrăznit să mă clintesc. Cu siguranţă," zp>motul acelei căderi atrăsese atenţia cuiva !... Insă nu J
l iniştea rămînea deplină, dacă nu socoteam cele douăspre- ce bătăi prin care se anunţa în oraş mifezul nopţii. M-am nlinş în lungul crengii şi m-am săltat pe acoperiş. Puşca spaniolului îmi stătea la îndemînă, dar la ce-mi folosea dacă nu aveam cornetul cu pulbere ? Pe de altă parte, descoperind arma aceea părăsită, duşmanul ar fi fost pus în gardă : ar fi bănuit că se intîmplase ceva. Cel mai bine era s-o arunc peste zid. Aşa am şi făcut, după care m-am apucat să caut r.n loc pe unde să cobor de pe acoperiş în oraş.

După toate aparenţele, coborîşul cel mai simplu era pe acolo pe unde urcase santinela. l>-am descoperit curînd. Intr-adevăr, la nivelul acoperişului, cineva a strigat de mai multe ori: „Manuelo I Manuelo !“ M-am pitit în umbră şi,' la **lumina lunii, am văzut apărînd dintr-o trapă un cap bă**rbos. **Cum nimeni nu răspundea la chemări, omul a ieşit prin deschizătură. L-au urmat alţi trei vlăjgani înarmaţi pînă în dinţi. Observaţi că nu trebuie neglijată nici o măsură de pre vedere : dacă nu aruncam puşca santinelei, ar fi cotro**băit **peste tot şi m-ar fi găsit ! Nevăzînd însă nici o urmă** dc-a **camaradului lor, spaniolii şi-au închipuit desigur că** acela **patrula în lungul altor acoperişuri şi au luat-o în direc**ţia **unde îl puteau**

afla. îndată ce mi-au întors spatele, m-am repezit prin trapă şi am coborît treptele. Casa jărea goală. Am i rccut prin ca, am deschis o poartă şi m-am pomenit în

Era un loc de trecere îngust şi pustiu, dind însă într-o stradă mai largă, un bulevard presărat cu focuri în jurul cărora somnolau o mulţime de soldaţi şi de ţărani. In oraş se simţea miros de putreziciune. Era de mirare că locuitorii îl puteau suporta. De la începutul asediului Saragosei* aşadar de cîteva luni, nimeni nu-şi bătuse capul cu curăţitul străzilor ori cu îngropatul morţilor. Mai mulţi călugări tre- 'ceau de la un foc la altul. Cum nimeni nu-i întreba ceva, mi-am luat inima în dinţi şi am pornij cu paşi grăbiţi spre piaţa cea mare. La un moment dat, un bărbat s-a ridicat de lingă un foc şi m-a apucat de mînecă, arătîndu-mi o femeie care zăcea nemişcată în mijlocul drumului. Am priceput că voia să-rai dea de înţeles că femeia murea, iar eu aveam datoria s-o spovedesc. Mi-am căznit mintea şi m-am folosit de puţina latină pe care mi-o aminteam. *„Ora pro nobis* /" am murmurat din străfundurile glugii. *„Te deum laudamus. Ora pro nobis !"* Pe cînd vorbeam, am ridicat mîna şi am schiţat un început de binecuvîntare. Omul m-a lăsat de mînecă şi s-a tras îndărăt fără o vorbă, în vreme ce eu îmi reluam drumul cu paşi solemni.

Aşa cum prevăzusem, strada cea largă ducea în piaţa centrală, plină de trupe şi de focuri de tabără. Mergeam drept înainte, fără să mă uit la cei doi-trei inşi care mi s-au adresat. Am trecut de catedrală şi am luat-o pe strada ce-mi fusese indicată. Aflîndu-mă acum în partea de oraş cea mai îndepărtată de locul unde atacam noi, n-am mai văzut soldaţi. Era întuneric peste tot. Ici-colo răzbătea. cîte o lumină din spatele vreunei ferestre. Nu mi-a fost greu să descopăr casa care era ţinta misiunii mele, între pantofar şi negus-torul de vinuri. Nici o lumină nu ardea înăuntru. Uşa era închisă. Am apăsat cu băgare de seamă pe clanţă : a cedat. Cine putea fi înăuntru ? Habar n-aveam, dar trebuia să aflu.

. Am împins deci uşa şi am intrat.

Era beznă ca într-o peşteră. Şi mai întuneric după ce am închis uşa în urma mea. Am înaintat pe dibuite şi am dat de marginea unei mese. M-

am oprit imediat, întrebîndu-mâ cum sâ fac să aflu veşti despre apel Hubert la care intrasem. Orice greşeală de tactică m-ar fi costat nu numai viaţa, ci şi reuşita misiunii mele. Poate că nu locuia singur. Poate era chiriaşul unei familii spaniole ; în acest caz, vizita mea risca să-i facă şi lui tot ătîta rău cît şi mie. Mă zbăteam în cea mai adincă nehotărâre, cînd, deodată, s-a petrecut ceva ce mi-a

îngheţat sîngelc in vine : am auzit o voce, un murmur, foarte aproape de urechea mea. v

— Dumnezeule ! şoptea vocea eu intonaţia agoniei. Ah! Doamne, Dumnezeule !

în întuneric s-a auzit un scurt suspin. Apoi s-a aşternut din nou tăcerea.

Vocea aceea înfiorătoare m-a făcut să tremur de groază. Dar mi-a şi readus speranţa, pentru că era a unui francez.

— Cine-i acolo ? am întrebat.

Am auzit un geamăt jalnic, însă nici un. răspuns.

— Dumneata eşti, domnule Hubert ?

— D'a, da ! a suspinat vocea.

Nu era decît un suflu ajuns cu mare greutate la mine.

— Fie-vă milă, apă ! Apă, pentru numele cerului !

Am luat-o în direcţia de unde venea vocea, dar m-am lovit de perete. Din nou am auzit un geamăt, însă de data asta în mod sigur deasupra capului meu. Mi-am ridicat mîinile în gol.

— Unde eşti ? am întrebat.

— Aici ! Aici ! a murmurat vocea tremurătoare.

Am pipăit peretele cu mîna şi am dat de un picior desculţ. Era la înălţimea capului meu şi, din cîte mi-am dat seama, nu se sprijinea pe nimic. M-am tras îndărăt uluit, împleticindu-mă. Am scos din buzunar un amnar şi am scăpărat. Din umbră s-a desprins forma unui om ce părea că pluteşte în aer înaintea mea. Am scăpat amnarul. Degetele îmi tremurau. L-am ridicat de jos ca să-l mai aprind o dată.. Dar n-am vrut să mă mai uit. Am aprins mai întîi o luminare descoperită acolo. Flacăra pîlpîia uşor. Uimirea mi-a dispărut, însă ccea ce vedeam m-a făcut să mă cutremur de oroare.

Omul fusese răstignit pe perete aşa cum tintuieşti o ne- văstuică pe uşa şurii. Piroane grbase îi străpungeau mîinile şi picioarele. Sărmanul nenorocit îşi trăia agonia de pe urmă: capui îi căzuse pc un umăr, printre buze îi atîrna limba înnegrită. Murea de sete şi din pricina rănilor, iar mizerabilii de călăi puseseră pe masă, aproape de el, un ulcior cu vin ca să-i sporească

chinul. I-am dus ulciorul la gură. A mai avut atita putere îneît să-i înghită conţinutul. O seînteie i-a reînsufleţit ochii aproape stinşi.

— Eşti francez ? a şoptit.

— Da-. M-au trimis să văd ce s-a intîmplat cu dumneata.

— Au aflat cine sint. M-au ucis. Dar înainte de a muri, îti spun tot ce ştiu. încă un pic de vin, te rog ! Repede ! Repede ! Sînt aproape sfîrşit. Puterile mă părăsesc. Ascultă ! Pulberea au depozitat-o în chilia stareţei. Am găurit peretele, am pus un fitil. Capătul fitilului se află în chilia ocupată de sora Angela, lingă capelă. Totul era pregătit alaltăieri. Dar le-a căzut In mîflS o scrisoare şi m-au torturat.

— Dumnezeule ! am exclamat. De două zile eşti răstig- "nit aici ?

— Două zile care mi-au părut doi ani. Prietene, am slujit Franţa, nu-i aşa ? Fă-mi un mic serviciu. Ucide-măîO lovitură de cuţit în inimă, prietene ! Te rog ! Te implor, curmă-mi suferinţele !

Hubert ajunsese într-adevăr într-o situaţie disperată.' Singurul serviciu pe care i-1 puteam face era cel cerut. însă cum să înfig în el cuţitul, cu sînge rece ? Totuşi, dacă m-aş fi aflat în locul lui, aş fi dorit acelaşi lucru... Mi-a venit o idee. Aveam în buzunar ceva ce i-ar fi dat o moarte rapidă şi liniştită. Era unicajnea salvare de la tortură, dar nenorocitul acela avea nevoie urgentă de ea, şi făcuse destul pentru patrie.

Am scos flaconul şi l-am golit în cana cu vin. Tocmai mă pregăteam să i-o dau, cînd am auzit zăngănit de arme înaintea uşii. Am stins imediat lumina şi m-am furişat după perdele, în clipa următoare uşa s-a deschis. Doi spanioli au intrat în încăpere. Erau nişte civili cu chipuri sălbatice ; fiecare purta o puşcă în bandulieră. M-am uitat printre perdele. Eram mort de frică, imaginîndu-mi că mă descoperiseră. Am înţeles însă repede că nu aveau alt scop decît să-şi bucure ochii cu chinul nefericitului meu compatriot Unul dintre ei a ridicat felinarul la înălţimea feţei muribundului şi amîn- doi au izbucnit într-un rîs batjocoritor. Apoi privirea celui ou lumina a căzut pe cana cu vin de pe masă. A luat-o, a apropiat-o cu un rînjet diabolic de gura lui Hubert, apoi, în

momentul cînd bietul om în agonie şi-a aplecat capul ca să-şi umezească buzele, i-a tras-o înapoi şi a băut o înghiţitură zdravănă. Nici n-a terminat bine că a şi scos un ţipăt, şi-a dus mîinile la gît şi s-a prăbuşit fără suflare. însoţitorul său l-a privit pe cît de uluit, pe atît de înspăimîntat. Superstiţia reintra în drepturile ei şi omul, urlînd de groază, s-a năpustit afară din încăpere. îi auzeam paşii pierzîndu-se in depărtare, pe lespezile străzii.

Felinarul rămăsese pe masă, aprins. Cînd am ieşit din ascunzătoare, am văzut că sărmanului Hubert îi căzuse capul in piept : murise şi el. Mişcarea pe care o făcuse ca să bea o ultimă înghiţitură de vin îi fusese fatală. In încăpere au răsunat bătăile unui orologiu. Pe perete stătea răstignit cadavrul chinuit al francezului.. Pe pardoseală zăcea corpul nemişcat al spaniolului. Felinarul lumina slab locul. Pentru prima oară în viaţă m-a zguduit un fior de groasă. Văzusem mii şi mii de oameni mutilaţi mai mult sau mai puţin oribil pe cîmpul de bătaie, dar spectacolul lor nu mă impresionase niciodată atît de mult ca acele două forme tăcute ce-mi ţineau tovărăşie într-o cameră întunecată. M-am repezit în stradă, la fel ca spaniolul. Nu doream altceva deeît să mă văd plecat de acolo. Am alergat pînă la catedrală. Abia în locul acela mi-am recăpătat stăpinirea de sine. Gifîind în penumbră, încercam să hotărăsc ce urma să fac. Pe cînd mă gîndeam la asta, deasupra capului meu clopotele cele mari au bătut de două ori. Ora două ! Iar la patru detaşamentul de asalt avea să fie pe poziţie. Nu-mi mai rămîneau decît două ore în care să acţionez !

Interiorul catedralei era viu luminat. O mulţime de credincioşi intrau şi ieşeau. Am intrat şi eu, spunîndu-mi că acolo voi fi mai ferit de curiozitatea indiscreţilor şi îmi voi putea pune planurile la punct. Am văzut un spectacol cu totul neobişnuit : catedrala fusese transfdrmată în spital, adăpost şi depozit în acelaşi timp. Un naos lateral era ticsit cu alimente. Celălalt era plin de răniţi şi bolnavi ; pe mozaic aprinseseră focuri la care se gătea. Mulţi dintre ei se rugau. Am îngenuncheat la rîndul meu în umbra unui stîlp şi mă rugam din toată inima să am noroc să scap cu viaţă din expediţia aceea şi, totodată, să mi se ofere prilejul de a săvîrşi o faptă măreaţă care să-mi facă numele tot atît de renumit în Spania pe cit era în Germania. Sub orologiu, am aşteptat să bată, ora trei. Apoi am ieşit din catedrală şi am luat-o spre mănăstirea Fecioarei, unde urma să se dea asaltul. Voi, care mă ştiţi foarte bine, bănuiţi că nu eram eu omul care să se întoarcă în tabăra

franceză numai pentru a raporta că agentul nostru murise şi că trebuia găsit un alt mijloc de a pătrunde în oraş. Ori găseam acest alt mijloc ce njiar fi permis să duc la bun sfîrşit o misiune neterminată, ori lăsam vacant postul de primcăpitan la husarii din Conflans !

Fără nici un incident, ain coborît pe bulevardul cel larg de care v-am vorbit. Am ajuns în faţa mănăstirii întărite ce alcătuia avanpostul apărării. Era o construcţie pătrată, cu o grădină în mijloc. Cîteva sute de oameni se adunaseră în grădina aceea, înarmaţi şi gata de luptă, căci era limpede pentru toată lumea din oraş că, mai mult ca sigur, pe acolo aveau să atace francezii. Pînă atunci, în Europa nu luptaserăm decît cu nişte armate : cîpd cu uha, cînd cu alta. In Spania am aflat cît de cumplit e te baţi cu un popor întreg. Pe de-o parte, nu era nimic glorios în faptul că învingeai o adunătură de negustori în vîrstă, de ţărani neştiutori, de preoţi fanatici, de femei aţîţate şi de tot felul de indivizi nenorociţi care umpleau garnizoană! Dar pe de altă parte oamenii ăştia erau periculoşi, o adevărată belea : n-aveau nici un astîmpăr, nu încetau nicicînd hărţuiala, nu respectau nici o lege a războiului şi nu căutau decît să ne fac$ rău. începeam să-mi dau seama de greutatea sarcinii noastre văzînd grupurile pestriţe şi sălbatice din jurul focurilor de veghe aprinse în grădina mănăstirii Fecioarei. Nu era rostul nostru, al militarilor, să facem politică, dar încă de la început am avut impresia căi în războiul din Spania ne urmărea un blestem.

Totuşi, momentul era nepotrivit pentru cugetări. Am ajuns în grădină mănăstirii fără să întîmpin dificultăţi. Ca să intra însă chiar în clădire fără să fiu luat la întrebări, treaba asta nu mi se părea chiar simplă. Am dat ocol grădinii, observînd într-un loc un vitraliu care în mod precis făcea parle din capelă. Din cele spuse de Hubert, camera stareţei, -unde fusese depozitată pulberea, se afla aproape de capelă, iar printr-o gaură deschisă în peretele unei chilii învecinate se putuse vîri un fitil. Trebuia să intru" în mănăstire cu orice preţ. La poartă stătea un paznic. Cum avea să-mi deschidă fără să-mi ceară explicaţii ? Am avut o inspiraţie de moment, în grădină era o f în tină, iar lingă ea nişte găleţi goale. Am unvplut

două şi am luat-o spre intrare. Nu iei niciodată la întrebări pe cineva care cară două găleţi cu apă. Paznicul mi-a deschis, ingăduindu-mi să intru. M-am pomenit intr-jun coridor lung, pardosit cu dale şi luminat de felinare. Pe o parte a coridorului se aflau uşile de la chiliile călugăriţelor, în sfirşit, mă apropiam de victorie ! Am înaintat fără şovăială : văzusem din grădină în ce direcţie trebuia s-o apuc ca să ajung la capelă.

Pe coridor pierdeau vremea şi fumau* cîţiva soldaţi spanioli. Unii mi s-au adresat, am presupus că-mi cereau să-i binecuvîntez. M-am descurcat cu acel *„Ora pro nobts“* ce părea că-i mulţumeşte. Curînd am ajuns- la capelă şi nu mi-a fost greu să constat că uşa chiliei vecine dădea într-un depozit de muniţii, fiindcă toată pardoseala din faţa ei era neagră. Uşa era închisă şi două santinele cu chipuri înfiorătoare făceau *d€* pază lingă ea. Unul dintre ei avea cheia legată iu brîu. Dacă am fi fost doar noi doi, nu mi-ar fi trebuit mult ca să iau în primire cheia aceea !- Darprezenţa camaradului său punea în pericol orice încercare de a o smulge cu forţa. Cealaltă uşă, de după magazia cu muniţii, trebuia, să fie de la chilia sorei Angela. Era întredeschisă. N-aveam timp să şovăi : am lăsat găleţile cu apă pe coridoF şi am intrat în chilie.

Mă aşteptam să găsesc acolo vreo cinci-şase *desperados* spanioli, insă ceea ce am văzut m-a pus şi mai mult în încurcătură. Era limpede, chilia fusese rezervată cîtorva călugăriţe care, dintr-un motiv sau altul, refuzaseră să plece. Erau' de faţă trei : o femeie în vîrstă, cu chipul asprit, care nu putea fi decît stareţa, şi încă două tinere fermecătoare. Stătuseră aşezate în fundul chiliei, dar la intrarea mea s-au ridicat şi, din atitudinea şi expresia lor, mi-am dat seama că venirea imi era nu numai dorită, ci şi aşteptată. Prezenţa de spirit mi-a revenit pe dată şi am priceput despre ce era vorba. De vreme ce atacul asupra mănăstirii era inevitabil, maicile sperau, fireşte, să fie duse într-un loc sigur. Probabil făcuseră li'^ămînl să nu-şi lase vălul şi li se spusese sâ rămînă în chilia aceea pînă la noi ordine. în orice caz, m-am purtat ţinînd scama de această presupunere, pentru că ea îmi dădea cel mai bun pretext prin care să mă scap de prezenţa lor. Am

'aruncat o privire spre uşă : cheia era pe dinăuntru. Atunci le-am făcut călugăriţelor semn să mă urmeze. Stareţa m-a i'urebat ceva, însă am dat nerăbdător din cap, repetindu-mi j-'i stul poruncitor. A ezitat. Am dat din picior şi le-am chemat nit de autoritar îneît s-au supus imediat. M-am gîndit că vor fi mai în siguranţă în capelă şi le-am dus acolo, lăsîndu-le în colţul cel mai îndepărtat de depozitul de muniţii. Cele trei călugăriţe au îngenuncheat în faţa altarului. Inima îmi tre- sslta de bucurie şi mîndrie. Ultimul obstacol'era înlăturat

Dar n-am constatat oare de atîtea ori că, în clipa cînd îţi crezi calea mai liberă pentru acţiune, pericolul e mai aproape

ca **oricînd ? Ultima privire a stareţei m-a cutremurat: oehii negri şi pătrunzători i se fixaseră, cu o expresie în care surpriza făcea loc bănuielii, pe mina mea dreaptă. Două amănunte i-ar fi putut atrage atenţia. Mai întîi că mina îmi era înroşită de sîngele santinelei înjunghiate în copac ; însă călugărilor din Saragosa cuţitul le era tot atît de la îndemînă ca breviarul, în schimb, pe degetul arătător aveam un inel gros de aur, oadou de la o baroană nemţoaică al cărei nume il voi trece* sub tăcere.. La lumina lămpii din altar, acesta sclipea indiscret. Un inel pe degetul unui călugăr ? Cu neputinţă, căci călugărul a făcut legămînt de sărăcie deplină ! M-am 'întors repede, îndreptîndu-mă spre uşa capelei, dar răul se întâmplase. O scurtă privire aruncată îndărăt mi-a arătat că stareţa fugea după mine. Am trecut prin cadrul uşii şi m-am năpustit pe coridor, însă ea a scos un ţipăt ascuţit ca să-i avertizeze pe cei doi paznici. Din fericire, mi-a venit ideea să strig şi eu, arătînd in lungul coridorului, ca şi cum amîndoi am fi urmărit aceeaşi pradă. Aşa că am izbutit să trec pe sub nasul lor. Am dat buzna în chilia sorei Angela, am trîntit uşa grea şi am zăvorît-o pe dinăuntru, şi sus şi jos. Lemnul era gros şi solid, le-ar fi trebuit ceva timp pînă să-l spargă.**

Dacă le trecea prin cap să puna un butoiaş cu pulbere la uşă, aş fi fost .pierdut în punctul unde ajunsesem, era singura lor şansă de a-mi zădărnici planul. Căci, după un şir întreg de primejdii din care puţini ar fi ieşit cu bine ca .să le poată povesti mai tîrziu, mă aflam, în sfîrşit, la unul din capetele dîrei de pulbere, celălalt fiind în depozitul de muniţii al Saragosei. Cei de pe coridor urlau ca lupii şi încercau să spargă uşa cu paturile puştilor. Nici nu-mi păsa. Aveam ceva mai bun de făcut : trebuia să găsesc dîra de care îmi vorbise Hubert. De bună seamă, ea nu putea să fie decît prin locul cel mai apropiat de pulberărie. Am pipăit cu mîinile, m-am tîrît în genunchi, am cercetat toate crăpăturile,-toate spărturile : nimic ! Două gloanţe au trecut prin lemnul uşii, izbind în perete. Strigătele şi loviturile se înteţeau. Am văzut într-un colţ o mică pată cenuşie şi, m-am repezit într-acolo cu un strigăt de bucurie. Dar, vai ! nu era decît praf ! M-

am întors lingă uşă, trăgîndu-mă într-o parte ca să nu mă nimerească gloanţele care ţîşneau acum întruna prin găuri. încercam să nu iau în seamă înjurăturile spaniolilor, ca să mă pot gîndi mai bine la dîra aceea. Hubert trebuia s-o fi ascfrns cu mare grijă, altfel călugăriţele ar fi văzut-o. Mă întrebam cum aş fi făcut eu în locul lui Hubert. Privirea mi s-a oprit pe o statuie a sfintului Iosif, aflată într-un ungher. Pe marginea soclului atîrna o ghirlandă ; o lampă era aprinsă alături. M-am repezit şi am îndepărtat frunzişul... în sfîrşit ! O linie subţirică, de culoare neagră, dispărea printr-o gaură din perete. Am răsturnat lampa şi m-am aruncat pe burtă. Imediat a răsunat o bubuitură tot aşa de cumplită ca tunetul ; pereţii s-au mişcat, legănîndu-se ; plafonul s-a năruit ; acoperind urletele spaniolilor îngroziţi, strigătul teribil al grenadierilor din coloana de asall l-am auzit ca prin vis — dar ce vis frumos ! Apoi n-am mai auzit nimic.

Cînd mi-am venit în fire, mă sprijineau doi soldaţi francezi : capul îmi clocotea ca un ceainic. M-am ridicat clătinîn- du-mă şi am privit în jur. Tencuiala căzuse, mobilierul era făcut ţăndări, apăruseră fisuri între cărămizi, dar n-am văzut nici o spărtură. Zidurile mănăstirii fuseseră atît de rezistente incit explozia prafului de puşcă nu avusese destulă putere să le dăfîme. Dar produsese atîta panică printre apărători. că grenadierii noştri izbutiseră să forţeze ferestrele şi să deschidă porţile aproape fără să întîmpine rezistenţă. Ana ieşit în coridor. Era plin.de soldaţi. Am dat nas în nas cu mareşalul Lannes în persoană, care tocmai intra cu^statul său major.' S-a oprit şi mi-a ascultat lacom povestea.

— iMinunat, căpitane Gerard! Minunat! a exclamat el. Această faptă de vitejie va fi în mod precis adusă la cunoş-; tinţa împăratului.

— îngăduiţi-mi să-i amintesc Excelenţei Voastre, am spus, că n-am făcut decît să duc la capăt o treabă ce fusese uîndită şi pregătită de domnul Hubert, care a murit pentru Franţa.

— Serviciile aduse de el nu vor fi uitate ! a răspuns mareşalul. Pînă una-alta. căpitane Gerard,

e ora patru şi jumătate şi trebuie să fii mort de foame după o noapte ca asta. Eu şi statul meu major vom lua micul dejun în oraş. Te asigur că vei fi invitatul de onoare.

— Vă ajung din urmă, Excelenţă, am spus. Mă mai reţine un mic angajament.

A făcut ochii mari.

— La ora asta matinală V

— Da, domnule, i-am răspuns. Camarazii mei ofiţeri, pe care aseară i-am văzut pentru prima oară, ar fi nemulţumiţi ducă şi-ar începe ziua fără să mă revadă.

— Atunci, pe curind! mi-a zis mareşalul Lannes, con- tinuîndu-şi drumul.

Am ieşit in fugă po poarj-a mănăstirii. Ajungîndla ca;a fără acoperiş unde primisem instrucţiunile, mi-am scos rasa monahală şi mi-am pus din nou căciula şi sabia pe care le lăsasem acolo. Redevenit husar, m-am grăbit spre locul de, intîlnire. Capul îmi vîjîia încă din pricina exploziei, iar emoţiile cumplite prin care trecusem în acea noapte împâimîr,- tătoare mă epuizaseră. Aveam impresia că păşesc prin vis: lumina nedesluşită a zorilor, focurile de tabără din jur, Ooi- foteala armatei în marş, toate sporeau ciudăţenia decorului. Fluierături şi bătăi de tobă adunau trupele de peste tot : ex- *î*- plozia şi strigătele atacului anunţaseră vestea cea mare mai . bine decît un buletin de front, fn sfîrşit, ajn pătruns intr-o ; mică îngrămădire de copaci din spatele ţăruşilor pentru cai. I-am găsit pe cei doisprezece camarazi ai mei grupaţi acolo, . cu săbiiie pregătite. Cînd m-am apropiat de ei, m-au privit cu curiozitate. Poate că faţa mea înnegrită de praf de puşcă, şi miinile pătate de sînge îi făceau să-şi schimbe impresia din ajun în legătură cu persoana mea. Nu cred că mai semănăm* deloc, e adevărat, cu tînărul căpitan de care îşi bă- I tuseră joc.

— Bună dimineaţa, domnilor ! am spus. Sînt dezolat câ v-am făcut să aşteptaţi. Dar n-am fost întru totul stăpîn pe timpul meu.

N-au zis nimic, dar continuau să mă fixeze cu ochi măriţi. Parcă îi văd şi azi, aşezaţi pe un singur rînd înaintea mea, mai solizi sau mai slabi, Olivier

fcu mustaţa lui războinică, j Pelletan cu figura lui subţire şi înflăcărată, tînărul Oudin, < aflat la primul său duel, roşind ca o fată mare, Mortier a ;1 cărui frunte brăzdată de riduri purta cicatricea und lovi- ' turi de sabie... Mi-am pus căciula deoparte şi am tras sabia, i

— Vreau să vă .cer o favoare, domnilor. Mareşalul Lan- ^ nes m-a ivitat la micul dejun şi nu-1 pot lăsa să aştepte, .

— Ce propui ? m-a întrebat maiorul Olivier.

— Să mă scutiţi de promisiunea de a vă acorda cile-cinci •minute fiecăruia şi să-mi îngăduiţi să mă bat cu toţi deodată.

In timp ce vorbeam, luasem poziţia de atac.

Dar răspunsul lor a fost cu adevărat magnific, eu adevărat francez. într-o singură mişcare, cele douăsprezece săbii au ţîşnit din teacă- şi s-au înălţat pentru salut. Doisprezece ' ofiţeri în poziţie de drepţi, nemişcaţi, cu câkîiele lipite, cu săbiile sclipind în aer, îmi dădeau onorul.

M-am tras doi paşi îndărăt, dătinîndu-mă. Privirea mea rătăcea de la unul la altuL Cîteva clipe n-am putut să-mi cred ochilor. Cum ! Oamenii ăştia, care îşi' bătuseră joc de mine, mă omagiau ? Apoi am înţeles totul. Am văzut ce impresie le făcusem şi cît de mult doreau să repare ofensa. Cineva, chiar slăbit, poate înfrunta o primejdie, nu însă şi emoţia.

— Camarazi ! am strigat. Camarazi...

N-am putut spune mai mult. Aveam îrv gît un nod care mă sufoca. Iar apoi m-am pomenit că Olivier mă strîngea în braţe, Pelletan îmi scutura mina dreaptă, Mortier pe cea stîngă, alţii mă bateau pe umăr, pe spate. Feţe surîzătoare mă înconjurau. Am priceput că îmi cîştigascm acceptarea în rîndurile husarilor din Conflans.

✓

I i

Capitolul III CUM A SPINTECAT BRIGADIERUL VULPEA

Din toate glorioasele armate franceze, un ofiţer, unul singur, şi-a atras din partea englezilor din armata lui Wel- lington o ură puternică, adîncă, de neclintit. Nici vorbă că existau printre francezi şi hoţi, bădărani, cartofori, duelgii, derbedei ; englezii

le treceau asta cu vederea, cu atît mai mult cu cît aceleaşi vicii erau în floare şi în armata lor. Dar un ofiţer al lui Massâna a- comis odată o crimă incalificabilă, nemaipomenită, fără iertare, de care nu pomeneau decît ca să-l blesteme, noaptea tîrziu, cînd conţinutul unei a doua butelii le dezlega limbile. Au dus vestea în Anglia. în oraşe, gentlemeni cărora puţin le păsa de amănuntele războiului erau cît pe ce să se sufoce de furie cînd au aflat-o. .La ţară, micii fermieri înălţau spre cer mîini neputincioase, cerînd răzbunare... Ia să vedem ! Cine altul putea fi autorul acestei înfiorătoare mîrşăvii dacă nu amicul nostru, brigadierul Etienne Gerard din regimentul husarilor din Conflans, călăreţul vesel, preferatul damelor şi luptătorul cel mai renumit în şase brigăzi de cavalerie uşoară ?

Dar, ceea cc-i mai curios în această poveste.' e'că viteazul gentil»im a .sfivîrşit un net îngrozitor, demn de Ură, şi a de-

■wenit omul cel mai nesuferit din toată peninsula iberică fără cza el să-şi fi dat seama cituşi de puţin că se făcuse vinovat «=3e o crimă imposibil de calificat prin cuvintele limbii noastre.

murit de bătrîneţe şi n-a bănuit nici o singură clipă — cu irieobişnuîta-i încredere în sine care făcea farmecul şi cusurul caracterului său — că mii de englezi l-ar fi spînzurat, îacîn- fcaţi, cu propriile lor mîini. Dimpotrivă, el a trecut această aventură printre alte isprăvi oferite curiozităţii lumii. Şi nu o dată a chicotit de plăcere povestind-o grupului înflăcărat ce se aduna în jurul său în cafeneaua modestă unde, între cină şii partidele de domino, rîzînd ori plîngînd, vorbea despre formidabila vreme cînd Franţa napoleoniană se înălţa dinaintea unui continent înspăimîntat, splendidă şi cumplită, asemeni unui înger mînios. Să-l ascultăm cum îşi spune povestea în felul său atît de personal.

De bună seamă ştiţi, prieteni (zicea), că spre sfîrşitul anului 18Î0 eu, Massâna şi alţii l-am făcut pe Wellington să se retragă. Am sperat chiar să-l răsturnăm în Tejo cu armata lu i cu tot. Cînd eram însă la vreo patruzeci de kilometri de Lisabona, neam dat seama că făcuserăm o greşeală ridicolă. Englezul ăsta donstruise o enormă linie de întărituri pe înălţimea unui loc numit Torres Vedras ; nici

măcar noi n-am fost în stare s-o străpungem. Peninsula era tăiată în două, iar armata noastră prea departe de casă pentru a risca o în- frîngere. De altfel, la Busaco aflaserăm că nu era o glumă'să te baţi cu inşi de felul lor. Ce altceva puteam face, prin urmare, decît să ne aşezăm în faţa acelei linii întărite şi să-i blocăm cît puteam mai bine pe englezi ? Am stat acolo şase luni şi am îndurat atîtea, încît Massena a mărturisit după aceea că-i albise tot părul. în. ce mă priveşte, nu mă sinchiseam deloc de situaţia noastră, ci mă îngrijeam de cai, care aveau mare nevoie de odihnă şi de furaje proaspete. In rest, beam vinul locului şi ne petreceam timpul cum puteam. Era o damă la Santarem... Dar nu, buzele mi-s pecetluite. Un bărbat galant nu trebuie să spună nimic ; cel mult să lase să te înţeleagă că ar mai fi multe de spus.

într-o zi Massena a trimis după mine şi l-am găsit în cortul său, cu o hartă mare fixată pe masă. M-a privit tăcut, cu ochi pătrunzători. Am ghicit că treaba pentru care mă chemase era grea. Părea nervos, prost dispus. Ţinuta mea a.
avut însă darul de a-1 linişti. Pentru moralul unui şef e cit se poate de bine ca el să menţină legătura cu cei viteji.

— Colonele Etienne Gerard ! mi-a zis. Te-am ştiut întotdeauna un ofiţer plin de curaj şi inimos.

Nu era cazul să confirm tocmai eu o asemenea părere. Dar ar fi fost o prostie din partea mea s-o contrazic. M-am mulţumit aşadar să-mi zornăi pintenii şi să salut.

— Eşti cumva şi un călăreţ desăvîrşit ?

Am admis că eram.

— Şi cel mai bun spadasin din şase brigăzi de cavalerie uşoară ?

Massena era renumit pentru exactitatea informaţiilor lui.

— Iar acum, mi-a spus, dacă binevoieşti să te uiţi la planul ăsta, ai să înţelegi de îndată ce vreau de la dumneata. Iată frontul din Torres Vedras. Se întinde pe o mare suprafaţă ; englezii nu pot ocupa poziţii de la un capăt la celălalt. Odată străpunsă linia, între ei şi Lisabona rămîn patruzeci de kilometri de teren liber. Pentru mine e foarte

important să ştiu cum sînt repartizate trupele lui Wellington pe acest teren. Doresc să te duci acolo şi să-mi aduci informaţii.

Cuvintele lui m-au îngheţat.

— Domnule, i-am răspuns, e cu neputinţă ca un colonel de cavalerie uşoară să accepte să acţioneze ca un spion I

A început să rîdă şi m-a bătut pe umăr.

— N-ai fi husar dacă n-ai fi nestăpînit ! mi-a zis. Te rog să mă asculţi, vei înţelege că nu-ţi cer să acţionezi ca un spion... Ce părere ai de calul ăsta ?

Mă condusese la uşa cortului, înaintea căreia un vînător ţinea de căpăstru un animal superb : era sur-vineţiu, nu prea mare, poate cu ceva mai înalt decît media, dar cu un cap mic şi grumaz minunat, trădînd viţa arabă. Spata şi crupa îi erau atît de musculoase şi, totuşi, picioarele atît de delicate încît era o adevărată plăcere să-l priveşti. Nici acum, cînd cele şaptezeci de ierni mi-au răcit sîngele, nu pot privi un cal frumos sau o femeie drăguţă fără să mă înduioşez. închi- puiţi-vă cum puteam fi pe la 1810 !

— îl cheamă Voltijor, mi-a explicat Massena. E cel mai sprinten cal din armata noastră. Aş dori ca dumneata să pleci chiar astă-seară, să dai ocol liniilor engleze printr-un flanc, să treci prin spatele inamicului,. să te întorci prin flancul celălalt şi să-mi aduci informaţii despre dispunerea trupelor, yei fi în uniformă. Prin urmare, dacă eşti prins, nu vei fi

tratat ca spion. S-ar putea să trcci fără prea multă greutate, căci posturile sînt răzleţe. Odată ajuns dincolo, şi încă în plină zi, vei fi mai rapid decît oricare adversar. în plus, dacă fereşti drumurile, ţi-ai putea încheia misiunea fără să fii observat. în eaz că mîine seară nu te-ai întors să-mi dai raportul, o să deduc că te-au prins. Li-1 voi oferi în schimb pe colonelul Petrie.

Ah, cum mi-a crescut inima de bucurie şi orgoliu cînd m-am săltat în şa şi am făcut cîteva mişcări prin faţa mareşalului, ca să-i arăt ce călăreţ priceput eram ! Voltijor era- magnific. Amîndoi eram magnifici. Massena a bătut din palme, strigînd „ura !" îneîntat. A făcut remarca — el, nu eu — că un cal extraordinar merita un călăreţ extraordinar. Cînd am trecut pentru a treia oară prin faţa Iui. babuind ca tunetul, cu panaşul într-o. parte şi dolmanul infoiat devînt, am citit pe chipul lui sever convingerea că îşi alesese bine omul. Am scos sabia din teacă, am ridicat-o cu garda la înălţimea buzelor în semn de salut şi m-am întors in galop la cantonament. Se răspîndise deja vestea că fusesem desemnat să execut o misiune şi licheluţele mele au ieşit din corturi să mă aclame. Ah, mi se umplu ochii de lacrimi cînd mă gîn- desc cît de mîndri erau de colonelul lor ! Dar şi eu eram mîndru de ei. Credeţi-mă: meritau pe deplin un asemenea şef !

Se anunţa o noapte furtunoasă, treabă care îmi convenea, Ţineam să plec în mare secret, căci, dacă englezii prindeau de veste că nu mai eram laolaltă cu -trupele, şi-ar fi dat seama imediat că urma să se întîmple ceva important. Prin urmare, calul meu a fost dus dincolo de ţăruşi ca şi cum urma sâ fie adăpat. Am plecat după el. Aveam o hartă, o busolă, o Hirtie cu instrucţiunile mareşalului, toate acestea vîrîte în buzunarul dinăuntru al tunicii, iar sabia la şold. Am sărit în şa şi am pornit să-mi împlinesc aventura. Cădea o ploaie măruntă, nici urmă de lună. Vă daţi seama : nimic care să te atragă. Dai' aveam inima uşoară Ia gindul cinstei ce mi se făcuse şi al gloriei ce avea să-mi prefacă într-o zi sabia în baston... Ah, ce vise frumoase ne făceam noi,

linerli, îmbătaţi de succes ! M-aş fi putut gîndi eu atunci, cînd mă umflam în pene fiindcă fusesem ales dinire şaizeci de mii de' oameni, că o să-mi sfîrşesc viaţa plantind varză cu o sută de franci pe lună ca să am din ce trăi ? O, tinereţea mea I' Speranţele mele ! Camarazii mei ! Roata se-nvîrteşte. nu se opreşte niciodată. Iertaţi-mă, prieteni, un bătrîn îşi are slăbiciunile lui.

Aşadar, drumul meu trecea pe dinaintea colinelor -T01- res Vcdras, apoi traversa un mic torent, mergea de-a lungul unei ferme căreia îi arseseră clădirile şi străbătea o pădure tînără de stejar-de-plută, pînă la .mănăstirea San Antonio, care marca flancul stîng al poziţiilor engleze. Acolo am cotit-o spre sud şi am călărit netulburat peste dune ; într-ade- văr, era locul pe care Massena îl credea bun ca să mă pot strecura fără să fiu văzut. Jnaintam foarte încet, căci £ra atît de întuneric îneît abia îmi vedeam degetele cînd întin- deam mîna în faţă. în asemenea împrejurări dau frîu liber calului şi-i las lui grija locului unde să-şi piţnă copita. Vol- tijor mergea fără ezitare şi eram din cale-afară de mulţumit că nu trebuia decît să cercetez împrejurimile ca să ocolesc orice loc mai luminat. Vreme de trei ore am înaintat fără să neglijez nici o măsură de prevedere. Avînd impresia că toate pericolele rămăseseră de-acum în urmă, mi-am îndemnat ceva mai mult calul, fiindcă doream ca zorii să mâ găsească în spatele armatei. Erau multe vii prin părţile acelea. Prin urmare, iarna, locurile sînt pustii. Călăreţul nu în-tîmpină cine ştie ce obstacole.

însă Massena subapreciase isteţimea englezilor : ei nu aveau o singură linie de apărare, ci trei. Si tocmai cea de-a treia, la care atunci ajungeam, s-a dovedit a fi cel mai greu de trecut. Pe cînd călăream însufleţit de gîndul reuşitei, lumina unui felinar mi s-a proiectat pe faţă, apoi am văzut nişte ţevi de puşcă şi luciul unor uniforme roşii.

— Cine umblă pe acolo ? a strigat cineva.

CatastroTâ ! Am cotit-o spre dreapta, năpustindu-mâ intr-o fugă nebună. O duzină de fulgerări grăbite ţîşniră din întuneric ; gloanţele imi şuierau pe la urechi. Sigur că nu era un sunet

nou pentru mine, prieteni, dar ar trebui să am înfumurarea unui recrut ca să vă spun că zgomotele acelea îmi făceau, plăcere. în schimb, nu mă împiedicaseră niciodată să gîndesc limpede. Aşa că am hotărît că singurul lucru bun de făcut era să galopez zdravăn şi să-mi încerc norocul în aită parte. Am dat ocol postului englez, după care. nemaiauzind nimic, am apreciat, pe bună dreptate, că trecusem prin apărarea lor. Am apucat-o spre sud. cale de şapte sau opt kilometri. Din cînd în cînd scăpăram amnarul ca să mă uit la busolă. Şi apoi, deodată... ah ! simt şi acum lovi-tL.r u. î-otrJTind clipele acelea !... calul s-a prăbuşit sub mine,
mort.

Nu observasem, dar un glonte îi străpunsese corpul. Ca un erou, animalul nu'tresărise şi nici nu slăbise cursa, galopase pînă la .capătul puterilor, pînă la ultimul strop de virilă. De la o clipă te alta, trecusem din siguranţa absolută pe care mi-o dădea cel mai bun cal din armata lui Massena ia situaţia cea mai rea cu putinţă : ce poate fi mai neplăcut dutît un husar rămas fără cal ? Ce să fac cu cizmele, cu pintenii, cu sabia tîrîtă pe pămînt ? Mă strecurasem în interiorul liniilor duşmane. Cum să mă întorc ? Mu mi-e ruşine să vă mărturisesc că eu, Etienne Gerard, m-am aşezat pe titlul mort şi, de disperare, mi-am ascuns faţa în palme. Primele- licăriri ale zilei luminau cerul spre răsărit. Intr-o ju- măUite de oră se făcea lumină. Iar eu, care trecusem peste aLUea obstacole, iată că în ultimul moment mă aflam la cheremul inamicilor mei. Misiunea mea eşuase, urma să fiu făcut prizonier ! Nu era un motiv ca inima unui bun soldat să s5‘ frîngă ?

Dar curaj, prieteni! Toţi avem asemenea clipe de slăbiţi i;ne, ''chiar şi cei mai viteji ! Din fericire, sufletul meu e ca o lamă de oţel: cu cît se îndoaie mai mult, cu atît mai puternic îşi revine îndată după aceea. O tresărire de dispe-rare. apoi o minte rece ca gheaţa şi un temperament care începe să fiarbă. încă ~nu era totul pierdut. Triumfasem în tilîtca încercări, voi triumfa şi în asta ! M-am ridicat şi am chibzuit.

Un lucru era clar : înapoi n-aveam ce să caut.

S-ar fi făcut de mult ziuă plină cînd aş fi ajuns la lima frontului. Trebuia deci să stau ascuns peste zi şi să folosesc. noaptea unnâtoare pentru fugă. Am luat şaua şi căpăstrul sărmanului Voltijor şi le-am ascuns în tufişuri, pentru ca nimeni să nu bănuiască atunci că era un cal francez. L-am lăsat întins chiar în locul unde căzuse şi am plecat să caut un adăpost plr.â seara. Ici-colo, pe povîrnişurile dealurilor, ardeau focuri dt> campanie ; cîteva siluete începeau să se mişte prin jur. Trebuia să găsesc cît mai repede un-ascunziş, altfel eram pierdut. Dar unde să mă ascund ? Aracii erau încă -prin vii, î*.:să frunzişul viţei de vie dispăruse. Nu era chip să rămîn t\ .- observat acolo. în plus, aveam nevoie să mănînc şi să beau ctva înainte de lăsarea nopţii. Am alergat prin întunericul c-- se împrăştia, sperînd să mi .«e iveascâ vreo şansă. N-am fost dezamăgit". Şansa e ca o femeie, prieteni, îi suiîde întotdeauna unui husar arătos.

Cum mergeam poticnindu-mă prin vie, am zărit deodată în faţa mea o imensă umbră nedesluşită : mi-am dat searr>a că era o căsoaie pătrată, iar alături de ea, o altă clădire, lun^ă şi scundă. Trei drumuri se întilneau acolo. Nu mi-a fost greu să ghicesc că era *posada,* adică un han. Ferestrele neluminate — doar întuneric şi linişte ; însă un cantonament atît de confortabil trebuie să fi fost ocupat de vreo persoarâ impoi^antă. Fiind ştiut că un loc e cu atît mai sigur cu dt pericolul e mai aproape, am renunţat să mai caut refugiu în altă parte. Clădirea cea joasă era un grajd. Am intrai: înăuntru fără probleme, căci uşa nu era zăvorită, şi am nimerit peste o mulţime de vaci şi de oi ascunse acolo ca să scape de rechiziţie. O scară ducea la pod. Am urcat. M-u-i scufundat în fîn. Podul avea o ferestruică deschisă, aşa eâ puteam ţine sub observaţie faţada hanului şi drumul. M-am ghemuit, aşteptînd ce avea să se întimple.

Curînd mi-am dat seama că nu mă înşelasem : clădirea adăpostea într-adevăr un personaj important. Dimineaţa devreme a sosit un dragon englez cu o depeşă. Din moment vi acela a început o mare vînzoleală — ofiţeri călare veneau si plecau. Acelaşi nume era repetat mereu : „Sir

Stapleton... Sir Stapleton..." îmi era cam greu să stau neclintit şi cJ mustăţile teribil de uscate, martor la defilarea unor mari sticle pîntecoase pe care hangiul le servea ofiţerilor englezi. Dar cînd le vedeam feţele bine rase, proaspete, nepăsătoare, mă amuzam întrebîndu-mă ce-ar zice dacă ar prinde de veste că un ins cu faima mea stătea la cîţiva paşi de ei. Apoi arn observat ceva care m-a făcut să amuţesc de uimire.

E de necrezut obrăznicia acestor englezi! Ce vă înch puiţi că a făcut Milord Wellington cînd şi-a dat seama uâ Massena îl blocase şi că nu-şi putea mişca armata din 1< .L ' Fac pariu că nu ghiciţi ! Aţi putea presupune că s-a înfuria f, că l-a cuprins disperarea, că şi-a adunat trupele să le vorbească despre glorie şi despre patrie înainte de a le arunca în bătălia cea mare ? Nu, Milord n-a făcut nimic din toate astea. A trimis în Anglia una din navele flotei sale ca să-i aducă nişte cîini gonaci. Iar Milord şi ofiţerii lui s-au dedal vînătorii de vulpi. Cu totul adevărat ! In spatele frontului din Torres Vedras, nebunii ăia de englezi vînau vulpi de trei ţri pe săptămînă. îmi amintesc bine că umblase voi ba

despre asta prin tabăra noastră. Iar eu constatam acum că era adevărat.

Pe drum veneau vreo treizeci sau patruzeci de cîini albi şi cafenii. Defilau cu coada perfect întinsă, de ai fi zis că-rs baionetele Vechii Gărzi. Pe onoarea mea că era o plăcere să-i vezi ! Cu ei se aflau trei călăreţi cu căciuli îmblănite şi vestoane roşii : dresorii copoilor. După ei veneau o mulţime de alţi călăreţi îmbrăcaţi în fel şi chip, în grupuri de cîte doi sau trei, flecărind şi rizînd. Nu dădeau deloc impresia că ar fi avut de gînd s-o ia la trap : în mod precis, vulpea pe care sperau s-o prindă nu era prea iute de picior ! Dar, la urma urmei, asta era treaba lor, nu a mea. Cortegiul a trecut prin dreptul ferestruicii şi curînd i-am pierdut din vedere.

La scurtă vreme a sosit în galop un ofiţer într-o uniformă albastră care semăna cu cea a artileriei noastre uşoare. Era un bărbat în vîrstă, însă zdravăn, cu favoriţi încărunţiţi. S-a adresat unui ofiţer de dragoni, planton în faţa hanului. Atunci mi-am dat seama ce norocos eram că ştiam un pic de engleză.

—* Unde-i locul de întîlnire ? a întrebat el!

Celălalt i-a răspuns că undeva lingă Altara, adăugind l

— Aţi întîrziat, sir George !

— Da, am avut un consiliu de război. Sir Stapleton Cot- ton'a plecat ?

In momentul acela's-a deschis o fereastră şi în cadrul ei a apărut un tînăr chipeş, într-o uniformă cu adevărat splendidă.

— Hello, Murray ! Afurisitele astea de hîrtii mă mai reţin un pic. Te ajung din urmă.

— în regulă, Cotton. Am cam întîrziat, aşa că o şterg.

— Spune-i ordonanţei să-mi aducă chiar acum calul! i-a poruncit tînărul general, de la fereastră, plantonului.

Pe cînd celălalt ofi fer o pornea din nou la drum, plantonul s-a îndreptat spre un grajd apropiat. După cîteva minute, am văzut un valet englez foarte elegant, cu cocardă la chipiu, ducînd un cal de căpăstru... Ah, prieteni, habar n-aveţi ce înseamnă un cal perfect dacă n-aţi avut niciodată dinaintea ochilor un cal englezesc dc vînătoare, de

prima clasă. Era superb : mare,, cu pieptul larg, puternic şi totuşi graţios şi sprinten ca un cerb. Culoarea : negru ca tăciunele. Grumazul, sp&ta, profilul, coama... Cum să vi-1 descriu ? Părul că de abanos lustruit îi strălucea în lumina vie a soa-

r,2 • relui. Avea lin fel aparte de a-şi înălţa copitele, cu o veselă sprinteneală care era un adevărat dans. îşi scutura coama, nechezind de nerăbdare... N-am văzut nicicînd o atît de fericită îmbinare de forţă, frumuseţe şi graţie ! Mă întrebasem mereu cum de-i învinseseră husari; englezi pe vînătorii din Gardă în povestea de la Astorga, dar nu m-am mai mirat cînd am văzul de aproape caii englezilor.

La intrarea în han se afla un inel de legat căpăstrul. Valetul a lăsat calu> acolo $i a pătruns in clădire. într-o clipă am priceput ce şansă îmi oferea Destinul. Dacă mă săltăm în şaua aceea, aveam un cal încă şi mai bun decît la'plecare. Nici chiar Voltijor nu se putea compara cu ace] animal minunat. Pentru- mine, a gîndi e totuna cU a acţipna. Pe nerăsuflate am ajuns la piciorul scării şi la uşa grajdului. In secunda următoare eram afară, cu căpăstrul în mînă. M-am aruncat în şa. în spatele meu cineva, stăpînul sau valetul, scotea strigăte sălbatice. Puţin îmi păsa de clc ! Am atins calul cu pintenii : a sărit înainte. Numai un călăreţ cje talia mea s-ar fi putut ţine în şa, I-am dat frîu liber şi l-am lăsat în voia lui... Din moment ce ne îndepărtam de han, nu conta ce direcţie apucase ! S-a năpustit prin vii ; în cîteva minute lăsasem kilometri întregi între mine şi urmăritori. N-aveau să ştie in ce loc din ţinutul acela sălbatic am dispărut. Mă simţeam în siguranţă. Aşa că, pe cînd avansam spre virful unui deluşor, am scos din buzunar un creion şi un carnet de note. Am început să întocmesc planul cantonamentelor pe care le puteam ve<Jea şi să schiţez profilul terenului.

Animalul pe care şedeam îmi plăcea tare mult, însă nu era uşor să desenezi pe spatele lui. pentru că din cînd în cînd îşi ciulea urechile, incepind să freamăte şi să necheze nerăbdător. La început n-am înţeles de ce, dar am observat că nu se enerva

decit atunci cînd auzea un sunet deosebit, un ..Yoy, yoy, yoy !" care venea de undeva dinspre stejarii tineri de sub noi. Deodată, strigătul acela ciudat s-a prefăcut intr-un urlet înfiorător, insolit de un frenetic glas de corn. Atunci calul meu a turbai... I-au seinteial ochii. I s-a ztfîrlit coama. A sărit in sus, o dată şi încă o druă, invîrtindu-se şi răsucin- du-se într-o agitaţie inexplicabilă. Creionul mi-a căzut într-o parte, carnetul de note în cealaltă. Am privit spre vale : un spectacol extraordinar mi-a tăiat respiraţia. Vînătoarea era in toi. Nu puteam vedea vulpea. însă cîinii lătrau. adulme- cînd în goană urma, cu cozile ridicate. Erau atît de aproape

unii de alţii, încît i-ai fi creaut un uriaş covor mişcător, galben cu alb. Iar în spatele Jor, călăreţii... Ah, ce frumos era ! Inchipuiţi-vă foţi vitejii unei mari armate, toţi aşii. Unii în costume de- vînătoare. Cei mai mulţi în uniformă. Dragoni albaştri. Dragoni roşii. Husari cu pantaloni purpurii. Puşcaşi verzi. Artilerişti. Lăncieri încărcaţi de auriu. Aproape toţi în roşu, roşu, roşu. Ofiţerii de infanterie la fel de porniţi ca ofiţerii de cavalerie. Unii călăreau bine. Alţii prost. Dar toţi galopau cît puteau de tare, sublocotenentul ca şi generalul. Toţi loveau cu cravaşa, cu pintenii, îşi îndemnau caii, cu un singur şi acelaşi gînd în minte : să vadă ţîşnind sîngele acelui vulpoi prostănac. Adevărat, englezii nu sînt un popor obişnuit! Dar n-am putut urmări prea mult vînătoarea din punctul meu de observaţie, fiindcă, dmtre toţi caii turbaţi pe care-i vedeam, cel călărit de mine a devenit pe neaşteptate cel mai furios. Aţi înţeles : era un cal de vînătoare şi lătrăturile haitei aveau asupra lui efectul făcut asupra mea de sunetul unei trompete de cavalerie. L-au enervat. L-au înnebunit. De mai multe ori a sărit în sus ca apucat, apoi, luîndu-şi avînt, a coborît val-vîrtej panta ca să galopeze împreună cu vînătorii. Am înjurat, am tras de frîu, m-am luptat cu el : n-a folosit la nimic. Generalul ăla englez îşi călărea calul cu frîu fără zăbală, iar animalul avea o gură de fier. In zadar jncercam să-l întorc din drum. Era ca şi cum ai vrea să smulgi sticla cu vin din mîinile unui grenadier.. Pierzîn- ''du-mi orice speranţă, am slăbit frîul şi m-am aşezat mai bine în şa, pregătit de tot ce era mai rău.

Ce fiară ! în viaţa mea nu ţinusem un asemenea cal între genunchi ! La fiecare salt, crupa plină de forţă se încorda vizibil, iar galopul era iute, tot mai iute, elastic ca al unui ogar, pe cînd vîntul imi biciuia obrajii şi-mi şuiera pe la urechi. Purtam uniforma de toate zilele, simplă şi boţită (dar unii soldaţi sînt in stare să dea strălucire oricărei uniforme !) şi fusesem destul de prevăzător încît să-mi scot panaşul de la căciulă. Iată de ce, printre costumele incredibil de diverse ale vînătorilor, al

meu a trecut fără şă fie luat în seamă. Şi cum să mă fi remarcat vînătorii, care n-aveau ochi decîî pentru vijlpea lor? Gîndul că un ofiţer francez s-ar fi putut amesteca printre ei.era prea absurd ca să le vină în minte ! Galopînd, rîdeam în hohote : comicul situaţiei era mai tare decît pericolul.

S
t

Am spus că vinătorii erau foarte diferit înzestraţi. Din cauza asta, după cîţiva kilometri, ceata pornită în urmărirea vulpii se întinsese pe o suprafaţă apreciabilă. Călăreţii cei mai buni se menţineau alături de cîini. Ceilalţi rămîneau treptat în urmă. Eu eram un călăreţ la fel de bun ca oricare englez, iar calul meu era cel mai bun dintre toţi. Vă închipuiţi că în asemenea condiţii am ajuns curînd în plutonul fruntaş. Iar cînd am văzut cîinii desfăşurindu-se in cimp deschis, cu vînătorii în vestoane roşii după ei şi încă şapte sau opt călăreţi înşiruiţi, ci bine, atunci s-a petrecut întâmplarea cea mai neobişnuită a vînătorii: m-a cuprins nebunia. Şi pe mine. Da, eu, Etienne Gerard ! M-am pomenit deodată stăpînit de spiritul sportiv, de dorinţa de a cîştiga, de ura faţă de vulpe. Animalul ăsta de mii de ori blestemat o să ne învingă ? Ah, ticăloasa ! I-a sunat ceasul. Vă jur, prieteni : dorinţa asta de a vedea vulpea strivită sub copitele calului îţi dă o senzaţie nemaipomenită ! Am fost ia vînătoare de vulpi cu englezii. Am şi boxat cu campionul din Bristol, vă povestesc eu cîndva despre asta. Ei bine, vă asigur că sportul e minunat, pasionant, dar iţi ia minţile.

Alergam tot mai repede, calul meu galopa tot mai zdravăn, In scurtă vreme nu mai eram decît eu şi încă trei inşi imediat după cîini. Nu-mi mai era teamă că voi fi descoperit. Timplele îmi vuiau ca nişte tobe bătînd adunarea, sîngele îmi clocotea : nu mai exista pe lume decît un singur lucru care merita să fie trăit — goana după vulpe. O vulpe infernală! L-am depăşit pe unul dintre călăreţi, un husar englez. Nu mai rămîneau decît doi înaintea mea : unul în veston negru, iar celălalt era artileristul observat de mine la han. "Favoriţii cărunţi îi fluturau în vînt, însă călărea admirabil. Cale de încă vreo doi kilometri am păstrat aceeaşi ordine. Apoi, cînd am urcat o pantă destul de abruptă, faptul că eram mai uşor mi-a îngăduit să ajung în frunte. I-am întrecut pe amîndoi. Ajuns în vîrful dealului, eram cu puţin înaintea unui englez mic de statură căruia i se citea pe chip furia. In faţa noastră, cîinii. Cam la o sută de paşi înaintea cîinilor, un fel de ghemotoc cafeniu gonea lipit de pămînt : era chiar vulpea. Descoperind-o, am

tresărit în şa.

— Ah t Eşti a noastră, criminalo !

Cred că am urlat, îndemnîndu-1 prin voce şi gest pe vină- torul englez. Voiam să-i dovedesc că era în compania unui vinător adevărat, în care putea avea încredere.

De-acum nu mai erau decît ciinii între mine şi - pradă. Cîinii aceia, a căror.datorie este să vestească prezenţa vîna- tului, începeau să ne încurce mai mult decît ne ajutau, căci nu ştiam cum să trec înaintea lor. Celălalt vinător întîmpina aceleaşi greutăţi ca şi mine şi nu avansa deloc. Era un călăreţ iute ?i sprinten, dar îi lipsea curajul. Cît despre-mine, am simţit că aş fi nedemn de husarii din Conflans daca n-aş trece de obstacolul acela. O să-l oprească pe Etienne Gerard o haită de cîlni în plină goană ? Absurd f Am scos un strigăt şi am dat pinteni calului.

— Opreşte, domnule ! Opreşte-tc ! a urlat vînătorul.

'îşi făcea griji penfru mine,, bietul de el ! L-am liniştit cu un gest şi cu un zîmbet. Cîinii se fereau în lături dinaintea calului meu. Poate că am rănit, unul sau doi, dar nimic nu se obţine fără-pagubă, nu-i aşa ? Ca £ă faci omleta, trebuie să spargi ouăle. L-am auzit pe hăitaş adresîndu-mi un potop de complimente. încă un efort, şi cîinii aveau să rămînă îri urmă.

Ah, beţia unui asemenea moment ! Să ştii că i-ai învins pe englezi în sportul lor preferat ! Vreo trei sute urmăriserăm cu înverşunare animalul şi tocmai eu urmam să-i fac de petrecanie; Mă gîndeam la camarazii mei din cavaleria uşoară, la mama, la împărat, la Franţa. Tuturor şi fiecăruia în parte le făceam cinste. Cu fiecare secundă ce trecea mă apropiam de vulpe. Scwise clipa hotăritoare. Mi-am scos sabia din teacă. Am vînturat-o prin aer. Vitejii Angliei strigau în spatele meu, cuprinşi de entuziasm.

Abia gtunci mi-am dat seama ce sport dificil e vînătoarea de vulpi, căci poţi lovi în neştire cu sabia, fără să nimereşti vreodată. Vulpea e mică, se fereşte de lovituri aruneîndu-se în lături. De fiecare dată cînd loveam, în urma mea se dez- lănţuiau chiote de încurajare, iar eu îmi încordam

mușchii pentru un nou efort. în sfîrşit, am ajuns şi la momentul culminant al triumfului meu. Răsucindu-mă în şa, am atacat vulpea cu o lovitură tot atît de bine ţintită ca aceea care mă scăpase de aghiotantul ţarului. Pur şi simplu a zburat în dOuă bucăţi : într-o parte capul, iar coada în cealaltă. M-am întors, fluturind prin aer sabia însîngerată. Ah, ce frumos eram ! Victoria întruchipată.

Nu-mi mai lipsea dedt să aştept felicitările ruărinimoşi- lor mei duşmani! Erau vreo cincizeci în raza privirii mele. Şi toţi strigau, gesticulau... Englezii ăştia nu sînt chiar atît

l

. de nepăsători! O frumoasă ispravă militară sau sportivă îi înflăcărează întotdeauna. Bravul hăitaş aflat cel mai aproape de mine era cu totul năucit de spectacolul pe care i-1 oferisem : părea lovit ds dambla, aşa cum stătea cu gura deschisă, cu degetele ţepene şi mîna ridicată în aer. îmi venea să mă întorc şi să-l îmbrăţişez. Dai' în urechi imi suna deja chemarea datoriei. Or fi fost englezii sportivi şi or fi respectând' ei frăţia ce domneşte între sportivi, asta nu înseamnă însă că nu m-ar fi luat prizonier. Pentru misiunea mea n-aveam de ce să mai aştept: văzusem tot ce era.de văzut. Liniile franceze nu mai puteau fi departe, fiindcă, printr-o întîmplare norocoasă, vînătoarea ne apropiase tîe ele. Am întors spatele vulpii ucise, am salutat cu o ultimă fluturare de sabie şi am pornit în galop.

Dar vînătoriiTiu înţelegeau ca[1] eu să plec aşa ! Acum eu eram vulpea. Iar vînătoarea şi-a reluat cursul peste cimpuri. îndată ce am apucat-o spre tabăra lui Massâna, îşi dăduseră seama că eram francez. Fără ezitare, s-au năpustit cu toţii după mine. Nu s-au oprit decît atunci cînd ajunsesem la mai puţin de o bătaie de puşcă de avanposturile noastre. Au rămas însă multă vreme acolo, în grup, strigînd şi agitin- du-şi braţele în direcţia rftea. Nu, nu cred că o făceau de ciudă. Mai degrabă aş -Bice **că le era sufletul plin de admiraţie şi nu aveau decît o singură dorinţă : să-l îmbrăţişeze pe străinul care dăduse dovadă de atita curaj, incusinţă şi elan.**

Capitolul IV CUM A SALVAT BRIGADIERUL O ARMATA

V-am povestit, prieteni, cuta i-am înghesuit pe engle/I vreme de şase luni, din octombrie 1810 şi pînă in mari ie 11U1, dincolo de liniile de la Torres **Von ras. Atunci mi s-a întîm- plat să fiu părtaş la vînătoarea lor de vulpi şi să le arăt că nici unul dintre sportivii lor nu e în stare săf se ia la între- cere cu un husar din Conflans. Cînd am pătruns în galop în liniile franceze, cu singele jivinei' încă aburind pe lama săbiei, avanposturile noastre, care îmi urmăriseră de departe isprava, au izbucnit în cinstea mea în uraîc nestăvilite, iar în**

urmă vînătorii englezi strigau fără întrerupere şi ei. In felul acesta, am avut parte de ovaţiile ambelor armate. Mi se umplu ochii de lacrimi cînd mă gîndesc că am meritat admiraţia atîtor viteji. Englezii sînt nişte adversari generoşi. In aceeaşi seară, la adăpostul unui steag alb, a sosit în tabără un pachet destinat „ofiţerului de husari care a spintecat vulpea". Am găsit în pachet chiar vulpea aceea, tăiată In două. aşa cum o lăsasem. Mai era şi un bilet, scurt, dar scris cu căldură, cum obişnuiesc englezii : imî spuneau că, din moment ce omorîsem vulpea, nu-mi mii rămînea do făcut altceva decît s-o mănînc. N-aveau cum să ştie că francezii nu obişnuiesc să mănincc vulpi ; biletul nu voia să spună altceva decît că ei doreau ca acela care dăduse stiă- lucire vînătorii să guste din vînat. Un franccz nu se lasă cu uşurinţă învins pe terenul curtoaziei, aşj că le-aii} trimis acelor vînători temerari vulpea înapoi, cu rugămintea de a binevoi s-o accepte ca aperitiv la următoarea Jor masă vînă- torească. Iată cum se face războiul între nişte duşmani cu sentimente cavalereşti !

Din cavalcadă mă întorsesem cu o' bynă schiţă a liniilor englezeşti, pe care am discutat-o în aceeaşi seară cu Massena.'

Sperasem că informaţiile mele îl vor hotărî să atace, însă toţi mareşalii erau puşi pe sfadă — se apucau de gît ca nişte clini flămînzi şi îndîrjiţi. Ney îl ura pe Massena, Massena îl ura pe Junot. Soult ii ura pe Massena şi pe Ney. Din toate aceste pricini, nu se putea ajunge niciodată la nimic. Atîta doar că proviziile erau tot mai sărace, iar minunata noastră cavalerie suferea cumplit din lipsa furajelor. La sfîrşitul iernii, am lăsat locul în întregime pustiit, ca di»pă trecerea unui nor de lăcuste, Nu mai aveam ce mînca. Şi totuşi, tri- miseserăm pînă foarte departe detaşamente însărcinate să caute hrană. Era limpede că pînă şi celui mai curajos nu-i ră-; mînea decît să bată în retragere. Pînă şi eu m-am văzut constrâns s-o admit.

Dar nu era chiar atît de simplu să te retragi!

Nu numai că trupele ne erau slăbite şi sfîrşite din lipsă de hrană ; inactivitatea noastră îl mai şi stîmise pe duşman. De Wel- lington nu ne temeam prea mult. îl ştiam viteaz şi prevăzător, însă lipsit de îndrăzneală. In plus, i-ar fi fost greu să ne urmărească în chip avantajos prin ţinutul acela devastat. Dar în coaste şi în urmă ni se îngrămădiseră o mulţime de răzvrătiţi portughezi, ţărani înarmaţi, partizani, care stătuseră **toata iarna la o distanţă respectuoasă, însă acum, clnd caii ne erau istoviţi, se atîrnau ca muştele de avanposturile noastre. Viaţa nu-ţi mai valora un sfanţ o dată ce cădeai în tnîînile lor. Aş putea numi vreo doisprezece ofiţeri cunoscuţi care au pierit in capcanele lor, şi se pot socoti fericiţi cei răpuşi pe la spate de un glonţ primit în cap sau în inimă. Moartea unora a fost atît de îngrozitoare încît nici nu s-au mai trimis explicaţii familiei. Tragediile acestea se repetau atît de des şi tulburau atît de mult închipuirea oamenilor noştri că era foarte greu să-i faci s-o ia din loc. Mai ales isprăvile unui nemernic, un şef £e bandă poreclit „Zîmbăreţul". băgaseră groaza în soldaţi. Acela era un om-înalt şi solid, cu chip surîzător, care se aţinea cu nelegiuiţii lui pe munţii dir. flancul nostru stîng.^Ai putea scrie o carte întreagă despre cruzimile şi brutalităţile „Zîmbăreţului“. Era puternic fiindcfi făcuse în bandă o asemenea rînduială încît ne era teribil de greu să străbatem regiunea stăpînită de eL Băgase în oamenii lui o disciplină severă, păstrată prin pedepse sălbatice. Purtarea asta îl făcuse să ajungă temut, înaă ea a mai avut şi urmări neaşteptate, cum o să vedeţi din povestea moa. Dacă nu l-ar fi biciuit pe propriul său locotenent... Dar toate la timpul lor !**

Retragerea noastră nu se anunţa uşoară, însă nu exista altă soluţie. Aşa că Massena a început să-şi mute calaba- lîcul şi bolnavii, de la'Torres Vedras, unde îşi avea cartierul general, la Coimbra, primul post important de pe linia sa de legătură. N-a putut s-o facă totuşi fără să atragă atenţia partizanilor, care au coborît ca nişte roiuri asupra flancurilor noastre. Una dintre divizii, a lui

Clausel, cu o brigadă de cavalerie din Montbrun, era ceva mai departe, la sud de rîul Tejo. Trebuia să-l vestim neapărat pe comandantul ei că ne retragem, altfel divizia s-ar fi trezit părăsită în plin pămînt duşman. îmi amintesc că m-am întrebat cum avea să-l prevină Massena pe Clausel. Era clar că nişte simpli curieri ar fi fost prinşi pe drum, iar detaşamentele mici nimicite. Şi cu toate acestea, indiferent cum, ordinul de retragere trebuia să ajungă acolo, pentru ca Franţă să nu piardă paisprezece mii de oameni. Nu-mi prea închipuiam că tocmai eu, colonelul Gerard, voi avea cinstea să îndeplinesc o acţiune a cărei strălucire ar fi încununat viaţa oricui, ridieîndu-se

st

cu mult deasupra tuturor isprăvilor ce-mi aduseseră re- n urnele.

Pe atunci eram la dispoziţia statului-major al lui Massena, care mai avea doi iighiotanţi,-şi ei ofiţeri foarte cutezători şi foarte deştepţi. Unul se numea Cortex, celălalt Duplessis. în ce priveşte virsta, mi-o luau înainte, în rest îi lăsam eu în urmă pe ei. Cortex era mic, negricios, vioi, înflă-cărat. Soldatul ăsta admirabil avea însă păcatul de a Ei peste măsură de înfumurat; în sinea lui se credea col mai bun ofiţer din armată. Duplessis era, ca şi mine, gascon şi, ca toţi gasconii, se distingea în absolut orice. Ne făceam serviciul pe rind. In dimineaţa aceea era rîndul lui Cortex. L-am văzut In micul dejun, însă mai apoi nici el şi nici calul lui n-au mai fost de găsit. Massena a rămas mohorît toată ziua (atunci, la el era ceva obişnuit) ; cea mai mare parte a timpului şi-a petrecut-o cercetînd prin lunetă liniile engleze şi mişcarea navelor pe Tejo. N-a scos o vorbă privitoare la misiunea pe care i-o dăduse camaradului nostru şi nici nu se cuvenea să-i pun eu întrebări, .

în aceeaşi seară, spre miezul nopţii, stăteam la intrarea cartierului general cînd mareşalul a ieşit, rămînînd nemişcat mai mult de o jumătate de oră. cu braţele încrucişate pe piept şi privirile aţintite în beznă, spre răsărit. Era atît de ţeapăn, atît de

încordat, incit ai fi putut crede despt'e forma aceea încotoşmănată, cu bicorn, că nu-i altceva decît o statuie. La ce se uita, ce încercau ochii lui să găsească ? N-am putut să ghicesc. La sfîrşit a scos o înjurătură înciudată, s-a răsucit pe eălcî ier şi a intrat, trîntind uşa.

Dimineaţa, cel de-al doilea aghiotant, Duplessis, a avut o discuţie cu Massena, după care a dispărut odată cu caluL La miezul nopţii şedeam in antccameră şi mareşalul a trecut prin faţa mea. Privind pe fereastră, l-am văzut că se uită spre est. nemişcat, la fel ca în ajun. A rămas aşa o bună jumătate de ceas — pată neagră in întuneric. Apoj a intrat iarăşi, a trîntit uşa şi i-am auzit pintenii şi sabia clinchetind pe coridor. Era un bătrîn cumplit chiar şi în momentele lui de bună dispoziţie. Dar cînd se înfuria, aş fi ales să-l înfrunt mai degrabă pe împărat decît pe el. în noaptea aceea l-am auzit cum înjura şi.tropăia deasupra capului meu, însă n-a trîmis după mine, iar eu îl cunoşteam prea bine ca să mă duc la el fără să mă fi chemat.

In dimineaţa următoare, era rîndul meu la serviciu. De altfel, nici nu mai era vreun alt aghiotant. Eram preferatul lui. Cred că avea lacrimi în ochii aceia întunecaţi cînd am .intrat la el. "

— Gerard ! Vino încoace ! mi-a spus.

Prietenos, m-a apucat de o mînecă şi m-a condus spre fereastra (jşschisă care dădea spre răsărit. Sub noi se afla tabăra infanteriştilor, iar mai departe liniile cavaleriei, cu iungi şiruri de cai legaţi de ţăruşi. Puteam vedea avanposturile franceze, apoi o întindere de pămînt neocupat, întretăiată de vii. Dincolo de ea se ridica un lanţ muntos, dominat cu măreţie de un pisc bine conturat. Munţii aveau poalele cuprinse într-un larg brîu de păduri. Un singur drum şerpuia pe acolo, coborînd şi urcînd — alb şi îngrijit — pînă se pierdea într-o văioagă.

— Sierra Merodal, a vorbit Massena. Zăreşti ceva pe vir- ful acestui munte ?

— Nu.

— Dar acum ? m-a întrebat, întinzîndu-mi o lunetă.

Prin lunetă am observat .un fel de movilă, ceva clădit chiar
pe creastă. '

— Ceea ce vezi, mi-a explicat mareşalul, e un. morman de buşteni aşezaţi acolo ca să ne servească drept foc de alarmă.- I-am clădit cînd locurile mai erau în mîinile noastre şi, chiar şi acum, cînd nu le mai stăpînim, nimeni nu s~a atins încă de lemnele acelea. Gerard, astă-seară focul trebuie aprins ! O cere Franţa, o vrea împăratul, iar armata — da, e în interesul ei. Doi camarazi de-ai. dumitale au plecai pînă acum să-l aprindă, însă nici unul şi nici celălalt n-au ajuns In vxrf. Azi e rîndul dumitale. Mă rog Cerului să-ţi dea mai mult noroc.

Un soldat nu trebuie să întrebe de ce i se dă un ordin. Eram deci pe punctul de a mă despărţi de mareşal, cînd el mi-a pus mîna pe umăr, reţinîndu-mă.

— E cazul să ştii totul. Aşa o să înţelegi cît de însemnat e lucrul pentru care îţi rişti viaţa, mi-a spus. La optzeci de kilometri spre sud se află

armata generalului Clausel. Şi-a aşezat tabăra nu departe de un vîrf numit Sierra Ossa. Chiar în pisc au şi ei un foc de alarmă, lingă care au pus un pichet de gardă. Ne-am înţeles că, dacă vor vedea focul nostru aprinzîndu-se la miezul nopţii, să şi-l aprindă pe al lor In semn de răspuns şi să se retragă fără nici o clipă de în

ot

Urziere, venind la întîlnirea cu grosul armatei. Iar dacă nu pleacă imediat, sînt nevoit să-i sacrific. De două zile tot încerc să-i trimit generalului mesajul ăsta. Trebuie să-l primească astăzi, altfel divizia o să-i fie nimicită.

Ah, prieteni, cum mi se mai umplea inima cînd vedeam în minte ce însărcinare uriaşă îmi încredinţa soarta! Dacă mă descurcam, ce minunată avea să fie. noua mea frunză de laur, pregătită pentru coroana de mai tîrziu ! Iar dacă, dimpotrivă, îmi dădeam sufletul, ce moarte mai demnă puteam găsi pentru o asemenea carieră ? N-am rostit nici o vorbă, însă gîndurilc nobile care mă frămîntau trebuie să mi se fl văzut pe chip, fiindcă Massena mi-a strâns mâna.

— Iată muntele, iată focul de alarmă ! mi-a spus. Pînă acolo n-ai in cale decît partizanii. Nu pot să trimit forţe importante în misiunea asta, iar pe de altă parte, singur, o să fii descoperit mai greu decât un detaşament. Iţi încredinţez aşadar dumitale misiunea şi te las să alegi mijloacele potrivite. Dar astăzi, la miezul nopţii, vreau să văd focul aprins acolo, pe munte.

— Dacă n-o să fie, atunci vă rog, domnule mareşal Mas- s£na, să aveţi grijă ca lucrurile să mi se vîndă, iar banii să-i fie trimişi mamei mele ! am răspuns eu.

Mi-am dus mîna la căciulă, m-am răsucit pe călcîie şi am ieşit, cu sufletul luminat de gîndul măreţei fapte ce-mi stătea în faţă.

Cîteva momente am rămas in camera mea, chibzuind. Faptul că nici Cortex şi nici Duplessis, ofiţeri foarte capabili şi zeloşi, nu reuşiseră să ajungă în vîrful Sierrei Merodal dovedea că locurile erau pline de partizani. Am socotit distanţa pe o hartă. Pentru început, şaisprezece

kilometri de teren descoperit, prin care trebuia să trec pînă să ajung Ia munţi. Apoi un brîu împădurit pe coastele de jos ale muntelui, ou mai lat de cmci-şase kilometri. Mai rămînea piscul: nu era prea înalt, dar — fiind golaş — nu-mi oferea nici un ascunziş. Aşa arătau cele trei etape ale călătoriei mele.

Mi s-a părut că lucrul cel mai important era să ajung în pădure. După asta totul urma să meargă uşor, căci mă puteam adăposti în umbra copacilor, aşteptînd căderea nopţii ca să mă caţăr spre vîrf. De la opt pînă la douăşpe, aveam la dispoziţie patru ore de întuneric, tocmai destul pentru urcuş. La urma urmei, trebuia să-mi pregătesc cu deosebită grijă mai ales prima etapă.

Piin ţinutul acela neted, călătorii se simţeau Îmbiaţi, fără îndoială, de drumul cel alb. Mi-am amintit că amîndoi camarazii mei îşi luaseră cu ei caii. Lucra care i-a pierdut în mod sigur, fiindcă tâlharilor nimic nu le era mai simplu decît sâ ţină drumul sub observaţie şi să pregătească o am-buscadă pentru cei ce l-ar fi folosit. Mi-ar fi fost uşor să călăresc de-a curmezişul cîmpiei. căci eram bine echipat : pe lîngă Violette şi Rataplan, unii dintre cei mai buni cai de luptă ai armatei, mai aveam şi excelentul cal englezesc de vînătoare luat de la Sir Cotton. Cu toate acestea, după adînci cugetări, m-am hotărit să merg pe jo3. Îmi ziceam că mă voi folosi astfel mai uşor de şansele ivite. Peste uniformă mi-am luat o manta lungă, iar pe cap mi-am pus o bonetă cenuşie. Poate că o să vă întrebaţi de ce nu m-am ascuns sub înfăţişarea unui ţăran, dar eu vă spun că un om de onoare n-are nici un chef să moară aşa cum mor spionii. Vă rog să nu confundaţi o execuţie sumară cu moartea câştigată după toate legile războiului!

Pe la sfîrşitul dimineţii, m-am strecurat afară din tabără, trecînd prin cordonul nostru de santinele. Aveam sub manta o lunetă, un pistol mic şi sabia. Intr-un buzunar vîrîsem un amnar cu cremene şi scamă.

Am mers la adăpostul viilor vreo patru-cinci kilometri, înaintam atît- de spornic încît mi-am

spus că era destul să fii un ins înzestrat cu minte ascuţită ca să duci la bun sfîr- şit orice treabă. Nici vorbă, Cortex şi Duplessis, care galopau pe drumul mare, fuseseră imediat reperaţi, pe cînd Gerard cel deştept trecea neobservat printre vii. Făcusem cel puţin opt kilometri fără să dau peste vreun suflet de muritor, cînd am descoperit un mic han înconjurat de căruţe şi da oameni despre care nu puteam gîndi decît că, fiind mult în faţa frontului nostru, erau neîndoielnic duşmani. Tîrîş, am ajuns într-un loc de unde vedeam mai bine fără să fiu văzut. Oamenii aceia erau nişte ţărani ocupaţi să-şi încarce căruţele cu butoaie goale. Mi-am văzut de drum.

Am priceput însă curînd că sarcina nu-mi va fi uşoară. Cu cît urcam, cu atît via devenea mai rară. Am ajuns în marginea unui loc descoperit, presărat cu moviliţe de pămînL Stînd ascuns într-un şanţ, le-am cercetat prin lunetă şi n-a trecut mult pînă să descopăr în vîrful fiecăreia cîte un pîndar. Cu alte cuvinte, partizanii aşezaseră, la fel ca noi, posturi mult sau mai puţin avansate. Auzisem vorbindu-se de disci-

o

plina impusă cic ticălosul caro răspundea la numele de „Zîmbăreţul'[1]. Ei bine, aveam dovada in faţa ochilor: un întreg cordon de santinele se înşira de la o înălţime la alta. Pe oriunde mă întorceam, descopeream numai duşmani. Era din cale-afară de greu să pun la punct un plan de acţiune. Cu atît mai mult cu cît terenul era aşa de golaş că nici măcar ur> şoarece n-ar fi rămas neobservat. Firește, puteam aştepta noaptea ca să mă strecor prin ochiurile plasei, cum făcusem cu englezii la Torrcs Vedras,' însă muntele era încă departe şi n-aş Ci ajuns cu nici un chip să aprind focul dc alarmă la ora fixată. Am rămas în şanţul acela, clădind mii de planuri, unul mai periculos decît altul. Şi deodată m-am trezit cu-prins de lumina inspiraţiei, care nu-1 ocoleşte niciclnd pe viteazul ce nu se lasă pradă disperării.

Vă amintiţi că văzusem dinaintea unui han

două căruţe pe care se încărcau butoaie goalp. Boii stăteau cu capetele îndreptate spre răsărit, prin utmare căruţele mergeau îo direcţia care mă interesa. Dacă puteam să mă ascund într-una din ele, aveam mijlocul cel mai bun de a străbate şirul partizanilor. Planul era aşa de simplu şi mi s-a părut atît de sortit reuşitei că n-am fost în stare să-mi înăbuş un chiot de bucurie, cînd mi-a venit în cap. Am făcut aşadar cale întoarsă pînă la han. Apoi, ascuns după tufişuri, am putut să observ în tihnă ce se petrecea pe drum.

Trei ţărani cu pălării roşii încărcau butoaiele. Prima eăruţfl era plină, aşa că începeau s-o încarce pe a doua. Afară, lîngâ han, nişte butoaie goale aşteptau să fie suite şi ele în căruţă. Şansa mi-a suris. întotdeauna am spus că şansa e femeie ş] că ea nu-i ţine piept unui husar tînăr şi chipeş. Pe cînd pîn- deam, cei trei ţărani au intrat iarăşi în han ; era cald, iar efortul trebuie că le făcuse sete. Am ţîşnit din ascunzătoare cu iuţeala fulgerului, am sărit în căruţă şi m-am ascuns în» tr-unul din butoaiele goale. Avea fund, nu însă şi capac, dar era răsturnat pe o parte şi întors cu gura spre interior. M-am ghemuit acolo ca un cîine în cuşcă, stînd cu bărbia proptită în genunchi, fiindcă butoaiele nu erau cine ştie cît < de încăpătoare, iai' eu, pe de altă parte, sînt destul de bine % clădit. Curînd s-au întors cei trei ţărani : am auzit o bufnitură deasupra, cum aşezau alt butoi peste al meu. Au mai" stivuit destule altele. începeam să mă întreb cum voi putea ieşi din căruţă. M-am încrezut însă în agerimea minţii mele şi în noroc.

Odată umplută căruţa, au pornit-o la drum. Chicoteam neîntrerupt în butoi, gîndindu-mă că ţăranii aceia de treabă mă duceau unde îmi era dorinţa. înaintam încet, cu ţăranii mergînd alături de căruţe. Am ghicit asta din faptul că-i auzeam vorbind foarte aproape de mine. Trebuie să fi fost nişte „feţe vesele", căci au rîs în hohote tot timpul cît a ţinut drumul. Ce-i amuza aşa ? Mister ! Limba lor nu-mi era necunoscută, însă nu descopeream nimic de rîs în frînturile d« discuţie pe care le surprindeam.

Am socotit că la mersul obişnuit al unei perechi de boi parcurgem cam trei kilometri şi jumătate într$_T$o oră.' Prin urmare, cînd am fost sigur să se scurseseră două ore şi jumătate (dar ce ore. prieteni !... amorţit, fără aer, aproape otrăvit de duhoarea scursorilor din butoaie) m-am bucurat, fiindcă trebuia să fi ajuns Ia marginea pădurii şi la poalele muntelui. Am început aşadar să-mi sfarm capul în căutarea unui chip de a ieşi din butoi. M-am gîndit la diverse soluţii, cin- tărindu-le pe rînd, cînd, deodată, treaba s-a descurcat pe cît de simplu, pe atît de imprevizibil.

Căruţa s-a oprit brusc, zgîlţîindu-se. Am auzit atunci mai multe glasuri groase, într-o discuţie însufleţită.

— Unde ? Unde ? striga cineva.

— In căruţa noastră, i-a răspuns o voce. '

— Şi cine-i ? a întrebat un al treilea.

— Un ofiţer francez. I-am văzut căciula şi cizmele.

S-au pus cu toţii pe un rîs ce nu se mai sfîrşea.

— Eram la posada şi tocmai mă uitam pe fereastră, cînd l-am văzut că sare în butoi. Un toreador urmărit de un taur de Sevilia n-ar fi fugit mai iute *c$_a$* ?1 !

— Care-i butoiul ? ''

— Asta !

Şi ţăranul- a trîntit un pumn în lemn, chiar lingă capul meu. *r*

Ce situaţie, prieteni, pentru unul ca mine ! Cînd îmi aduc aminte, mai roşesc şi azi, după patruzeci de ani. Să stai înghesuit ca un pui şi să înghiţi batjocurile unor bădărani... Să mai ştii că misiunea ţi se sfîrşea în chip jalnic, dezonorant ! Ah, l-aş fi binecuvîntat pe cel ce mi-ar fi tras un glonte în ţeastă prin lemnul butoiului, punînd capăt nenorocirii mele !

Am auzit trosnetul butoaielor aruncate din căruţă. Apoi m-am pomenit dinainte cu două feţe bărboase şi cu două ţevi de puşcă. Partizanii m-au tras de mînecile mantalei, sco-

ţîndu-mă la lumina zilei. Trebuie să fi arătat cumplit de caraghios, căci soarele mă orbea, încît clipeam din ochi cu un aer cam zăpăcit. Corpul îmi era îndoit ca al unui cocoşat, iar muşchn mi se înţepeniseră în aşa hal încît nu mă mai ascultau. Tăvălită prin drojdie de vin, jumătate din mantaja mea primise nuanţa unei haine roşii, englezeşti. Şi cîinii ăia rîdeau, rideau înainte ! Cu cît mă străduiam să le arăt mai bine dispreţul prin care moralicește ii striveam, cu atît.rîdeau ei mai tare. Asta nu m-a împiedicat să mă port ca omul ştiut de voi, prieteni : plimbîndu-mi încet privirea peste cei ce rîdeau, n-am găsit nici unul care să-mi pară dispus să mi-o înfrunte fără să clipească.

Mi-a fost de-ajuns privirea aceea rotită pentru ca să pricep situaţia. Fusesem trădat de ţărani şi predat -unui avanpost al partizanilor. Erau acolo opt soldaţi cu feţe sălbatice, tjărboase, purtînd o. batistă de bumbac sub sombrero şi haină încinsă in talie cu o fîşie de mătase colorată. Fiecare avea puşcă, plus unul sau două pistoale vîrîte la brîu. Şeful, Un bandit solid şi bărbos, şi-a proptit puşca în urechea mea pe cînd ceilalţi mă scotoceau. Mi-au luat mantaua, pistolul, luneta, sabia şi, cel mai rău din toate, amnarul şi scama. Eram nimicit : chiar dacă scăpăm şi ajungeam la focul de alarmă, tot n-aveam cu ce să-l mai aprind !

Opt partizani, prieteni, şi încă trei ţărani. Iar eu dezarmat. Credeţi cumva că m-a doborît disperarea ? Că Etienne Gerard şi-a pierdut capul ? Ah, doar mă cunoaşteţi prea bine! Insă ei, cîinii de briganzi, nu mă cunoşteau încă. Niciodată nu m-au mobilizat mai mult decît în momentul acela dnd totul părea pierdut. Aţi putea căuta la neşfîrşit planul prin care am dispărut de lingă ei. Ascultaţi.

Mă coborîseră din căruţă ca să-mi scotocească prin buzunare şi stăteam în'picioare, chiar în mijlocul lor, răsucit şi strîmb, însă simţeam amorţeala din ce iri ce mai puţin. Îmi puneam deja mintea să caute grabnic o cale de scăpare. Tîl- harii îşi aşezaseră avanpostul intr-o trecătoare îngustă : de-o parte peretele abrupt al

muntelui, de cealaltă o pantă lungă, sfîrşită la cîteva sute de paşi mai jos, într-o vale cu tufişuri dese. Bandiţii, mă înţelegeţi, erau munteni încercaţi, puteau să urce şi să coboare mult mai repede decît mine. Erau încălţaţi cu *abarcas*, un soi de opincă din* piele, legată ca sandalele, cu care îşi ţineau bine echilibrul pe orice teren. Un om mai puţin hotărît şi-ar fi pierdut curajul. Intr-o străfulgerare am întrezărit însă şi am folosit o şansă deloc neînsemnată pe care soarta mi-o scosese înainte. Chiar lingă marginea pantei stătea unul din butoaiele de vin. M-am apropiat de el fără să dau de bănuit, după care, cu o săritură de tigru, mi-am zvîrlit înăuntru mai întîi picioarele, iar apoi, printr-o răsucire a corpului, l-am făcut să se răstoarne la vale.

Voi putea oare să uit vreodată călătoria aceea de necrezut în care săltăm, şi iar săltăm, rostogolindu-mă cu toată iuţeala pe o pantă cumplită, odată cu butoiul ? Am avut grijă să-mi feresc genunchii şi coatele, m-am făcut ghem, însă capul îmi ieşea din butoiul lipsit de capac. Doar printr-o minune am rămas cu ţeasta întreagă. Prin unele locuri panta era do- moală, în altele nişte denivelări bruşte stînjeneau rostogolirea butoiului, făcîndu-1 să sară prin aer ca o capră. Cînd cădea din nou pe pămînt, mi se părea că toate oasele mi se împrăştie. îmi şuiera vîntul pe la urechi, iar capul mi se învîrtea, se tot în- vîrtea... Eram bolnav, aveam ameţeli, eram aproape leşinat. Intr-un uriaş trosnet de crengi smulse şi frînte, am nimerit în tufişurile pe care le văzusem mai jos. Pe cînd străbăteam încîlceala aceea, am ajuns la o altă pantă, apoi într-un alt desiş, unde, lovindu-se de un arbore semincer, butoiul s-a făcut ţăndări. M-am tîrît de sub o grămadă de doage şi cercuri, plin de vînătăi pe tot corpul, dar inima îmi cînta de bucurie la gîndul că săvîrşisem acolo o ispravă strălucită : aveam impresia că văd deja, pe munte, focul de alarmă arzind.

In timpul coborîrii, nişte greţuri cumplite m-au făcut să mă simt tot atît de bolnav ca atunci cînd, pe ocean, trăisem pentru prima dată urmările acelei agitaţii marine din care englezii au tras foloase cu atîta perfidie. A trebuit să mă

aşez pentru cîteva clipe, cu capul în mîini, alături de ceea ce mai rămăsese din butoiul meu. Nu era însă momentul potrivit pentru odihnă. Deasupra auzeam strigăte ; urmăritorii coborau panta muntelui. M-am aruncat în cel mai încîlcit desiş şi am fugit, am fugit pînă la capătul puterilor. M-am prăbuşit la pămînt. Râsuflind greu, mi-am ciulit urechile ; nu se auzea nimic. Duşmanii îmi pierduseră urma.

Cînd răsuflarea mi-a revenit, mi-am reluat drumul, însă prin apa pîrîurilor, scufundat pînă la genunchi, gîndindu-mă că s-ar putea să mă vîneze cu cîinii. Dintr-un loc bun pentru observaţii, am descoperit cu încîntare că eram pe direcţia dorită. Deasupra mea se înălţa piscul Merodal, vîrful golaş ţi abrupt ieşea dintre stejarii mărunţi care îi acopereau coas

tele. Pilcurile acelea de copaci veneau în prelungirea brîului împădurit sub care mă aflam, şi am priceput că nu era cazul să mă tem de ceva pînă cînd n-avfeam să ies la cealaltă margine a pădurii. Mai ştiam însă că nti mă puteam bizui pe nimeni, că eram lipsit de arme şi duşmanul mă căuta. Bineînţeles, nu vedeam nici un tîlhai', dar le auzeam departe fluierăturile ascuţite, iar o dată chiar şi o detunătură.

E istovitor să Străbaţi hăţişurile ! Aşa că mi-a părut bine să mă văd ajuns la copaci adevăraţi şi să găsesc o potecă strecurată printre ei. Adevărat că n-am făcut prostia să merg pe cărare, ci pe alături. Străbătusem de-acum o bună distanţă şi îmi ziceam că trebuia să fi ajuns aproape de marginea pădurii, cînd m-a oprit brusc un sunet ciudat, aducînd a geamăt. Am crezut mai întîi că scincea vreun animal, apoi am auzit cuvinte şi, printre ele, o exclamaţie în franceză : ,,Dumnezeule !“ Cu multă grijă m-am apropiat de locul de unde venea zgomotul, şi iată ce-am văzut.

Pe un aşternut de frunze uscate zăcea un om cu aceeaşi uniformă cenuşie ca şi mine. Avea o rană înfiorătoare, căci bucata de pînzâ pe care şi-o ţinea apăsată pe piept se înroşise de sînge. Stătea întins într-o baltă de sînge scurs şi sub un nor de muşte care bîzîiau în aşa hal că mi-ar fi atras fără Îndoială atenţia dacă n-aş fi auzit, gemetele. Am rămas pe loc cîteva clipe, temîndu-mă de vreo capcană. Apoi, mila şi dorinţa de a-i sări în ajutor au învins : am alergat şi am înge-nuncheat lingă eL A întors spre mine o privire buimacă. Era Dupiessis, camaradul plecat înaintea mea în aceeaşi misiune. A fost destul să-i văd obrajii traşi şi ochii sticloşi ca să înţeleg că era pe moarte.

— Gerard ! a murmurat el. Gerard !

— Nu puteam decît sâ-1 compătimesc sincer. Insă lui, deşi viaţa i se scurgea repede din trup, îi stătea gîndul numai la datorie, ca unui gentilom curajos ce era.

— Focul de alarmă, Gerard ! ll aprinzi ?

— Ai un amnar şt scamă ?

— Da, acolo.

— Atunci focul o să ardă în seara asta. >

—'Pot să mor împăcat. M-au omorît, Gfcrard. Să-i spui mareşalului că am făcut tot ce-am putut.

— Şi Cortex ?

— A avut şi mai puţin .noroc. Le-a căzut în mîini şi â avut parte de o moarte îngrozitoare. Dacă vezi că nu poţi

ieşi la liman, Gerard, zboară-ţi creierii. Să nu mori cum a murit Cortex !

Vocea i-a slăbit, aşa că m-am aplecat şi mai mult ca să-i înţeleg cuvintele.

— Poţi să-mi spui ceva care să-mi folosească în misiune? l-am întrebat.

— Da, da... Pombal. O să te ajute. Ai încredere în Pombal.

Cu aceste cuvinte, şi-a lăsat capul să cadă şi şi-a dat sufletul.

— Să ai încredere In PombaL lată un sfat înţelept!

Spre marea mea uimire, chiar lingă mine stătea cineva.

Fusesem atît de preocupat de vorbele şi de sfatul camaradului meu, încît omul se strecurase pînă acolo fără să-l fi observat. Am sărit în picioare şi m-am întors spre el. Era înalt şi negricios : negru părul, negri ochii, neagră barba, faţa îi era prelungă şi posacă. Ţinea într-o mînă o sticlă cu vin, iar în bandulieră avea o flintă de felul celor văzute la tîlharii de partizani. Dar n-a făcut nici un gest de ameninţare şi am priceput că mă aflam dinaintea omului recomandat de camaradul meu.

— Vai, a murit ! a exclamat el, aplecîndu-se peste Duplessis. A fost rănit, a fugit în pădure, dar am avut norocul să descopăr locul unde a căzut şi i-afn uşurat chinul acestor ultime ore. Culcuşul de frunze eu i l-am făcut, iar acum i-am adus nişte vin să-şi potolească setea.

— Domnule, i-am zis, vă mulţumesc în numele Franţei Nu sînt decît un colonel de cavalerie uşoară, dar mă numesc Etienne Gerard, iar ilÜmele acesta înseamnă ceva în armata franceză. Pot să întreb cu cine... ?

— Da, domnule. Sînt Aloysius de Pombal şi fac parte din familia cunoscutului nobil cu acest nume. Acum sînt prim- locotenent al şefului de partizani ştiut de toată lumea sub -numele de Manuelo „Zîmbăreţul“.

Vă jur că mi-am dus repede mina spre locul unde ar fi trebuit să-mi fie pistolul! La gestul acesta, omul meu a răspuns printr-un suris.

— Sînt prim-locotenentul lui, d^r şi duşmanul său de moarte ! a adăugat.

Şi-a scos haina, şi-a desfăcut cămaşa,

îndemnîndu-mă:

— Priveşte !

S-a întors ca.să-mi arate spatele plir. de dungi roşii şi purpurii, lăsate de bici. #

O

— .„Uite ce mi-a făcut „Zîmbăreţul*. 'Mie, în ale cărui vine curge cel mai nabil sînge al Portugaliei ! Te las să ghiceşti ce-o să-i fac eu lui.

Avea în ochi atîta mînie şi un asemenea rînjet pe buze, (31 nu-i puteam pune la îndoială ura. Iar spinarea îi întărea spusele.

— Zece oameni mi-au jurat credinţă, mi-a spus el. Peste cîteva zile, după ce-mi termin aici treaba, sper să ajungem la armata voastră. Pînă atunci...

Deodată, faţa i s-a schimbat. Şi-a apucat flinta şi m-a luat la ochi :

— Sus mîinile, cîine de franţuz ! a strigat. Iute, mîinile BUS, **sau îţi zbor creierii!**

Aţi tresărit, prieteni! Aţi făcut ochii mari ! închipui ţi-vă atunci cum am putut tresări şi ce ochi am căscat eu, văzin4 că discuţia ni se încheie aşa de dur. Aveam în faţă gaura neagră a puştii, iar dincolo de ea o privire fioroasă, tot neagră şi ea. Ce să fi făcut ?' Nu-mi rămînea decît să ridic nrii- nile. In aceeaşi clipă, am auzit glasuri de pretutindeni : strigăte, chemări, apoi paşi zoriţi. Oameni cu înfăţişarea cumplită năvăleau printre tufişuri. O mulţime de mîini m-au apucat strîns. Nenorocitul de mine, sărman năuc ee eram, ajunsesem încă o dată prizonier al bandiţilor. Mulţumită Cer y lui, nu mai aveam pistolul pe care să-l smulg de la centură şi să-mi trag un glonţ în cap. Dacă in momentul acela aş fi fost înarmat, n-aş mai şedea azi în cafeneaua asta, ca să vă spun vouă poveşti vechi de cînd lumea.

Înhăţat de mîini nespălate şi pline de păr, am fost tîrît prin pădure pe cînd tîlharul de Pombal le spunea paznicilor mei ce să faoă. Era deja seară cînd am ieşit din partea împădurită a muntelui, urmînd să urcăm pe coastă. Ne-am căţărat pînă am dat peste cartierul general al partizanilor, într-o văgăună aflată nu departe de vîrf. Cît 'despre focul de alarmă, pentru care făcusem atîtea eforturi, l-am zărit acolo, chiar deasupra

capetelor noastre : o grămadă de buşteni aranjaţi In stivă. Cele două sau trei colibe de mai jos aparţinuseră de bună seamă păstorilor,- iar acum îi adăposteau pe bandiţi. Legat fedeleş, redus la deplină neputinţă, m-au aruncat într-una dintre ele şi mi-au pus alături cadavrul camaradului meu.

Mă chinuia un singur gînd»: cum să cîştig cîteva ore şi să ajung pe creastă, lingă grămada de buşteni ? Apoi uşa ternii
niţei s-a dearhis şi a intrat' cineva. Dae& aş fi avut mîinile libere, lraş fi sugrumat pe loc : era Pombal în spatele lui stăteau doi bandiţi, dar le-a poruncitsă iasă şi a închis uşa după ei.

— Nemernicule ! i-am strigat.

— Taci din gură ! mi-a zis. Sau vorbeşte încet, că nu ştiu cine ne ascultă şi-i viaţa mea în joc. Trebuie să-ţi spun ceva, colonele. Gerard. Iţi vreau; binele, aşa cum i. l-am vrut şi tovarăşului dumitale care a murit. Cînd stăteam de vorbă lîngă corpul lui neînsufleţit, am observat că eram încercuiţi şi că era cu neputinţă să nu te prindă. Dacă aş fi avut vreo ezitare, ţi-aş fi împărtăşit acum soarta* Te-am luat imediat prizonier, pentru ca banda să aibă mai departe încredere în mine Gîn- deşte-te bine şi o să pricepi că nu era nimic altceva de făeut Nu ştiu dacă reuşesc să te salvez, dar. cel puţin o să încerc.

Ah, în ce lumină nouă mi-am văzut situaţia ! I-am spus că o să judec după faptele lui dacă îmi spusese adevărul.

— Asta-i tot ce doresc ! mi-a răspuns. Iar acum, îţi dau un sfat. Şeful vrea să te vadă: spune-i adevărul, dacă nu vrei să te vîre între două scînduri şi să te taie cu ferăstrăul. Nu-1 supăra. Dă-i informaţiile de care are nevoie. E singura dumitale şansă. Dacă o să cîştigi ceva timp, nu-i totul pierdut. Ei, a sosit clipa. Vino chiar acum, ca să nu stîrnim bănuieli.

M-a ajutat să mă ridic; Apoi, deschizînd uşa, m-a azvîr- lit brutal afară. împreună cu oamenii lui, m-a împins înainte, conducîndu-mă astfel spre locul unde şedea şeful bandiţilor, Inconjurat de temuţii lui tovarăşi.

Manuelo nu era tui bandit oarecare.

„Zîmbăreţul“ era voinic, vînjos, potolit. Avea faţa moale şi lipsită de barbă, creştetul capului chel. L-ai fi luat drept un desăvîrşit tată de familie. Văzîndu-i surîsul sincer, nu-mi venea să cred că el era banditul josnic care vîrise groaza atît în armata engleză cît şi în a noastră.. (Mai tîrziu, pentru violenţele lui, ofiţerul englez Trent l-a spînzurat pe „Zîmbăreţ".) Se aşezase pe un pietroi rostogolit de sus şi mă privea de parcă ar fi întîlnit o veche cunoştinţă. Am observat însă că unul-din oamenii lui se sprijinea într-un ferăstrău mare, lucru care a avut darul de a-mi spulbera toate iluziile. '

— Bine-ai venit, colonele Gerard ! mi-a spus. Statul-ma- jor al mareşalului Massena ne face, fără îndoială, multă cinste : într-o zi maiorul Cortex, a doua zi colonelul Duplessis, iar acum colonelul Gerard... Va *aveaj* oare, mareşalul atîta

bunăvoinţă Incit să ne facă el insuşi o vizită ? îmi închipui că l-ai văzut pe Duplessis. Pe Cortex o să-l găseşti ţintuit de un copac acolo, ceva mai jos. Nu ne rămîne decît să hotărfm felul cel mai bun în care o să te tratăm pe dumneata...

Nu era o cuvîntare din cale-afară de plăcută ! Dar faţa lui grasă nu-şi contenise surîsul, iar cuvintele acelea fuseseră murmurate ca într-o prietenoasă alintare... Deodată, s-a aplecat spre mine şi în ochi i-am citit semnele unei ameninţări cit se poate de grave.

— Colonele Gerard ! a reluat el. Nu-ţi pot promite că-ţi- cruţ viaţa, fiindcă asta nu stă'în obiceiurile noastre. Dar pot să te'trimit la e moarte cumplită sau la una uşoară. Pe care o alegi ?

— Ce-mi ceri in schimb ?

— ,Dacă preferi o moarte uşoară, răspunde deschis întrebărilor pe care ţi le pun."

Mi-a trecut prin minte un gînd neaşteptat.

— Vrei să mă omori, am spus! De fapt, puţin îţi pasă cum voi muri. Dacă răspund la întrebări, am voie să-mi aleg singur moartea ?

— Da,. Nu mai tîrziu de miezul nopţii.

— Jură ! am strigat.

— Cuvin tul unui gentilom portughez ajunge

— Nu scot nici o vorbă pînă cînd nu juri !

S-a înroşit de furie, iar privirea i s-a întors spre ferăstrău. Din glasul meu a înţeles însă că o să fac chiar aşa cum am spus, şi că nu eram eu omul care să se lase intimidat. Căutînd prin haina lui din piele de capră neagră, a dat la iveală o cruce.

— Jur ! a spus.

Oh ! ce bucurie pe mine lă auzul acelui legămînt! Ce sfîrşit... Ce sfîrşit pentru cel dinţii spadasin al Franţei! Chiar şi numai gîndindu-mă la asta, îmi venea să rid de bucurie.

— Aştept întrebările ! am zis. ıs-

-T- Juri şi dumneata să răspunzi cinstit ?

— Pe cinstea unui om de-onoare şi ofiţer, jur !

Vă daţi seama că promisiunea asta era un lucru teribiL Dar nu valora nici pe departe cît ceea ce aveam să cîştig de pe urma ei.

— Iată un tîrg foarte corect şi foarte interesant! a apreciat „Zîmbăreţul", scoţînd din buzunar un

carneţel. Eşti drăguţ să-ţi întorci privirile spre tabăra franceză ?

n

M-am răsucit după.cum arăta braţul lui şi am privit în jos, spre tabăra din cîmpie. Cu toate că ne despărţeau douăzeci şi cinci de kilometri, fiecare amănunt putea fi văzut ca-n palmă, fiindcă aerul era foarte curat. Am recunoscut geometria precisă a corturilor şi barăcilor noastre, liniile cavaleriei şî petele întunecate care marcau poziţiile celor zece baterii de artilerie. Cu cîtă amărăciune mă gîndeam că minunatul meu regiment mă aştepta acolo, jos. ştiind prea bine că oamenii mei nu-şi vor mai vedea nicicînd colonelul ! Cu un singur escadron i-aş fi stîrpit de pe faţa pămîntillui pe toţi banditii aceia ! Ochii mei lacomi s-au umezit de lacrimi cînd privirile mi s-au aşezai pe locul unde stăteau adunaţi opt sute de oameni gata să-şi dea cu toţii viaţa pentru colonelul lor. Dar tristeţea mi s-a risipit la<vederea dîrelor de fum de la cartierul general din Torres Novas. Acolo era Massena şi, cu voia Domnului, aveam să plătesc cu propria mea viaţă îndeplinirea misiunii. Mi-am simţit pieptul umflindu-se de mîndrie şi bucurie. Mi-ar fi plăcut să am un glas bubuitor ca tunetul, ca să pot striga pînă attolo : „Priviţi ! Uitaţi-vă la mine, la Etienne Gerard, care o să mor pentru ca să se salveze armata lui Clausel !“ Şi într-adevăr, găseam că e cu totul şi cu totul jalnic că o faptă atît de nobilă se împlinea fără ca vreun martor s-o poată aduce la cunoştinţa urmaşilor.

— Acum, a reluat şeful tîlharilor, vezi tabăra şi mai vezi şi drumul ce duce la Coimbra. E plin de furgoanele şi ambulanţele voastre. Asta înseamnă că Massena bate in retragere ?

Se puteau zări şirurile întunecate ale furgoanelor şi din timp în timp sclipirea vreunui obiect de metal aflat asupra escortei. Chiar dacă n-aş fi făcut nici o promisiune, nu trădam nimic prin faptul că recunoşteam ceea ce era limpede pentru toţi.

— Se retrage, într-adevăr ! am spus.

.— Prin Coimbra ?

| — Aşa cred.

— Dar armata lui Clausel ?..:

Ara ridicat din umeri.

— Toate căile spre sud sînt blocate. La Clausel nu poate ajunge nici un mesaj. Dacă Massena se retrage, armata lui Clausel e pierdută.

— Va trebui să-şi încerce norocul, am răspuns eu.

— Ciţi oameni are ?

— Vreo paisprezece mii.

— Cită cavalerie ?

— O brigadă din divizia Montbrun.

— Ce regimente ?

— Regimentul 4 vînători, 9 husari şi unul de cuirasieri.

— Foarte exact! a exclamat ei, cercetindu-şi carnetul. Văd că nu ra-ai minţit. Dacă mâ minţi acum, nici Cerul nu te mai ajută !

A trecut în revistă toată armata, divizie după divizie, cerîndu-mi să-i spun din ce se compunea fiecare brigată. Mai e caaul să vă asigur că mai bine mi-aş fi smuls limba decît să-i dau toate amănuntele acelea, dacă n-aş fi avut în vedere un scop mult mai important ? I-am spus totul ca să pot salva ^rmata lui Clausel.

La sfîrşit şi-a închis carnetul şi l-a vîrit înapoi în buzunar.

— îţi rămin foarte îndatorat pentru informaţiile acestea ! mi-a zis. Lord WeHington le Va avea în mînă chiar mfine. îndeplinit prevederile ce te priveau în tîrgul nostru. Acum e rîndul meu să-mi onorez cuvîntul dat. Cum doreşti să mori ? Ca soldat, de bună seama că ai prefera să fii împuşcat. Am cunoscut însă pe unii care credeau că o săritură în prăpastia Merodal ar fi o moarte mai uşoară. Unii au încercat-o ; din nefericire, n-am putut niciodată să le afiatn impresiile după o astfel de probă. Ar mai fi ferăstrăul; dar mi se pare că nu -prea are trecere. Bineînţeles că te putem spînzura, însă pentru asta am fi nevoiţi să coborîm iarăşi în pădure. Oricum, promisiunea-i promisiune, şi cum îmi pari un ora înrîntător, nu ne vom da înapoi de la nici un sacrificiu ca să-ţi

îndeplinim rugămintea.

— Ai spus că va trebui să mor înainte de miezul nopţii, i-am amintit eu. Prin urmare, îmi aleg ca moment al morţii era unsprezece şi cincizeci şi nouă de minute.

— Prea bine. Găsesc că e cumva copilăreşte să te atîrni astfel de viaţă, dar dorinţa o jă-ţi fie respectată.

— Cît despre felul ei, am adăugat, mi-ar place o moarte pe care toată lumea s-6 poată vedea.. Puneţi-mă acolo, sus, pe grămada aceea de uscături şi ardeţirmâ de viu, cum au fost arşi atîţia sfinţi şi martiri. Aşa n-o. să am parte de un sfîrşit neînsemnat. Pînă şi Împăratul ar putea să mări invidieze.

— Ciţi oameni are ?
— Vreo paisprezece mii.
— Cită cavalerie ?
— O brigadă din divizia Montbrun.
— Ce regimente ?
— Regimentul 4 vînători, 9 husari şi unul de cuirasieri.
— Foarte exact ! a exclamat el, cercetîndu-şi carnetul. Văd că nu rn-ai minţit. Dacă mă minţi acum, nici Cerul nu te mai ajută !
A trecut în revistă toată armata, divizie după divizie, cerîndu-mi să-i spun din ce se compunea fiecare brigadă. Mai e cazul să vă asigur că mai bine mi-aş fi smuls limba decît să-i dau toate amănuntele acelea, dacă n-aş fi avut în vedere un scop mult mai important ? I-am spus totul ca să pot salva ^rmata lui Clausel.
La sfîrşit şi-a închis carnetul şi l-a vîrît înapoi în buzunar.
— Iţi rămîn foarte îndatorat pentru informaţiile acestea !' mi-a zis. Lord Wellington le Va avea în mină chiar mîine. Ai îndeplinit prevederile ce te priveau în tîrgul nostru. Acum e rîndul meu să-mi onorez cuvîntul dat. Cum doreşti să mori ? Ca soldat, de bună seamă că ai prefera să fii împuşcat. Am cunoscut însă pe unii care credeau că o săritură în prăpastia Merodal ar fi o moarte mai uşoară. Unii au încercaţ-o; din nefericire, n-am putut niciodată să le aflăm impresiile după o astfel de probă. Ar mai fi ferăstrăul, dar mi se pare că nu prea are trecere. Bineînţeles că te putem spînzura, însă pentru asta am fi nevoiţi să coborîm iarăşi în pădure. Oricum, promisiunea-i promisiune, şi cum Îmi pari un om încîntător, nu ne vom da înapoi de la nici un sacrificiu ca să>-ţi îndeplinim rugămintea.
— Ai spus că va trebui să mor înainte de miezul nopţii, i-am amintit eu. Prin urmare, îmi aleg ca moment al morţii era unsprezece şi cincizeci şi nouă de minute.
— Prea bine. Găsesc că e cumva copilăreşte să te atîml astfel de viaţă, dar dorinţa o jă-ţi fie respectată.

— Cît despre felul ei, am adăugat, mi-ar place ® moarte Pe care toată lumea s-o poată vedea. Puneţi-mă acolo, sus, pe grămada aceea de uscături şi ardeţi-mă de viu, cum au fost arşi atîţia sfinţi şi martiri. Aşa n-o. să am parte de un sfîrşit neînsemnat Pînă şi Împăratul *ar* putea să, mt-1 invidieze.

Ideea a părut că-1 amuză din plin.

— De ce nu ? s-a întrebat el. Dacă Massena te-a trimis aici ca să ne spionezi, o să ghicească negreşit ce înseamnă focul de pe munte.

— Chiar aşa. Ai nimerit exact unde trebuie. El o să ghicească, şi cu toţii vor şti că am murit ca un soldat.

— N-am nimic împotrivă, a zis tîlharul cu surîsul lui dezgustător. Pun să-ţi aducă nişte carne de capră şi vin în colibă. Soarele asfinţeşte, e aproape de opt. Peste patru ore, să fii pregătit de moarte !

Ce lume fermecătoare urma să părăsesc ! Am privit cu în- cîntare, sub mine, negura aurită în care ultimele raze ale soarelui scăpătat făceau să sclipească apele albăstrui din Te]o şi să scînteieze pînzele albe ale navelor engleze de transport. Ce minunat era totul şi cît de greu mi se părea să renunţ la toate acestea ! Există însă lucruri mai frumoase decît un peisaj. Moartea îndurată pentru aproapele tău, onoarea, datoria, credinţa, iubirea, iată unde stă o frumuseţe şi mai izbitoare decît cea pe care ochiul o poate vedea ! Eram plin de admi-' raţie pentru nobleţea propriei mele purtări şi de nesiguranţa în-privinţa faptului că avea să ajungă la cunoştinţa altora felul cum s-a jertfit cineva pe un rug ca să salveze armata lui Clausel. Speram asta, ba chiar mă rugam. Căd ce mîn- gîiere mai dulce putea fi pentru mama ? ce exemplu mai minunat pentru armată ? ce mindrie pentru husarii mei ! Cînd Pombal a intrat în colibă, aducînd hrană' şi vin, prima rugăminte pe care i-am adresat-o a fost să scrie un raport despre moartea mea şi să-l trimită în tabăra franceză. Nu mi-a promis nimic, dar eu mi-am înfulecat mîncarea cu mai multă poftă, gîndindu-

mă că soarta mea glorioasă nu va rămâne neştiută de istorie.

După două ore de cînd eram acolo, uşa s-a deschis din nou. Şeful tîlharilor şi-a vîrît capul în coliBfi. întunericul mă ascundea, însă un partizan ţinea aproape de el o torţă, încit i-am văzut ochii şi dinţii sclipind cînd m-a descoperit.

— Gata ? m-a întrebat.

— încă nu-i timpul !

— Ţii neapărat să fie cu un minut înainte de miezul nopţii ?

— Proţnisiunea-i promisiune.

. — Foarte bine. Fie cum vrei 1 Avem o mică socoteală de-a noastră, fiindcă unul din oamenii mei nu s-a purtat cum tre-

:— *Dios mio,* ce se întîmplă acolo ?

Din pădurile de sub noi ţîşnise un ţipăt înfiorător. L-am văzut pe Pombal tremurînd ca un cal speriat.

— E diavolul ăla ! îl chinuie pe altul cum m-a chinuit pe mine: Hai, să fugim ! Să fugim ! Numai Dumnezeu ne mai " scapă dacă-i cădem în mină !

Unul în spatele celuilalt, ne-am repezit la vale pe poteca aceea pentru capre. Ajunşi la poalele muntelui, ne-am înfundat în pădure. Deodată, deasupra capetelor noastre s-a aprins o lumină gălbuie, iar umbrele negre ale trunchiurilor de copac ni s-au aşternut înainte. Dăduseră foc rugului. Chiar şi de unde eram, distingeam printre flăcări forma cadavrului nemişcat şi siluetele bandiţilor, dansînd în jurul focului ca nişte canibali. Ah, cum i-am mai ameninţat cu pumnul pe cîinii ăia !

Pombal ştia unde erau aşezate avanposturile şi cunoştea orice cărare. Am fost nevoiţi să facem ocoluri largi. Dar aş fi mărşăluit nenumărate leghe în plus ca să văd ceea ce mi s-a înfăţişat dinaintea ochilor către ora două dimineaţa, cînd am făcut popas pe o coamă de munte : vatra înroşită şi scîn- teietoara a rugului făcea vîrful cel mai înalt al munţilor Me- t odal să arate ca în timpul vreunei erupţii vulcanice. Iar apoi, ineordîndu-mi privirea, am mai zărit şi altceva. Ceva ce m-a făcut să scot un urlet şi să mă rostogolesc pe jos de bucurie. Departe, spre sud, la orizont scînteia o altă mare lumină gălbuie ; ba se ştergea, ba reapărea. Nu era nici lampa vreunei case, nici vreo stea. Era răspunsul venit de la focul de alarmă de pe vîrful muntelui Ossa. Iar acest răspuns mă asigura că armata lui Clausel primise mesajul pe care Etienne Gerard avusese misiunea să i-1 transmită.

■fs-.

~ Capitolul V

CUM, A REPURTAT BRIGADIERUL IN ANGLIA STRĂLUCITE SUCCESE

V-am povestit, prieteni, cum i-am bătut pe

englezi la'vî- nătoarea de vulpi : am urmărit animalul ăla cu atîta îndîr- jire încît haita- de cîini nu s-a putut ţine de mine, şi singur, cu propria mea mînă, l-am spintecat Poate că am dat prea multă importanţă acestei întîmplări, dar , victoria sportivă

n

m-a făcut să descopăr o senzaţie pe care războiul nu ţi-o dă. In război împărţi succesele cu regimentul şi cu armata; în sport aduni laurii numai tu, fără alt ajutor. Iar englezii au asupra noastră avantajul că toate clasele societăţii privesc cu mult interes diferitele manifestări sportive. Poate pentru eă sînt mai bogaţi ca noi, poate pentru că-s mai uşuratici... Dar, cînd am fost prizonier în ţara asta, am descoperit cu mirare cît de răspîndită era religia sportului şi cum cucerea spiritele. Un cal alergînd, un cocoş luptător, un om care boxează... Ca să-i poată vedea, cu toţii l-ar fi părăsit pe împărat în plină glorie.

Aş putea vorbi multă vreme despre sportul din Anglia, fiindcă am Văzut multe ca oaspete al lordului Rufton, în minunata sa casă de la High Combe, la nord de Dartmoor, aşteptînd să mă pot întoarce în Franţa. Acesta însoţise poliţia cînd m-au urmărit, însă, odată prins, el avusese pentru mine aceleaşi sentimente pe care le-aş fi avut şi eu dacă aş fi văzut, în propria mea ţară, un soldat curajos şi credincios rămas fără prieteni care să-i vină în ajutor. într-un cuvînt,

£-a dus la el acasă, m-a îmbrăcat, m-a hrănit şi m-a tratat şi cum aş fi fost fratele lui. Despre englezi aş zice că sînt întotdeauna nişte duşmani generoşi şi dt se poate de viteji în luptă. în peninsulă, cu spaniolii din avanposturi făceam schimb de gloanţe, iar cu englezii schimbam porţii de coniac. între toţi oamenii aceia generoşi, nimeni n-ar fi putut rivaliza cu admirabilul milord care i-a întins o mină. atît de călduroasă unui inamic aflat la ananghie.

Ah, cîte amintiri sportive îiîi trezeşte numele High Combe ! Revăd şi astăzi, ca în urmă cu

patruzeci de ani, casa aceea lungă, joasă, caldă şi roşiatică, avînd coloane albe în faţa uşii de la intrare. Lordul Rufton era un mare sportiv şi aduna pe lingă el numai sportivi ! O să vă distraţi aflînd că existau unele exerciţii în care eu nu eram la înălţimea lui, dar şi altele în care excelam. în spatele casei se întindea o pădure unde se creşteau fazani, iar lordul Rufton avea o mare plăcere să omoare păsările acelea în felul următor : trimitea valeţii să le scoată la loc deschis, în timp ce el şi , prietenii lui aşteptau la marginea pădurii şi le împuţeau atunci cînd îşi făceau apariţia. Eu .am fost mai isteţ : am urmărit obiceiurile fazanilor şi, într-o seară, m-am strecurat în pădure ca să-i dobor pe dnd stăteau cocoţaţi prin copaci Mi-au reuşit aproape toate loviturile, însă paznicul de vlaăr toare, atras de împuşcături, m-a implorat In engleza lui gro-solană să am milă de cei rămaşi. In seara aceea am Izbutit să-i fac lordului Rufton surpriza ţie a-i pune pe masă douăsprezece păsări. A plîns de bucurie. '

— O, Doamne, Gerard ! Ai să mă fad să mor de rîs ! a strigat.

Repeta mereu fraza asta, fiindcă îl amuza felul cum practicam eu sporturile englezeşti.*

De pildă cricketul, cum îi spun ei. Il joacă vara. Am învăţat şi eu 'să-l joc. Rudd, grădinarul-şef, era un renumit campion de cricket, la fel şi lordul Rufton. In faţa casei se întindea o peluză ; acolo m-a învăţat Rudd să joc. Iată un chip minunat de a-ţi petrece timpul, un adevărat joc pentru militari T Căci fiecare jucător încearcă să lovească pe ce-lălalt cu mingqa, şi n-ai voie să parezi lovitura decît cu un baston prăpădit. In spate, trei ţăruşi îţi arată linia dincolo de care nu te poţi retrage. Vă asigur că nu-i joc de copii ! Şi vă mărturisesc că, în ciuda celor nouă campanii ale mele, am simţit că pălesc cînd mi-a şuierat prima minge pe la ureche. A fost atît de rapidă, că nici n-am avut vreme să ridic băţul ca s-o parez. Din fericire, nu m-a nimerit şi s-a lovit de ţăruşii care marcau limita. Era rîndul meu să atac şi al lui Rudd să se apere. Cînd eram copil, în Gasconia, învăţasem să

arunc pietre, departe şi precis. JPrin urmare, eram sigur că o să-l pot lovi pe englezul "acela de treabă. Scoţînd un strigăt, m-am repezit înainte şi am aruncat mingea spre eL Mingea a zburat ca un proiectil de tun către coastele lui, însă Rudd, fără o vorbă, şi-a legănat băţul şi mingea s-a ridicat în văzduh la o înălţime surprinzătoare. Lordul Rufton a aplaudat, lansînd strigăte de entuziasm. Şi iarăşi a fost rîndul meu să arunc mingea. De data asta i-a şet^s capul şi am avut impresia că şi el s-a făcut palid. Dar grădinarul ăsta era un tip curajos şi mi-a ţinut piept încă o dată. Ah, prieteni, bătuse ceasul triumfului meu ! Era îmbrăcat cu o jiletcă roşie şi am ochit tocmai jiletca. Am zvirlit... Aţi fi crezut că eram artilerist, nu husar, atît de precisă mi-a fost lovitura. Cu un strigăt de disperare (strigătul scos de orice viteaz cînd e înfrînt), a căzut peste ţăruşii de lemn din spatele* lui, iar aceştia s-au. prăvălit de-a valma pe jos. Era nemilos milor- dul ăla englez, pentru că rîdea atît de tare încît i-a fost cu neputinţă să-i sară servitorului în ajutor. Mie, învingătorului, mi-a revenit sarcina de a alerga la jucătorul acela curajos, să-l îmbrăţişez şi să-l ridic de la pămint, copleşindu-1 cu elogii, încurajări şi consolări. Se simţea rău, nu putea sta în picioare. Totuşi, ca un adversar cinstit, a declarai că victoria mea nu fusese obţinută din întâmplare.

— A făcut-o dinadins ! A făcut-o dinadins ! repeta.

Da, cricketul e un sport grozav ! Aş mai fi jucat bucuros, dar lordul Rufton şi Rudd mi-au spus că sezonul era prea înaintat şi că nu se mai juca crickef.

Ce nebunie din partea mea, biet moşneag slăbănog, să stărui cu succesele acelea ! Dar v-am mărturisit care că bătrîneţea mea se mîngîie cu amintirea femeilor care m-au iubit şi a bărbaţilor pe care i-am învins ? îmi place să-mi amintesc că la cinci ani după întîmplările acestea, cînd lordul Rufton a venit la Paris (războiul se sfîrşise), m-a asigurat că numele meu rămăsese celebru în toată partea de nord a ţinutului Devonshire datorită isprăvilor mele sportive. Se mai vorbea încă, mi-a spus el, mai ales de medul de box pe

care l-am avut cu onorabilul Baldock... Ascultaţi, să vedeţi ce s-a petrecut. Deseori, seara, o grămadă de sportivi se adunau la lordul Rufton, unde goleau numeroase sticle-de vin, pariau şi pe luna de pe cer, discutau despre câi şi despre vulpi. O, da, îi. ţin minte bine pe oamenii ăia trăsniţi ! Sir Barrington, Jack Lupton din Barnstaple, colonelul Addison, Johnny Miller, lordul Sadler şi rivalul meu, onorabilul Bal- dofck. Erau, cu toţii, de^ceeaşi speţă : beţivi, zăpăciţi, certăreţi, cartofori, plini de capricii ciudate şi iubitori de ţicneli. Şi totuşi, în felul lor erau foarte admirabili. în afară de Baldock, ăla, o mătahală ce se lăuda tot timpul cu dibăcia lui la box. Fiindcă îşi bătea- joc de francezi, pe motiv că nu-i preocupă.sportul, m-am văzut obligat să-l proyoc la jocul în care era din cale-afară de bun. O să-mi spuneţi, prieteni, că nu era un lucru prea înţelept, însă butelcuţa cu lichior trecuse de mai multe ori pe la mine, iar sîngele tinereţii îmi curgea fierbinte prin vine. Perfect, aveam să mă bat cu lăudărosul ăla ! Şi aveam să-i arăt că, dacă nu ne pricepem, măcar nu sîntem lipsiţi de curaj ! Lordul Rufton nu voia să mă lase. Am insistat. Ceilalţi erau încîntaţi şi îmi trăgea-j scatoalce peste spinare.

— Nu, nici vorbă, Baldock ! E oaspetele nostru ! spunea Rufton.

— Treaba lui! aprecia altcineva.

— Haide, Ilufton ! a strigat lordul Sadler. N-or să-şi facă nimic i'ău dacă îşi pun mănuşi.

Asta l-a înduplecat.

Cît despre inănuşi, cit erau de caraghioase ! Au adus patru caltaboşi de piele, semănînd oarecum cu nişte mănuşi de scrimă, mult mai mari. Le-am tras pe mîini, după ce ne-am scos hainele şl vestele. Masa cu pahare şi parafe a fost împinsă într-un colţ al încăperii. Iată-ne faţă în faţă ! Lordul Sadler şedea într-un fotoliu, cu un ceas în mînă.

— *Time !* a anunţat el.

Vă spun deschis, prieteni, în momentul acela am simţit că tremur aşa cum nii mi se mai întîmplase la nici un duel. Cu o sabie sau cu un pistol în mînă, nici nu mi-ar fi păsat. Dar aşa, .ştiam doar că trebuie să mă bat cu englezul ăla mătăhălos şi, deşi aveam mîinile vîrite în caltaboşi, să fac tot ce puteam ca să-l înving. Vai-vai! De la bun început m-am văzut lipsit de arma mea cea mai bună.

— Atenţie,. Gerard, fără lovituri de picior ! mi-a şoptit lordul Rufton la ureche.

Şi doar n-aveam decît nişte prăpădiţi de pantofi de bal. Omul era solid ; cîteva lovituri d6 picior bine plasate m-ar fi lăsat, fără îndoială, stăpîn pe situaţie. Dar in box, ca şi în scrimă, există o etichetă, aşa că a trebuit să-mi înfrînez pornirea. Mă uitam la englez, mtrebîndu-mă cum să-l iau prin surprindere. Avea nişte urechi mari şi clăpăuge ; dacă-1 apucam de ele, îl puteam trînti la pămînt. Am dat să încerc şi m-am repezit înainte, dar m-au încurcat mănuşile acelea alunecoase şi de două ori mi-a scăpat. M-a lovit, însă puţin îmi păsa de loviturile lui, şi l-am apucat iarăşi de ureche. A căzut, m-am rostogolit peste el şi l-am lovit zdravăn cu capul de podea. Ah, cum mai rîdeau, cum aplaudau englezii ăia admirabili ! Mă loveau cu palma pe spate...

— Pariez oricît pe francez ! striga lordul Sadler.

— Nu joacă corect ! a urlat adversarul meu, frecîndu-şi urechile înroşite. M-a atacat cînd eram la podea.

— Riscul dumitale ! i-a zis lordul Rufton

nepăsător.

— *Time* / a anunţat lordul Sadler. „ ’

Am înaintat din nou unul spre celălalt.

Era roşu de furie, iar în ochii lui mici se citea răutatea unui buldog. Faţa îi- era răvăşită de ură. In schimb, eu am dat dovadă de o stăpînire exemplară. Un gentilom francez se hete fără să urască. M-am oprit înaintea lui şi m-am înclinat, ca într-un dueL In salut poţi pune graţie şi curtoazie tot aşa de bine ca şi sfidare. Eu le-am pus pe toate trei, adăugind şi o nuanţă de batjocură în felul cum mi-am ridicat umerii. Tocmai atunci şi-a găsit să mă lovească. Am căzut pe spate. Dar în clipa următoare eram din nou în picioare şi m-am aruncat într-un corp la corp plin de înverşunare. I-am răsucit pe rînd urechea, părul, nasul. Am redescoperit brusc plăcerea nemaipomenită a luptei. Vechiul strigăt de triumf mi s-a smuls de pe buzis.

— *Vive VEmpereur!* am urlat, lovindu-1 cu capul In stomac.

Şi-a petrecut un braţ pe după gîtul meu, m-a ţinut cu o mînă şi cu cealaltă m-a pocnit Mi-am înfipt dinţii în braţul lui, încît a ţipat de durere.

— Fii atent, Rufton ! Fîi atent, bătrîne, mă muşti ! a gemut el.

Ne-au despărţit Cum aş putea uita momentul acela ? Cum aş putea să uit rîsetele, aclamaţiile, felicitările ? Nici chiar adversarul meu nu s-a arătat ranchiunos, ci mi-a strîns mîna. L-am sărutat pe amînddi obrajii. Cinci ani mai tîrziu, am aflat de la lordul Rufton că purtarea mea frumoasă din seara aceea era încă vie în amintirea prietenilor mei englezi.

Dar nu despre isprăvile mele sportive mi-ar plăcea să vă vorbesc astă-seară. Mă gîndesc să vă spun despre lady Jane Dacre şi despre ciudata aventură prilejuită de ea. Lady Jane Dacre era sora lordului Rufton şi stăpîna casei. Mă tem că înainte de a veni eu s-a simţit cam singură ; era o femeie nemaipomenit de frumoasă şi neasemuit de distinsă. De altfel, asta se putea spune despre multe englezoaice din vremea aceea. Pe cît de necioplţi, de grosolani şi de vulgari erau bărbaţii,

îmbrăcaţi ca nişte ţopîrlani şi nesocotind cu totul arta plăcerilor, pe atît de adorabile şi de duioaşe erau femeile. Lady Jane şi cu mine am devenit buni prieteni, căci îmi era cu neputinţă să beau trei sticle de Porto după cină, cum făceau gentilomii aceia din Devonshire, şi mă retrăgeam în salonul unde, în fiecare seară, ea ciupea o harfă, iar eu cîntam cîntece de acasă. Momentele acelea atît de plăcute îmi mai potoleau durerea care mă mistuia la gîndul că regimentul meu înfrunta duşmanul fără şeful pe care învăţaseră să-l iubească şi să-1 urmeze. Aş fi ajuns deseori în culmea disperării citind în ziarele englezeşti despre fru

ct moaşele lupte care se desfăşurau în Portugalia şi k frontierele Spaniei, socotindu-le pe cele la care am lipsit, şi a<rta din cauza nefericitei mele căderi în mîna soldaţilor comandaţi de Milord Wellington.

Din cîte v-am ştius despre lady Jane, aţi tras .concluzia cuvenită, nu-i aşa, prieteni ? Iată-1 pe Etienne Gerard vîrît în societatea unei femei tinere şi drăguţe. Oare ce însemna asta pentru el ? Şi ce însemna pentru ea ? Nu se cădea ca eu,, musafir şi prizionier, să mă îndrăgostesc de sora gazdei mele. Am fost rezervat. M-am purtat cu discreţie. Am încercat să-mi stăpînesc emoţiile şi să le descurajez pe ale ei. Mi-e teamă, totuşi, că m-am trădat, căci ochii devin cu atît mai grăitori cu cît gura rămîne mută. Tremurul degetelor cu care îi întorceam paginile partiturii i-a dezvăluit secretul. lai* ea... Ea a fost admirabilă ! In astfel de afaceri femeile au un adevărat geniu al amăgirii. Dacă nu i-aş fi ghicit taina, deseori aş fi putut crede că uita de prezenţa mea în casă. Ore în şir rămînea pierdută în cea mai încîntă- toare melancolie, timp în care eu îi admiram faţa palidă şi buclele părului la lumina lămpii. Ce dulce emoţie îmi cuprindea inima la gîndul că o tulburasem atît de mult! Dacă încercam să-i vorbesc ? Tresărea pe scaun şi mă privea pre-făcîndu-se (ah, admirabil, repet!) surprinsă că mă descoperă în încăpere. Mă topeam de dorinţă să mă arunc la picioarele ei, să-i sărut mîna albă, să-i

spun că-i ghicisem taina şi că n-aveam să-i înşel încrederea !... Dar, nu ! Nil eram egalul ei Mă aflam sub acoperişul său în calitate de duşman naufragiat. Buzele trebuiau să-mi rămînă pecetluite. Mă sileam să ari imit minunata indiferenţă prefăcută. Insă vă daţi seama că încercam, cu orice prilej, să-i fiu de folos.

Intr-o dimineaţă, lady Jane plecase cu faetonul ei pînă la Okehampton, iar eu umblam pe drum în speranţa că aş fi putut s-o întUnesc la întoarcere. Era pe Ia începutul iernii ; taluzurile erau acoperite de ierburi ce se ofileau. Nimic mai sumbru decît acest Dartmoor sălbatic, stîneos, adevărat ţinut al vîntului şi al ceţii ! Tot plimbîndu-mă, îmi spuneam că-i firesc ca englezii să fie atinşi de plictis. Chiar şi eu îmi simţeam inima grea. M-am aşezat pe o piatră, am privit peisajul acela deprimant. Gînduri pline de tristeţe, de presimţiri neplăcute; mi' se revărsau în suflet. Insă, deodată, am văzut pe drum ceva ce m-a făcut să sar în sus de uimire şi furie.

La cotitură apăruse un faeton ; poneiul galopa mincînd pămîntul. înăuntrtf se afla femeia pe care sperasem s-o întil- nesc. Lovea poneiul cu cravaşa ca atunci cînd încerci să. scapi de un mare pericol şi .din cînd în cînd arunca priviri în urmă. Din cauza curbei nu puteam vedea ce o alarma atît d.e tare şi am pomit-o înainte, să înţeleg ce se intimpla. In clipa următoare l-am zărit pe prigonitor ; uimirea mi-a fost şi mai mare, cînd l-am văzut mai bine. Era un gentilom îmbrăcat cu haina roşie pe care o poartă vînătorii englezi, călare pe un cal mare şi sur. Galopa nebuneşte, ca la curse,' iar pasul lung al superbului animal pe care îl ţinea strîns între genunchi l-a făcut să ajungă în scurtă vreme în dreptul faetonului. S-a aplecat şi a apucat hăţurile poneiului ca să-l oprească. Imediat a început o discuţie cu lady Jane, Se în- covoiase în şa, vorbind cu înflăcărare ; ea se trăgea ţot mai departe de el, de parcă îi era frică şi-l detesta.

Bănuiţi, prieteni, că nu era un spectacol pe care să-l privesc cu calm. Ah, ce tare îmi bătea inima cînd mă gîndeam că mi se ivea prilejul să-i

fiu de folos unei femei ca lady Jane ! Am alergat... Doamne, cum am mai alergat !în şfîr- şit, cu sufletul la gură, fără să fiu în stare să vorbesc, am ajuns la faeton. Bărbatul m-a onorat cu o privire de englez ; era atît de absorbit de discuţie încît nu nii-a dat nici o atenţie, iar femeia n-a scos o vorbă. Stătea rezemată de spătar, iar faţa ei adorabilă era Îndreptată spre străin: El era un om care n-ar fi trecut neobservat : înalt, bine făcut, brunet. Cînd i-am cîntărit avantajele, m-am simţit cuprins de gelozie. Vorbea repede şi cu o voce joasă, aşa cum fac englezii cînd sînt grăbiţi.

— Ţi-am spus, Jinny ! Numai şi .numai pe tine te iubesc ! repeta el. Nu-mi purta pică, Jinny. Sâ uităm trecutul. Hai, spune-mi că nu te mai gîndeşti la asta !

— Niciodată, George ! Niciodată ! a*strigat ea.

O roşeaţă întunecată a năpădit obrajii acelui tînăr chipeş. Era furios:

— De ce .nu mă poţi ierta, Jinny ?

— Nu pot uita trecutul.

— Ah ! Ba da, trebuie să-l uiţi! Te-am rugat destul s-o faci. Acum îţi poruncesc. Am dreptul ăsta. Sînt drepturile mele, înţelegi ?

A apucat-o de mînă pe lady Jane. Dar eu îmi recăpătasem suflul.

— Doamnă, am zis scoţîndu-mr pălăria, deranjez cumva ? Sau aş putea să vă fiu cu ceva de folos ?

Nici unul din ei nu mi-a dat însă mai multă importantă decît unei muşte bîziitoare. Se* priveau drept în ochi.

— Mă vo'i folosi de drepturile mele, ţi-o spun. Am aşteptat destul !

— Greşeşti dacă vrei să mă obligi, George !

— Te dai bătută ?

— Nu, niciodată ! -

—• E ultimul tău cuvînt ?

— Da.

A tras o înjurătură şi şi-a retras mîna de pe lady Jane.

— Foarte bine, scumpă doamnă, vom vedea !

Am intervenit cu cea mai mare demnitate :

— Scuzaţi, domnule...

— Ah ! Tu să te duci la dracu ! a strigat, întorcînd spre mine o faţă răvăşită de furie.

Şi în aceeaşi clipă a dat pinteni calului, coborînd apoi panta în galop.

Lady Jane s-a uitat după el pînă a dispărut, şi m-a cuprins mirarea s-o văd mai curînd zîmbitoare decît ofensată. După asta Sra întors spre mine şi mi-a întins mîna.

— E foarte drăguţ din partea dumitale, colonele Gerard. Aveai cele mai bune intenţii, nu mă îndoiesc...

— Doamnă ! i-am răspuns. Dacă aţi binevoi să-mi daţi numele şi adresa acestui domn, aş face în aşa fel încît să □u vă mai supere niciodată.

— Nu vreau scandal, te implor !

— Doamnă, puteţi conta pe caracterul meu. Vă asigur ci? nici un nume de femeie nu va fi rostit de mine în decursul celor ce vor ui'ma. Trimiţîndu-mă la dracu, acest gentilom m-a scutit de grija de a născoci un motiv de ceartă.

— Colonele Gerard ! a reluat femeia plină de gravitate. Dă-ti cuvîntul de soldat şi de onoare că povestea asta va rămîne între noi şi că n-ai să-i spui fratelui meu nimic din ce ai văzut. Promite-mi !

— Dacă trebuie... ~

— Contez pe cuvîntul dumitale. Acum urcă lîngă mine. In drum spre High Combe am să-ţi explic nişte lucruri.

Primele cuvinte din explicaţie m-au sfîşiat ca o.lovitură de sabie.

— Omul acela, mi-a spus ea, e soţul meu.

— Soţul dumitale !

— Nu ştiai că sînt măritată ?

Emoţia mea părea că o surprinde.

— Na ştiam.

— E lordul George Dacre. Ne-am căsătorit acum doi ani. Nu-i nevoie să-ţi spun ce necazuri mi-a făcut. L-am părăsit şi m-am adăpostit în casa fratelui meu. Pînă acum m-a lăsat în pace. In primul şi în primul rînd trebuie să împiedic un duel între soţul şi fratele meu. Gîndul ăsta mă umple de oroare. Aşa că lordul Rufton nu trebuie să ştie nimic de întâlnirea noastră de astăzi.

— Dacă pistolul meu vă poate scăpa de o grijă...

— Nu, nu ? Scoate-ţi asta din minte ! Aminteşte-ti că mi-ai promis, colonele Gerard. Şi nici o vorbă la High Combe în legătură ch ce ai văzut 1

Soţul ei! îmi închipuisem că era o tînără văduvă. Şi iată că bnrta cu faţa bronzată care mă trimisese Ia dracu era soţul acestei duioase porumbiţe !... O, măcar dacă mi-ar fi îngăduit s-o scap de pacostea aia ! Nu^i divorţ mai rapid şi mai sigur decît cel pe care puteam să i-1 aranjez ! Ce păcat ! Fă- găduiala e însă făgăduială... Aveam să mă supun fără crţp- nire. Gura avea să-mi rămână pecetluită. Peste o săptămînă urma să plec de la Plymouth la Saint-Malo şi credeam că nu voi mai afla- niciodată urmarea acelei poveşti. Şi totuşi, era scris să fie şi o urmare în ore eu să joc un rol deosebit de amuzant şi cît se poate de onorabil

La trei zile după incidentul despre care v-am vorbit, lordul Rufton a intrat ca o furtună în camera mea. Era palid, iar purtarea îi trăda cea mai adîncă tulburare.

— Gerard ! a strigat. N-ai văzut-o pe lady Dacre ?

O văzusem după micul dejun, dar se făcuse amiază.

— Pe terţi sfinţii, e o ticăloşie la mijloc ! a zbierat sărmanul meu prieten, măsurînd în lung şi-n lat încăperea, ca turbat Intendentul a venit să-mi spună că o cabrioletă, purtînd în ea o pereche, a fost văzută coborînd în goană pe drumul ce duce la Tavistock. Cînd vehiculul a trecut prin faţa pot- covăriei, fierarul a auzit un ţipăt de femeie. Jane a dispărut. Dumnezeule, cred că ticălosul ăla de Dacre a răpit-o !

A sunat, plin de mînie.

•— Doi cai, în clipa asta ! a strigat. Colonele Gerard, ia-ţl

pistoalele ! Ori se întoarce Jane de la Gravei Hanger, ori High Combe va avea un nou stăpîn !

Nici nu trecuse o jumătate de oră; şi, ca doi cavaleri rătăcitori de pe vremuri, săltăm în şa ca să salvăm o doamnă aflată în primejdie. Lordul Dacre locuia lîngă Tavistock. La fiecare pasă, la fiecare trecere de pod, auzeam vorbindu-se*' despre cabrioleta zburătoare care ne-o luase înainte ; nu putea fi nici o'îndoială în privinţa destinaţiei sale Pe cînd galopam, lordul Rufton mi l-a descris pe cel în urmărirea căruia porniserăm. Numele lui era cuvîntul prin care în întreaga Anglie obişnuiau să denumească tot felul de păcate, îşi dobîndise o reputaţie grozavă la băutură, la femei, la zaruri, la cărţi, la. curse, aşadar — pe scurt — în toate formele de dezmăţ. Făcea parte dintr-o familie nobilă, care sperase că va renunţa la viciile lui după căsătoria cu nespus de frumoasa lady Jane Rufton. Cîteva luni s-a purtat bine, într-a- devăr, după care a rănit în punctul cel mai sensibil sentimentele tinerei sale soţii, printr-o legătură nedemnă. Ea părăsise domiciliul conjugal şi căutase adăpost la fratele ei, de unde era limpede că, împotriva voinţei sale, fusese răpită. Vă întreb, prieteni, ar putea avea doi bărbaţi o cauză mai dreaptă de apărat ?

***— Acolo-i Gravei Hanger ! mi-a strigat.**

Pe coasta înverzită a unei coline se. afla *a* casă veche din cărămidă şi lemn. Numai în Anglia poţi vedea ceva atît de frumos.

— E un han lîngă îngrăditura parcului, O să lăsăm caii acolo, a adăugat.

în ce mă priveşte, aş fi preferat să merg călare pînă Ia poartă, iar acolo să cer cu hotărîre ca femeia să ne fie înapoiată. Cauza noastră era atît de dreaptă ! Dar mă înşelam. Primul lucru de care se teme un engleş, lucrul de care se teme cel mai tare, e legea. Nu uitaţi că a făeut-o el însuşi şi că, odată făcută de el, l£gea îl terorizează ; ii face şi pe cei mai îndărătnici să se încline în faţa ei. Un englez ar surîde dacă ar fi în pericol să-şi rupă gîtuL Dar dacă ar ajunge în faţa legii, pur şi simplu s-ar prăbuşi; Or, după lordul Rufton, legea nu era de partea noastră. Lordul Dacre avea tot dreptul să-şi ia nevasta, căci din punct de vedere

legal era soţia lui, iar situaţia noastră nu era cu nimic mai bună decît dacă în clipa aceea ne-am fi pregătit să violăm şi să jefuim o proprietate particulară. Hoţii nu intră nicirfnd pe uşa din faţă.

Am fi putut lua femeia cu forţa, ori prin vicleşug, însă n-o puteam lua prin lege, care ne era potrivnică. Iată ce-mi dezvăluia prietenul, meu pe cind ne strecuram prin parc înspre un boschet aflat aproape de ferestrele casei. De acolo puteam cerceta fortăreaţa, puteam vedea dacă era cu putinţă s-o vi tacâm, şi in primul rînd puteam intra în legătură cu fermecătoarea femeie răpită.

Eram aşadar tupilaţi în boschetul acela, lordul Rufton şi cu mine. fiecare cu cite un pistol în buzunarul hainei, iar în suflet cu o hotărîre de neclintit : să nu plecăm fără damă. Am cercetat cu ardoare toate ferestrele casei, care era destul de mare, într-adevăr. N-am descoperit nici urmă de prizonieră, însă dîrele adinei rămase în pietrişul aleii de la roţile cabrioletei spuneau mult. Fără nici o îndoială, ajunseseră. Ghemuiţi ascunşi între nişte tufe de oleandru, am ţinut un consiliu de război, întrerupt de un incident neaşteptat.

în uşa casei a apărut un bărbat înalt, cu o ţinută numaj bună pentru un grenadier de linie. Cînd şi-a întors spre noi faţa bronzată şi ochii albaştri, l-am recunoscut pe lordul Dacre. A coborît cu paşi mari aleea presărată cu pietriş, venind drept spre ascunzătoarea noastră.

— Ieşi de-acolo, Ned ! a strigat. Paznicul de vînătoare tocmai se pregăteşte să-ţi trimită o ploaie de gloanţe în cap. Hai, bătrîne, ieşi! Nu te mai ascunde după tufişuri !

Situaţia noastră nu avea nimic eroic în ea. Sărmanul meu prieten s-a ridicat. Era roşu la faţă, ori-mai degrabă stacojiu. Am sărit şi eu în picioare şi m-am înclinai cu toată demnitatea de care eram în stare.

— Ia te uită ! Asta-i francezul, nu-i aşa ? a întrebat d, uitînd să-mi răspundă la salut. Am mai avut de-a face cu eL In ce te priveşte, Ned, ştiam o-ai să ne urmăreşti, aşa că te aşteptam. Te-am văzut străbătînd parcul şi ascunzindu-te în boschet Intră, bătrîne, şi să jucăm cu cărţile pe masă !

Părea stăpîn pe situaţie, diavolul ăla de om ! Stătea acolo, cît era de lung, şi se simţea în largul lui pe propriul său pămînt , pe cînd noi ieşeam

plouați din ascunzătoare. Lordul Rufton n-a scos o vorbă, după cutele de pe fruntea lui şi după privirea întunecată, îmi dădeam seama că se apropia furtuna. Lordul Darce ne-a condus înăuntru, iar noi l-am urmat îndeaproape. Ne-a poftit într-un salon cu panouri de stejar şi a închis ușa după noi. Apoi m-a măsurat de sus pînă jos cu priviri insolente.

— Va să zică, aşa, Ned ! a spus. A fost o vreme cînd o familie de englezi putea să-şi rezolve problemele ivite înăuntrul ei fără martori. Ce legătură are străinul ăsta cu sora ta şi cu soţia meâ ?

— Domnule, i-am răspuns, îngăduiţi-mi să observ că nu e vorba doar de o chestiune de soră sau de soţie. Sînt prietenul doamnei. în această calitate, am privilegiul pe care-1 are oricare gentilom de a apăra o femeie de orice brutalitate. Şi numai prin acest gest iţi pot arăta ce gîndesc despre dumneata.

Mai ţineam în mînă mănuşa de călărie ; l-am plesnit peste obraz. S-a dat înapoi, surîzînd cu amărăciune. Privirile lui au primit duritatea cremeniL

— Prin urmare, ţi-ai adus cu tine bătăuşul, Ned ? a vorbit el din nou. Ai fi putut cel puţin să te baţi tu însuţi, dacă tot o să ajungem să ne batem !

— Da, o să ne batem ! a strigat lordul Rufton. Chiar acum, aici l

— După ce-1 lichidez pe francezul ăsta fanfaron, i-a răspuns lordul Dacre.

S-a repezit spre o masă aşezată deoparte şi a deschis un sertar cu încuietoare de aramă.

— La naiba! a strigat. Unul din noi doi o să iasă din încăperea asta cu picioarele înainte : ori el, ori eu ! Nu-ţi vreau nici un rău, Ned. Dar, pe Jupiter, am să-ţi ucid spadasinul tot aşa de sigur cum mă cheamă pe mine George Dacre. Alege-ţi pistolul, domnule, şi trage peste masă. Sînt încărcate. Ocheşte bine şi omoară-mă dacă poţi. Căci, pe Dumnezeul meu, dacă nu mă nimereşti, eu n-am să scap ocazia 1

în zadar a încercat lordul Rufton să ia cearta pe socoteala lui. în mintea mea erau limpezi două lucruri : mai întîi, că lady Jane se temea cel mai tare de un duel între soţul şi fratele ei, iar al doilea, că, dacă-1 ompram pe acest milord ne-cioplit, aş fi făcut cel mai bun luciu din lume. Lordul Rufton nu-1 dorea de cumnat. Lady Jane nu-1 voia de soţ. Prin urmare eu, Etienne Gerard, prietenul lor, m-aş fi achitat de datoria de recunoştinţă avută faţă de ei, scăpîndu-i de năpasta aceea. De altfel, nu mai aveam de ales,

fiindcă lordul Dacre era tot atît de nerăbdător să-mi tragă un glonte în inimă pe cît doream eu să-i fac acelaşi serviciu. Degeaba a

a»

pledat lordul Rufton, degeaba a venit cu argumente. Afacerea îşi urma cursul.

— Dacă tot trebuie să te baţi cu oaspetele meu şi; nu ca mine, cel puţin fixaţi-o pentru miine dimineaţă, şi de faţă cu doi martori ! a strigat în cele din urmă. Feste masă e crimfl curată, asta e !

i

— O crimă pe placul meu, Ned ! i«-a răspuns lordul Dacre.

— Ca şi pe al meu, domnule ! am adăugat.

— Atuhd, eu nu. mă amestec ! a declarat Lordul Rufton. Fii atent, George, dacă îl ucizi pe colonelul Gerard- în asemenea condiţii, n-ai să mai stai pe scaunul tău din Camera Lorzilor, ci pe banca acuzaţilor. Un lucru e clar : eu n-o să fiu martor.

— Domnule, am zis, sînt gata să-mi fac treaba, şi fără martori.

— Nu se poate, legea nu îngăduie aţa ceva ! a. strigat lordul Dacre. Hai, Ned, nu face pe prostul ! Vezi bine că vrem să ne batem. La naiba, bătrine ! Tot ce îţi cerem e să laşi să cadă o batistă.

— Nu mă amestec deloc în povestea asta !

— Atunci nu-mi rămîne decît-să caut pe cineva care afi fie de acord !... a hotărît lordul Dacre.

A aruncat o bucată de pînză peste pistoalele de pe masă şi a sunat. A intrat un valet.

— Cheamă-1 pe colonelul Berkeley. îl găseşti în sala de biliard.

Cîteva clipe mai tîrziu şi-a făcut intrarea un englez lung şi slab, înzestrat cu o mustaţă impunătoare (lucru destul de rar la această rasă spînatică). Mai tîrziu am aflat cămustaţă nu purtau decît cei din Gardă şi husarii. Colonelul Berkeley făcea parte din Gardă. Avea un aer ciudat. Era palid, părea vlăguit, toropit, indiferent. Trăgea dintr-o ţigară lungă şi neagră, care îi ieşea din gură ca un arac de viţă-de-vie. Ne-a cercetat pe rînd cu un veritabil calm

englezesc şi n-a părut deloc surprins când i s-au adus la cunoştinţă intenţiile noastre.

— Cu totul de acord ! a spus eL

— Eu am refuzat să fiu martor, colonele Berkeley ! a strigat lordul Rufton. Ţine cont dte faptul că duelul ăsta nu poate avea loc fără contribuţia dumitale. Prin urmare, o să te fac răspunzător de tot ce-o să se întimple.

Colonelul Berkeley părea să fie o autoritate în materie. Şi-a scos ţigara din gură şi ne-a explicat regulile cu o ne-, păsare nemaipomenită.

— împrejurările sînt neobişnuite, dar nu şi neregula- mentare, i-a spus lordului Rufton. Acest domn a dat o palmă. Celălalt a primit-o. Treaba e dară. Ora şi condiţiile sînt fixate de persoana care cere satisfacţie. Reclamantul doreşte asta imediat şi chiar aici, pe deasupra mesei. In regulă. Are acest drept. Sînt gata să-mi asum răspunderea.

Nu mai era nimic de zis. Mîhnit, lordul Rufton s-a aşezat într-un colţ âl încăperii, cu sprîncenele coborîte şi mîinile îndesate in buzunarele pantalonilor de călărie. Colonelul Berkeley a examinat cele două pistoale şi le^a pus în mijlocul mesei. LordUl Dacre stătea la un capăt, eu la celălalt, despărţiţi prin doi metri şi jumătate de mahon lucios. în fata căminului, cit spale'e la foc. era colonelul cel deşirat, cu o batistă în mîna stingă şi strîngînd între degetele miinii drepte ţigara.

— Cînd las batista, ne-a spus, fiecare ia un pistol şi trage cum crede de cuviinţă. Sînteţi gata ?

— Da ! am răspuns intr-un glas.

Şi-a desfăcut palma şi batista a căzut. M-am aplecat cu repeziciune şi am înhăţat un pistol, însă masa, cum am mai spus, avea doi metri şi jumătate lărgime, iar un milord cu braţe lungi putea ajunge la arme mai uşor decît mine. încă nu mă ridicasem de tot cînd a tras, şi aşa se explică faptul că am rămas în viaţă. Dacă aş fi stat drept, glonţele lui mi-ar fi zburat creierii. N-a făcut d^cît să-mi pîrlească părul. Şi chiar atunci, pe cînd ridicam pistolul să trag, s-a deschis uşa şi am simţit două braţe inlărrţuindu-mă. Lângă mine se

afla lady Jane, cu chipul ei minunat, înflăcărat, pătimaş.

— Nu trage ! Colonele Gerard, de dragul meu, nu trage ! a strigat ea. E o greşeală. O să-ţi povestesc... O neînţelegere. D greşeală ! E cel mai bun şi mai scump dintre soţi. N-o să-l mai părăsesc niciclnd.

Mîinile i-au alunecat în lungul braţului meu şi s-au oprit pe pistol.

— Jane ! a protestat lordul Rufton. Vino cu mine. N-ar trebui să fii aici. Hai să plecăm !

— Chestia asta e neregulamentară ! a bombănit colonelul Berkeley.

•l

—. Colonele Gerard, n-ai să tragi, nu-i aşa ? Mi s-ar frînge inima dacă l-ai răni !

— Ah, nu, Jinny ! a strigat lordul Dacre. Lasă-ne să mergem pînă ia capăt ! Cînd am tras eu, el s-a purtat ca un
^ bărbat şi nu vreau să-l împiedice cineva să tragă la rîndul lui. Orice s-ar întîmpla, e ceea ce mi se cuvine !

Dar eu şi cu doamna schimbaserăm deja o privire fugară care i-a spus totul. Şi-a desprins mîinile de pe armă.

— Las în seama colonelului Gerard viaţa soţului meu şl fericirea mea. .

Cît de bine mă cunoştea femeia aceea admirabilă! Am rămas o clipă nehotărît, cu pistolul încărcat în mină. Adversarul meu mă privea sfidător. Pe faţa lui bronzată nu tre- j sărea nici un muşchi ; ochii albaştri, cu privire îndrăzneaţă, | nici nu clipeau. .

r

— Hai, domnule ! Trage ! a ţipat colonelul din faţa căminului.

I |

— S-o sfîrşim odată ! a spus şi lordul Dacre. [1]

I

Voiam măcar să le arăt în ce măsură era viaţa lui la che- i
remul meu. Era o datorie faţă de mine însumi, faţă de dem- *l* _ nitatca mea. Am aruncat o

privire în jur, căutindu-mi o ţintă. f - " Colonelul îmi privea adversarul, se aştepta să-l vadă prăbu- ' I şindu-se sub glonţul meu. Ii vedeam profilul; ţigara lungă, * vîrîtă între buze, avea la capăt trei centimetri de scrum. Iute ’? j ca fulgerul, am ridicat pistolul şi am tras. T f

— îngăduiţi-mi să vă scap de scrum, domnule I am zis,' - înclinîndu-mă cu o graţie de care habar n-aveau insularii ăia. f

Sînt convins că greşeala se datora pistolului, nu mie. Dar | mi-a venit greu să-mi cred ochilor cînd am văzut că retezasem* | ţigara exact la un centimetru de gura colonelului. Cîtva timp m-a ţintuit cu o privire nemişcată ; chiştocul rupt abia ii tre- i cea dc mustaţa uşor pirlilă. îl văd şi acum cu oţhii lui bui-' j maci, plini de mînie, şi cu,faţa alungită parcă şi mai mult. Apoi a început să vorbească. întotdeauna am zis că englezii [1]

■ nu-s deloc un neam posac şi flegmatic, trebuie doar să-i'scoţi din ţîţîni. Nimeni n-ar fi protestat cu mai multă uşurinţă la vorbă decît colonelul acela. Lady Jane şi-a astupat urechile.

— Haide, haide ! a observat lordul Dacre cu asprime. Uiţi, colonele Berkeley, că mai e şi o doamnă în încăperea asta,

Colonelul a salutat, ţeapăn.

»

— Dacă lady Dacfe ar avea amabilitatea să iasă, i-aş putea spune acestui francez nenorocit ce cred eu despre el şi despre farsele lui de maimuţoi !

In momentul acela am fost măreţ. Intenţionat n-am luat în seamă vorbele de ocară şi am ţinut cont numai, de provocarea de la urmă. *

— Domnule, i-am spus, vă prezint cu dragă inimă scuze pentru acest incident regretabil. Simţeam că, dacă nu-mi descarc arma, onoarea lordului Dacre ar fi avut de suferit şi- totuşi, după ce am ascultat-o pe doamna, era cu neputinţă să trag în soţul ei. Aşadar, am căutat o ţintă şi am avut uriaşul ghinion 'de a vă reteza ţigara de lingă gură, cînd eu doream doar să-i scutur scrumul.

Pistolul mi-a făcut figura. Iată explicaţia mea, domnule. Dacă, după'r ce mi-aţi auzit scuzele, mai credeţi că vă datorez satisfacţie, mai e nevoie să vă spun că e o dorinţă pe care mă grăbesc să v-o îndeplinesc ?

Era, fără îndoială, o purtare plină de eleganţă, căci am cîştigat astfel toate inimile. Lordul Dacre a făcut un pas înainte şi mi-a strîns mina.

— Zău, domnule J mi-a spus. N-am crezut vreodată că o să simt pentru un francez ce simt . acum pentru dumneata. Eşti un bărbat adevărat, un gentilom. Asta-i tot ce pot spune.

Lordul Rufton nu şi-a descleştat dinţii, însă faptul că mi-a strîns mîna a valorat cît un compliment. Pînă şi colonelul Berkeley m-a onorat cu cuvinte pline de bunăvoinţă şi mi-a dat asigurări că n-o să se mal gîndească niciodată la ţigara aceea mizerabilă. Cît despre ea... Ah, să fi văzut cum m-a privit ! Să-i fi văzut obrajii împurpuraţi I Şi ochii umezi ! Şi buzele fremătătoare !... Cînd mă gîndesc la frumoasa mea lady Jane, aţa o revăd. Cu toţii ar fi vrut să mă reţină la cină, dar vă daţi seama, prieteni, că nu era momentul potrivit nici pentru lordul Rufton şi nlfci pentru mine să rămînem prea mult la Gravei Hanger. Perechea aceea abia împăcată nu-şi dorea altceva decît singurătatea. In cabrioletă, el o convinsese de sinceritatea căinţei sale ; erau din nou un soţ şi o soţie care se iubeau. Dacă o luau de la capăt, nu era mai bine să plec ? De ce să tulbur pacea aceea de familie ? Chiar fără să vreau, simpla mea prezenţă, prestanţa mea ar fi putut înrîuri sentimentele doamnei... Nu, trebuia să mă smulg din loc ! Rugăminţile ei nu m-au putut opri. Peste ani şi ani, am aflat că una din cele mai fericite'căs- nicii din ţinut era a soţilor Dacre ţi c& nici un nor nu venise să le umbrească fericirea. Şi totuşi, dacă el ar fi ştiut să ei* teaseă in **sufletul soţiei sale... Dar aici nu mai insist.** Taina **unei femei e sfîntă, e numai a ei... Mă tem să nu fie înmor- mintate împreună în vreun cimitir din Devonshire. Poate că lady Jane nu mai trăieşte decît în amintirea unui biet pensionar bătrîn al armatei franceze... El,, cel puţin, n-o va uita niciodată J ,**

Capitolul VI
CUM S-A DUS BRIGADIERUL PÎNĂ LA MINSK ŞI S-A ÎNTORS

In seara asta aş vrea să am dinainte un vin ceva mai tare,' prieteni : mai bine unul de Burgundia decît de Bordeaux. Căci Vedeţi, îmi simt inima grea, bătrîna mea inimă de soldat. Ce lucru ciudat e bătrîneţea care pune stăpînire pe un trup de bărbat ! Nici nu-ţi dai seama, nu pricepi ; mintea îţi rămîne neschimbată, şi uiţi că sărmanul tău corp se prăbuşeşte. Dar vine un moment cînd ruina se face simţită ,cînd adevărul crud te izbeşte (tot aşa de orbitor ca sclipirea unei săbii rotite năvalnic) şi te face să-l pui faţă în faţă pe cel care ai fost cu cel care eşti. Eu am făcut azi confruntarea. Aşa că în seara asta aş bea un vin de Burgundia. Un vin alb. Un Montrachet... Domnule, îţi rămîn îndatorat I

Mi s-a întîmplat în dimineaţa asta, pe Cimpul Iui Marte. O să-l iertaţi pe un biet bătrin care îşi spune necazurile, nu-i aşa, prieteni ? Aţi văzut parada. Nu era splendidă ? Eu stăteam în tribuna rezervată veteranilor decoraţi. Panglica de pe piept îmi ţinea loc de invitaţie. Crucfea o păstrez cu grijă ae&ă, într-o cutioară de piele. Ne-au făcut cinste, aşe- zîndu-ne chiar în locul unde se dă onorul: împăratul şi trăsurile curţii se aflau în dreapta noastră.

N-am mai luat parte la o paradă de ani şi ani, pentru e& nu-mi plac 6 grămadă de lucruri. Nu-mi plac pantalonii roşii ai infanteriştilor. Infanteria de odinioară lupta în pantaloni albi. Roşul era culoarea cavaleriei. încă puţin, şi-or să ne ia şi pintenii, şi căciula! Dacă aş fi asistat la parâzile de dinainte, s-ar fi putut crede că eu, Etienne Gerard, m-am pre-
dat. Aşa că am stat acasă. Dar cu războiul ăsta din Crimeea e altceva : nu puteam lipsi cînd sună adunarea celor viteji.

Pe onoarea mea, mărşăluiesc bine f an tas inii ăştia ! Nu-s prea trupeşi, dar sînt vînjoşi şi chipeşi. M-am descoperit cînd au trecut prin faţa

mea. A urmat artileria. Tunuri frumoase, cai frumoşi, bărbaţi frumoşi. Mi-am ridicat pălăria la trecerea lor. Apoi au venit geniştii. Şi în cinstea lor mi-am fluturat pălăria. Nu există cineva mai curajos decît un genist. A urmat rîndul cavaleriei, lăncieri, cuirasieri, vînători şi spahii. Pe toţi i-am salutat cu pălăria, în afară de spahii, împăratul n-avea spahii. Ei, şi după ce-au trecut, cu cine credeţi că s-a încheiat parada ? Cu o brigadă de husari, şi încă în pas şarjat ! Ah, prieteni, totul era acolo : mîndrie, faimă şi frumuseţe, fulger şi scînteieri, tropot de copite, clinchet de frîie, panaşe unduind ca valurile, feţe distinse şi pline de simţire, un nor învăluitor, săbii mişcate ca într-un dans ! Cînd i-am văzut, inima mea a început să bată cum bat tobele semnalul de atac. Iar în coada coloanei, nu era oare chiar regimentul meu, vechiul şi iubitul meu regiment ? Am mîn- gîiat cu ochii dolmanele gri-argintii, păturile pestriţe ale cailor. în clipa aceea, anii s-au scuturat de pe mine şi i-am revăzut pe falnicii mei bărbaţi, caii mei minunaţi, aşa cum erau ei în urmă cu patruzeci de ani, urmîndu-şi tînărul colonel şi măturînd totul în trecerea lor, puternici şi mîndri, plini de tinereţe şi de forţă. Am ridicat bastonul :

— Trăiască împăratul I Atacaţi ! înainte ! Trăiască împăratul !

Trecutul era acela care dădea ordine prezentului. Dar val, ce voce pieriţă ! Unde era glasul ce răsuna dndva de la un capăt la celălalt al unei brigăzi întregi ? Şi mîna care ahia mai mişca un baston ! Să fi avut vreodată muşchii de foc şi oţel ce nu-şi găseau pereche în toată armata lui Napoleon ? Văzindu-mă şi auzindu-mă, lumea a zîmbit. M-au - aclamat, împăratul a rîs şi a salutat. însă pentru mine prezentul era doar un vis nedesluşit ; adevăraţi erau cei opt sute de husari pieriţi şi Etienne cel de altădată. Destul! Un viteaz e în stare si **înfrunte bătrîneţea aşa cum i-a înfruntat pe cazaci şi pe ulani. Dar sînt zile dnd vinul de Montrachet e mai bun decît cel de Bordeaux.**

Se duc cu toţii în Rusia ? Atunci o să vă povestesc o în- tîmplare din Rusia. Ah, ce coşmar ! Sînge şi gheaţă. Gheaţă şi sînge. Chipuri sălbatiee

cu favoriţii încărcaţi de zăpadă.
Miini învineţite, întinse după ajutor. Iar peste nesfîrşita întindere albă, un lung şir negru, de siluete in mişcare, şontî- căind cale de o sută de kilometri ; apoi încă o sută de kilometri ; şi mereu încp o sută de kilometri pe aceeaşi cîmpie albă. Cîte o pădure de brad schimba uneori decoruL Cîteodată se prelungea pînă unde începea cerul rece şi albastru. Dar şirul cel negru înainta întruna, poticnit..Oamenii aceia vlăguiţi, zdrenţăroşi, morţi de foame, neavînd putere să privească în stînga sau în dreapta, cu sufletul îngheţat, cu feţele palide şi spatele încovoiat, mergeau'mereu spre Franţa, ca fiarele rănite spre bîrlog. Nimeni nu vorbea. Abia li se aâzeau paşii pe zăpadă. O singură dată i-am âuzit rîzînd. La ieşirea din Vilna, cînd un aghiotant a galopat pînă în capul acelei înspăimîntâtoare coloane şi a întrebat dacă asta era Marea Aimată. Cei care l-au auzit au ridicat capetele, privind în jur. Cînd i-au văzut pe oamenii aceia amărîţi, regimentele nimicite, scheletele eu căciuli prevăzute cu pană care alcă- tuiseră cîndva Garda, au izbucnit în rîs, iar rîsul lor a cuprins întreg convoiul ca un foc de artificii. în viaţa mea am auzit destule gemete, strigăte, urlete, niciodată însă ceva atît de cumplit ca rîsul acela al Marii Armate.

De ce n-au fost zdrobiţi^de ruşi oamenii aceia aflaţi la capătul puterilor ? De ce nu i-au străpuns cazacii cu lăncile, de ce n-au fost duşi cu grămada, prizonieri, pînă în străfundurile Rusiei ? Cînd te uitai la şarpele negru ce-şi desena pe zăpadă drumul cotit, de-a parte şi de alta mai vedeai umbre cenuşii ce se mişcau încoace şi încolo ea norii. Cazacii ne dădeau tîrcoale ca lupii pe lîngă o turmă de oi. Dar pricina'pentru care nu ne ataçau era că toată gheaţa Rusiei n-ar fi reuşit să îngheţe curajul soldaţilor noştri. Pînă la urmă se găsea întotdeauna cineva gata să se pună între sălbaticii aceia şl prada'lor. Un bărbat, mai presus decît mulţi alţii, s-a ridicat din ce în ce mai sus pe măsură ce pericolul creştea şi şi-a cîştigat un mai mare renume în dezastru decît-cel dobîndit în victorie. în cinstea lui ridic paharul, în

cinstea lui Ney, Leul Roşu, care se întorcea să-şi pîndească duşmanul peste umăr, iar duşmanul se temea să se ţină prea aproape de el. Îi văd şi astăzi faţa mare şi albă, crispată de furie, ochii da un albastru luminos lăsînd să ţîşnească flăcări, şi-i aud vocea tunătoare şi zguduitoare ce acoperea bubuitul puştilor. Chipiul său lucios, fără panaş, a fost emblema care i-a unii pe francezi în zilele acelea cumplite.

M

Se ştie prea bine că nici eu şi nici regimentul husarilor din Conflans n-am ajuns pînă la Moscova. Am fost lăsaţi pe liniile de legătură de la Borodino. Mă întreb şi acum cum de-a putut înainta împăratul fără noi. Chiar din acel moment ‘ am început să pricep că judecata îi slăbea şi că el nu mai era bărbatul de altădată. Dar un soldat trebuie să execute ordinele. Aşa că am rămas în satul acela otrăvit de cadavrele a treizeci de mii de oameni care şi-au pierdut viaţa în bătălia cea mare. Mi-am petrecut sfîrşitul toamnei ocupîndu-mă de refacerea cailor şi de îmbrăcămintea oamenilor -mei, .şi am făcut treaba asta atît de bine, încît atunci cînd armata
***s-a retras, husarii mei erau cei mai fercheşi călăreţi, numai buni să întărească ariergarda de sub ordinele mareşalului Ney. Ce s-ar fi făcut fără noi în săptămînile de groază *care* au urmat ?**

— Ah, Gerard ! mi-a spus el într-o seară...

***Uu* se cade, însă, să repet cuvintele lui. Mă mulţumesc să spun că a rostit cu voce tare ceea ce toată armata gîn- dea, fără excepţie. Ariergarda acoperea armata, iar husarii din - Conflans acopereau ariergarda. întreg adevărul e cuprins în fraza asta. Cazacii ne atacau neîncetat. Şi mereu îi ţineam la distanţă. Nu era zi în care să nu dăm săbiilor de lucru. Trăiam cu adevărat o viaţă de soldat**

E)ar a venit un moment cînd, între Vilna şi Smolensk, situaţia s-a înrăutăţit. împotriva cazacilor' şi chiar a frigului puteam lupta, nu însă şi împotriva foamei. Cu orice preţ trebuia să găsim hrană. în noaptea aceea Ney a trimis" după mine şi m-am dus să-l întîlnesc în furgonul pe

care îl folosea pentru dormit. îşi ţinea capul între mîini. Era ostenit de moarte, trupeşte şi sufleteşte.

— Colonele Gerard, mi-a spus, lucrurile merg din ce în ce mai rău. Oamenii nu mai au nimic de mîncare. Ne trebuie alimente.

— Poate caii ? am sugerat.

— în afară de cei cîţiva cavalerişti ai dumitale, nimeni nu mai are.

— Fanfara ? am zis.

A început să rîdă, JCU toate că era disperat.

— De ce fanfara ? m-a întrebat.

— Numai luptătorii au Valoare.

— Bun ! Ai să joci pînă la ultima carte, ca mine ! Bine, Gerard, prea bine !...

Mi-a strîns mina. -

— ...Dar mai avem o şansă, Gerard !...

A luat un felinar din plafonul furgonului şi a luminat o hartă întinsă dinaintea lui.

— La sud de noi se află oraşul Minsk, a spus el. De la un dezertor rus am aflat că la primărie au depozitat o mare cantitate de grîu. îţi iei atîţia oameni de cîţi socoteşti că ai nevoie, te repezi pînă la Minsk, iei grîul, încard toate căruţele pe care le poţi rechiziţiona în oraş. şi mi le aduci undeva, între locul ăsta şi Smolensk. Dacă nu reuşeşti, o să avem cu un detaşament mai puţin. Dacă reuşeşti, salvezi armata.

Nu se exprimase bine, fiind limpede că în caz de eşec nu era vorba pur şi simplu de pierderea unui detaşament In război calitatea contează tot atît de mult ca şi cantitatea. Şi totuşi, ce misiune plină de onoare ! Şi ce riscuri măreţe ! Dacă nişte muritori puteau vreodată să reuşească, atunci e sigur că grîul urmă să fie adus de la Minsk. I-am spus asta, adăugind cîteva cuvinte înflăcărate despre datoria unui soldat viteaz, pînă cînd mareşalul, peste măsură de emoţionat, s-a ridicat şi m-a împins cu simpatie afară din furgun.

Era clar ca bună ziua că, pentru a reuşi, nu trebuia să iau cu mine o forţă prea însemnată, urmînd să contez pe sur- ' priză mai mult decât pe număr. Un detaşament mare nu s^ar fi putut ascunde cu uşurinţă, ar fi fost greu de hrănit şi i-ar fi stîmit pe toţi ruşii din împrejurimi să se adune ca să-l distrugă. Pe de altă parte, dacă un mic detaşament de cavalerie reuşea să treacă prin bariera cazadior, n-avea să mai întîlnească, fără îndoială, alte trupe in faţă, căci ştiam că grosul armatei ruseşti se afla îndărătul nostru la cîtt'va zile de marş. Grîul acela trebuie să fi fost păstrat, de bună seamă, pentru ei. Pînă la urmă ain ales un escadron de husari si treizeci de lăncieri polonezi care să mă însoţească în acea aventură. în aceeaşi seară am plecat din tabără, luînd-o spre Minsk.

Din feridre, nu era lună plină, aşa că am trecut fără să fim atacaţi de duşman. De două ori

am zărit focuri mari ar- zînd pe zăpadă, iar în jurul lor lungi ţăruşi sclipitori : erau lăncile cazacilor, pe care ei şi le împlîntau aşa înainte de-a se culca. Tare ne-ar fi plăcut să dăm o mică năvală printre ei, fiindcă aveam de răzbunat destule mizerii. Privirile «a-
marazilor mei treceau de la mine la petele roşii ce străpungeau întunericul, şi înapoi... Pe cinstea mea, nă jur că raă ispitea să-i las s-o facă, deoarece cazacii trebuiau să ia aminte şi să se ţină la distanţă de armata franceză. Dar un bun general ştie să găsească pentru fiecare lucru momentul potrivit Prin urmare* înaintam pe zăpadă în tăcere, lăsînd bivuacurile acelea duşmane cînd în dreapta, cînd în stingă noastră. In spate, pe cerul întunecat, un şir de flăcări arătau locul unde sărmanii şi nenorociţii noştri camarazi se chinuiau să mai ajungă o zi de lipsuri şi de suferinţe.

Toată noaptea am călărit încet călăuzindu-ne după-steaua polară, pe care o lăsam mereu în urma cailor. în zăpadă erau destule cărări; mergeam pe-ele ca să nu observe nimeni că pe acolo trecuse un detaşament de cavalerie. în plus, dacă ţineam potecile, puteam nimeri în vreu» ştit, şi doar acolo aveam vreo şansă să ne procurăm mîncare. La ivirea zorilor, ştrăbăteam o pădure de brad şi copacii erau aşa de încărcaţi de zăpadă că lumina zilei abia răzbătea printre crengi, Cînd am ieşit de acolo, se făcuse ziuă plină : globul soarelui se ridica deasupra aesfîrşitei cîmpii de zăpadă, care se colorase în roşu aprins. Mi-am oprit husarii şi lăncierii la adăpostul pădurii şi am cercetat ţinutul. Nu departe de noi era o mică gospodărie. Mai încolo, la cîţiva kilometri, un sat. Şi mai departe, ridieîndu-se la orizont, turlele unui oraş însemnat. Trebuia să fi lost oraşul Mtnsk. N-am văzut nicăieri vreua semn «are să trădeze prezenţa duşmanului. Era limpede că tracuserăm prin cordonul ea sacilor şi că, pînă la ţintă, nu ne mai stătea nimic în cale. Oamenii mei au scos un ţipăt de bucurie cînd le-am explicat cum stâteam, apoi am luat-o fără întîrziere spre sat.

Am mai spus că aproape de noi se afla o mică gospodărie. Pe cînd ne apropiam de ea, am văzut un frumos cal sur legat la poartă, purtînd o şa de-a

armatei ruse. Am pornit imediat în galop. In aceeaşi clipă, insa, un bărbat a ieşit din casă. alergînd ca un disperat a sărit în şa, apoi a dat **pinteni calului, care a ţişnit înainte în aşa fel îndtt un nor de zăpadă îngheţată şi scîrţîitoare i s-a ridicat "de sub copite. Epoleţii auriţi străluceaţi în lumina, soarelui : era un ofiţer rus. Dacă. nu-1 prindeam, ar fi dat aţaţooa în tot ţinutul! Am îndemâna t-o pe Vtetâetie la galop. Soldaţii mei m-au urmat. Dar nici un cal nu se putea măsura- cu Violette : dacă nu Feujeân» să-1 prind eu pe rusul acela, nimeni n-ar fi reuşit**

Era nevoie de un cal foarte rapid ţi de un călăreţ cu totul şi cu totul ieşit din comun ca să poată spera să-l întreacă pe Etienne Gerard călare pe Violette ! Rusul acela tînăr era un bun călăreţ şi nici calul lui nu era rău deloc, însă eu cîş- tigam teren. Se întorcea mereu ca să vadă ce fac. Avea trăsături regulate, cu ochii lui de vultur era chiar băiat frumos. Mi-am dat seama că, aprecia distanţa dintre noi. S-a. întors brusc : un fulger şi un glonte şuierai pe la urechea mea. Am ajuns în dreptul său înainte ca el să fi'avut cînd să-şi scoată' sabia. Furios, şi-a îmboldit calul cu pintenii. Galopam unul lingă altul peste cîhipic. L-am prins cu mîna stîngă de umărul dr^pt. Am văzut că-şi duce mîna la gură. L-am tras iute peste oblîncul şeii mele şi l-am apucat de gît ca să nu poată înghiţi. Calul i s-a prăbuşit, dar. îl ţineam zdravăn, iar Vio- !ette s-a oprit din goană. Primul a ajuns lîngă noi sergentul Oudin, de la husari. Era soldat vechi, a înţeles din prima privire.

— Ţineţi-1 bine ! a strigat. Mă ocup eu de rest.

Şi-a luat cuţitul şi i-a vîrîl lama printre dinţii încleştaţi ai rusului. A răsucit-o cu atîta dibăcie, încît l-a silit pe ce- , lălăit să deschidă gura. Pe limbă avea o bucăţică de hîrtie umedă, pe care tare mult i-ar fi plăcui s-o înghită. Oudin i-a scos-o din gură, iar eu mi-am luat mîinile de pe grumazul rusului. Din felul cum s-a uitat la hîrtie, pe jumătate strangulat, mi-am dat seama că era vorba de un. mesaj nemaipomenit de important. îşi agita mîinile ca şi cum ar ma: fi vrui încă să mi-1 smulgă. Şi totuşi, a ridicat din umeri şi a zîmbit fără ranchiună cînd mi-am cerut scuze pentru bru- talitatea mea.

— Iar acum, la treabă ! am zis, văzind că încetase să-şi frece gîtul şi să tuşească. Dumneata cine eşti ?

— Alexei Barakov.

■— Gradul şi unitatea ?

— Căpitan la dragonii din Grodno. ^

r- Ce bilet duceai ?

_— O scrisoare pentru-iubita mea.

— Pe care. o cheamă, am observat eu cercetînd

adresa, hatmanul Platov. Să fim serioşi, domnule ! Asta-i un docu- , ment militar însemnat, pe care-l duci de la un general la altul. Spune-mi imediat ce conţine. ‘

— Citjiţi. şi-o să aflaţi !

1
W

Vorbea o franceză admirabilă, ca mulţi dintre ruşii cultivaţi. Dar nu-i era necunoscut nici faptul că, dintr-o mie de ofiţeri francezi, abia de se găsea unul care să ştie vreun cu- vînt rusesc. Pe bilet era scris un singur rînd : *„Puşti frati- \uzi priidut v Minsk. Mi gotovi“.* Am „cilit" şi am dat din cap L-am arătat husarilor mei. Niciunul n-a priceput.o iotă. Polonezii erau toţi nişte soldaţi necioplţi care nu ştiau nici si scrie, nici să citească, în afară de sergentul venit din Memel, din Prusia răsăriteană. Acesta, însă, nu ştia limba rusă. Să-ţi vină turbarea, nu alta ! Eram convins că pusese mina pe un secret important de care putea să depindă siguranţa armatei, şi nu-1 puteam descifra. L-am mai rugat o dată pe prizonier să mi-1 traducă, i-am oferit chiar şi libertatea îji schimb. N-a făcut decît să zîmbească. Eram obligat să-l admir, căci mi-a răspuns cu.surisul cu care aş fi răspuns şi ej în locul lui.

— Spune-mi măcar cum se numeşte satul accla.

— Dobrova.

— Şi presupun că oraşul de colo e Minsk.

— Da, Minsk.

— Atunci ne ducem în sat şi-o să găsim noi curînd *pi* cineva care să ne tălmăcească depeşa asta.

Am pornit-o din nou călare. Prizonierul mergea. între doi oameni cu puştile încărcate. Satul nu era mare. Am pus cîte o santinelă la cele două capete ale singurului drum, ca să nu poată pleca nimeni. Trebuia să facem popas. Mai trebuia să găsim ceva de mîncare pentru'oameni şi pentru cai, fiindcă umblaserăm toată noaptea şi mai aveam încă mult. de parcurs.

In mijlocul satului se înălţa o clădire mare de piatră. M-am îndreptat spre ea. Era casa preotului, un bătrîn nesuferit şi prefăcut, care la toate întrebările ne-a răspuns fără pic de bunăvoinţă. N-am văzut în toată viaţa mea o ciumă ca el! Dar singura lui fată, gazda casei, nu-i semăna deloc ! Era brunetă, lucru rareori întîlnit în Rusia, cu pielea albă ca laptele, părul ca pana corbului şi cu cei mai minunaţi ochi negri pe care i-a văzut vreodată un husar. De la prima privire am înţeles cfi o subjugasem. Cînd te cheamă datoria, nu-i

momentul să te gîndeşti la dragoste, de bună seamâ, însă, în vreme ce înfulecam gustarea modestă pe care mi-c pusese dinainte, am stat de vorbă destul de> degajat cu stă- pîna casei. După o oră eram cei mai buni prieteni din lume.

itti

Prenumele ei era Sofia, dar numele de familie nu i l-am aflat niciodată. Am învăţat-o să-mi spună Etienne şi am încercat s-o, înveselesc, pentru că faţa ei frumoasă era tristă, iar din minunaţii ochi negri picurau lacrimi. Am stăruit să-mi mărturisească pricina supărării.

— Cum să nu fiu tristă ? a suspinat, vorbind o franceză îneîntătoare. Unul dintre sărmanii mei compatrioţi e prizonierul vostru. L-am văzut dus între doi husari de-ai dumitale cînd aţi intrat în sat.

— Riscurile războiului, am spus. Astăzi e rîndul liii. Poate că mîine o să fie al meu.

. — Dar gîndiţi-vă, domnule...

— Etienne, am corectat-o.

— Oh ! Domnule...

— Etienne !

— Bine, fie ! a exclamat ea, roşind atît de drăguţ încît mi s-a părut şi mai frumoasă. Cfîndeşte-te, Etienne, că. ofiţerul acela tînăr o să fie dus la armata voastră şi-o să moară de foame şi de frig. Dacă e adevărat că soldaţii voştri suferă pe drumul de retragere, la ce te poţi aştepta în cazul prizonierilor ?

Am ridicat din umeri.

— Se yede pe faţa ta că eşti bun, Etienne ! a continuat ea. Nu-1 condamna pe tînărul ăsta la cine ştie ce moarte cumplită. Lasă-1 să plece, te implor !

Mă ţinea de talie cu mîna delicată. Cu ochii ei negri şi rugători se uita adînc în ochii mei... Mi-a trecut o idee prin cap. Aveam şj-i împlinesc dorinţa, dar cerîndu-i în schimb un,serviciu. Am poruncit ca prizonierul să fie adus în încăpere.

— Căpitane Barakov, i-am spus, domnişoara m-a rugat să-ţi dau drumul, şi sînt dispus s-o fac Iţi cer însă cuvîntul că ai să. stai în casa asta douăzeci şi patru de ore şi n-o să faci nimic prin care să dai cuiva de ştire despre mişcările noastre.

— Aveţi cuvîntul mea.

— Am ibcreâere ftt cinstea dumitale. Un om în

plus sau In minus *nu* contează prea mult în lupta dintre două armate mari Pe de altâ parte; dâcă te iau prizonier şi te-duc Ia trupele noaatrţ. fctseanmg să te comitem la moarte. Şi acum lasft*ne singuri, ddinirale, şi aratâ-ţi recunoştinţa nu faţă de

ur mine, ci faţă de primul ofiţer francez care o să-ţi pice în mîini

După plecarea lui, am «cos hîrtia din buzunar'.

— Şi acum, Sofia, i-am zis tinerei şi frumoasei fete, fiindcă am făcut ce m-ai rugat, vreau ca în schimb să-mi dai o lecţie de limba rusă.

— Cu dragă inimă 1 a răspuns ea. -

— Hai să începem cu asta, am spus, arătîhdu-i hîrtiâ, Să luăm cuvînt cu cavînt şi să vedem ce înseamnă.

S-a uitat surprinsă la bilet,

— Asta înseamnă, mi-a explicat, că dacă francezii ajung la Minsk, totul e pierdut..

■O privire îngrozită i-a întunecat brusc chipul plăcut.

— Dumnezeule ! ^ exclamat. Ce-am făcut ? Mi-am trădat patria ! Ah ! Etienne, eşti ultimul om care ar fi trebuit să afle oe .scrie în biletul ăsta ! Cum ai putut fi atît de viclean încît s-o faci pe o sărmană fată neştiutoare şi prestuţă să-şi trădeze ţara ?

Am mingîiat-o pe scumpa mea Sofia cum am putut mai bine şi am asigurat-o că nu trebuia să-şi reproşeze faptul că .

• trăsese pe sfoară un vechi soldat şi un bărbat aşa de isteţ ca mine. Dar nu mai era vreme de hmgit vorba. Din mesaj reieşea limpede că griul era încă la Minsk, nepăzit de trupe: De la fereastră am dat un ordin scurt trompeta a sunat adunarea. După zece minute eram ieşiţi din sat.şi galopam spre oraş, ale cărui clopotniţe şi turle aurite sclipeau în zare, deasupra zăpezii. S-au făcut tot mai mari, pînă cînd — în sfîrşit — am ajuns In strada principală, la vremea după- amierii. Am străbătut oraşul în galop, stârnind ţipetele mujicilor şi urletele femeilor înspăimîiitate, şi aşa am ajuns în faţa primăriei. Mi-*m grupat călăreţii în piaţă şi, însoţit de eei doi subofiţeri ai mei, Oudin şi Papâette, m-am năpustit ta^Batre.

Doamne ! N-am să uit niciodată spectacolul ce ne-a.întâmpinat Chiar în spatele poţţii stăteau

înşirate trei rîn- 4uri de grenadieri ruşi. La intrare» noastră, puştile lor ne-au luat în cătări şi ne-au salutat printr-o salvă de împuşcături. Oudin ' şi Papilette s-ai: prăbuşit, ciuruiţi de gloanţe. Mie mi-au zburat căciula de pe cap şi m-am alea cu douagăuri în delmaa. Qrenadlerii şi-au îndreptat spre mine baionetele.

— Trădare ! am strigat Am fost ti&daţi f Pe cai ! •’

Am ţicnit afară din sala aceea largă, insă piaţa forfotea acum de trupe. Dragoni şi cazaci apăreau de după fiecare colţ de stradă, atacîndu-ne. împuşcături neîntrerupte, trase din casele învecinate, îmi doborîseră jumătate din oameni şi din cai.

— După mine ! am ordonat.

Am sărit pe Violelle, însă un dragon uriaş, pe deasupra şi ofiţer, m-a încolăcit cu braţele .şi ne-am prăvălit amîndoi la'pămînt. A vrut să mă spintece cu sabia, dar s-a răzgîndit şi. apucindu-mă de gît, m-a lovit cu capul de pavaj pînă mi-am pierdut cunoştinţa. Aşa m-au făcut ruşii prizonier.

Cind mi-am venit în simţuri, mi-a părut rău numai de un singur lucru : că nu mi se împrăştiaseră creierii pe joş. Piaţa mare din Minsk era presărată cu jumătate din soldaţii mei morţi sau răniţi, înconjuraţi de o mulţime de ruşi agitaţi. Ceilalţi, alcătuind-un grup jalnic, erau vîriţi în galeria primăriei, sub paza unei sotnii de cazaci. Vai ! Ce să mai spui ? Ce să faci ? Era limpede că-mi-condusesem oamenii spre o capcană pregătită cu grijă. Ruşii aflaseră despre misiunea noastră şi ne aşteptau. Şi Lotuşi, cum să-mi explic depeşa aceea care mă făcuse să nu iau nici o măsură de pre- .vedere şi să mă arunc în Oraş fără să cercetez locul mai întîi ? Lacrimile îmi curgeau şiroaie cînd mă gîndeam la pierderile suferite de escadronul meu şi la camarazii din Marea Armată, care aşteptau cu sufletul la gură hrana promisă. Ney avusese încredere în mine, iar eu dădusem greş. De. cîte oij n-o să-şi aţintească privirile peste cîmpia înzăpezită, aştep- tînd transportul acela de grîu ! Şi soarta mea se anunţa cumplită. în cel mai bun caz, un exil în Siberia ! Dar voi o să mâ credeţi, nu-i aşa, prieteni, că nu pentru propria lui soartă vărsa Etienne Gerard lacrimi ce-i ingheţau îndată pe obraz, ci pentru camarazii săi înfometaţi,

— Ce-i asta ? a întrebat o voce aspră lingă mine.

Era matahala cu barbă neagră, dragonul care mă trăsese din şa. Şi a adăugat :

— Ia priviţi, un francez care plînge ! ‘Credeam că pe corsican îl urmează niş'te viteji, nu nişte copii!

— De-am fi doar noi doi; faţă în faţă, ţi-aş arăta eu care din noi doi e bărbat !

"în loc de răspuns, bruta mi-a tras o palmă peste obraz. L-am apucat de gît, dar vreo doisprezece soldaţi de-ai lui m-au obligat să-i dau drumul. Mi-â mai tras o palmă.

— Ciine mizerabil ! am strigat. Aşa te porţi tu cu un ofiţer şi cu un gentilom ? .

— Nu v-am chemat niciodată în Rusia ! mi-a răspuns. Dacă aţi venit, aşteaptă-te să fiţi trataţi aşa cum meritaţi. Te-aş ucide fără multe mofturi, dacă aş putea !

— Intr-o zi o să dai seamă de asta, i-am zis pe cînd îmi ştergeam sîngele de pe mustaţă.

—; Dacă hatmanul Platov gîndeşte ca mine. mîine pe vremea asta n-ai să mai fii printre vii ! ,

Şi-a întărit ameninţarea printr-un rînjet sălbatic. Apoi a dat un ordin scurt în ruseşte, iar soldaţii săi au încălecat. Biata Violette ! Părea la fel de nenorocită ca şi stăpînul ei. Au adus-o lingă mine, poruncindu-mi să încalec. Mi-au legat. mîna stingă cu o curea de scara unui sergent de dragoni. Şi uite-aşa, într-o stare vrednică de plîns, am placat din Minsk eu şi ce mai rămăsese din trupă.

In viaţa mea n-am £»vut de-a face cu o brută ca Serjin, comandantul coloanei. Armata rusă adună ce-i mai bun şi ce-i mai rău, ca soldaţi, în lumea asta ! Dar, dacă nu-i socotesc pe partizanii din peninsula ibcricâ, nicicînd n-am văzut un ins mai rău decît maiorul Serjin de la dragonii din Kiev. Era un bărbat înalt, cu chip sălbatic, dur, înzestrat cu o barbă neagră şi zbîrlită, care i se revărsa peste cuirasă. Am aflat atunci că era renumit prin forţa şi curajul său. Sînt cu totul de acord că avea în braţe o putere .de urs, căci i-am simţit-o cînd m-a smuls din şa. în felul lui era un om glumeţ şi făcea întruna observaţii pe seama noastră ; le făcea în rusă, iar dragonii şi cazacii lui rîdeau in hohote. De două ori mi-a lovit camarazii cu biciul. O dată s-a apropiat de mine c\i biciul avînd cureaua peste umăr, dar ceea ce-a citit în ochii mei l-a împiedicat să dea. In felul acesta, prin frig şi foame, prin mizerie şi umilinţă, călăream peste uriaşa ,cîm- pie acoperită de zăpadă. Soarele scăpătase, dar noi ne urmam călătoria la lumina lungului amurg al ţinuturilor nordice. înţepenit şi degerat* cu capul învineţit de loviturile primite, mă lăsam purtat de Violette fără să-mi dau prea bine Beama pe unde ajunsesem sau încotro mergeam. Iapa mea cea tînără înainta cu capul plecat ; şi-l ridica doar ca să arunce cailor căzăceşti

din jurul ei o sfidare pe care şi-o în-; tarea printr-un fornăit dispreţuitor. '

Deodată, coloana s-a oprit. Mi-am dat seama că ne aflam pe uliţa unui mic sat rusesc. Intr-o parte era o biserică. In cealaltă, o casă mare de piatră care, prin înfăţişare, Sau amintea de ceva. Am privit în jur prin întunericul încă neîngro- şat al acelei ore tîrzii, descoperind că ne aduseseră la Do- brova şi că eram chiar la poarta casei bătrînului popă, unde fâcuserăm popas în aceeaşi dimineaţă. Acolo, în deplina ci nevinovăţie, îmi tradusese fermecătoarea Sofia mesajul nefericit, devenit pricina distrugerii noastre. Cînd te gîndeşti că doar cu cîteva ore mai înainte părăsiserăm satul acela cu atitea speranţe şi frumoase perspective de a ne îndeplini misiunea, iar acum ceea ce mai rămînea din trupa noastră aştepta, înfiinţa şi umilită, poruncile unui duşman din cale- »afară de brutal ! Dar asta-i soarta soldatului, prieteni ! Azi mingîieri, mîine lovituri... Vin de Tokay într-un palat, e înghiţitură de apă într-o cocioabă, blănuri ori zdrenţe, o pungă pîină ori buzunarul gol, balans necontenit între ee-i mai bine şi cc-i mai rău, avînd ca punct de sprijin curajul şi onoarea noastră.

. Călăreţii ruşi au descălecat, iar sărmanilor mei camarazi li s-a cerut să facă la feL Era de-acum tîrziu şi, de bună seamă, maiorul Serj in avea de gînd sâ înnopteze în sat. A fiind că fuseserăm capturaţi, ţăranii şi-au manifestat zgomotos bucuria şi îneînterea. Au ieşit toţi din «ase cu torţe în mîini, iar femeile împărţeau cazacilor băuturi tari şi ceai. Intre alţii, a apărut şi bătrînul popă, cel pe care-1 văzuseiăni de dimineaţă. Era numai zîmbete şi Aducea punci cald pe o tavă — îi simt şi acum mirosul! După tatăl ei, venea Sofia. Kl-am uitat cu groază cum îi strîngeâ majorului Serjin mina, feîieitindu-1 pentru victoria obţinută şi pentru prizonierii pe ciu e-i' luase. Bătrînul preot, tatăl ei, mă privea cu un aer neruşinat şi făcea observaţii jignitoare, arătînd spre imne cu mîna lui slabă şi strîmbă. Frumoasa Sofia m& privea şi ea, în tăcere, şi i-am citit în ochi o milă duioasă. La sfîrşit, 9-a dus spre maiorul Serjin şi i-a spus ceva în ruseşte. El şi-

a încruntat sprâncenele şi a clătinat din cap cu nemulţumire. Părea că **ea pledează pe Ungă el. Stătea în picioare, în** raza-**de lumină** ce **se stoşcura prin -uşa casei părinteşti. Mă uitam pe rînd la cele două feţe, a frumoasei fete şi a brutei sălbâtioe; instinctul îmi spunea că .to>pnai soarta mea era** Sn **discuţie. Multă vreme ofiţerul a tot dat din «ap. Apoi, <u>îmhWngit.</u> şi potolit de stăruitoarele cuvinte ale** fetei, a **lăsat să** se Înţeleagă

că cedează. S-a întors spre locul unde rămăsesem împreună cu sergentul care mă păzea.

— Oamenii ăştia de treabă te primesc peste noapte sub acoperişul lor, mi-a zis, aruncîndu-xni priviri răzbunătoare, îmi vine greu să refuz, dar ţi-o spun pe şleau că mi-ar tihni să te ştiu afară, în zăpadă. Să-ţi îngheţe puţin sîngele, franţuz ticălos !

L-am privit fără să-mi ascund dispreţul.

— Sălbatic te-ai născut, sălbatic o să mori !

Vorbele mele l-au jignit foarte tare, căci a tras o înjurătură şi-a ridicat biciul să mă lovească.

—■ Ţine-ţi gura, cîine jigărit ! a strigat. Dacă aş putea, dacă ar fi după mine, o parte din nesimţirea ta ţi-ar îngheţa pe limbă pînă mîine dimineaţă...

Stâpînindu-şi furia, s-a întors spre Sofia cu ceea ce-şî . închipuia el că e, fără îndoială, o curtenie ieşită din comun.

— Dacă aveţi o pivniţă cu încuietoare bună, a spus, dinele ăsta poate sta acolo peste noapte, fiindcă i-aţi făcut cinstea să vă interesaţi de soarta lui. Trebuie să-i cer cuvîntul că nu va încerca sâ ne joace vreo festă, căci răspund de el pînă mîine, cînd îl predau hatmanului Platov.

înfumurarea lui întrecea orice măsură. Vorbise, desigur, franţuzeşte cu fata, ca să pot înţelege limbajul umilitor pe care îl folosea.

— Nu vreau de la dumneata nici o favoare, i-am răspuns. Poţi să fad cum crezi, dar eu unul nu-ţi dau cuvîntul niciodată, pentru nimic în lume !

Rusul a ridicat din umerii lui largi şi s-a întors, ca şi cum afacerea ar fi fost încheiată.

— Prea bine, scumpe domn ! Cu atît mai rău pentru degetele dumitale. O să vedem cum te simţi, mîine dimineaţă după o noapte petrecută pe zăpadă.

— O clipă, domnule maior Serjin ! a ridicat vocea Sofia. N-aveţi dreptul să fiţi aspru cu acest prizonier. Există nişte motive spedale care îl îndreptăţesc să spere milă şi generozitate.

Rusul ne-a măsurat pe amîndoi cu o privire bănuitoare.

— Şi care-s motivele acelea speciale? Se pare că într-ade-, văr francezul ăsta vă interesează în mod deosebit !

— Cel mai important e că, azi-dimineaţă chiar, l-a eliberat, din propriai lui voinţă, pe căpitanul Alexei Barakov de la dragpnii din Gzodno.

i ***m***

— Adevărat ! a zis Barakov, ieşit şi el din casă. M-a luat prizonier azi-dimineaţă şi m-a eliberat pe cuvînt de onoare, în loc să mă ducă la armata franceză, unde aş fi murit de foame.

— Din moment ce colonelul Gerard a fost atît de mărinimos, iar lucrurile între timp s-au schimbat, o să ne îngăduiţi, desigur, să-i oferim pe frigul ăsta adăpostul amărît al pivniţei noastre ! a reluat Sofia. N-ar fi decît un răspuns neînsemnat la generozitatea lui. . ,

Insă dragonul continua să facă mofturi.

— Să-mi dea mai întîi cuvîntul că nu va încerca să fugăi a pretins el. Auzi. domnule ? îmi dai cuvîntul ?

— Nu-ţi.dau abşolut nimic ! am răspuns.

— Colonele Gerard ! a protestat Sofia cu un surîs seducător. Mie îmi dai cuvîntul, nu-i aşa ?

— Dumitale, domnişoară, nu-ţi pot refuză nimic. Iţi dau cu plăcere cuvîntul meu de onoare.

— Ei ! a strigat triumfătoare Sofia. Asta ajunge, fără îndoială. L-aţi auzit spunind că-mi dă cuvîntul. Răspund pentru el !

Cu aceeaşi lipsă de bunăvoinţă, rusul a bombănit o aprobare. îndată am fost condus înăuntru ; în urma mea veneau tatăl, bodogănind împotriva propriei lui fiice, şi dragonul cel bărbos. La parter se afla o încăpere largă unde se depozitau lemnele peniru iarnă. Mi-jiu dat de înţeles că o să-mi petrec noaptea acolo. Intr-o parte erau îngrămădite vreascuri pînă la plafon. O fereastră singuratică, adîncită în peretele de piatră, era prevăzută cu gratii de fier. Lumina nu venea decîlT dintr-un ffelinar mare de grajd,, agăţat de b bîmă a tavanului scund. Maiorul Serjin l-a luat, a luminat cu el toate ungherele încăperii, apoi a zîmbit.

— Cum ţi se par hotelurile ruseşti, domnule ? m-a întrebat cu un rînjet dezgustător. Nu-s prea mari, dar sînt singurele pe care ţi le putem oferi. Poate că data viitoare, voi, francezii, ca să vă satisfaceţi fanteziile turistice, o să alegeţi altă ţară, flnde să vi se asigure mai mult confort ?

S-a uitat la mine, a izbucnit in rîs şi dinţii mari i-au sclipit în barbă. Apoi a plecat. O cheie uriaşă a scîrţîit în broască.

Aşezat pe o legătură de vreascuri, cu sufletul şi trupul îngheţate, ani petrecut o oră de mizerie greu de descris, îmi scufundasem capul între mîini şi cele mai triste gînduri îmi treceau prin minte. Era frig intre pereţii aceia, însă îmi, imaginam suferinţele bieţilor mei soldaţi, rămaşi afară, şi aveam impresia că lacrimile mele se amestecau cu ale lor. Apoi am început să mă plimb încoace şi încolo, bătînd din palme şi lovind cu picioarele în ziduri, ca să nu-mi îngheţe. Lampa împrăştia un pic de căldură, dar era totuşi teribil de frig şi nu mîncasem nimic de dimineaţă. Mi se părea cu toată lumea mă uitase. In sfîrşit, am auzit cheia răsucindu-se în broască. Cine credeţi că a intrat ? Alexei Barakov, prizonierul meu din dimineaţa aceea. De sub braţ îi ieşea o sticlă de vin. Mai aducea şi o farfurie mare, plină cu mâncare.

— Ssst ! Nici o vorbă ! Mai prinde nişte puteri ! Nu pot sta să-ţi explic, pentru că Serjin e tot cu nui. Să nu adorrhi şi să fii gata !

Mi-a spus aceste cuvinte in marc grabă, mi-a lăsat mîn- carea şi a ieşit fără înlîrziere.

„Să nu adormi şi să fii gata !“ Cuvintele acelea îmi răsunau în urechi. Mi-am înfulecat tocana şi am băut vinul, însă nici mîncarea şi nici vinul nu mi-au încălzit sufletul. Ce puteau să însemne vorbele lui Barakov ? De ce să stau treaz? Pentru ce să fiu gata ? Mai aveam oare vreo şansă de scăpare ? Nu i-am respectat niciodată pe cei care se roagă doar atunci cînd ajung la greu. Sînt ca soldatul cel rău care-şi salută colonelul numai cînd vrea să-i ceară o favoare. Şi totuşi, cînd am pus minele de sare din Siberia alături de mama mea din Franţa, nu mi-am putut reţine o rugăciune care îmi ţîşnea nu de pe buze, ci din inimă. Mă rugam ca vorbele lui Barakov să însemne exact ce speram eu. Dar orologiul satului bătea' înainte orele, iar eu nu auzeam decît santinelele ruşilor paţrulînd pe drum.

In fine, inima mi-a zvîcnit la auzul unui zgomot de paşi uşori pe, coridor. După o clîj^ă. uşa s-a deschis şi Sofia a intrat în încăpere.

— Domnule..., a vorbit ea.

— Etienne !

— Eşti incorigibil ! mi-a zis. Dar se poate oare sâ nu mă urăşti ? M-ai iertat pentru festa pe care ţi-am făcut-o ?

— Ce festă ?

—' Preasfinte ! Nici acum n-ai înţeles ? M-ai rugat să—ti traduc mesajul. Ţi-am spus că pe bilet scria : „Dacă francezii ajung la Minsk, totul.e pierdut" !

— Şi ce era, de fapt 7

— Mesajyl suna aşa : „Lăsaţi-i pe francezi să ajungă Ia Minsk. Sîntem pregătiţi".

Cu o săritură, m-am îndepărtat de ea ca de e viperă.

— M-ai trădat ! am strigat. M-ai făcut să cad într-o capcană. Dumneata eşti răspunzătoare de nloartea şi de capturarea oamenilor mei Tîmpit am fost 9ă_ mă încred într-o femeie I

— Nu fi nedrept, eolonele Gerard ! Sînt rusoaică, şi datoria mea dinţii e să-mi slujesc patria. N-ai fi bucuros ca o franţuzoaică să se poarte la fel ca mine ? Dacă ţi-aş fi transmis mesajul corect, nu te-ai mai fi dus **la Minsk şi escadro- nul dumitale ar fi scăpat. Spune-mi că mă ierţi !**

Ah, cît de fermecătoare era cînd îşi pleda dinaintea mea cauza ! Şi cu .toate acestea, gîndindu-mă la oamenii care îmi fuseseră ucişi, n-am fost în stare să strîng mîna pe care mi-o întindea.

— Foarte bine ! a murmurat ea, retrăgîndu-şi mîna. - Ţii ou **compatrioţii dumitale, eu cu ai mei, aşa că sîntem la egalitate. Dar ai spus că un om în plus sau în minus nu contează prea mult în lupta dintre două armate mari. Lecţia asta de mărinimie n-a fost fără ecou. După vreascurile de aici e o uşă nepăzită. Poftim cheia. Du-te, colonele Gerard ! Sper că nu va trebui să ne mai privim niciodată în faţa ca in seara asta !.**

Am rămas cileva clipe cu cheia în mînă şi cu un întreg vîrtej de gîriduri în cap. Apoi i-am întins cheia.

— Nu pot!

— De ce ?

— Mi-am dat cuvîntul.

— Cui ? a întrebat ea.

— Dumitale I

— Iţi îngădui să trcci peste el.

Inima mi-a zvîcnit de bucui-ie. Ce spunea ea era adevărat. Refuzasem să-i dau lui Serjin cuvîntul de onoare. Lui nu-i datoram nimic. Iar dacă ea mă dezlega de promisiune, şansa îmi surfdea. Am luat din nou cheia.

— Ai să-l găseşti pe căpitanul Barakov la ieşirea din sat, a adăugat ea. Noi, eei (fin. nord, nu uităm niciodată nici jignirile, şi nici lucrurile nobile. O să-ţi dea calul şi sabia. Nu . mai zăbovi : peste două ore se ivesc zorile î

Aşa am ajuns din nou sub cerul plin de stele al nopţii ruseşti. O vedeam pentru ultima oară pe Sofia pe cînd mă urmărea prin uşa deschisă. M-a privit cu un aer gînditor şi trist, ca şi cum ar fi aşteptat ceva mai mult decît mulţumirile mele red. Dar, ce să-i fad ! Pînă şi cel mai umil dintre oameni îşi are orgoliul lui, iar al meu suferea cumplit din cauza festei pe care mi-o jucase. Nu i-aş fi putut săruta nid măcar mîna, cu atît mai puţin buzele. Uşa dădea într-un drumeag îngust La capătul lui, am zărit o umbră înfofolită, ţinînd-o pe Violette de căpăstru.

, — Mi-ai cerut să mă port bine cu primul ofiţer francez pe care îl găsesc în impas, mi-a şoptit. Iţi urez noroc ! Drum bun I...

Pe cînd săltăm în şa, a adăugat: • >

— Nu uita : parola este „Poltava:t.

A făcut foarte bine că mi-a spus, căd a trebuit să trec pe lîngă două posturi de cazaci înainte de a ieşi din liniile lor. Tocmai depăşeam punctele lor cele mai avansate, îndreptăţit să sper că redeveneam un om liber, dnd am auzit pe zăpada din urma mea un galop înăbuşit. Mă urmărea un **bărbat greoi, călare pe** un **cal mare şi negru. Intîi m-am** gîn- **.dit să-i dau pinteni Violettei. Cînd am zărit o barbă lungă, neagră, revărsată peste cuirasă, m-am oprit .în aşteptare.**

— Am ştiut că eşti tu, cîine de francez ! a strigat, flu- turîndu-şi sabia scoasă din teacă. Aşa îţi ţii tu cuvîntul, canalie ?

— Nu mi-am dat nid un cuvînt.

— Minţi, dine !

Am privit în jur : nu venea nimeni. Nici o mişcare dinspre avanposturile îndepărtate. Eram doar noi doi, avînd drept martori luna şi zăpada. Norocul îmi surîdea încă o dată.

— Nu ţi-am dat dumitale cuvîntul.

— I l-ai dat fetei. . ^ ^

— Am să-i dau socoteală tot ei.

— Ţi-ar conveni, nu-i aşa ? Din păcate, va trebui să-mi dai socoteală mie.

— Sînt gata s-o fac !

— Ah, ai şi sabia ? E o trădare la mijloc ! Acum înţeleg I Femeia te-a ajutat ? Siberia o s-o înghită 1

Cuvintele acelea i-au semnat condamnarea la moarte. In interesul Sofiei, nu-J puteam lăsa să plece viu. Săbiile ni s-au încrucişat. După un minut, Iama mea îi străpungea barba uriaşă, înfigîndu-i-se în gît. Am ajuns la pămînt aproape în acelaşi timp cu el. Dar lovitura aceea era de ajuns. A murit, încercîrid să mă muşte de glezne ca un lup.

După încă două zile, ajungeam din urmă armata la Smo- lensk, luînd din nou parte la cumplita procesiune ce-şi însemna cu sînge, la fiecare pas, urmele trecerii prin zăpadă.

Destul, prieteni! Nu vreau să trezesc prea multe amintiri din zilele acelea de mizerie şi de moarte. Ele revin adesea să mă chinuie în somn. La Varşovia am ajuns fără tunuri, fără furgoane şi fără trei sferturi dintre camarazi. Nu însă şi fără onoarea lui Etienne G6rard. Au şuşotit unii, se pare, că nu mi-am ţinut cuvîntul dat. Aştept şi acum să vină să mi-o spună în faţă, căci povestea-i aşa cum v-am zis-o. Şi aşa bătrîn cum sînt, degetul nu mi-a slăbit încă atît de tare încît să nu pot apăsa pe un trăgaci cînd mi-e în joc onoarea.

Capitolul VII
CUM S-A COMPOSTAT BRIGADIERUL LA WATERLOO

1. Povestea honului din pădure

Dintre toate bătăliile mari în care am -avut cinstea să trag sabia pentru împărat şi pentru Franţa, nici una n-a fost pierdută. La Waterloo, cu toate că eram într-un fel prezent, mi-a fost cu neputinţă să lupt şi duşmanul a ieşit învingător. Nu se cuvine să spun eu că între aceste două lucruri ar fi o strînsă legătură. -Voi mă cunoaşteţi prea bine, prieteni, ştiţi că n-aş fi în stare s-o fac. Dar apropierea asta dă totuşi de gîndit şi unii au tras de aici concluzii măgulitoare. La urma urmei, nu trebuia decît să spargem cîteva careuri englezeşti şi ziua ar fi fost a noastră. Să trecem însă peste asta I

Parcele hotărîseră ca eu să fiu pasiv, iar Imperiul să cadă. Dar tot ele hotărîseră ca ziua aceea sinistră şi lugubră să-mi aducă mai multă glorie decît atunci cînd m-am lăsat purtat de la Bologna la Viena pe aripile victorieL Niciodată n-am strălucit într-o asemenea măreţie ca In momentul suprem cînd beznele îngropau tot ce mă înconjura. Voi ştiţi că i-am fost credincios împăratului în nenorocire şi am refuzat să-mi vînd Bourbonilor sabia -şi onoarea. Nicicînd după asta n-aveam să mai strîng între genunchi un cal de luptă ! N-aveam să

mai aud timpanele şi trompetele de argint care răsunau in spate cînd galopam în fruntea micilor mei ştrengari ! Am însă o mulţumire, prieteni, şi-mi vin lacrimile în ochi cînd mă gîndesc cît de grozav am fost în ultima mea zi de viaţă militară ! Isprăvi deosebite îmi aduseseră şi pînă atunci iubirea multor femei foarte frumoase şi respectul multor nobili gentilomi. Dar nici una dintre ele n-a egalat în splendoare. în îndrăzneală şi în eficacitate renumita mea cursă călare din noaptea de 18 iunie 1815. Ştiu că la popotă şi prin dormitoare întâmplarea e mereu povestită ; în armată, puţini sînt aceia care n-au auzit-o. Pînă astăzi, însă, modestia mi-a legat limba, prieteni. Trebuia să-mi cîştig toată încrederea în discreţia şi intimitatea întîlnirilor noastre ca să vă pot arăta' faptele exact aşa cum s-au întîmplat.

, în primul rînd, îngăduiţi-mi să vă spun ca, în întreaga lui carieră, Napoleon n-a avut o armată mai bună decît cea cu care s-a angajat în această campanie. în 1813, Franţa era epuizată. în armată erau cinci copii la un veteran ; nişte „Marie-Louise“, aşa le spuneam, fiindcă împărăteasa era foarte preocupată să înroleze recruţii pe cînd împăratul alerga de la un cîmp de bătălie la altul. Dar în 1815 era cu totul altfel. Toţi prizonierii reveniseră din zăpezile Rusiei, din temniţele Spaniei, de pe pontoanele Angliei. Cu toţii erau acolo, oamenii aceia periculoşi, eroii hîrşiţi prin douăzeci de bătălii şi care îşi regretau vechea îndeletnicire, toţi cu inimile pline de ură şi de dorinţa de a-şi lua revanşa. Iar'in rîndu- rile trupei, cîţi soldaţi cu cîte două sau trei galoane, fiecare galon însemnînd cinci ani de serviciu ! Şi ce fire cumplita aveau ! Erau mînioşi, furioşi, fanatici, îl adorau pe împărat ca. un mameluc pe profet. Erau gata să-şi înfigă baionetele în piept dacă sîngele lor i-ar fi folosit. Să-i fi văzut pe soldaţii aceia încrîncenaţi dînd asaltul, aprinşi la faţă, cu priviri sălbatice, strigînd furioşi, aţi fi crezut că nimic nu le poate sta în cale. înflăcărarea Franţei era în vremurile acelea atît de mare, că orice altă înflăcărare s-ar fi înclinat în faţa ei. Dar englezii nu aveau nici înflăcărare, nici temperament, nici suflet — aveau numai muşchi. Un

muşchi tare, neînduplecat, în care ne-am rupt dinţii. Asta-i tot, prieteni! De-o parte poezia, vitejia, dăruirea, tot ce-i frumos şi eroic. De cealaltă, muşchii. Speranţele, idealurile, visele noastre, toate s-au zdrobit de muşchii cumpliţi ai bătrînului Albion.

Aţi citit cărţile «are povestesc cum şi-a adunat Împăratul forţele, cum el şi cu mine, împreună cu o sută treizeci de mii de soldaţi încercaţi, ne-am repezit spre graniţa din nord, căzînd peste pruşaci şi englezi. în ziua de 16 iunie, Ney le-a dat serios de furcă englezilor la Quatre-Bras, pe cînd noi îi băteam pe prusaci la Ligny. Nu e cazul să spun care a fost contribuţia mea la victoria aceea, dar se ştie prea bine că husarii din Conflans s-au acoperit de glorie. Se băteau bine prusacii, opt mii dintre ei au rămas pe cîmpul de luptă. împăratul credea că a terminat cu Bliichfer şi l-a trimis pe mareşalul Grouchy cu treizeci şi două de mii de oameni, ca să-l împiedice să i se mai amestece în planuri. Apoi, cu aproape optzeci de mii de soldaţi, s-a întors împotriva acelor diavoli de englezi. Ah, cum mai' trebuia să ne răzbunăm pe ei, noi, francezii ! Guineele lui Pitt, pontoanele din Portsmouth, invazia lui Wellington, victoriile viclene ale lui Nelson... în sfîrşit, părea că ziua încheierii socotelilor sosise !

Wellington avea şaizeci de mii de oameni, însă mulţi din- trei ei erau olandezi sau belgieni care nu doreau deloc să se măsoare cu noi. Nu-i rămîneau decît vreo cincizeci de mii pe care să poată conta. Văzîndu-se deodată faţă în faţă cu împăratul care, în persoană, conducea optzeci de mii de luptători, englezul acela era atît de paralizat de frică, încît n-a putut nici s-o întindă singur din loc, nici să-şi mişte armata. Aţi văzut vreodată ce face iepurele la apropierea şarpelui ? Ţot aşa de hipnotizaţi stăteau englezii pe înălţimea de la Waterloo. în noaptea dinainte, împăratul, care pierduse un aghiotant la Ligny, mi-a ordonat să intru în statul său major. Aşadar, mi-am lăsat husarii în grija mareşalului Victor. Nu ştiu cine a fost mai amărît, eu sau ei, din pricină că am fost ţinut astfel departe de marea bătălie. Dar ordinul e ordin, şi un bun soldat nu

poate decît să ridice din umeri şi să se supună. M-am fîţîit, prin urmare, odată cu împăratul pe dinaintea poziţiei inamice in dimineaţa de 18 iunie. El se uita prin lunetă la liniile engleze şi încerca s& ghicească mijlocul cel mai bun. de a **le distruge. Alături de el era Soult, şi la fel Ney, Foy şi alţii care se bătuseră cu englezii în Portugalia şi în Spania.**

— Luaţi aminte, Sire ! a zis Soult. Infanteria engleză e foarte puternică.

—. Ii crezi soldaţi buni fiindcă te-au învins f i-a răspuns împăratul.

Noi, tinerii, ne-am întors şi am zîmbit. Dar Ney şi Foy au rămas serioşi. In timpul ăsta, ca o tablă de şah cu pătrate roşii şi albastre, presărată cu baterii, linia engleză se contura tăcută şi atentă numai cu ceva mai departe de bălaia unei puşti. De cealaltă parte a văii nu prea adînti, oamenii noştri, terminîndu-şi masa, se adunau pentru luptă. Plouase mult; -dar in **clipa aceea soarele a ieşit dintre nori, revăr*ndu-şi lumina pâste armata franceză. Brigăzile noastre de cavalerie păreau rkiri de săbii sclipitoare, nenumăratele baionete ale infanteriştilor scînteiau şi străluceau. Dinaintea spectacolului acestei superbe armate care arăta pe cît de fruanoaeâ, pe atit de măreaţă, nu m-am putut răbda şi, înălţat în pinteni, mi-am fluturat căciula, strigtnd : „Trăiască împăratul!“**

Strigătul s-a întins, a crescut, s-a făcut vuiet, trecind. de la un capăt la altul al frontului. Cavaleriştii îşi fluturau săbiile prin aer, fantasinii îşi ridicau căciulile de blană te baionete. Pe eolina lor, englezii stăteau împietriţi. îşi dădeau seama că le sunase ceasul de pe urmă.

Şi chiar le-ar fi sunat daeă, la yn moment dat, toată armata ar fi primit ordin să înainteze. Nu. trebuia decît să năvălim asupra lor : i-am fi ras de pe faţa pămîntului! Fără să punem la soeoteală valoarea şi curajul, soi eram eei mai mulţi, cei mai experimentaţi şi cu eomendanţii cei mai buni. Dar împăratul dorea ca totul să se faeă după tipic. A aşteptat să se usuce terenul, să fie mai tare, ca să-şi poată manevra artileria. Am pierdut trei ore. Abia pe la unsprezece am văzttf avanslnd pe stînga eoleanele kti Jerdme Bonaparte, iar bubuitul tunurilor ne-a dat de veste că bătălia începuse,

întârzierea aceea mortală ne-a pricinuit pieirea. Atacul pe stînga urmărea cucerirea unei ferme ocupate de Garda engleză şi am auzit trei strigăte de spaimă pe eare apărătorii le-au scos aproape fără voia lor. Totuşi, s-au ţintit bine. Corpul lui Drouet d'Erlon era pe punctul de a ioainta prirl dreapta ca să atace altă parte a liniei engleze, cînd atenţia ne-a iost abătută de la bătălia în plină desfăşurare sub nasul nostru şi ni s'-a îndreptat spre un sector mai. îndepărtat.

De cîteva clipe împăratul privea prin lunetă spre capătul sting al liniei engleze. S-a întors brusc spre ducele Dalmaţiei (adică spre Soult, cum le plăcea soldaţilor să-i zică).

— Ce vezi acolo, mareşale ? »

Ne-am uitai cu toţii in direcţia spre care privea, care prin lunetă, care apăiindu-şi ochii de lumină. Am Văzut o pădure deasă, apoi o lungă pantă dezgolită şi, în sfîrşit, o altă pădure. Pe terenul acela gulaş dintre păduri se mişca ceva întunecat, semănind cu umbra unui nor.

— Cred că sînt vite, Sire ! a răspuns Soult.

în momentul acela, din umbra întunecată a ţîşnit o sclipire.

— E Grouchy ! a strigat împăratul, lăsînd în jos luneta. Englezii sînt de două ori pierduţi, li am în mină, nu-mi mai pot scăpa...

■ S-a uitat in jur şi privirile i s-au oprit asupra mea.

— Ah, ială-1 pe prinţul mesagerilor, a spus el. Ai un cal bun, colonele Gerard ?

Călăream pe micuţa mea Violet le, mîndria brigadei. Am răspuns da.

— Atunci, dă 9 fugă pînă la mareşalul Grouchy, ale cărui trupe le vezi acolo. Spune-i că trebuie să cadă asupra flancului stîng şi în spatele englezilor, pe cînd eu am să-i atac din faţa. împreună o să-i zdrobim. Nici unul n-t* să scape !

Am salutat şi am plecat fără o vorbă. Inima îmi tresălla de bucurie că-mi fusese încredinţată o asemenea misiune. M-am uitat la linia aceea lungă şi "rezistentă, de roşu şi albastru, conturată nedesluşit in fumul tunurilor, şi am ridicat pumnul : „Q să-i zdrobim. Nici unul n-o să scape !'' Acestea fuseseră cuvintele împăcatului, şi tocmai eu, Etienne Gerard, eram acela care urma să le transforme in fapte. Ardeam de nerăbdare să ajung la mareşal. O clipă m-am gîndit să trec prin aripa stingă a englezilor, căci era drumul cel mai scurt. Făcusem -lucruri mult mai îndrăzneţe şi mă descurcasem bine, dar am socotit că dacă mi se întimpla ceva, dacă eram luat prizonier sau ucis, se pierdea mesajul, iar planurile împăratului eşuau. Prin urmare, am trecut prin faţa cavaleriei, a vînătorilor, a lăncierilor din Gardă, a carabinierilor, a grena- dieriîor călare şi, ca să sfîrşesc, prin faţa vitezelor mele puşla-» niale, care mă urmăreau cu priviri pline de regret. Dincolo de cavalerie era aliniată Vechea Gardă : douăsprezece regimente alcătuite din veteranii multor lupte,

posomoriţi şi aspri, îmbrăcaţi în lungi mantale albastre şi avînd pe cap căciuli înalte, de blană, cu penele scoase. Cu toţii aveau în sacii din piele de capră' uniforma de paradă^ cu albastru şi alb, pe' care urmau s-o îmbrace a doua zi, la intrarea în Bruxelles. Trecîrid pe dinaintea lor, mă gîndeam că oamenii aceia nu fuseseră niciodată învinşi. Le vedeam feţele bronzate, atitudinea neşovăitoare, hotărîrea tăcută, şi mi-am zis că unii ca ej nu vor fi bătuţi nicicînd. Dumnezeule mare ! Cum nu puteam şti atunci ce aveau să aducă următoarele ore !

In dreapta Vechii Gărzi se afla Garda cea tînără şi Corpul 6 ai lui Lobau. Apoi am galopat prin faţa lăncierilor lui Jac- quinot şi a husarilor lui Marbot, în capătul cel mai îndepărtat al frontului. Trupele acestea nu-ştiau nimic despre corpul de armată ce venea spre ele prin pădure şi nu le interesa decît bătălia care se îndîrjise în stînga lor. Peste • sută de tunuri trăgeau de ambele părţi, iar vacarmul era atît de mare încît, din toate luptele la care am participat, nu-mi amintesc decît de vreo şase tot aşa de zgomotoase. M-am întors : două brigăzi de cuirasieri, una franceză şi alta engleză, se revărsaseră pe deal şi săbiile dansau deasupra lor ca fulgerele într-o furtună. Cum aş fi vrut s-o răsucesc pe Violette şi să-mi conduc husarii in încăierarea aceea !.ln loc de asta, iată-1 pe Etienne Gerard întorcînd spatele luptei, chiar atunci cînd cavaleria se angaja din plin ! Dar datoria e datorie. Am trecut de avanposturile lui Marbot şi am luat-o spre pădure, lăsînd ir stînga satul Frishermont.

în faţa mea se întindea o pădure mare, numita Bois de Paris, şi care, alcătuită mai mult din stejar, e străbătută de cîteva poteci înguste. Ajuns la lizieră, m-am oprit şi am ciulit urechea. Dar n-am auzit nici sunet de trompetă, nici ' zgomot de roţi, şi n-am văzut nici urme de cai, deşi avangarda acelei mari coloane zărite de 'propriii mei ochi in înaintarea ei spre pădure ar fi trebuit să lâse' amprente pe jos. în spatele meu vuia bătălia. înainte aveam însă liniştea unui mormînt în care intraseră dintr-o dată atâţia viteji. Lumina soarelui nu pătrundea prin bolţile de frunziş de deasupra

capului meu, iar din pămînt ieşea un puternic miros de umezeală. Am galopat mai mulţi kilometri într-un chip care i-ar fi nedumerit pe mulţi' călăreţe din pricina rădăcinilor şi crengilor. Apoi am descoperit, în sfîrşit, avangarda lui Grouchy: Detaşamente de husari m-au depăşit pe amîndouâ părţile, dar la o oarecare distanţă. Am auzit în depărtare duruit de tobe, urmat de vuietul surd şi neîntrerupt pe care îl faqe Q armată în marş. în orice moment puteam da peste stâtul-major, să-i transmit lui Grouchy în persoană mesajul, fiind
sigur că, într-o asemenea, acţiune, un mareşal al Franţei mergea cu avangarda armatei sale.

Deodată, n-am mai văzut în faţă decît o perdea Subţire de copaci. Mi-am dat seama cu bucurie că ajunsesem la marginea pădurii. De acolo puteam avea o v.edere de ansamblu asupra armatei şi-l puteam găsi pe mareşal. Cărarea mea ieşea din crîng în dreptul unei cîrciumioare und& tăietorii de lemne şi cărăuşii mai ciocnesc cîte un păhărel. Mi-am oprit calul la poarta acelui han, ca să mă orientez. Mai încolo cu cîţiva kilometri, am zărit altă pădure mare, codrul Saint-Lambert, lîngă care împăratul observase trupe în marş. Era uşor de înţeles, totuşi, de ce le trebuise atît de mult timp ca să ajungă de la o pădure la alta : între ele se deschidea adînc valea Lasnes. De altfel, o lungă coloană de soldaţi (cavalerişti fan- tasini, artilerişti) era în plină desfăşurare ; avangarda ajunsese deja printre copaci, la stînga şi la dreapta mea. 0 baterie de artilerişti călare înainta pe drum, şi tocmai mă pregăteam să mă reped în galop ca să-l întreb pe ofiţer unde-1 puteam găsi pe mareşal, cînd am observat deodată că artileriştii erau îmbrăcaţi în albastru, dar nu aveau dolmanele brodate cu brandemburguri roşii, ca artileria noastră călare. Mirat, mă uitam la ei cu curiozitate, cînd am simţit o mînă atingîndu-mi coapsa. Era hangiul, care ieşise din circiumă.

— Nefericitule ! a exclamat. Ce cauţi aici ? Ce vrei să faci ?

— îl caut pe mareşalul Grouchy.

— Ai ajuns în inima armatei prusace. Intoarce-te

şi întinde-o !

— Cu neputinţă ! E armata lui Grouchy..:

—- De unde ştii asta ?

— De la împărat. El ml'-a spus.

— Atunci împăratul s-a înşelat amarnic ! Te asigur că o patrulă de husari silezieni a ieşit de aici. Nu i-ai văzut prin pădure ?

— Am văzut nişte husari.

— Husari de-ai duşmanului !

— Unde-i. Grouchy ?

— La- naiba» L^au . pierdut pe drum.

— In cazul ăstaj cum să mă întorc ? Dacă- merg înainte, s-ac putea:să daude-elv Trebuie-săr-mi îndeplinesc misiunea* Trebuie sări găsesc oriunde s~ar afla.

Omul a rămas o clipă .pe gînduri.

— .Repede ! Bepeck! ! a strigat apoi, .apudnd-o pe Violette de căpăstru. Dacă faci cum spun eu, poate că scapi.^ încă n-au observat nimic. Intră în casă, o să te ascund pînă pleacă ăştia. ' .

în spatele casei era un grajd lung, în care' a vîrît-o pe Violette. Apoi, tiăgîndu-mă .de mînă, m-a dus în bucătăria hanului : o încăpere goală, cu pardoseală din cărămidă. O femeie zdravănă, roşie la faţă, frigea nişte cotlete pe vatră.

— Ce se întîmpM. ? a întrebat ea, încruntind din sprîn- cene. Pe cine ai adus aici ?

— Un ofiţer francez, Mărie. Nu-i putem lăsa pe prusaci să-l prindă.

— De ce nu ?

— Cum „de ce nu* ! Fir-ar a naibii de treabă, oare n-am fost şi eu soldat de-al lui Napoleon ?v Nu mi-am cîştigat o puşcă de onoare la veliţii din Gardă ? Să văd cu ochii mei cum mi-1 înhaţă pe un camarad ? Mărie, trebuie să-l salvăm !

Patroana m-a măsurat cu priviri mai degrabă duşmănoase. - '

— Pierre Charras, â spus ea) o să te potoleşti numai cînd o să-ţi vezi casa iăcută scrum. Nu pricepi, măi, cap de catîr, că tu te-ai bătut pentru Napoleon doar pentru caNapoleon stăpînea Belgia ? Dar n-o mai stăpîneşte. Prusacii sînt aliaţii noştri, iar el ne este duşman. Nu vreau francezi în casa asta. Lasă-i să-l aresteze î

- Hangiul se scărpina în cap, privindu-mă cu disperare. Era limpede că nevestei lui puţin îi păşa de Franţa sau de Belgia, însă îi stătea mai mult la inima tihna casei

— Doamnă ! am protestat cu toată demnitatea şi hotă- rirea de care eram Sn stare. împăratul e pe cale să-i nimicească pe englezi, iar armata franceză o să fie aici încă uva;iue de'lăsarea serii. Dacă vă purtaţi bine cu mine, veţi fi răsplătiţi. Dar dacă mă denunţaţi, o să tfiţi pedepsiţi, iat casa va fi in mod precis incendiată din ordinul unui tribunal de război. •

A rămas foarte tulburată. M-am grăbit să-mi asigur victoria pe o altă cale.

— Nu se poate, am continuat, ca >o iăptură aşa de Inimoasă să aibă o inimă de piatrp. Haide, nu-i

aşa că *m&* aj u- .taţi ?

S-a uitat cruciş la favoriţii mei şi s-a îmblînzit. I-am luat mina şi, după două clipe, eram aşa de apropiaţi încît soţul ei a jurat că, dacă mergeam mai departe, mă preda prusacilor.

— De fapt, drumul e plin de prusaci, a strigat el. Repede ! Repede ! în pod !

— Repede ! Repede ! In pod ! a. repetat ca un ecou ne- vastâ-sa.

M-au împins amîndoi spre o scară ce conducea la o trapă din tavan. Cum în uşă se auzeau* bătăi puternice, nu mi-a trebuit mult ca să dispar şi sa las după mine capacul. Imediat am auzit vocile germanilor în încăperile de la parter.

Mă aflam*. într-o mansardă mai mult lungă decît largă, avînd drept plafon acoperişul casei. Se întindea pe toată lungimea cîrciumii. Prin crăpăturile dintre scînduri, puteam privi în bucătărie şi in sala unde se servea. Ferestre nu erau, dai cum totul părea acolo într-o stare jalnică, lipsa' cîtorva ţigle îmi înlesnea observaţiile. Intr-o parte depozitaseră nutreţ. în alta o grămadă de sticle goale. Nid o altă deschizătură nu mai exista în afară de cea pe unde intrasem.

M-am aşezat pe fîn ca să cuget şi să-mi fac nişte planuri. Faptul că prusacii ajungeau pe cîmpul de luptă înaintea re- zerve'wr rmastre era foarte grav, dar nu părea să fie mai mulţi de un corp de armată. Pentru împărat, un corp de armată în plus sau în minus nu prea avea importanţă ! Englezii, chiar dacă le venea un corp de armată în ajutor, aveau să fie bătuţi oricum ! Modul cel mai bun în care îi puteam fi de _ folos împăratului, din moment ce Grouchy se afla în spatele prusacilor, era să aştept plecarea acestora din urină şi să mă duc mai departe, să-1 văd pe mareşal şi să-i transmit ce aveam de transmis. Dacă îi ataca pe englezi din spate, în loc să-i urmărească pe prusaci, totul avea să fie minunat. Des-, tinul Franţei depindea, la urma urmei, de judecata mea şi de sîngele meu rece. Şi nu se întîmpla pentru prima dată, prieteni,, ştiţi foarte bine ! Mai ştiţi şi motivele pentru care eram sigur că n-aveau să-mi lipsească nici judecata şi nici sîngele rece. E limpede că împăratul îşi alesese *„the right man“,*

omul potrivit **pentru misiunea aceea. Nu-mi** Spusese **el „prinţul.**mesagerilor"? **Ah ! Meritam din plin titlul ăsta !,**

Bineînţeles că nu puteam face nimic înainte de plecarea prusacilor. Mâ foloseam deci de răgaz ca să-i privesc. N-am 'pentru oamenii ăştia nici o simpatie deosebită, dar trebuie să spun că sînt foautc disciplinaţi : intr-adevăr, nici un soldat n-a intrat în han, cu toate că o scoarţă de praf le acoperea buzele şi erau ga.ta-gata să cadă din picioare de oboseală. Cei care bătuseră în uşă il duceau pe unul din camarazii lor, leşinat. îndată ce l-au încredinţat hangiului, şi-au reluat locurile în coloană. Au mai fost aduşi şi alţi soldaţi epuizaţi, i-au întins în bucătărie şi lin tînăr medic militar, abia ieşit din adolescenţă, a rămas cu ei să-i îngrijească. După ce am urmărit toate mişcările acelea prin crăpăturile planşeului, m-am întors la găurile din acoperiş, de unde vedeam foarte bine tot ce se petrecea afară. Corpul de armată prusac nu-şi isprăvise încă defilarea. Se observa cît de colo că făcuseră un marş forţat şi că mîncaseră puţin, căci feţele oamenilor erau înspăimîntător de palide, iar ei erau murdari din cap pînă în picioare de noroi, cum .căzuseră pe drumuri lunecoase şi pline de hîrtoape. Cu toate acestea, aveau o dispoziţie destul de bună : împingeau, trăgeau atelajele de artilerie atunci cînd roţile se înfundau în glod pînă la butuci, iar caii, afundaţi pină la genunchi, nu voiau să meargă mai departe. Ofiţerii mergeau «încoace şi în colo pe lingă coloană, încurajîndu-i pe cei mai harnici printr-o risipă de laude, iar pe cei leneşi prin lovituri zdravene, date cu latul săbiei. Vuietul impresionant al bătăliei le răsuna necontenit în faţă : ai fi zis că toate fluviile din lume se împreunaseră într-o cascadă uriaşă, care bubuia şi se spărgea într-o cădere vertiginoasă. Asemeni spumei făcute de cataractă, un lung văl de fum se înălţa mult deasupra copacilor. Ofiţerii arătau într-a- colo cu vîrful săbiilor şi, înaintînd Spre locul încleştării, soldaţii scoteau strigăte sălbatice printre buzele lor ca de pergament. Privindu-i, mă gîndcam că avangarda lor trebuia să fi ajuns în contact cu trupele lui Marbot şi că împăratul aflase de venirea prusacilor. „Vă grăbiţi să urcaţi panta, iubiţilor ? O s-o coborîţi

şi mai repede !“ ziceam în sinea mea. Şi eram cît se poate de mulţumit.

Dar monotonia acelei lungi aşteptări a fost întreruptă da lin incident Şedeam lingă lucarna improvizată şi mă bucuram că acel corp de armată trecuse aproape în întregime, lăsîndu-mi drumul liber, cînd am auzit în bucătărie o ceartă cumplită, purtată în franţuzeşte.

■ :— Nu vă duceţi ! striga o voce de femeie.

— Ba mă duc ! răspundea o voce de bărbat.

Mi s-a părut că acolo, jos, se Încăieraseră. M-am repezit la o crăpătură -a pianşeuluL Corpolenta patroană a hanului era postată ca un cîine de pază lingă scară, iar tînărul medic militar neamţ, alb de furie, Încerca să pună piciorul pe trepte. Mai mulţi soldaţi prusaci îşi reveniseră din apatie. Se ridicară în ţapul oaselor pe podeaua bucătăriei şi asistau la discuţie cu chipuri calme, dar atente. Hangiul nu se vedea nicăieri.

— V-am spus că nu-î băutură acolo ! a bombănit patroana.

— Nu băutură îmi trebuie ! îmi trebuie fin saa paie sfl le pun sub oamenii ăştia. De ce să se culce pe piatră dacA sînt paie sus ?

— Nu sînt |.

— Atunci ce-j acolo ?

— Sticle goale.

■— Altceva nimic ?

— Nimic !

Pentru o clipă am crezut că doctorul o să renunţe la planul său, inşjî unul dintre soldaţi l-a arătat plafonul. După cîte am înţeles, văzuse paie ieşind prin crăpăturile dintr* grinzi. în zadar s-a împotrivit femeia ! Doi soldaţi se simţeau destul de în putere ca s-o tragă înapoi, în vreme ce tînă- rul medic militar suia scara. A împins capacul şi s-a căţărat în ascunzişul meu. După ce a lăsat trapa, ne-am pomenit faţă în faţă. N-am văzut în viaţa mea pe cineva mai surprins.

— Un ofiţer francez ! s-a bflbîit. !

— linişte ! am sas eu, Psst! Să nu te aud vorbind decîi în şoaptă!

Stăteam cu sabia pregătită.

— Eu nu sînt combatant I a protestat el. Sâni medic. Da ce mă ameninţi cu sabia ? N-om nid o a™a)a mine.

— Nu vreau să-ţi tec nici en rău, dar trebuie să

mă ap&r. Mă ascund aici.

— Eşti spion !

— Un «pion nu umblă într-o uniformă atît de bătătoare la ochi! Şi n-ai să întâlneşti spioni în statul-major al MM* armate ! Am nimerit din greşeală în mijlocul armatei prusace şi m-am ascuns aici In speranţa ofi o să dispar după ce treceţi voi Nu-ţi fac nici an râu, dacă nu-mi fad nid un
rău. Dar dacă nu juri că n-ai să sufli nimănui o vorbă despre mine, nu cobori viu treptele mansardei !

—: Poţi* să-ţi vîri sabia în teacă, mi-a spus medicul, în a cărui privire am zărit o sclipire zeflemitoare şi prietenoasă. Sint de neam polonez şi n-am gînduri rele nici împotriva persoanei, şi nici împotriva naţiei dumitale. Am să fac tot ce pot pentru, **bolnavii mei, nimic mai mult. Prinderea** husarilor **nu-i** treabă **de medic, fie el şi militar. Cu permisiunea** dumitale. acum **cr.bor cu braţul ăsta de fîn care o să-mi dea putinţa să-i** culc **mai ca lumea pe bieţii mei pacienţi***

"Avusesem de gînd să-i smulg un jurămînt, însă viaţa m-a învăţat că un **om nesincer face toate jurămintele false ce i se cer.** Doctorul a **deschis trapa, a aruncat jos atîta fîn cît a crezut** tă-i trebuia, **apoi a coborît .scara, lăsînd capacul dupâ el. L-am** pindit **cu neliniştea pe care o bănuiţi, prieteni, cînd a ajuns lu bolnavii lui. Şi cred că acea femeie de treabă, nevasta hangiului, nu era deloc mai liniştită decît mine. Dar el n-a** scos o **vorbă şi s-a ocupat doar de nevoile soldaţilor.**

Eram sigur acum că întreg corpul de armată trecuse şi mi-am reluat în primire postul de observaţie, lîngă lucarnă. Speram să găsesc drumul golit şi liber, iar cîţiva întîrziali nu m-ar fi deranjat. Primul corp de armată trecuse, într-a- devăr : cele din urmă rînduri ale infanteriei dispăreau în pădure. Dar vă închipuiţi cît am fost de dezamăgit văzînd cum ieşea din pădurea Saint-Lambert un alt corp de armată, la fel de numeros ca şi primul. Nu încape îndoială că toată armata prusacă, pe care o credeam nimicită la "Ligny. se năpustea asupra' aripii noastre drepte, pe cînd mareşalul Grouchy rătăcea Dumnezeu ştie pe unde. încrezîndu-se, din

nefericire, în nişte informaţii greşite. Bubuitul tunurilor, mult mai apropiat decît înainte, mi-a făcut cunoscut eă bateriile prusace care trecuseră pe lîngă mine intrau deja în luptă, înţelegeţi în ce situaţie cumplită mă aflam ? Orele treceau. Soarele cobora, aluneca spre apus. Iar eu stăteam în hanul ăla prăpădit ce părea o mică insulă singuratică în curentul neîntrerupt al prusacilor. Era cum nu se **poate mai important să ajung la mareşalul Grouchy,** dar nu **puteam scoate nasul afară fără** să fiu **luat prizonier ! Aşa** că, **prieteni, gîn- diţi-vă cum .înjuram** şi cum &m smulgeam părul de **furie. Habar n-aveam ce-mi rezerva viitorul** I Pe cînd **tunam** şi ful<- **fteram împotriva** nenorocului **meu,** norocul Ani prsgSfces o **mi**siune **cu mult mat** nobilă decît nevoia de *3m* dace un mesa)

m

]ui Grouchy. Iar misiunea aceea n-aş fi putut-o îndeplini' dacă nu eram obligat să rămîn în micul han de la marginea pădurii.

Două corpuri de armată prusace defilaseră de-âcum şi apărea al treilea, cînd am auzit zgomot de voci în salon. Schimbîndu-mi locul, am putut vedea ce se petrecea ios.

Chiar sub mine stăteau doi generali prusaci, cu capetele aplecate peste o hartă desfăşurată pe masă. în jurul lor aşteptau în tăcere mai mulţi aghiotanţi şi ofiţeri de stat-ma- .jor. Dintre cei doi generali, unul era un bătrin fioros cu părul alb şi faţa plină de zbîrcituri ; avea o mustaţă zbîrlită şi lătra ca un cîine. Celălalt era mai tînăr, cu obrazul prelung şi serios. Măsura distanţele pe hartă, încît l-ai fi confundat cu un student. Bătrînul umbla încoace şi încolo prin încăpere, fuma şi înjura ca un caporal de husari. Era un cuplu destul de ciudat, bătrînul furios şi tînărul general atît de potolit... Nu înţelegeam toate vorbele, dar sensul general al discuţiei nu-mi scăpa.

— Vă spun că trebuie să mergem înainte, tot înainte I striga bătrînul, întărindu-şi părerea cu o înjurătură nemţească dintre cele mai grosolane, ţ-am promis lui Wellington , că o să fiu acolo cu toată armata, chiar dacă ar trebui să mă leg in şa, ca să ajung ! Corpul comandat de Bulow s-a angajat, iar

cel al lui Zeithen îl va sprijini cu oameni şi tunuri. Jnainte. Gneisenau ! înainte !

Celălalt clătina din cap.

— Nu uitaţi, Excelenţă, că englezii, dacă vor fi învinşi, au s-o ia la fugă spce coastă. în ce situaţie veţi fi atunci, cu Grouchy intre dumneavoastră şi Rin ?

—' O să-i batem, Gneisenau ! Noi doi, ducele şi cu mine, o să-i facem praf. îţi spun să mergi înainte ! Războiul se va sfîrşi dintr-o lovitură ! Ordonă-i lui Pirsch să încalece, şi-o să aruncăm în balanţă şaizeci de mii de oameni, în vreme ■ ce Thielmaftn îl ţine pe Grouchy dincolo de Wavre.

Gneisenau ridica din umeri. în clipa aceea, însă, a apă- rut în uşă un planton.

— Un aghiotant al ducelui de Wellington ! a anunţat el.

— Ah ! Ah ! a strigat bătrînul. Să auzim ce are să ne spună.

Un ofiţer englez, a cărui haină stacojie era plină de noroi şi.sînge, a intrat clătinîndu-se. In jurul braţului, o batiati

înroşită îi ţinea loc de garou, şi a trebuit să se apuce de masă ca să nu cadă.

— Am un mesaj pentru mareşalul Bliicher ! a spus.

— Eu sînt mareşalul Bliicher. Vorbeşte ! Vorbeşte ! a strigat cu nerăbdare bătrînul.

— Domnule, ducele m-a rugat să vă spun că armata engleză poate să reziste şi că nu-i deloc neliniştit în privinţa rezultatului. Cavaleria franceză a fost dată peste cap, două din diviziile lor de infanterie sînt nimicite. Nu mai au In rezervă decît Garda. Dacă ne daţi- un ajutor energic, înfrîngerea francezilor se poate transforma într-o derută totală şi...

Gcnunchii i s-au îndoit. A căzut grămadă pe podea.

— Ajunge! a strigat Bliicher. Gneisenau, trimite un aghiotant la Wellington. Să-i spună că poate conta pînă la capăt pe mine. Haideţi, demnilor, avem treabă !

A ieşit în grabă, urmat de întreg statul său major, în timp ce două plantoane îl conduceau pe mesager la doctor.

Gneisenau, şeful statului-major, a mai zăbovit în încăpere, reţinîndu-1 pe unul dintre aghiotanţi. Acesta îmi atrăsese •deja atenţia; căci am avut întotdeauna privirea ascuţită cînd a fost vorba să recunosc un om valoros. Era înalt, subţire, avea corpul ideal pentru un cavalerist; în mai multe privinţe îmi semăna, oarecum. Era brunet, cu un profil* de vultur, cu doi ochi negri şi străpungători, sprîncene dese, zbîrlite, şi o mustaţă ce i-ar fi asigurat un loc de cinste în cel mai bun eşcadron al husarilor mei. Purta o -haină verde cu' revere albe şi o cască prevăzută cu panaş. Era dragon, fără îndoială : genul de călăreţ cii care ţi-ar fi plăcut nespus să încrucişezi satria.

— Un cuvînt pentru dumneata, conte Stein ! a vorbit Gneisenau. Dacă duşmanul e pus în derută, dar împăratul scapă, el.o să ajungă la altă armată sau o să şi-o strîngă din nou, şi totul va fi luat de la capăt. Dacă, însă, îl Capturăm pe Împărat, ăsta ar fi cu adevărat sfîrşitul războiului. Un asemenea ţel merită orice efort şi orice risc...

Tinărul dragon nu zicea nimic, dar asculta cu atenţie

— ...Să presupunem că mesajul ducelui de

Wellington e adeverit de fapte şi că armata franceză va fi gonită în panică de pe rîropul de luptă. împăratul o va lua în mod precis spre Genappe şi Charleroi, drumul cel mai scurt către frontieră. Ne putem închipui caii săi zburînd pe pavaj şi fugarii lăslrv- du-1 să treacă. Pe cînd casieria noastră va urmări ariergarda armatei învinse, împăratul va fi departe, in faţă...

Tînărul dragon a înclinat capul.

— Dumitale, conte Stein, ţi-1 încredinţez pe împărat. Dacă îl prinzi, numele îţi va rămîne în istorie. Ai reputaţia celui mai bun cavalerist din armata noastră. Alege-ţi camarazii pe căre-i doreşti, zece-doisprezece, nu mai mulţi. Nu va trebui să luaţi parte la lupta. N-o să luaţi parte nici la urmărirea generală. Ţineţi-vă deoparte de gloată şi păstra- ţi-vă puterile pentru un scop mai nobil. înţelegi ?...

Dragonul şi-a înclinat iarăşi capul. Tăcerea lui m-a impresionat. Am simţit că trebuia să fie într-adevăr foarte primejdios.

— Amănuntele le las în seama dumtiale. Să nu te intereseze nimeni altcineva decît cel mai mare. N--o să-ţi fie greu să recunoşti berlina imperială. Şi nici pe împărat. Acum trebuie să-l ajung pe mareşal. Adio ! Sper să te revăd ca să fee felicit pentru o ispravă ce va avea răsunet în toată Europa.

Dragonul a salutat, iar Gneisenau s-a grăbit să iasă. Tînărul ofiţer s-a scufundat în cugetări adinei, apoi a ieşit şi el. Din punctul meu de observaţie, pîndeam plin de curiozitate ee avea de gînd să facă. îşi avea calul — un roib mare şi ager, cu două pete albe — legat la intrarea în han. Dragonul a săltat în şa şi l-am văzut adresîndu-se unui ofiţer care comanda primul regiment dintr-o «oIoană de cavalerie ee tocmai trecea. După un scurt schimb de vorbe, doi husari (era un regiment de husari) au ieşit din rmduri şi i s-au alăturat cojatelui Stein. Regimentul următor a fost oprit Şf el, iar esoorta contelui s-a mărit cu doi Khcieri. Au urmat doi dragoni şi doi cuirasieri. Apoi şi-a» luat deoparte micul grup de călăreţi, i-a adunat în jurul său şi le-a explicat ce aveau de făcut în sfirşit, cei nouă soldaţi au plecat Împreună, dispărînd în pădurea

U
t

Parisului.

Nu-i neyoie să vă spun, prieteni, că toate acestea prevesteau o nenorocire. In fond, a făcut exact ce aş fi făcut şi eu în locul lui. Ceruse fiecărui eoionel pe eef mai buni doi oameni din regiment, alcătuindu-şi astfel un grup de la care se puteau, aştepta lucrări ieşite din comun. Numai Cerul îl {nai putea âjuta pe împărat dacă i-ar fi întilnit pe drum, fără escortă !

0 **Cît despre mine, iubiţi prieteni, mchipuîţi-văr cum - mă agitam, cuşi îmi fierbea creierul ţi cit de furios eram) Nu mă. mai gîndeam la Grouchy. De altfel, spre răsărit nu se auzeau bubuituri de tun, semn că Grouchy era încă de* parte. Iar dacă sosea totuşi, n-avea să ajungă la timp ca să modifice cursul evenimentelor. Soarele coborîse mult, mai erau doar vreo două-trei ore de lumină. Misiunea mea, de-acum inutilă, dacă nu putea fi socotită îndeplinită, era oricum terminată. Dar mă chema o alta, mai urgentă, mai importantă — o misiune care privea siguranţa şi poate chiar viaţa împăratului. Cu orice preţ, cu orice risc, trebuia să mă întorc lîngă el. însă cum ? Toată armata prusacă se afin acum între mine şi liniile franceze. Bloca toate căile... Ah, ea n-avea să blocheze totuşi calea datoriei ce se deschidea înaintea lui Etienne Gerard ! Nu mai puteam aştepta. Ar fi trebuit să fiu deja plecat.**

Ascunzătoarea mea avea o singură ieşire. Prin urmare, trebuia să cobor scara. M-am uitat în bucătărie : tînărul medic era tot acolo. Aghiotantul englez şedea pe un scaun, iar doi soldaţi prusaci, epuizaţi în ultimul ial, erau întinşi pe paie. Ceilalţi fuseseră puşi pe picioare şi plecaseră. Ca să ajung la calul meu, n-aveam de ales, eram obligat.să trec prin acel grup de duşmani. De medic n-aveam de ce să mă tem. Englezul era rănit, iar sabia şi mantaua lui se aflau într-un colţ. Cei doi germani zăceau aproape fără cunoştinţă, şi încă departe de puşti. Ce putea "fi mai simplu ? Am deschis trapa, m-am lăsat să alunec pe scară în jos şi am apărut printre ei, cu sabia trasă.

Ce uluire ! Doctorul, fireşte, ştia de mine, dar

pentru englez şi pentru cei doi prusaci eram, fără îndoială, zeul războiului în persoană, coborînd din ceruri. Cu prestanţa mea naturală, cu înfăţişarea cumplită, cu uniforma gri-ar- gint şi cu sabia sclipitoare în mînă, aveam de ce să fiu admirat. Cei doi germani au rămas încremeniţi, holbîndu-şi ochii. Ofiţerul englez s-a ridicat, însă a căzut din nou pe scaun de slăbit ce era..

— Jalnic ! Jalnic ! repeta el întruna.

— Vă rog să nu mişcaţi ! am poruncit. N-am să mă atins de voi, dar vai de cel care încearcă să mă oprească ! N-aveţi de ce *v&* teirve dacă mă lăsaţi în pace şi nu puteţi spera nimic în caz că mă încurcaţi-Sînt colonelul Etienne Gerard, de la husarii din Conflans !

— Draco ! a exclamat englezul. Eşti cel care a omorît vulpea !

irr

U
t

Mîriia cumplit, iar chipul i se întunecase. Intre sportivi, invidia e o pasiune josnică. Englezul ăla mă ura, fiindcă
— ucigînd vulpea — il întrecusem ! Cum nu semănăm la suflet deloc ! Dacă l-aş fi văzut eu spintecînd vulpea, l-aş fi îmbrăţişat cu strigăte de bucurie. Dar nu era momentui potrivit unor explicaţii.

— îmi pare rău, domnule, dar ai aici o manta pe care trebuie să mi-o însuşesc.

A încercat să se ridice şi să ajungă la sabie, însă m-am aşezat între el şi colţul acela.

— Dacă ai ceva prin buzunare...;

— O cutie, a. zis.

— Nu sînt hoţ, am spus eu.

Am luat mantaua şi din buzunarele ei am s *JS* o ploscă de argint, o cutie de lemn gravat şi o lunetă. I le-am dat pe loate. Ticălosul a deschis cutia, a scos din ea un pistol şi mi 3-a lipit de tîmplă.

— Şi acum, scumpul meu domn, mi-a zis, aruncă sabia şi predă-te !

Eram atît de năucit de fapta aceea mîrşavă, înGit **am rămas dinaintea lui nemişcat. Mă sileam să-i vorbesc despre** onoare **şi recunoştinţă, dar i-am văzut privirea înăsprin-**
du-se.

Puteam oare îndura o asemenea umilinţă ? Mai bine mort cecît dezarmat în felul ăsta. Cuvîntul „Foc !" îmi stătea pe buze cînd, deodată, englezul a dispărut din faţa mea. In locul lui era o grămadă mare de fîn cu un braţ îmbrăcat în roşu şi două cizme agitîndu-se disperat în mijloc. Ah, hangiţa cea curajoasă ! Favoriţii m-au salvat in ziua acee§.

— Şterge-o, domnule ofiţer ! Fugi ! mi-a strigat.

Şi arunca tot mai mult fîn peste englez. Intr-o secundă am fost în curte, am dezlegat-o pş Violette şi am sărit în şa. Un glonte de pistol mi-a şuierat pe la urechi. Fusese tras de la fereastră ; întorcîndii-mă, am~văzut acolo 0 mutră fţirieasâ şi înciudată. Mi-am adunat tot dispreţul într-un zîmbet şi am dat pinteni iepei. Trecuse şi ultimul prusac. Calea îmi era la fel de limpede trasată ca şi datoria. Dacă Franţa cîş- liga la Waterloo, totul era în regulă. Dacă Franţa pierdea, atunci de mine şi de Violette depindea ceva mai important decît o

victorie ori o înfrîngere ; siguranţa şi viaţa împăratului.

J,înainte ! înainte. Etienne ! mi-am strigat. In şirul glorioaselor tale isprăvi, o ai de înfăptuit pe cea mâi măreaţă. Şi c^iar de-ar fi ultima, ai s-o înfăptuieşti !“

2. Povestea celor nouă cavalerişti prusaci

Ultima dată cînd ne-am întâlnit, v-am vorbit, prieteni, despre nereuşita (ce nu-mi poate fi pusă în seamă) acelei înajîrcinări pe care împăratul mi-o încredinţase pentru mareşalul Grouchy. V-am povestit cum am rămas închis, timp de o întreagă după-amiază înfiorătoare, în podul unui han de tară, **de unde, înconjurat de prusaci cum eram, nu puteam ieŞL Vă amintiţi în ce fel am surprins instrucţiunile date contelui Stein de şeful statului-major prusac, pentru ca în caztfi unei înfrîngeri a francezilor împăiatul să fie ucis sau luat piizionier. La început o asemenea presupunere mi s-s pârtii inadmisibilă. Dar cum bubuitul tunurilor se auzise toată ziua de la aceeaşi distanţă, era limpede că englezii** se **ţinuseră bine şi respinseseră atacurile noastre.**

Am spus că în ziua aceea se dăduse o luptă intre sufletul francez şi muşchiul englez. Adevărul mă obligă să recunosc că nimeriserăm peste nişte muşchi nemaipomenit de rezistenţi. Dacă împăratul nu reuşise să le. vină-de hac englezilor cînd erau singuri, cum să se descurce acum cu şaizeci de mii de prusaci blestemaţi care ii căzdeau năvalnic in flanc ? Oricum, de vreme ce aflasem secretul prusacilor, locul meu * era lingă el.

V-am povestit că părăsisem în grabă hanul, lăsîndu-1 pc aghiotantul englez să amenînţe cu pumnul de la fereastră. Nu mi-am putut stăpîni rîsul cînd m-am întors spre el, căci faţa roşie de furie îi era pe jumătate ascunsă in fîn. Odată pornit la drum, m-am înălţat în scări ca să-mi pun frumoasa manta neagră, brodată cu roşu, care-i aparţinuse. îmi ajungea pînă la cizme, acoperindu-mi cu totul uniforma. Cît despre căciulă, erau şi în armata germană unele asemănătoare. Cu condiţia ca nimeni să nu-mi pună întrebări, ma pregăteam să trec, la nevoie, prin toată armata prusacă.

înţelegeam germana, căci avusesem destule prietene în anii foarte plăcuţi pe care ii petrecusem în Germania, luptînd. O vorbeam însă cu un uşor accent parizian ce contrasta cu vorba lor aspră şi lipsită de armonie. t

i

Pădurea era atit de întinsă încît nu mă puteam gîndi să-i dau ocol. Mi-am luat deci inima în dinţi şi am pornit cu ^Violette în galop pe urmele armatei prusace. Nu mi-a fost prea greu să i le găs'esc, pentru că drumul era brăzdat de roţi pînă la o jumătate de metru adîncime, cum trecuseră tunurile şi chesoanele. Curînd am întîlnit răniţi, prusaci şi francezi, pe marginea drumului şi faţă în faţă, acolo unde înaintarea lui Biilow se poticnise de husarii lui Marbot. Un bătrîn cu barba lungă şi albă, medic militar, îmi închipui, m-a strigat şi a alergat după mine, dar nu m-am Jntors, ci mi-am înghiontit iapa cu pintenii, ca să meargă mai repede. Il pierdusem de multă vreme din vedere şi încă-1 mai auzeam strigîndu-mă.

Am ajuns în scurt timp trupele de rezervă ale prusacilor. Infanteriştii îşi ţineau puştile pe genunchi, ori stăteau întinşi pe pămîntul umed, cuprinşi de sfîrşeală, pe cînd ofiţerii, adunaţi In grup, ascultau vuietul puternic al bătăliei şi discutau informaţiile venite din prima linie. Am vrut să trec în goană pe lîngă ei, însă unul s-a repezit şi s-a postat drept în mijlocul drumului, cu braţele desfăcute în cruce, cerîn- du-mi să opresc. Cinci mii de priviri prusace erau aţintite asupra mea. Era tocmai momentul ! Vă văd pălind, prieteni, cînd vă imaginaţi scena. Prin urmare, o să înţelegeţi de ce mi s-a ridicat părul în virful capului. Dar curajul şi prezenţa de spirit nu m-au părăsit nici măcar o clipă.

— Generalul Bliicher ! am strigat.

/ Oare nu îngerul meu păzitor îmi şoptise gîndul ăsta ? Prusacul a sărit într-o parte, a salutat şi mi-a făcut semn că puteam merge tot înainte. Au disciplină serioasă, prusacii ăştia ! Şi, de fapt, cine ar îndrăzni să-l oprească pe ofiţerul care duce un mesaj la general ? Aveam, aşadar, un ta- lisman ce mă punea la adăpost de orice pericol, iar inima mi s-a umplut de bucurie! Eram atît de înflăcărat că

nici n-am mai aşteptat să mi se pună vreo întrebare. Trecînd prin mijlocul armatei, strigam în stînga şi în dreapta : „Generalul Bliicher !“ Toate santinelele mă lăsau să trec. eli- berîndu-mi drumul cînd era nevoie s-o facă.-Citeodată, cen mai nesăbuită imprudenţă se învecinează cu cea mai'aleasfl ■ înţelepciune. O anumită reţinere e totuşi necesară. Iar mie, ■ trebuie să mărturisesc, începuse să-mi lipsească reţinerea.

Pe cînd mă apropiam de linia de bătaie, un ofiţer de. ulanl mi-a smuls frîul din mînă, arătîndu-mi un grup de bărbaţi aflat lîngă o fermă cuprinsă de flăcări.

— Acolo -e mareşalul Blucher, mi-a spus. Duceţi-i mesajul. »

Dar îngerul meu păzitor m-a ajutat şi de data asta. Cu iuţeala fulgerului, mi-a venit în minte numele generalului care comanda corpul avansat al prusacilor.

— Generalul Biilow ! am strigat.

Ulanul a .dat drumul frîului.

— Generalul Biilow ! Generalul Biilow !..:

La fiecare salt al scumpei mele iepşoare strigam nu-' mele care îmi servea de parolă. Armata franceză nu meii era departe. Am trecut în galop' prin satul Plancenoit, incendiat, m-am strecurat printre două coloane prusace de infanterie, am sărit peste un gard, am spintecat un husar silezian care mi se ferea din cale şi, cu mantaua descheiată ca să mi se vadă uniforma, am traversat rindurile Regimentului 10 de linie, ujungînd în sfirşit? la armata lui Lobau. Copleşiţi ca număr, francezii dădeau înapoi încet sub presiunea prusacă. Mi-am continuat goana nebunească, preocupat numai de gîndul de a ajunge lîngă împărat.

în faţă mi s-a ivit însă un spectacol care m-a oprit brusc,' de parcir m^aş fi prefăcut într-o măreaţă statuie călare. Nu mă mai puteam mişca, abia de izbuteam să respir. Ajunsesem în vîrful unei coline, de unde mi se arăta, întreagă, valea aceea nu prea adîncă de la Waterloo. O lăsasem de dimineaţă cu cele două. mari armate de-o parte şi de alta, avîn- du-şi armele la picior şi despărţite de un spaţiu liber. Acum,’ pe ambele coaste nu mai erau decît rămăşiţele unor regimente zdrobite,

însîngerate, vlăguite, cu o întreagă armată de morţi şi de răniţi zăcînd între ele. Pe o lungime de trei buni kilometri şi pe opt sute de metri lărgime, pămîntul era presărat cu grămezi de cadavre. Dar cum eram obişnuit cu măcelurile, nu vederea acelui masacru m-a oprit din drum. Urcînd panta spre poziţia engleză, o adevărată pădure se pusese în mişcare. Neagră, legănată, vălurită, neîntreruptă
— căciulile de-blană ale Gărzii ! Instinctul meu de soldat îmi spunea că aceea era ultima rezervă a Franţei şi că împăratul, ca un jucător ajuns la strîmtoare, juca totul pe ultima lui carte. Urcau. Urcau, puternici, irezistibili, uriaşi, biciuiţi de mitralii, ciuruiţi de gloanţe. Urcau mereu. Valul lor negru se spărgea de bateriile englezeşti. Prin lunetă zăream cum

tunarii englezi se aruncau sub tunuri, ori fugeau înapoi. Valul căciulilor de blană s-a revărsat, în sfirşit, pe creastă, Acalo, Entr-un vacarm ce ajungea pină la mine, s-au ciocnit baionetele lor cu cele ale infanteriei engleze. A trecut un minut. Apoi altul. Şi încă until. Inima mi s-a strîns-, apăsată de o nelinişte ce nu se poate descrie. Căciulile de blană au şovăit, au înaintat, s-au retras. N-au mai avansat. S-au văzut copleşite.,. Dumnezeule mare ! Era cu putinţă ? Iată că se împrăştiau în dezordine ! .Un punct negru a co- borît dealul. în fugă, apoi două, apoi patru, apoi zece, apoi o întreagă mulţime risipită care lupta, se oprea, zvîcnea, iar se oprea şi, în cele din urmă, cu totul spulberată, s-a năpustit val-vîrtej spre fundul văii. „Garda a fost bătută ! Garda e învinsă !“ Auzeam strigătul acela ieşit din mii de guri, ră- , sunînd pretutindeni în jtrr. Pe tot frontul, fânţasinii au făcut stînga-mprejur, iâr artileriştii s-au retras în grabă, părăsindu-şi tunurile.

„Vechea Gardă a fost înfrîntă ! Garda bate în retragere !“ Livid, un ofiţer trecea pe lîngă mine strigînd cuvintele acc-‘i lea ale nenorocirii. „Scape cine poate !“ „Aţi fost trădaţi !“ ; ţipa un alt gradat. „Scape cine poate ! Scape cine poate 1“ Soldaţii se revărsau înapoi, îri fuga mare. Se loveau unii dc *ţ* alţii, săreau peste cadavreca nişte oi înspăimîntate. Din toate ? părţile se auzeau vaiete şi gemete. Uitîndu-mă spre poziţiile ; engleze, am văzut atunci ceva ce n-am să pot uita niciodată. J Un călăreţ, unul singur, îşi înălţa silueta neagră deasupra | crestei ; se contura măreţ în ultimele raze ale soarelui ce apunea împurpurat de mînie. întunecat,'neclintit în para ⁝ acelei lumini cumplite, ai fi zis că era însuşi Spiritul Războiului cugetînd lingă valea aceea sinistră. Şi-a ridicat cît putea de sus pălăria. La semnalul acela, cu vuietul surd şl adine al unui talaz ce se sparge de stînci, întreaga armată : engleză a trecut creasta, .dîndu-şi drumul la vale. Era sfîrşi- ; tul. Un strigăt de agonie, agonia vitejilor părăsiţi de spe- * ranţă, a scuturat cu violenţă toată acea armată aleasă. Ini cîteva clipe, ea se prefăcuse într-o gloată înspăimîntată, care i nu mai avea decît un singur ţel : să fugă de pe

dmpul de*' luptă. Vedeţi, iubiţi prieteni, nici măcar acum nu-s în staroi să descriu momentul acela înfiorător cu o voce calmă şi fără II lacrimi în ochi.

Mai întii am fost luat de valul sălbatic şi dus ca un paf pe un rîu învolburat. Dar ce rai-a fost dat să văd în mijlocul acelor regimente amestecate ? Un detaşament de călăreţi aprigi, în uniforme gri-argint, purtîndu-şi stema sfă- rimată şi stindardul sfîşiat. Nimic nu i-ar fi putut îngenunchea pe husarii din Conflans, nici măcar forţa Angliei unită cu cea a Prusiei. Am ajuns la ei. Dar, vai ! Mi s-a rupt inima cînd i-am numărat ! Maiorul, şapte căpitani şi cinci sute de soldaţi rămăseseră pe cîmpul de bătălie. Tînărul căpitan Sabbatier avea comanda supravieţuitorilor. Cînd l-am întrebat unde erau cei cinci sute care lipseau, a arătat în spate şj mi-a spus :

— Pe undeva, pe lingă un careu de-al englezilor !

Şi oamenii, şi caii abia se mai ţineau pe picioare. Erau năclăiţi de sudoare şi de praf, animalelor le atîrnau limbile înnegrite. în ciuda oboselii, însă, călăreau grupat şi fiecare om, de la sergent ul-furier pînă la trompetist, era la locul său. Cum mi-ar fi plăcut să-i trimit împăratului, ca escortă ! Printre husarii din Conflans ar fi fost în deplină siguranţă ! Dar caii lor erau istoviţi, l-am lăsat în urmă cu ordinul de « se aduna la ferma Saint-Aunay, unde campaserăm cu două nopţi m urmă. Iar eu am dat pinteni calului, căutîndu-1, prin debandada aceea, pe împărat.

Pe cînd îmi croiam drum prin mulţime, am văzut lucruri pe care nu le pot uita. Le retrăiesc mereu, în adevărate coşmaruri. Revăd cortegiul acela de feţe livide, cu privirea fixă -—ţi-era teamă să le priveşti şi să le asculţi gemetele. Cînd eşti victorios nu-ţi dai seama de ororile războiului. Pentru asia ai nevoie de suflul îngheţat al înfrîngerii. îmi amintesc de un bătrîn grenadier din Gardă, care zăcea pe marginea drumului cu un picior rupt, îndoit în unghi drept. Urla fără încetare :

— Camarazi ! Atenţie la picior ! Daţi-vă Ia o parte !

Dar aceia se poticneau şi se împiedicau şi de el. în faţa
mea călărea un ofiţer de lăncieri fără haină. Tocmai i se amputase un braţ într-o ambulanţă. Pansamentele îi căzuseră. Era înfiorător J Doi

artilerişti încercau să-şi salveze tunul, tîrîndu-1 prin mulţime. Un vînător şi-a ridicat puşca, a^dus-o la umăr şi l-a doborit pe unul din ei cu un glonte in cap. Am văzut un maior de cuirasieri scoţîndu-şi pistoalele de la oblînc şi împuşcînâu-şi calul înainte de a-şi zbura creierii. Pe marginea drumului, un om în veston albastru

delira de furie ; avea fata înnegrită din pricina prafului de puşcă, hainele îi erau zdrenţuite, un epolet îi lipsea, iar altul îi atîma pe piept. Numai cînd am ajuns în dreptul lui l-am recunoscut pe mareşalul Ney. **Urlînd. dădea ordine trupelor care fugeau. Vocea sa nu mai avea nimic omenesc-. Şi-a înălţat ciotul de sabie (v:-eo zece centimetri deasupra minerului), strigînd :**

— Veniţi să vedeţi cum moare, un mareşal al Franţei f

L-aş fi urmat cu dragă inimă, dar datoria rhă chetna în
altă parte. De altfel, aşa cum ştiţi$_T$ nu şi-a găsit moartea pe care o căuta. A-murit după cîteva săptămîni, de mîna duşmanilor săi.

Un vechi proverb spune că în ofensivă francezii sînt mai mult decît bărbaţi, iar in înfrîngere mai puţin decît nişte femei. In ziua aceea mi-am dat seama că era adevărat. Dar chiar şi în derută am văzut lucruri pe care le pot povesti cu mîndrie oricui. Trecînd peste cîmpurile din marginea drumului, trei batalioane de rezervă din Cambronne, floar* rea armatei noastre, mărşăluiau încet, în careu, cu tricolor rul şi stemele deasupra liniei întunecate a căciulilor. Jur- împrejurul lor se dezlăntuia cavaleria engleză şi lăncierii negri ai lui Brunswick. Val după val, aceştia şarjau, se împrăştiau. se adunau, şarjau... Apoi tunurile englezeşti, şase odată, le-au spart rînăurile. Infanteria engleză ii presa de aproape, din trei părţi, descărcînd asupra lor salve puternice. Dar acei glorioşi supravieţuitori ai Gărzii, asemeni leului rănit de ale cărui coaste se atîrnă cu colţii nişte copoi încrîncenaţi, părăseau cu o încetineală maiestuoasă cîmpul ultimei bătălii. în spatele lor. pe creastă-, se instalase o baterie de tunuri. Toţi artileriştii er^u la posturi, însă nu mai trăgeau.

— De ce nu continuaţi focul ? l-am întrebat pe colonel cînd am trecut pe lîngă el.

— Nu mai avem pulbere.

.— Atunci de ce nu vă retrageţi ?

— Dacă. ne văd, se mai potolesc puţin. Trebuie să-i lăsăm împarâtului timp să se îndepărteze:

Aşa erau soldaţii francezi.

Dincolo de acel scut de viteji, ceilalţi şi-au mai tras su- fletuL Se imprăştiaseră pe cîijipuri. în lumina tulbure a amurgului, mă uitam la oamenii aceia zăpăciţi, ruşinaţi, care în urmă cu zece ore alcătuiau cea mai frumoasă armată arun-;

cală vreodată în luptă. Mi-am croit drum printre ei cu destulă greutate. In sfîrşit, l-am găsit pe Împărat tocmai dincolo de Genappe, împreună cu ce mai rămăsese din statul său major. Mai erau cu el Soult, Drouot, Lobau, Bertrand şi cinci vînători din Gardă cu nişte cai pare abia îşi mai lî- * rau picioarele. Se lăsa noaptea. Faţa buimacă a împăratului părea o pată albă în întuneric atunci cînd s-a întors spre mine.

— Cine-i ? a întrebat.

— Colonelul Gerard, a răspuns Soult.

— L-ai văzut pe mareşalul Grouchy ?

.— Nu, Sire. Prusacii erau intre noi.

^ ■— Nu contează ! Acum nimic nu mai contează. Soult,' vreau să mă întorc acolo !

A încercat să-şi răsucească pe loc calul, însă Bertrand l-a prins de frîu.

— Ah, Sire, a zis Soult, duşmanul a avut şi aşa destul noroc!

L-au silit să rămînă cu ei. Călărea în tăcere, cu bărbia în piept. Era cel mai mare şi totodată cel mai trist dintre oameni. Departe, în spatele-nostru, tunurile mai bubuiau he- păsătoare. Uneori, bezna era sfişiată de strigăte, gemete, ori de zgomotul înfundat al copitelor în galop. Atunci dădeam pinteni cailor, zorind printre trupele în dezordine. In cele din urmă, după ce călăriserăm toată noaptea la lumina lunii, ne-am dat seama că i-am lăsat în urmă şi pe urmăriţi, şi pe urmăritori. Se iveau zorile cînd am trecut podul din Charleroi. Ce cortegiu de fantome trecea prin lumina aceea rece şi clară ! împăratul cu faţa sa de ceară, Soult plin de praf, Lobau însîngerat... Dar mergeam mai uşor şi nu ne tot uitam îndărăt, peste umăr. Waterloo rămăsese la vreo cincizeci de kilometri depărtare. Una din berlinele împăratului fusese adăpostită de Charleroi, aşa că am făcut popas pe celălalt mal al Sambrei, unde am descălecat.

Vă întrebaţi, desigur, de ce n-am deschis gura deloc în tot timpul acela, ţinînd ascuns aceea ce-mi stătea mai mult pe suflet, şi anume nevoia de a-1 păzi pe împărat ? De fapt, încercasem' să vorbesc despre asta cu Soult şi cu Lobau, însă ei erau atît de tulburaţi din pricina dezastrului, încît mi-a fost

cu neputinţă să-i fac să priceapă cît de urgent îmi era mesajul. în plus, pe tot parcursul acelei retragpri, am avut -

merea pe Ungă noi o grămadă dc fugari care, aşa demoralizaţi cum erau, tot ne-ar fi putut ajuta. Dar acum, ţinindu-ne pe Ungă berlina imperială, am observat cu nelinişte că pe drumul ce se întindea alb in urma noastră nu mai era nici un soldat francez. O luaserăm înaintea armatei. Pe ce mijloace de apărare ne puteam bizui ? Caii vînătorilor se prăpădiseră.; răminea cu noi doar un sergent cu favoriţii cărunţi. Mai erau Soult, Lobau şi Bertrand ; cu toate talentele lor, in cazul unei încăierări aş fi preferat să fi avut lîngă mine un simplu sergent-major de husari. Rămîneau apoi împăratul însuşi, vizitiul şi un servitor de lux pe care l-am întîlnit la Charleroi, deci opt în total. Dar din ăştia opt, numai doi ' erau luptători pe care să poţi conta la nevoie : eu şi vînăto- rul. Mi-a trecut un fior prin şira spinării cînd am făcut socoteala forţelor noastre. Mi-am ridicat privirile : pe o culme de deal se şi zăreau cei nouă călăreţi prusaci.

în locul acela, de fiecare parte a drumului **se întindeau p.înă departe nişte cîmpuri vălurite, unele în culoarea aurie a griului, altele — pajişti verzi, udate din belşug de rîul Sambre. Spre miazăzi se înşiruiau culmile pe lîngă care trecea di urnul Franţei. Şi tocmai pe drumul acela înainta micul grup de călăreţi. Contele Stein respectase atît de bine instrucţiunile încît coborîse mult către sud, ca să urce apoi din nou şi să iasă în calea împăratului. Şi iată-1 apărînd din direcţia în care mergeam noi. Cînd i-am ?ărit, oamenii lui erau la vreo opt sute de metri depărtare.**

— Sire ! am strigat. Prusacii!

Au tresărit cu toţii, uitîndu-se într-acolo. împăratul a rupt tăcerea.

— Cine spune că sînt prusaci ?

— Eu, Sire... .Eu Etienne Gerard !

Veştile neplăcute îl făceau întotdeauna pe împărat să se înfurie pe cel ce le aducea. Aşa că m-a luat'în primire cu glasul lui de corsican, scrîşnitor, orăcăitor, pe care i-1 auzeai doar cînd

îşi ieşea din fire.

— N-ai fost nicicînd altceva decît un neghiofo ! mi-a strigat. Ce vrei să spui, nătărăule, cînd susţii că-s prusaci ? Cum să vină prusacii din Franţa ? Ţi-ai pierdut şi bruma de minte pe care o mai aveai !

Vorbele lui m-au lovit ca un bici. Dar în faţa împăratului t ne simţeam cu toţii ca un ciine bătrîn în faţa stăpînului. Te *l* putea izbi cu piciorul — uitai pe loc, îl iertai. Nu m-am apu- *

cat să întind poveşti, nici să mă justific ! Dintr-o privire observasem cele două pete albe d£ pe picioarele dinainte ale calului din faţă şi ştiam bine că era al contelui Stein. Cei noua cavalerişti se opriseră să se uite la noi, apoi şi-au înfipt pintenii în coastele cailor, cu un'strigăt de triumf. Coborau spre noi într-un galop vijelios. îşi recunoscuseră prada. Erau siguri că nu le va scăpa din mină.

într-o clipă, orice îndoială s-a risipît-

— Pentru Dumnezeu, Sire, sînt chiar prusaci ! a strigat Soult.

Lobau şi Bertrand alergau pe drum ca doi pui-speriaţi, într-o ploaie de înjurături, sergentul, de vînători şi-a tras sabia. Vizitiul şi valetul îşi frîngeau mîinile de disperare. Napoleon stătea cu un picior pe treapta berlinei ; părea de un calm desăvîrşit. Iar eu... Ah, prieteni, eu am fost măreţ I Mă gîndesc ce cuvinte s-ar potrivi pentru purtarea mea din acel moment suprem al vieţii melc.. Eram atît de lucid, cu un sînge rece de-a dreptul înfiorător, atît de ager, gata pentru orice, atît de hotărît... Mă făcuse neghiob, nătărău ! O, cît de repede m-âm revanşat, şi cît de nobil ! Cînd împăratului i se întuneca mintea, Etienne Gerard avea grijă de tot ce era important.

Era o prostie să lupţi. Era caraghios să fugi. împăratul era copleşit, ostenit de moarte. Nu fusese niciodată un bun călăreţ. Cum să-i întreacă pe cei nouă, floarea unei armate întregi ? Cel mai renumit cavalerist al Prusiei se afla printre ei. Dar eu eram cel mai bun cavalerist al Franţei. Eu şi numai eu eram în stare să le ţin piept. Dacă porneau pe urmele mele în loc să dea năvală după împărat, acesta mai putea fi salvat. Iată gîndurile care îmi treceau prin. minte cu o asemenea iuţeală, încît am luat hotărîrca pe dală. Voi mă cunoaşteţi, prieteni : treaba nu suferea amînare ! M-am repezit la împărat, care rămăsese încremenit. Berlina ne ascundea de privirile duşmanilor. —

— Redingota, Sire ! Pălăria !

Aproape că i le-am smuls. Nici un valet n-ar fi îndrăznit vreodată să-1 zgîlţîie aşa. în două

secunde le pusesem însă pe mine şi l-am împins pe împărat in berlină. în cea de-a treia îi încălecam renumitul cal arab, alb, şi ieşeam binişor înaintea grupului, pe drum. *j •*

Mi-aţi ghicit planul, dar vă întrebaţi, pe bună dreptate, .cum de nădăjduiam să fiu confundat cu împăratul ? Silueta mea era cca pe care o vedeţi şi acum, iar a lui n-a fost niciodată prea elegantă : era şi scund şi bondoc. Dar-cînd eşti în şa nu ţi se observă înălţimea. In rest, nu trebuia decît să te apleci puţin pe cal, să-ţi încovoi spinarea şi să te laşi purtat tot atît de uşor ca un sac de făină. Eu, însă, mai aveam şi bicornul legendar, şi redingota gri cu stea de argint, pe care o ştia orice copil de la un capăt la celălalt al imperiului, lac sub mine galopa faimosul cal alb al Împăratului. Aparenţa urma să fie perfectă.

Prusacii ajunseseră la mai puţin.de două sute de metri. Am schiţat cu mîinile un gest de groază şi de disperare, apoi mi-am silit calul să sară peste şanţul din marginea drumului. Atît le-a trebuit ! Un strigăt de bucurie sălbatică, precum ura, a ţîşnit din piepturile prusacilor. Era un urlet de lupi înfometaţi care îşi descoperă prada. Am dat pinteni calului, luînd-o peste cîmpie şi, în galop, mă uitam înapoi pe sub braţ. Ah, ce minunată era clipa cînd am văzut, unul după altul, opt cavalerişti prusaci sărind şanţul şi luîndu-se după mine ! Unul singur rămăsese în urmă ; am auzit un. ţipăt şi un zgomot, de luptă. Mi-am amintit de sergentul de vînători şi mi-am zis că nu vor mai fi nouă la număr cei ce ne încurcau. Drumul era liber, aşa că împăratul îşi putea urma călătoria.

Aşadar, de-acum înainte nu mai trebuia să mă gîndesc decît la mine însumi. Dacă mă înhăţau, prusacii m-ar fi făcut să le plătesc scump dezamăgirea. Dacă muream după ce mi-aş fi apărat- dîrz viaţa, sfîrşitul mi-ar fi fost glerios. Dar bănuiam că pot scăpa de ei. Cu nişte călăreţi obişnuiţi, era un- fleac ! Aveam însă de-a face cu călăreţi şi cai ieşiţi t!in comun. Calul meu era mare, bine clădit ; cu toate acestea, o noapte întreagă de mers îl ostenise, iar împăratul făcea

parte dintre cei ce nu-şi menajează caii. Era prea-prins cu alte treburi şi-l căznea mai mult decît trebuie cu friul. E adevărat că Stein şi oamenii lui veneau şi ei de departe, in mare viteză. Cursa era, prin urmare, egală.

Primul meu impuls fusese atît de viu şi-l urmasem cu atîta repeziciune, că n-am avut timp să mă mai gîndesc şi , la propria mea siguranţă. De pildă, ar fi trebuit s-o iau ime- { diat înapoi, pe drumul pe care veniserăm, ca să dau peste soldaţii noştri. Galopasem însă peste cîhipuri, îndepârtîn-du-mă'de drum. M-am uitat în urmă' prusacii se aşezaseră

într-o linie lungă, în aşa fel încît să-mi taie calea spre Charîeroi. Nu puteam să mă întorc acolo, dar măcar o puteam coti spre nord. Ştiam că întreg ţinutul era plin de fugarii noştri, aşa că mai devreme sau mai tîrziu i-aş fi întîlnit pe unii dintre ei.

Vai f Uitasem de rîul Sambre ! In tulburarea mea nu mă gîndisem nici o singură clipă la apa asta înainte de-a o vedea, lată şi adincă. sclipind în soarele dimineţii. îmi bara trecerea. în spate, prusacii urlau. Am galopat pînă la mal, dar calul n-'a vrut să intre în apă. L-am înţepat cu pintenii. Malul era înalt, curentul iute. S-a-tras îndărăt, tremurînd şi fornăind. Strigătele de triumf erau tot mai puternice. N-am insistat. Am îndemnat calul, în goana mare. de-a lungul malului. în locul acela, apa făcea un cot. Dacă nu treceam dincolo, retragerea îmi era tăiată. însă speranţa a înviat din nou în inima mea : am văzut o casă pe malul unde mă aflam şi alta pe malul opus. Cînd două case stau astfel, fată în faţă, de obicei acolo se află un vad. O potecă în pantă cobora spre rîu ; mi-am condus calul pe ea şi nu s-a mai opus. Apa îmi ajungea pînă la şa, făcind spume.în stînga şi în dreapta. La un moment dat calul s-a poticnit. Am crezut că eram pierduţi/ dar şi-a revenit, iar în clipa următoare suia cu mult zgomot panta opusă. Chiar cînd ieşeam din apa, un plescăit repetat mi-a dat de ştire că primul prusac intrase după mine. Ne despărţea doar lăţimea Sambrei.

M-am repezii înainte, cu capul tras între umeri, ca Napoleon. Nu îndrăzneam să mă întorc, de frică să nu mi se vadă mustaţa. îmi ridicasem şi gulerul redingotei gri ca s-o ascund cît de cît. Căci, dacă descopereau acum că se înşelaseră. puteau s-o ia înapoi şi să ajungă din urmă berlina. Cînd am ajuns cu toţii pe pămînt uscat, după tropotul copitelor am socotit distanţa dintre mine şi ei. Mi s-a părut că zgomotul creştca în intensitate, ca şi cum s-ar fi apropiat încetul cu încetul. Am urcat un drumeag pietros şi plin de urme de căruţe, venite dinspre vad. Cu băgare de seamă, am aruncat o privire pe sub braţ, dîndu-mi seama că pericolul venea de Ia nn singur călăreţ care îşi întrecuse binişor

camarazii. Era husar, un soldat mărunţel, călare pe un cal mare, negru. şi ajunsese în fruntea şirului mulţumită greutăţii lui de jocheu. Ocupa un loc de cinste, dar şi o poziţie primejdioasa, cum urma să i-o dovedesc. Am pipăit oblîncul... Jale cumplită ! N-am găsit nici un pistol. Intr-o parte o lunetă, in cealaltă un teanc de hîrtii. Sabia îmi tăSjJiseSe cu Violet£e. 'Ah, să fi fost cu armele .şi cu iepşoara IMea, m-aş fi jucat cu ticăloşii ăia ! Din fer icire, nu eram cu totul dezarmat ; sabia împăratului atîrna de şa. Eâ curbşS şi scurtg, cu nu- nerul încrustat cu aur. Mult mai potrmţă pentru paradă decît să-l servească pe un cavalerist în de nevoie. Aqj tras-o, totuşi, şi mi-am aşteptat norocul^ffropQtul coplteltft* se apropia cu fiecare clipă. Auzeam gînîtul caluftlj, iar hj^-v sarul mi-a strigat nu .ştiu ce. Poteca făcea o cotitură bruscă. Deodată, mi-am silit calul cel alb să se ridice pe picioarele dinapoi, l-am întors şi m-am pomenit faţă în faţă cu husarul prOsac. Era prea pornit ca să se mai oprească. Singura lui şansă era să mă răstoarne şi să treacă peste mine. Dacă ar fi iacut-o, şi-ar fi putut .găsi moartea, dar m-ar fi zduncinat cu siguranţă, sau mi-ar fi nenorocit calul în aşa hal încît să nu mai putem scăpa de ceilalţi. Prostănacul a făcut însă o strîmbătură cmd a văzut că-1 aşteptam, depăşindu-mâ prin dreapta. Am zvîcnit peste grumazul calului şi i-am înfipt jucăria în coaste. Sabia aceea trebuie că era făcută din cel nlai bun oţel din lume şi tăia ca un brici, căci abia am simţit o uşoară împotrivire ; şi totuşi, lama ii era mînjită de sînge pînă aproape de miner ! Calul husarului galopa mai departe. Călăreţul a mai rămas în şa cam vreo sută de metri, după care şi-a scufundat faţa în coama calului, s-a răsturnat într-o parte şi a căzut la pămînt. Ajunsesem şi eu in dreptul calului său. In dtp va secunde totul se terminase.

Am auzit strigătul de mînie şi de răzbunare scos de prusaci cînd treceau pe lîngă trupul camaradului lor. N.u mi-am putut reţine un zîmbet, întrebîndu-mă ce gîndeau oare despre calităţile de spadasin şi de călăreţ ale împăratului. M-am uitat în urmă cu aceeaşi băgare de scamă : nici unul din cei şapte nu se oprise. Soarta camaradului lor era

un fleac faţă de însemnătatea misiunii. Erau la fel de neobosiţi şi ‘de necruţători precum cîinii sfintului Hubert. Dar le-o luasem bjnişor înainte, iar arabul meu inimos se ţinea minunat. Totuşi, abia din momentul acela am avut de înfruntat pericolele cele mai mari. Poteca se despărţea în două ; am ales-o pe cea mai strimtă dintre ele pentru simplul fapt că mi s-a părut mai ierboasă, mâi potrivită pentru copitele ca- luluj. Inchipuiţi-vă zăpăceala rrfba cînd, trecînd printr-un portal, m-am trezit in curtea unei ferme, cu case şi grajduri, fără .altă ieşire decît cea pe unde intrasem ! Ah, prie-

iteni ! Dacă părul mi-e alb ca zăpada, n-am făcut oare destul ca să-l merit ? „ .

N-aveam cum să mă întorc. Auzeam copitele cailor prusaci pe potecă. M-am uitat în jur.-Natura mi-a hărăzit acei ochi pătrunzători care sint o binecuvîntare pentru orice soldat şi - mai ales pentru un ofiţer de cavalerie. Intre un lung şir de grajduri scunde şi clădirea fermei, se afla o cocină, îngrădită in partea din faţă cu şipci cam de vreun metru douăzeci înălţime. Zidul din spate era de piatră, cu ceva mai înalt. Ce se afla dincolo de el ? Habar n-aveam. Distanţa dintre cei doi pereţi era de numai cîţiva metri. Acţiunea mi s-a părut disperată, dar nu aveam de ales. Cu fiecare secundă răpăitul copitelor creştea. Mi-am condus calul in faţa cocinei. A sărit splendid peste şipcile de lemn, a căzut cu picioarele dinainte pe un purcel care picotea după gard şi a alunecat în genunchi. Pe mine m-a proiectat peste zidul din spate. M-am trezit căzut în cap şi în mîini, însă în mijlocul unei arături proaspete. Calul îmi era de-o parte a zidului, iar eu dc cealaltă, în vreme ce prusacii dădeau năvală în curte. Intr-o clipă m-am ridicat şi am apucat frîul calului pe deasupra zidului. Zidul era făcut din pietre nu tocmai bine fixate. Am scos repede cîteva, improvizînd un crenel. Am tras calul de căpăstru, iar inimosul animal a sărit prin crenelul acela, în clipa următoare era lingă mine, iar eu puneam piciorul în scară. .

Un gînd eroic mi-a trecut prin minte cînd urcam în şa. Dacă treceau prin cocină, prusacii nu puteau veni decît pe rînd şi atacul lor n-avea cum să fie prea periculos, căci nu-şi puteau reveni uşor dintr-o asemenea săritură. De ce să nu-i aştept şi să-i dobor unul cîte unul ? Era o idee măreaţă. Mi-am căutat sabia... Imaginaţi-vă ce-am simţit, prieteni, găsind teaca goală..O pierdusem atunci cînd calul mi se poticnise de afurisitul acela de-purcel. Uite de ce amănunte absurde atîrnă soarta noastră ! Purcelul de-o parte, Etienne Gerard de partea cealaltă... Să sar peste zid ca să-mi iau sabia ? Cu neputinţă ! Prusacii erau în curte. Am întors calul şi am luat-o iarăşi la goană.

O vreme am avut însă impresia supărătoare că ajunsesem într-o capcană şi mai-şi decît cea dinainte. Eram în grădina fermei — o livadă la mijloc, arătură de jur-împrejur. Un zid înalt împrejmuia locul. Mi-am zis că trebuia totuşi să aibă o poartă, ori vreo altă cale de acces, fiindcă nu-mi venea să

cred că în mod obişnuit oaspeţii erau poftiţi acolo punîndu-I să sară peste cocină. Am luat-o de-a lungul zidului Aşa cum mă aşteptam, am găsit o poartă cu cheia pe dinăuntru. Am sărit din şa, am deschis-o : la mai puţin de doi metri stătea, un lăncier prusac călare.

Ne-am fixat unul pe altul, la fel de năuciţi amindoi. Apoi am închis poarta la loc. Dinspre partea cealaltă a grădinii am auzit un ţipăt şi un zgomot de cădere. Am priceput că unul dintre duşmanii mei se rănise pe cînd încerca să sară peste cocină. Cum să ieşi din fundătura acee^ ? Era limpede că o parte din grup dăduse ocol incintei exterioare, iar restul se luase după mine. Dacă aş mai fi avut sabia, aş fi putut.scăpa de lăncierul de la poartă. Să ieşi»dezarmat însemna să te duci de-a dreptul la moarte Iar dacă stăteam mult pe ginduri, mai mulţi dintre ei aveau să sară peste zidul cocinei. Trebuia să acţionez imediat, altfel eram pierdut. Tocmai în astfel de momente mintea mi-e mai sprintenă, gesturile mai rapide.

Trăgîndu-mi calul de căpăstru, am luat-o la fugă pe lîngă zid pînă am ajuns la vreo sută de metri de locul în care pîndea lăncierul. M-am oprit. Am izbutit cu greu să împing din partea de sus a zidului cîteva pietre, după care m-am întors în goana mare la poartă. Lăncierul credea, fireşte,' că făceam o gaură pe unde să ies şi am auzit imediat zgomotul surd al copitelor calului, alergînd să-mi taie calea. Lîngă' poartă, m-am răsucit. Am \ văzut un cavalerist îmbrăcat în verde, pe care l-am recunoscut: era contele Stein. Sărise peste cocină şi galopa prin grădină, strigînd :

— Predaţi-vă, majestate ! Predâţi-vă ! O să vă cruţăm !

M-am strecurat pe poartă, dar n-am avut cînd s-o încui cu cheia. Stein era pe urmele mele, iar lăncierul apucase să-şi întoarcă între timp calul. Săltînd pe arabul meu, am pornit iarăşi în goana mare. înainte mi se întindea o pajişte largă şi netedă. Stein a trebuit să descalece ca să deschidă poarta, să-şi- scoată calul din grădină, apoi să urce în şa. De el mă temeam cel maj tare, fiindcă lăncierul n-avea un cal prea grozav, şi-i mai era şi ostenit Am galopat pe nerăsuflate aproape doi

kilometri înainte de a îndrăzni să arunc o privire îndărăt. Stein era la o bătaie de puşcă ; lăncierul la două ; alţi trei prusaci abia se zăreau, şi mai departe. Cei nouă adversari ai mei coborau la o cifră mult mai convena» bilă. Totuşi, chiar- şi unul singur era prea mult pentru mîinile mele goale.

Am fost mirat de faptul că, în tot timpul acclei lungi curse, nu mtilnisem fugari din armata noastră. M-am gîndit însă că mă aflam mult mai la vest de calea urmată de ei în retragere şi că, pentru a-i ajunge, trebuia s-o cotesc mult spre răsărit. Dacă nu mă hotărâm, poate că urmăritorii mei, chiar de nu reuşeau sâ mă prindă, m-ar fi ţinut în raza vederii pină cînd mă opreau compatrioţii lor, sau aliaţii", coborind. dinspre nord. Privind spre răsărit, am zărit în depărtare o perdea lungă de praf, ridicată în cîmpie pe mai mulţi kilometri. De bună seamă, pe acolo trecea drumul principal pe care se retrăgea nefericita noastră armată. Dar am avut cu- rînd dovada că unii dintre fugari o luaseră pe scurtături ; pe neaşteptate, am dat de un cal păscînd, iar lîngă el, cu spatele sprjinit de o ridicătură, aproape intrat în agonie, zăcea stăpînul lui, un cuirasier francez rănit în ultimul hal. Am sărit de pe cal, i-am luat sabia lungă şi grea, încît la urcarea în şa eram mai bine înarmat. N-am să uit niciodată chipul sărmanului om cînd mă privea cu ochii aceia ce urmau să se închidă pe vecie. Era un soldat vîrstnic cu mustaţă căruntă, adevărat partizan, iar viziunea aceea ultimă a împăratului trebuie să-i fi apărut ca o revelaţie trimisă de Cer. Uluiala, iubirea, mîndria, toate acestea i-au luminat fata golită de sînge. Mi-a spus cîteva cuvinte. Au fost, fără îndoială, ultimele rostite de el. N-am avut vreme să-l ascult. Am plecat în galop.

Pînă atunci străbătusem cîmpuri despărţite între ele de şanţuri largi. Unele şanţuri aveaii nu mai puţin de patru- cinci metri şi îmi încordam spinarea cînd mă pregăteam sâ sar peste ele, pentru că o alunecare ar fi însemnat sfîrşitul. Dar cel ce alesese caii împăratului (nu ştiu cine) îşi cunoştea meseria ! In afara acelei ezitări de pe malul Sambrei, animalul pe care-1. călăream nu m-a mai trădat niciodată. Am trecut peste toate obstacolele.

Şi totuşi, n-am reuşit să mă descotorosesc de prusaci. De fiecare dată cînd lăsam în urmă un şant cu apă, mă întorceam cu speranţa încolţită în suflet ; şi de fiecare dată îl vedeam pe Stein, pe raibul său cu pete albe, sărind tot atît de uşor cum sărisem eu însumi. Era duşmana! meu, însă întotdeauna l-am stimat pentru felul cum s-a purtat în ziuă aceea.

Măsurăm mereu distanţa care-1 despărţea de cel mai apropiat călăreţ al său. îmi trecfca prin cap că m-aş putea întoarce să-l spintec ca pe husar, mai înainte ca tovarăşii lui să-i poată veni în ajutor. Dar ceilalţi îl urmau îndeaproape. M-am gîndit că Stein era, probabil, un Spadasin la fel de bun pe cit de bine călărea şi'că n-aveam să-l pot culca din prima lovitură. între timp ar fi sosit ceilalţi, iar eu aş fi foşt pierdut. Era mai bine dacă nu-mi încetineam deloc cursei.

Un drum'mărginit cu plopi trecea peste cîmpie de la răsărit la apus. M-ar fi dus de-a dreptul spre lunga dlră de praf co însemna calea pe unde se retrăgeau francezii. Prin urmare, mi-am răsucit calul şi am luat-o într-acolo într-o goană turbată. Din plin galop, am zărit pe dreapta o casă singuratică, avînd o firmă mare deasupra uşii : era un han. Afară stăteau mai mulţi ţărani, de care n-avea rost să mă îngrijorez. Ceea ce m-a înspăimîntat, însă, a fost o haină roşie : era cu putinţă ca englezii să fi ajuns acolo ? Nu puteam nici să mă întorc, hici să mă opresc. Nu-mi rămînea decît să merg mai departe, riscînd totul pe o carte. Armată nu vedeam ; oamenii aceia erau fie ,soldaţi puşi pe furtişaguri, fie nişte întîi ziaţi. Nu mă temeam de ei. Apropiindu-mă, am priceput că erau doi şi tocmai se pregăteau să mai bea ceva pe o bancă din faţa uşii. I-am văzut cum s-au ridicat dătinîndu-se ; băuseră destul de mult, de bună seamă ! Unul din ei se legăna în mijlocul drumului.

— Uite-1 pe Boney ! Ajutor, ăsta-i Boney ! a strigat.

Cu mîinile întinse înainte, a dat fuga să mă prindă, dar a avut noroc că nu l-au ţinu4 picioarele şi s-a prăbuşit ptf drum. Celălalt era mai periculos. Intrase grăbit în han şi, cînd am trecut pe acolo, el ieşea cu puşca in mînă. S-a lăsat într-un genunchi. Mi-am lipit capul de grumazul calului. Un glonţ prusac ori austriac nu conta, însă englezii erau cei mai buhi ţintaşi din Europa, iar beţivanul meu părea să mă fi luat destul de bine la ochi. Am auzit detunătura. Calul meu a fă-- cut o săritură dezordonată care l-ar fi trîntit la pămînt chiar şi pe un călăreţ dintre cei mai buni, Cîteva clipe am

.

IM

i

crezut că mi l-a omorît. Răsucindu-mă în şa, am ohservat că-i curgea pe coapsă un şuvoi de sînge. Bruta de englez smulsese capătul unui alt cartuş şi îl îndesa în puşcă. Din fericire, înainte ca el să poată trage din nou, ajunsesem dincolo de bătaia armei lui. Cei doi soldaţi erau infanterişti, nu se puteau alătura urmăritorilor. Dar i-am auzit chiuind după mine

.
IM
i

de parcă aş fi fost vulpe. Strigau şi ţăranii, alergînd peste cîmp cu bastoanele rotite deasupra capului- Auzeam strigăte din toate părţile şi de pretutindeni răsăreau siluetele hăitui- lorilor. Să te gîndeşti că marele împărat putea fi ţinta unei asemenea vânători cu gonaci ! Ah, cum mi-ar mai fi tihnit să-i iau pe nemernicii ăia în vîrful săbieij

Simţeam însă că mă apropiam de sOrşitul cursei. Făcusem tot ce un om putea spera să facă... Unii vor spune că am făcut chiaf cu ceva mai mult. Ajunsesem în impas. Caii urmăritorilor mei erau rupţi de oboseală, însă nici al meu nu era altfel, iar pe deasupra şi rănit. Pierdea mult sirige, încît lăsasem o dîră roşie în praful albicios al drumului. Alerga tot mai încet. Alai devreme sau mai tîrziu, aveau să mă ajungă din urmă. Am privit înapoi. Cei cinci prusaci de care nu puteam scăpa erau acolo, cu Stein în frunte, urmat la o sută de metri de un lăncier, apoi de ultimii trei călărind desfăşuraţi în linie. Stein îşi trăsese s^bia şi şi-o flutura în direcţia mea. Cît despre mine, eram hotărit să nu mă predau, îmi făceam socoteala cam cîţi prusaci puteam să iau cu mine pe lumea cealaltă. în acel moment suprem, toate marile fapte ale vieţii mele mi-au apărut înaintea ochilor într-o înlănţuire epopeieă şi am simţit că aceasta din urmă încununa demn o lungă carieră. Moartea mea avea să fie o lovitură cumplită pentru toţi cei ce mă iubeau : 'pentru scumpa mea mamă, pentru husarii mei, pentru mulţimea admiratorilor mei fără niime. Pe toţi îi interesa însă onoarea şi reputaţia mea. Mi-ăm închipuit că durerea lor avea să fie îndulcită de mîndria cu care vor afla cît de bine m-am bătut în această ultimă zi a vieţii mele. Mi-am întărit 5nima. Cum calul meu arab şchiopăta din ce în ce mai tare, am scos din teacă sabia cea mare, luată de la cuirasier, şi am strîns din dinţi in aşteptarea celei din urmă lupte. Deodată, am observat un lucru care mi-a smuls un ţipăt de bucurie. -

Dintr-un pîlc de copaci aflat chiar în faţa mea, ieşea clopotniţa unei bisericuţe. Dar nu puteau să existe două clopotniţe asemănătoare, fiindcă vîrful ei se prăbuşise sau fusese retezat 'de fulger, încît ii dădea o formă fantastică. O mai vă-* zusem în urmă

cu două zile : era clopotnița din satul Fosse- lies. Inima îmi dansa însă de bucurie nu numai din pricină că trăgeam nădejde să ajung pînă în sat, ci şi pentru oă ferma aflată la numai şapte sute de metri depărtare, şi al cărei acoperiş apărea deasupra copacilor, era ferma Saint-

Aunay, unde ne aşezaserăm tabăra şi unde îl trimisesem pe căpitanul Sabbatier să-i adune pe husarii din Conflans. Erau acolo, diavolii mei scumpi, micii mei ticăloşi ! Dacă aş fi putut ajunge pînă la ei ! La fiecare salt, calul îmi era tot mai slab. Cu fiecare clipă trecută, galopul urmăritorilor prindea putere. Din urmă mă ajungea o ploaie de înjurături în nemţeşte. Un glonte de pistol mi-a şuierat chiar pe lîngă urechi. Infigînd cu îndîrjire pintenii în bietul meu cal arab, am reuşit să-l fac să nu-şi contenească goana. In* faţă, grilajul de la intrare se deschidea. In curtea fermei am văzut sclipind oţelul armelor. Calul lui Stein nu era la mai mult de zece metri in spatele meu cînd am strigat :

— La mine ! La mine, camarazi ! Atacaţi !

Am auzit un fel de zumzet ca de albine mînioase, alungate din stup. Apoi minunatul meu cal arab, cel atît de alb, s-a prăbuşit sub mine, mort. Am fost aruncat pe pietrele curţii. După asta, nu-mi mai amintesc de nimic.

Aceasta mi-a fost ultima ispravă, prieteni. Cea mai faimoasă, nu încape vorbă ! Povestea ei a umblat prin toată Europa şi a făcut celebru numele lui Etienne Gerard. Păcat că osteneala mea n-a izbutit să-i dea împăratului decît încă vreo cîteva săptămîni de libertate, fiindcă la 15 iulie s-a predat englezilor. Dar nu din vina mea n-a mai apucat el să adune Ia un- loc forţele ce-i rămîneau credincioase în Franţa, ca să susţină un alt Waterloo, cu un sfîrşit mai bun. Dacă ■şi alţii i-ar fi fost tot atît de credincioşi pe cît i-am fost eu, istoria lumii ar fi arătat altfel : împăratul şi-ar fi păstrat tronul, iar un soldat ca mine n-ar fi ajuns să planteze varză pînă la capătul zilelor lui şi să-şi omoare vremea povestind intîmplări din tinereţe într-o cafenea... Mă întrebaţi ce s-a ales de Stein şi

de cavalerişti‌i prusaci ? Efe trei, care au .abandonat pe parcurs, nu ştiu nimic. Vă amintiţi că pe unul l-am ucis eu. Rămîneau cinci. Trei au fost spintecaţi cît ai clipi din ochi de husarii mei. care. timp de cîteva momente, şi-au închipuit că-1 apărau pe Împăratul însuşi. Pe Stein, rănit uşor, l-au prins, -şi la fel pe un ulan. Ei n-au aflat imediat adevărul, gîndindu-ne că era mai bine ca nici o ştire, adevărată sau falsă, privind direcţia luată, de împărat să nu răzbată la duşman. Prin urmare, contele Stein a crezut că puţin îi lipsise, doar cîţiva metri, ca să-i reuşească o captură - nemaipomenită. „Aveţi dreptate să vă iubiţi şi să vă stimaţi împăratul, spunea el. In viaţa mea n-am văzut un astfel de călăreţ şi spadasin. " N-a fost in stare să priceapă de ce, la auzul, acestor vorbe, un tînăr colonel de husari ridea în hohote.. Dar mai tîrziu i s-a povestit totul, aşa-cum a fost..

Capitolul VIII ULTIMA AVENTURA A BRIGADIERULUI GERARD

I

N-o să vă mai povestesc nimic, iubiţi prieteni. S-a spus că omul seamănă cu iepurele, care tot dă ocoluri şi se întoarce să moară în locul de unde a plecat. Mă cheamă (3as- conia. Văd Garona cea albastră şerpuind .printre vii spre oceanul încă şi mai albastru. Mai văd oraşul vechi şi pădurea de catarge din lungul cheiului de piatră—Inima mea trage nădejde să regăsească adierea aerului din ţinutul meu de baştină şi razele calde ale soarelui care m-a văzut născîn- du-mă. In Paris îmi sînt prietenii, treburile, .plăcerile. Dincolo, toţi cei ce m-au cunoscut au intrat în mormîn't. Şi totuşi, cind vîntul de sud-vest îmi bate în geamuri, mi se pare mereu că-i vocea puternică a patriei mele, chemîndu-şi fiul înapoi la sinul în care sînt gata să mă săvîrşesc din lume. Mi-am jucat rolul la timpul meu. Dar timpul trece. Trebuie să trec şi eu. Nu, prieteni, nu vă întristaţi ! Ce-i mai minu-' nat decît o viaţă trăită în cinste, căreia îi sînt podoabe prie-tenia şi iubirea ? Vine însă un moment solemn cînd ajungi la capătul lungului drum şi zăreşti cotitura dincolo de care îe aşteaptă necunoscutul. La urma

urmei, împăratul şi toţi mareşalii săi au dat colţul şi s-au dus dincolo. La fel şi husarii mei — n-au rămas decît vreo cincizeci. Trebuie să plecr Dar in ultima noastră seară vă povestesc ceva care-i mai mult decît o întîmplare, e un mare secret al istoriei. N-am suflat
o vorbă pînă acum, însă nu văd pentru ce aş mai ţine ascunse amănuntele acestei aventuri ieşite din hotarele firescului. Ea s-ar pierde pentru posteritate, fiindcă, între toţi cei ce mai trăiesc, sînt singurul cunoscător al faptelor.

Hai să ne întoarcem cu gîndul, împreună, la 1821. Trecuseră şase ani de cînd ne părăsise marele nostru împărat, şi doar uneori mai auzeam îh şoaptă cîte-o veste care ne dovedea că el era încă în viaţă. Nu puteţi să vă închipuiţi ce apăsare ne strivea inimile, nouă, celor care il iubeam, cînd ne

gîndeam că el, în captivitate, îşi măcina sufletul pe o stîncă singuratică. Din clipa cînd ne trezeam şi pînă cind somnul

închidea ochii, lâ astă ne gîndeam neîncetat. Ne simţeam dezonoraţi de faptul că eL conducătorul şî stăpinul nostru, ajunsese în atîta umilinţă iără ca noi să fim in stare să mişcăm un deget spre a-i veni în ajutor. Destui dintre noi şi-ar fi dat cu bucurie restul de viaţă ca să-i aducă lui puţină alinare. Dar tot ce puteam face era să cîrtim prin-cafenele, cu ochii aţintiţi pe hartă şi ţinînd socoteala leghelor de apă care ne despărţeau de el. Ai fi zis că se afla tocmai pe lună. Noi nu eram însă decît nişte soldaţi, nu ne pricepeam deloc la treburile mării.

Pentru ca amărăciunea să ne fie şi mai mare. aveam fiecare, bineînţeles, propriile noastre griji. Mulţi dintre noi îşi cîştigaseră un grad înalt în armată ; dacă el revenea, ne luam din nou în primire serviciul. Nu ne putuserăm hotărî să'slujim drapelul alb al Bourbonilor şi nici să rostim un jurămînt prin care riscam ca săbiile noastre să se întoarcă împotriva omului iubit. Din cauza asta eram fără slujbe şi fără bani. Prin urmare, ce altceva ne rămînea decît să ne adunăm, să pălăvrăgim şi să bombănim, pe cînd cei care aveau ceva parale achitau nota de plată, iar cei care n-aveau nimic îşi făceau parte la sticlă ? Din timp în timp, dacă norocul ne surîdea, aranjam lucrurile în aşa fel încît să ne luăm la harţă cu vreun militar. Dacă-1 lăsam întins pe spate în pădurea Boulogne, ne închipuiam că am mai luptat o dată pentru Napoleon. învăţaseră să ne cunoască birlogurile şi le ocoleau de parcă ar fi fost cuiburi de viespi.

Era acolo un local, „La stindardul Marelui Bărbat“$_{f}$ pe strada Varcnne, frecventat d<î mulţi dintre cei mai tineri şi mai distinşi ofiţeri de-ai lui Napoleon. Aproape toţi fuseserăm colonei sau aghiotanti. Cînd printre noi apărea vreunul mai puţin strălucit, de obicei il făceam să simtă că nu-i era locul acolo. îmi aduc aminte de nişte obişnuiţi ai firmei : căpitanul Lepin, cu crucea de onoare cîştigată la Leipzig ; colonelul Bonnet, aghiotant al lui Macdonald : colonelul Jourdan, a cărui faimă în armată aproape că o ajunsese pe a mea ; Sab-

batier. de la husarii mei ; Meunier, de la lăncierii roşii ; Le Breton, de la Gărzi ; şi încă vreo doisprezece. Ne întîlneam în fiecare, seară, discutam, jucam domino, beam un pahar sau două şi ne întrebam cît va mai trece pînă- cînd avea să se întoarcă Împăratul, punîndu-ne încă o dată in fruntea regi- meritelor noastre. Boufbonii îşi pierduseră deja creditul în ţară. Asta s-a văzut îimptifle ciţiva ani mai tîrziu, cînd Parisul s-a răsculat împatfi^cl lor şi au fost azvîrliţi pentru a treia oară afară din iSfeanţa. Napoleon na trebuia decît să se arate pe coastă. Ar'fi*mJir£âliut pînă în capitală fără să tragă un foc de puşcă, la fel cti'fn se întîmplase la întoarcerea lui din insula Elba.

Ei bine, .eram cu toţii de faţă cînd, într-o seară de februarie, în cafeneaua noastră a intrat un omuleţ destul de ciudat. Avea picioarele scurte, dar era din cale-afară de robust Umerii erau ai unui Uriaş, iar capul îl avea nefiresc de mare. Faţa negricioasă, masivă, era brăzdată de dungi albe, cu totul neobişnuite : favoriţii cărunţi şi-i purta tăiaţi marinăreşte. Cele două inele de aur din urechi şi nenumăratele, tatuaje de £e mîini ne-au întărit presupunerea că era marinar, chiar înainte de a se prezenta sub numele de căpitanul Fourneau, din marina imperială. Avea scrisori de recomandare pentru doi dintre membrii cercului nostru. Neîndoielnic, era de-^ votat aceleiaşi cauze. Şi merita să-1 respectăm, căci luaseT parte la tot atitea lupte ca şi noi. Arsurile de pe chipul său proveneau din bătălia Nilului, unde rămăsese neclintit la postul lui de pe *Orient* pînă cînd vasul i-a făcut explozie sub tălpi. Cu toate acestea, vorbea puţin despre el. Se aşeza într-un ungher al cafenelei, ne privea pe toţi cu nişte ochi teribil de pătrunzători şi ne asculta cu lăcomie.

într-o seară, cînd am ieşit din cafenea, căpitanul Fourneau m-a urmat şi m-a prins de braţ. Fără să spună un cu- vînt, m-a condus pînă la o oarecare depărtare de strada Va- renne. Am ajuns la locuinţa lui.

— Aş vrea să stăm puţin de vorbă, mi-a zis, îndemnin- du-mă să urc scara ce ducea la camera ocupată de el.

Ajuns acolo, a aprins o lampă şi mi-a întins o foaie de hîrtie scoasă dintr-un plic aflat în sertarul mesei. Data era veche de cîteva luni. Fusese scrisă în palatul Schonbrunn din Viena. Am citit : *„Căpitanul Fourneau acţionează* în *înaltul interes al lui Napoleon. Cei ce-şi iubesc împăratul trebuie să i se supună fără a-i pune întrebări.' Marie-Louise."* Semnătura împărătesei îmi era cunoscută. Aceea, fără nici o îndoială, fusese făcută de mîna ei.

— Eşti mulţumit de scrisorile mele de recomandare ? m-a întrebat el.

— întru totul.

■— Ai accepta să primeşti ordine de la mine ?

— Documentul ăsta nu mă lasă să aleg.

— Bine. Mai înlîi, din cele spuse în cafenea, am înţeles
eu bine că vorbeşti engleza ?

— Da.

— Vreau să-ţi aud accentul.

I-am spus în engleză :

— Oricînd are împăratul nevoie de Etienne Gerard, sînt gata. zi şi noapte, să-mi dau viaţa ca să-l servesc.

Căpitanul Fourneau a zîmbit.

— Engleza dumitale e cam stranie, mi-a spus. Dar, în fine, e mai bine decît deloc. Eu vorbesc englezeşte ca un englez. Asta-i din pricină că am stat şase ani într-o închisoare din Anglia. Acum îţi spun de ce am venit la Paris. Am venit să-mi aleg pe cineva care să mă ajute într-o treabă legată de marile interese ale împăratului. Mi s-a spus că la „Stindardul Marelui Bărbat" pot găsi crema vechilor lui ofiţeri şi pot avea încredere în oricare din ei, fiindcă i-au fost cu toţii pe de-a-ntregul devotaţi. Te-am observat, aşadar, şi am ajuns să cred că dumneata pari cel mai potrivii pentru planurile mele.

I-am mulţumit pentru laudă, apoi l-am întrebat ce aştepta de la mine.

— Doar să-mi ţii tovărăşie cîteva luni, mi-a zis el. Află că, după ce m-au eliberat, m-am stabilit în Anglia, m-am însurat cu o englezoaică şi am primit comanda unei mici nave comerciale, la bordul căreia am navigat de mai multe ori între Souţhampton şi coasta Guineii. Acolo trec drept en-

glez. Iţi dai seama, totuşi, că sentimentele pe care le am faţă de împărat rămîn neîmpărtăşite şi mi-ar face plăcere să am un tovarăş cu aceleaşi gînduri. Călătoriile astea lungi sînt înlrucîtva obositoare şi aş vrea să nu te fac să pierzi vremea împărţind cabina cu mine.

M-a privit cu ochii lui cenuşii, pătrunzători, pe toată durata acelui discurs fără .şir, iar eu i-am răspuns printr-o privire menită să-i dea de înţeles că n-avea de-a face cu uri nerod. A scos la vedere o pungă de mătase plină cu bani.

— In punga asta, a reluat, ai o sută de lire, în aur. Ai putea să-ţi cumperi nişte lucruri care săi-ţi facă mai plăcută călătoria. îţi recomand să le aduci la Southampton, de unde ne îmbarcăm peste zece zile. Eu plec mîine la Southampton, Sper să te revăd în cursul săptămînii viitoare.

— Haide-haide ! am zis. Spune-mi deschis : care-i destinaţia călătoriei noastre ?

— Oh, nu ţi-am spus ? Ne îndreptăm spre coasta Gui- neii, în Africa.

— In cazul ăsta, ce legătură avem cu cele mai de seamă interese ale împăratului ?

— E în cel mai înalt interes al său să nu-mi. pui întrebări indiscrete, iar eu să nu-ţi dau răspunsuri indiscrete I mi-a spus el asprp.

Cu asta, discuţia s-a terminat. Acasă la mine, doar punga cu aur îmi dovedea că acea neobişnuită întrevedere avusese loc cu-adevărat.

Nenumărate pricini mă îndemnau să duc aventura pînă la capăt. înainte de a trece şăptămîna, am debarcat in Anglia, şi tocmai la Southampton. Intrebînd prin docuri, m-am lămurit îndată unde se găsea *Black Sumn,* o corabie mică si drăguţă, care se numeşte — am aflat mai tirziu — bric. Pe punte l-am întîlnit pe căpitanul Fourneau însuşi, împreună cu şapte sau opt namile cu înfăţişare de inşi neciopliţi, care frecau din greu nava şi o pregăteau de drum. Căpitanul m-a întîmpinat şi m-a condus jos, în cabina lui.

— Incepînd de acum, eşti doar domnul Gerard, din insulele Mînecii. Te rog să uiţi obiceiurile dumitale militare şi să nu-ţi dai aere de înfumurat cînd te plimbi pe punte. O barbă te-ar face şi ea, mai mult decît mustăţile, să arăţi a marinar.

Am fost indignat. Dar, la o adică, tot nu sînt femei pe ocean. Prin urmare, ce mai conta ? El şi-a chemat stewardul.

— Gustave, i-a spus, să fii foarte atent cu prietenul meu, domnul Etienne Gerard, care călătoreşte împreună cu noi. Asta-i Gustave Kerouan, stewardul meu breton, în mîinile căruia o să fii în siguranţă.

Stewardul acela, cu mutra lui aspră şi cu ochii severi, cam prea arăta a războinic pentru o meserie atît de liniştită. N-am zis nimic, dar voi bănuiţi că-mi ţineam ochii larg deschişi. Mi se pregătise o cabină chiar lîngă cea a lui Fourneau, şi mi s-ar fi părut cit se poate de plăcută, dacă n-at fi fost cu ce s-o compar : cabina lui Foumeau era din cale- afară de luxoasă. în mod precis, el iubea fastul, căci avea în cameră catifele şi argintărie mai potrivite iahtului unui nobil decît unei mici nave comerciale ce se îndrepta spre Africa de Vest. Chiar aşa gîndea şi secundul, domnul Borns, care nu putea să-şi ascundă zîmbetul şi nici dispreţul da fie

care data cînd o privea. Secundul ăsta, un englez masiv cu pârul roşu, îşi avea cabina faţă în fată cu a căpitanului. Mai era un locotenent pe nuttie Turner, care ocupa o cameră în mijlocyl navei. Echipajul era alcătuit din nouă bărbaţi şi un mus. Dîfttre aceştia, trei proveneau din insulele Mînecii, la fel ca mine, m-a informat domnul Burns. Secundul voia să ştie neapărat de ce îi însoţeam.

— Din propria mea plăcere, i-am răspuns.

M-a privit uimit.

— N-ai mai fost pe coasta Africii de Vest ?

— Niciodată.

— în cazul ăsta, nici n-o să te mai întorci vreodată acolo.

La trei zile după sosirea mea, am dezlegat parîmele care ţineau nava la chei şi am ieşit în larg. N-am fost nicicînd un bun marinar şi vă pot mărturisi că abia după ce pămîntul dispăruse de multă vreme din raza privirii m-am. încumetat să pun piciorul pe punte. In a cincea zi, în sfîrşit, am sorbit ciorba adusă de bunul Kerouan şi m-am putut tîrî afară din cuşetă, spre scară. Aerul proaspăt mi-a dat puteri, iar de atunci înainte m-am obişnuit cu mişcarea vasului. Barba începuse să-mi crească şi in mod precis m-aş fi făcut un bun marinar, în loc să ajung un bun soldat, dacă aş fi fost încorporat la marină. Am învăţat să trag de parîmele cu care se ridicau pînzele şi să le răsucesc în jurul vergilor lungi de care sînt legate. în cea mai mare parte a timpului, rolul meu cerea să joc cărţi cu căpitanul Fourneau şi să mă port cu el ca un prieten. Nu era deloc surprinzător faptul că-şi dorea unul, fiindcă toţi ceilalţi nu ştiau nici să citească, nici să scrie, oricît de pricepuţi ar fi fost ei ca marinari. Dacă ne-ar fi murit căpitanul pe neaşteptate,, mă întreb cum ne-am fi găsit drumul pe acea uriaşă întindere de apă. Doar el ştia să determine pe hartă poziţia navei. Harta stătea fixată pe peretele cabinei. în fiegare zi însemna pe ea Iraseul parcurs în ajun, în aşa fel încît .era de ajuns să arunci o privire ca să ştii ce distanţă ne despărţea de ţinta călătoriei noastre. Era nemaipomenit felul cum calcula ! într-o dimineaţă ne-a anunţat că seara o să vedem Capul

Verde, şi l-am descoperit cu adevărat în faţa noastră, spre stingă, la căderea nopţii. A doua zi pămîntul nu s-a mai observat, iar Burns, secundul, mi-a explicat că nu-1 voi mai vedea pînă cînd ajungem în golful Biafra. Zi de zi înaintam tot mai mult spre sud, împinşi de un vînt prielnic. La amiază, acul de pe hartă se apropia pas cu pas de coasta africană. Am uitat să spun că mergeam să căutăm ulei de palmier. încărcătura noastră consta în stofe coloraţie, puşti vechi şi tot felul de flecuşteţe pe care englezii îte \ânjJ în mod obişnuit sălbaticilor.

în sfîrşit, vîntul care ne însoţise atita timp s-a oprit şi vreme de mai multe zile am navigat pe o mare calmă şi uleioasă, sub un soare ce făcea să fiarbă smoala dintre scîn- durile punţii. Tot întorceam şi iar întorceam pînzele ca să prindem cea mai mică adiere de vînt, pînă cînd într-un tîrziu am ieşit din acel brîu de aer calm şi ne-am reluat, ajutaţi de o briza favorabilă, drumul spre sud. Marea era plină de peşti zburători. De cîteva zile, Burns nu părea să mai fie în apele lui. Am observat că-şi punea mereu mina streaşină la ochi; cercetînd orizontul ca şi cum se aştepta să vadă pămîntul. în două rînduri l-am surprins înclinîndu-şi capul roşcovan spre harta din cabină, cercetînd acul care se apropia mereu de coasta africană, fără ca totuşi s-o atingă. în sfîrşit, într-o seară, pe cînd căpitanul Fourneau şi cu mine jucam cărţi, a dat năvală peste noi cu o privire răutăcioasă pe faţa bronzată:

— Să am iertare, căpitane Fourneau ! a spus el. Dar ştiţi ce cap a luat matelotul de la cîrmă ?

— Drept spre sud, a răspuns căpitanul, cu ochii ţinlă la cărţi.

— Şi ar trebui s-o ţină drept spre est.

— Pe asta de unde ai scos-o ?

Secundul a mormăit^furios.

— Nu-s eu prea învăţat, a zis, dar daţi-mi voie să spun,' căpitane Fourneau, că am navigat pe apele astea de cînd aveam zece ani. Ştiu cînd sîntem pe drumul bun. Şliu cînd sîntem în zona calmului ecuatorial. Ştiu să-mi găsesc calea spre Uleiul de palmier. Acum sîntem la sud de traseu şi trebuie să ţinem cîrma spre est, nu spre sud, dacă vreţi să ajungem în portul unde vă trimit armatorii.

— Scuză-mă, domnule Gerard ! Ţine minte că-i rîndul meu, mi-a zis căpitanul, lăsîndu-şi cărţile pe masă. Hai să vedem harta, domnule Burns, ca să-ţi dau o lecţie de navigaţie practică. Iată alizeul de sud-vest, iată şi ecuatorul. Iar aici e portul unde vrem să ajungem. Iată şi omul care vrea să fie stăpîn pe corabia lui...

Vorbind mereu, l-a apucat pe nenorocitul de secund de gît şi l-a strîns pînă cînd acela a leşinat. Kerouan, stewardul, s-a repezit cu o funie. împreună l-au legat pe secund, făcîn- du-1 în 6curtă vreme cu totul neputincios.

— La cîrmă e unul din .francezii n<3ştri. Am face mai bine dacă-1 aruncăm pe Burns peste bord, a spus stevvardul.

— Am fi mai în siguranţă! i-a răspuns căpitanul Fourneau.

Dar asta întrecea orice măsură. Nimic nu m-ar fi făcut să consimt la moartea unui om fără apărare. în silă, căpitanul Fourneau a acceptat să-l izoleze, aşa că l-am dus în cala dinapoi, sub cabină. L-am întins acolo, între baloturile cu mătase de Manchester.

— Nu-i nevoie să închizi capacul, a apreciat căpitanul Fourneau. Gustave, caută-1 pe domnul Turner şi spune-i că vreau să-i zic o vorbă.

Nebănuind nimic$_r$ locotenentul a intrat în cabina căpitanului,. unde s-a trezit legat fedeleş, ca şi Burns. A fost transportat în cală, lîngă camaradul său. După asta au închis capacul.

— Roşcovanul ăla tolomac ne-a forţat mîna ! m-a lămurit căpitanul. Am fost silit să-mi dau pe faţă planurile mai repede decît aş fi vrut. Totuşi, răul nu-i cine ştie dt de mare, iar ăştia nu mă încurcă prea mult. Kerouan, ia o bu- telcă de rom, du-o echipajului şi spune-le oamenilor că le-o fac cadou ca s-o bea în cinstea trecerii peste ecuator. Nimic nu le cade mai bine. Cît despre compatrioţii noştri, du-i la tine ca să fim siguri că rămîn în formă. Iar noi, colonele Gerard, cu permisiunea dumitale, să ne reluăm partida înr treruptă.

Era Una din situaţiile care nu se uită niciodată. Adevărată fibră de oţel, căpitanul amesteca cărţile, tăia, servea,' juca de parcă ar fi fost în propi;ia lui cafenea. Sub noi auzeam murmurele neînţelese ale

celor doi ofiţeri, pe jumătate sufocaţi de batistele înfundate în gură. Afară lemnăria scîrţîia şi pînzele plesneau ritmic în vîntul care nie purta.' Din plescăitul valurilor şi şuierăturile vîntuTui izbucneau rîsetele sălbatice şi ţipetele marinarilor englezi, ocupaţi cu golirea butelcii de rom. Am jucat vreo şase partide, apoi căpitanul' s-a ridicat.

— Cred că le ajunge, a spus el. -

Dintr-un cufăr a scos o pereche de pistoale şi mi-a întina mie unul.

Nu era însă cazul să ne temem de vreo rezistenţă, fiindcă nimeni nu era în stare să reziste. Englezii de atunci, fie sol-' daţi, fie marinari, erau nişte băutori fără leap. Cîtă vreme nu dădeau de băutură, erau oameni pe care să te poţi bizui. Dar îndată ce-i lăsai să bea, îi apuca nebunia : nimic nu-i putea convinge să bea cumpătat. Echipajul lui *Black Stcan* era atunci alcătuit din cinci forme omeneşti neînsufleţite şi încă doi beţivani care cintau, răcneau şi înjurau în lumina chioară din adăpostul lor. Stewardul a adus nişte colaci de fringnie şi, ajutaţi de doi marinari francezi {cel de-al treilea era la cîrmă), i-am legat şi le-am pus căluşe, încît nu mai puteau nici să vorbească, nici să se clintească din loc. I-am cărat în cala din faţă, iar Kerouan a fost povăţuit să le dea de două ori pe zi mincare şi apă. *Black Swan* era pe de-a-ntregul a noastră.

Nu ştiu ce s-ar fi întîmplat dacă s-ar fi stîrnit vremea rea, insă ne vedeam cu- bucurie de drum sub un vînt destul de puternic ca şă ne împingă spre sud şi, totuşi, nu atît de tare încît să ne îngrijoreze. In seara celei de-a treia zile, l-am găsit pe căpitanul Fourneau cercetînd cu nesaţ orizontul.

— Priveşte, Gerard ! Priveşte ! mi-a strigat, .arătînd ceva chiar în faţa lui.

Un cer de un albastru luminos părea că iese din albastrul închis al oceanului. Foarte departe, pe linia care le împreuna, se -zărea o umbră semănind cu un nor, însă cu conturul niai bine desenat.

— Ce-i acolo ? am întrebat. . *

— Pămînt !

— Ce pămînt ? .

Eram numai urechi, deşi ştiam deja ce avea să-mi

răspundă.

— Sfînta Elena.

Prin urmare, iată-1 acolo, pămîntul viselor mele ! Insula aceea ! Colivia în care îl închiseseră pe marele Vultur al Franţei ! Toate miile de leghe ale mării nu-1 putuseră tine pe Gerard departe de stăpînul lui iubit. El era acolo ! Pe ţărmul acela ceţos, înconjurat de oceanul albastru... Ah, cu ce ochi flămînzi priveam depărtările ! Cum îmi mai zbura sufletul departe de vas, ca să-i spună *lui* că nu era uitat, că după zile nenumărate unul dintre credincioşii săi slujitori venea să-l întîlnească ! Pata întunecată de pe apă devenea

cu fiecarc clipă mai desluşită, mai plină. Curînd am văzut că e o insulă stîncoasă. S-a făcut noapte, dar am rămas îngenuncheat pe punte, cu privirile aţintite în întunericul ce acoperea locul unde ştiam că se afla marele împărat. A trecut o oră, apoi alta. Şi, deodată, chiar în faţă ni s-a aprins o luminiţă, scînteietoare, aurie. Era lumina unei ferestre, poate a vreunei ferestre de la casa Iui. Nu erau mai mult de trei kilometri pînă acolo. Oh, cum mi-am mai întins mîinile spre ea ! Erau doar mîinile lui Etienne Gerard, însă le în- tindeam. pentru toate mîinile Franţei.

La bordul corăbiei stinseserăm toate luminile. Nu peste multă vreme, dirijaţi de căpitanul Fourneau, am tras cu topi laolaltă de o parîmă şi, răsucind astfel una din vergile de deasupra noastră, am oprit nava. Apoi căpitanul Fourneau m-a rugat să-l însoţesc in cabină.

— Acum înţelegi totul, coloneţe Gerard ! mi-a spus. Şi-o să mă ierţi că nu ţi-am explicat mai din timp. într-o treabă atît de importantă, nu mă încred în nimeni. E mult de cînd plănuiesc evadarea împăratului. Dacă am rămas în Anglia, dacă am rămas în marina lor comercială, a fost doar ca să-mi pot duce planurile la bun sfîrşit. Totul s-a petrecut chiar aşa cum am prevăzut. Am călătorit de mai multe ori, cu bine, pe coasta Africii de Vest şi nimeni nu mi-a pus vreo piedică. I-am recrutat, unul cîte unul, pe aceşti încercaţi războinici francezL în ce te priveşte, doream să am un luptă- tor priceput pentru cazul vreunei ciocniri şi, în plus, mi-am închipuit că o să-i ţii împăratului o tovărăşie plăcută pe lungul drum de întoarcere. Mi-am aranjat cabina destul ce decent încît s-o poată folosi. Sper că mai înainte de-a se face ziuă o să-l vedem aşezat în ea, iar noi o să fim departe de insula asta blestemată.

Vă puteţi închipui tulburarea mea, prieteni, la auzul unor astfel de cuvinte. L-am îmbrăţişat pe inimosul Fourneau, rugîndu-1 să-mi spună cum îl puteam ajuta.,

— Mă văd constrîns să las toată treaba în seama dumitale, mi-a zis. Numai Dumnezeu ştie cît aş fi vrut să fiu primul care îi prezintă omagiile, însă n- ar fi înţelept din partea mea să merg acolo.

Barometrul coboară, se apropie furtuna, iar în preajma insulei stau trei crucişătoare engleze care pot să dea peste noi în orice clipă. Eu o 6ă am grijă de bric, iar dumneata mergi să-l cauţi pe împărat.

— Aştept instrucţiunile.

— Nu pot să-ţi dau decit un singur om, fiindcă şi aşa am greutăţi cu manevrarea vergilor. Am lăsat o bşrcă la apă. .Omul meu te va duce vîsllnd pînă la ţărm şi-o să-Ji aştepte întoarcerea. Lumina pe care ai văzut-o vihe dtfi Longwood. Toţi cei din casă ne sînt prieteni şi poţi fi sigtfi;- că au sâ-1 ajute pe împărat să evadeze. E şi un cordon de santinele, însă nu prea aproape de casă. Odată ajuns acold, îi dezvălui împăratului planurile noastre, îl conduci la barcă şi-l aduci aici.

Nici chiar împăratul n-ar fi vorbit mai pe scurt şi mai limpede. -Nu trebuia pierdut nici un moment. Barca şi ma- telotul aşteptau. Am sărit în barcă şi imediat ne-am îndepărtat de *Black Swan.* Dansam pe apele întunecate, dar în faţa ochilor mei lumina din Longwood strălucea ca o stea a speranţei. Curînd, fundul bărcii se freca de pietrişul plajei. Eram intr-un golf pustiu, nu se vedea nici o santinelă. Mi-am lăsat marinarul lîngă barcă şi am începui să mă caţăr pe povîrnişurile falezei.

O cărare îngustă înconjura stîncile ; n-a fost deloc greu să-mi găsesc drumul de urmat. Puteam să-mi închipui că toate cărările din Sfînta Elena conduceau la împărat. Am ajuns dinaintea unui grilaj. Nu era păzit. Am deschis poarta. Alt grilaj. Tot nepăzit. Mă întrebam ce se întîmplase cu cordonul de care îmi vorbise Fourneau. Mai sus nu-era nevoie să urc, fiindcă lumina strălucea acum chiar în faţa mea. M-atn ascuns, ca să pot cerceta locul. Nici urmă de duşman. M-am apropiat. Am descoperit o casă clădire lungă, joasă, cu verandă. Un bărbat umbla încoace şi încolo pe cărare. M-am tîrît într-acolo, ca să-l pot vedea mai bine. Să fi fost oare blestematul de Hudson Lowe ? Ce triumf dacă nu numai că-1 salvam pe împărat, dar aveam să-l mai şi răzbun ! Nu, omul acela trebuie că era o santinelă. Mereu tîrîndu-mă; am venit şi mai aproape. Omul s-a oprit dinaintea ferestrei luminate. L-am putut vedea bine. Nu era soldai, era un preot. Ce^să caute acolo un preot la,orele două din noapte ? Era francez sau englez ? Dacă era de-al casei, puteam să-i împărtăşesc planul. Dacă era englez, totul s-ar fi dat peste cap. M-am tîrît spre el, dar, pe neaşteptate, a intrat în casă şi prin uşa

deschisă s-a revărsat un şuvoi de lumină. în lumina aceea am văzut mai bine locul şi m-am putut mişca foarte repede. Ridicat pe jumătate, m-am îndoit de la mijloc şi am dat fuga la fereastra luminată. Mi-am ridicat capul.

Am privit piinţr-un ochi de geam. împăratul stătea întina sub privirile meie, mort.

Prieteni, am căzut pe cărare tot aşa de lipsit de cunoştinţă ca atunci cînd un glonte îţi străpunge creierul ! Nici nu ştiu cum am putut scăpa cu zile după lovitura aceea. Şi totuşi, după vreo jumătate de oră, m-am ridicat împleticin- du-mă, clătinîndu-mă, cu miinile şi picioarele tremurînd, cu dinţii clănţănind, însă sorbind din ochi ca un vicios privelişiea acelei camere vizitate de moarte.

El se odihnea pe o targă, în mijlocul încăperii.'Era calm,' liniştit, *plin de măreţie. Chipul său avea puterea aceea de necrezut care ne încălzea inimile în zilele bătăliilor. Un zîmbet vag plutea pe buzele lui palide, iar ochii, deschişi pe jumătate, păreau întorşi spre ochii mei. Se mai îngrăşase faţă de cum il văzusem la Waterloo, şi pe faţă i-am citit o bunătate pe care nu i-o ştiusem pînă atunci. în jur ardeau luminări. Asta era lumina ce ne întîmpinase pe mare, cea salutată de mine drept o stea a speranţei. Cu greu am ajuns să-mi dau seama că un grup stătea îngenuncheat in cameră : mica lui curte, bărbaţi şi feiribi care îi împărtăşiseră soarta, Bertrand, soţia lui, preotul, Montholon... Cu toţii erau acolo. M-aş fi rugat şi eu, însă îmi simţeam inima prea grea şi prea plină de amărăciune ca s-o pot face. Nu-mi rămînea decît să plec. Dar nu puteam pleca, lăsîndu-1 astfel... Fără să-mi pese că m-ar fi văzut cineva, m-am ridicat, am luat poziţia de drepţi în faţa corpului neînsufleţit al comandantului meu, mi-am lovit călcîiele şi mi-am înălţat mina dreaptă într-un ultim salut. Apoi am făcut stînga-mprejur şi am luat-o la fugă prin noapte. Surîsul buzelor palide şi t>ehii lui cenuşii, cu privirea fixă, îmi jucau înainte.

Credeam că nu lipsisem decît puţin timp, însă de la ma- teiot am aflat că trecuseră ore întregi. Şi abia atunci cînd îmi vorbea am observat că vîntul bătea ca în vreme de furtună, iar valurilte mugeau, asaltînd plaja. De două ori am încercat să împingem în apă barca aceea şubredă şi tot de două ori oceanul ne-a aruncat-o înapoi. A treia oară, un val uriaş a umplut-o şi i-a spart fundul. Disperaţi, am aşteptat zorii zilei, ca să vedem doar o mare

dezlănţuită, cu spume purtate de vint. Nici urmă de *Black Swan !* Ne-am urcat pe faleză ca să putem privi pînă departe, însă pe toată întinderea apelor n-am descoperit albul nici unei pînze. *Black Swan* dispăruse. Să se fi scufundat ? Ajunsese din nou în stăpînirea echipajului englez ? Ce alt destin ieşit din comun i-o ii fost hărăzit ? Nu ştiu. Niciodată nu l-am mai văzut pe căpitanul Fourneau ca să-i spun cum mi-am îndeplinit misiunea. A trebuit să mă arăt englezilor. Şi eu, şi mate- lotul. am pretins că eram singurii scăpaţi de pe o navă pierdută — şi. mă rog, unde era aici minciuna ? Ofiţerii lor m-au tratat cu mărinimoasa ospitalitate pe care le-o apreciasem şi altădată, dar s-au scurs luni nesfirşite pînă să mă pot întoarce in scumpa mea patrie, în afara căreia nu-i adevărată fericire, cel puţin pentru un francez pursînge cum sînt eu.

V-am povestit deci cum i-am spus adio stăpînului meu. Acum voi sînteţi aceia de la care îmi iau rămas bun, prietenii şi binevoitorii mei, care cu atîta răbdare aţi ascultat nesfirşitele istorii ale unui bătrin soldat. Rusia, Italia, Spania. Portugalia, Anglia, m-aţi însoţit în toate aceste ţări şi ati întrezărit, prin ochii mei înceţoşaţi, ceva din splendoarea şi din strălucirea unui timp măreţ. V-am readus cîte puţin din umbra unor bărbaţi care, cu pasul lor, făceau să tremure pămîntul. Acestea ţineţi-le minte şi spuneţi-le mai departe, copiilor voştri. Căci amintirea unei epoci mari e comoara cea mai scumpă a .unui popor. Cum se hrăneşte copacul din Propriile sale frunze căzute, tot aşa vitejii care şi-au dat viaţa şi zilele acelea dispărute vor ridica un alt rînd de soldaţi. de suverani, de şefi. Plec în Gasconia, dar poveştile mele au să rămînă vii în mintea voastră. Şi multă vreme după ce Etienne Gerard va fi uitat, o inimă va mai putea afla căldură, ori un spirit — flacără, din slabul ecou al cuvintelor lui.

Domnilor, un vechi soldat vă salută şi vă spune adio !